

ปัจจัยทางการเมืองที่นำไปสู่ความสำเร็จในภารกิจการเตือนภัยล่วงหน้าของ
สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

นางสาวสุวรรณณี ดาราไถ่

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2558

**Political Factors that Led to Success in the Natural Disaster Early Warning
System of the Division 10 Office of Water Resources in Kanchanadit District,
Surat Thani Province**

Miss Suwannee Darakai

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Political Science in Politics and Government

School of Political Science

SukhothaiThammatirat Open University

2015

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปัจจัยทางการเมืองที่นำไปสู่ความสำเร็จในการกจิ
การเดือนกัยล่งหน้าของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10
ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ชื่อและนามสกุล นางสาวสุวรรณี ดาราไก่อ
วิชาเอก การเมืองการปกครอง
สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ธโรทร ตู้ทองคำ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2558

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ธโรทร ตู้ทองคำ

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ธโรทร ตู้ทองคำ)

ธโรทร ตู้ทองคำ

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนศักดิ์ สายจำปา)

ธโรทร ตู้ทองคำ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทวี สุรฤทธิกุล)

รักษาการแทนประธานกรรมการประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปัจจัยทางการเมืองที่นำไปสู่ความสำเร็จในการกิจการเตือนภัยล่วงหน้าของ
สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ผู้ศึกษา นางสาวสุวรรณิ คาราไก่อ รหัสนักศึกษา 2568000067 **ปริญญา** รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ชโยธร ตู้ทองคำ **ปีการศึกษา** 2558

บทคัดย่อ

การวิจัยฉบับนี้มีจุดประสงค์ เพื่อศึกษา (1) ปัจจัยทางการเมืองด้านบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่น และ (2) ปัจจัยทางการเมืองด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่นำไปสู่ความสำเร็จในการกิจการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิจัยจากเอกสาร การสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์เชิงลึกประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ (1) นักการเมืองท้องถิ่น (2) ข้าราชการที่ปฏิบัติงานด้านการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 (3) กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชุมชนท้องถิ่น (4) ประชาชนในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ (5) นักวิชาการ สื่อมวลชนและเจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน กลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเฉพาะเจาะจง คือ กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น จำนวน 2 คน กลุ่มข้าราชการที่ปฏิบัติงานด้านการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 จำนวน 3 คน กลุ่มกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชุมชนท้องถิ่น จำนวน 2 คน กลุ่มประชาชนในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จำนวน 4 คน กลุ่มนักวิชาการ สื่อมวลชนและเจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัจจัยทางการเมืองด้านบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นมีส่วนสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการกิจการเตือนภัยล่วงหน้าในทุกลำดับขั้นตอนของการทำงานด้านการเตือนภัยในพื้นที่ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ ดังนี้ การประสานงาน ติดต่อ เชื่อมโยงการดำเนินงานกิจกรรมการเตือนภัย การดำรงตำแหน่งในกลุ่มกิจกรรม การกำหนดนโยบายแนวทางปฏิบัติ แนวทางการแก้ไขปัญหา การจัดซื้อจัดจ้างระหว่างผู้นำชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่เดียวกันการรวมกลุ่มของประชาชน การให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะและการเป็นตัวแทนประชาชนในการนำเสนอข้อเท็จจริงต่อสาธารณะ (2) ปัจจัยทางการเมืองด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ที่นำไปสู่ความสำเร็จในการกิจการเตือนภัยล่วงหน้า พบว่า ประชาชนเห็นคุณค่าและประโยชน์ของสถานีเตือนภัยในพื้นที่ จึงให้ความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินงานติดตั้งสถานีเตือนภัยเป็นอย่างดี โดยเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ อันได้แก่ การร่วมประชุมในกิจกรรมด้านการเตือนภัย การปฏิบัติตามข้อสั่งเื้อนไปแห่งกิจกรรมการร่วมทำประชาพิจารณ์กิจกรรมการเตือนภัยและการจัดตั้งเครือข่ายการเตือนภัย

คำสำคัญ ปัจจัยทางการเมือง การเตือนภัยล่วงหน้า อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Independent Study title: Political Factors that Led to Success in the Natural Disaster Early Warning System of the Division 10 Office of Water Resources in Kanchanadit District, Surat Thani Province

Author: Miss Suwannee Darakai; **ID:** 2568000067; **Degree:** Master of Political Science; **Independent Study advisor:** Thasothorn Toothongkhum, Associate Professor; **Academic year:** 2015

Abstract

The objectives of this research were to study the political factors that contributed to the success of the natural disaster early warning system of the Division 10 Office of Water Resources in Kanchanadit District, Surat Thani Province, in terms of (1) the role of local community leaders and (2) public participation.

This was a qualitative research based on documentary research, observation and in-depth interviews. The study population was (1) local politicians; (2) government employees working for the Natural Disaster Early Warning System of the Division 10 Office of Water Resources; (3) *Kumnan*, village headmen and local community leaders; (4) citizens in Kanchanadit District; (5) academics, journalists and personnel of non-government organizations. The key informants, chosen through purposive sampling, consisted of 2 local politicians; 3 government employees working for the Natural Disaster Early Warning System of the Division 10 Office of Water Resources; 2 representative of the group of *Kumnan*, village headmen and local community leaders; 4 citizens living in Kanchanadit District; and 3 people representing the group of academics, journalists and personnel of non-government organizations. The research tool was an in-depth interview form. The data were analyzed through descriptive analysis.

The results showed that (1) the role of local community leaders was a very important factor for success in every step of the early warning system, i.e. coordination, contacting, linking of warning activities, acting in leadership positions in group activities, setting operational policies and problem-solving policies, resolving conflicts among local community leaders, joining of citizens in groups, advising and consultation, and representing the people in the presentation of facts to the public. (2) The factor of public participation also contributed to the success of the early warning system. The people realized the value and usefulness of having early warning stations in their area, so they cooperated well and supported the installation of early warning stations. They participated in various activities, including attending warning system meetings, following the conditions set for public hearings on the early warning system, and establishing an early warning network.

Keywords: Flood warning, Flash flood, Community awareness, Water resources management

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระปัจจัยทางการเมืองที่นำไปสู่ความสำเร็จในการกิจการเดือนกัญ
ล่วงหน้าของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในครั้ง
นี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาจากรองศาสตราจารย์ โสธร ผู้ทรงคำ อาจารย์ประจำสาขาวิชา
รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ซึ่งได้คอยให้คำปรึกษา แนะนำแนวทางการศึกษาวิจัย
ตั้งแต่เริ่มต้นของการศึกษาค้นคว้าจนกระทั่งเสร็จเรียบร้อยสมบูรณ์เป็นรูปเล่ม ขอขอบพระคุณใน
ความเมตตาที่ท่านอาจารย์ได้ให้กับผู้ศึกษาวิจัย ที่คอยแนะนำ ติดตาม กระตุ้นเตือน แก้ไขปัญหา
ตลอดจนตรวจสอบความบกพร่องผิดพลาดของเนื้อหาในรายงานเพื่อให้มีความชัดเจน ถูกต้อง
สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาวิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่าน เป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการส่วนอุทกวิทยา นายศักดิ์ชัย ตันติวิวัฒน์ และเจ้าหน้าที่ใน
ส่วนอุทกวิทยา สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ทุกท่าน ที่ได้อนุเคราะห์เครื่องมือ อุปกรณ์เพื่อ
อำนวยความสะดวกในการศึกษาวิจัย ตลอดจนให้ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับงานวิจัยในครั้งนี้จนทำให้
เนื้อหาในรายงานมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และตัวแทน
ประชาชน ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นอย่างยิ่งที่ได้ให้ความร่วมมือ
อนุเคราะห์ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และมีความสำคัญยิ่งต่อการศึกษารวบรวมครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัย
รู้สึกยินดีและปราบปลื้มใจเป็นอย่างยิ่งที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาสังคมกาญจนดิษฐ์ให้ม
ความเข้มแข็งจากภาคประชาชน ซึ่งผลการวิจัยจักได้นำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานในพื้นที่
เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

นอกจากนี้ ขอขอบคุณ ครอบครัว ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานที่คอยให้กำลังใจในการ
ทำรายงานในครั้งนี้จนสำเร็จ และขอขอบพระคุณคณาจารย์จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชทุก
ท่านที่ได้เคยสั่งสมวิชาการ พื้นฐานความรู้ อันเป็นประโยชน์จนสามารถทำให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้
ประสบผลสำเร็จเสร็จสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณในความกรุณาไว้ ณ โอกาสนี้

สุวรรณณี ดาราไก่อ

พฤศจิกายน 2558

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญภาพ	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	5
กรอบแนวคิดการวิจัย	6
ขอบเขตการวิจัย	8
นิยามศัพท์เฉพาะ	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	10
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	11
ทฤษฎีภาวะผู้นำ	11
แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท อำนาจหน้าที่	18
แนวคิดบทบาททางการเมือง	21
ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	23
แนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง	29
แนวคิดเกี่ยวกับการรวมกลุ่ม	32
แนวคิดประชาสังคม	39
แนวคิดเรื่องการจัดการภัยพิบัติ	44
การบริหารราชการของไทย	52
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	59
ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดสุราษฎร์ธานี	62
ข้อมูลทั่วไปของอำเภอกาญจนดิษฐ์	67
ข้อมูลทั่วไปของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10	72

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	75
ประชากร.....	75
กลุ่มตัวอย่าง.....	75
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	77
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	79
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	79
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	81
ปัจจัยทางการเมืองด้านบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่น.....	84
บทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นต่อหน่วยงานราชการ.....	84
บทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นต่อผู้นำชุมชนท้องถิ่นด้วยกันในพื้นที่.....	102
บทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นต่อประชาชนในพื้นที่.....	108
ปัจจัยทางการเมืองด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	120
การเข้าร่วมประชุมในกิจกรรมด้านการเตือนภัย.....	120
การปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งกิจกรรม.....	125
การร่วมทำประชาพิจารณ์กิจกรรมการเตือนภัย.....	130
การจัดตั้งเครือข่ายการเตือนภัยระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับอำเภอ.....	133
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	140
สรุปผลการวิจัย.....	141
อภิปรายผล.....	151
ข้อเสนอแนะ.....	162
บรรณานุกรม.....	166
ภาคผนวก.....	175
ประวัติผู้ศึกษา.....	194

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	6
ภาพที่ 2.1 ตราประจำจังหวัดสุราษฎร์ธานี.....	64
ภาพที่ 2.2 แผนที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี.....	65
ภาพที่ 2.3 แผนที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี.....	68
ภาพที่ 2.4 แผนที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี แสดงเขตตำบล.....	69
ภาพที่ 2.5 แผนที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี แสดงเขตการปกครองท้องที่.....	71

บทที่ 1

บทนำ

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติในปัจจุบัน นับว่าทวีความรุนแรงขึ้นจากในอดีตหลายเท่าตัว เหตุการณ์ความรุนแรงเป็นไปในลักษณะรวดเร็วฉับพลัน และเกิดขึ้นเป็นบริเวณกว้าง สร้างความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินมากมายมหาศาล จนไม่อาจประเมินค่าได้ ทั้งนี้สาเหตุเนื่องมาจาก การขยายตัวของชุมชนเมือง การสร้างและขยายฐานเศรษฐกิจของประเทศ ตลอดจนความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติซึ่งเกิดจากการกระทำของมนุษย์ เหล่านี้เป็นต้น ส่งผลให้เกิดการเสียสมดุลทางธรรมชาติการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ความแปรปรวนของลักษณะอากาศ เช่น ในฤดูร้อน สภาพอากาศร้อนจัดจนเกิดภาวะแห้งแล้งไม่มีน้ำเพียงพอแก่การอุปโภคบริโภค ส่งผลให้เกิดสถานการณ์ภัยแล้ง ส่วนในฤดูฝนเกิดฝนตกหนักจนเกิดน้ำท่วมพื้นที่อย่างฉับพลัน การชะล้างพังทลายของดินก่อให้เกิดน้ำป่าไหลหลาก ดินโคลนถล่ม นำมาซึ่งความเสียหายที่ไม่อาจป้องกันได้ทันทั่วที่จะเห็นได้ว่าระดับความรุนแรงของภัยพิบัติทางธรรมชาตินับวันยิ่งค่อยๆ เพิ่มทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ และช่องทางที่จะทำให้ธรรมชาติกลับไปมีสภาพเช่นเดิมอย่างเฉกเช่นในอดีตนั้น นับว่าเป็นเรื่องยากดังนั้นการเรียนรู้ที่จะอยู่กับลักษณะของธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงไป จึงเป็นสิ่งสำคัญ ทุกคนต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวให้ได้ เพื่อความอยู่รอดปลอดภัยจากเหตุภัยพิบัติทางธรรมชาติอันเลวร้ายที่เกิดขึ้นอย่างไรก็ตามภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นบางเหตุการณ์ เราสามารถบริหารจัดการความเสี่ยงและระดับความรุนแรงให้ลดน้อยลงได้ หากมีการบริหารจัดการที่ดี นั่นคือ พิบัติภัยน้ำท่วม ดินถล่ม ถือเป็นภัยธรรมชาติที่สามารถลดความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นได้หากมีการบริหารจัดการที่ดี ทั้งนี้รูปแบบการดำเนินงานเมื่อเกิดเหตุพิบัติภัยน้ำท่วม ดินถล่ม นั้น หลายๆ หน่วยงานของรัฐ พยายามเข้ามากำหนดทิศทาง สร้างแนวนโยบายและบริหารจัดการ เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหา น้ำท่วม ดินถล่ม ได้จริงมีประสิทธิภาพ เช่น สำนักงานบริหารจัดการน้ำและอุทกภัยแห่งชาติ (สบอช.) ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย กรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม ยังไม่ปรากฏเด่นชัดว่ามีหน่วยงานใดที่สามารถสร้างรูปแบบและระบบการเตือนภัยที่มีประสิทธิภาพสูง และสามารถสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งใน

การเตือนภัยระหว่างคนในชุมชนเองได้ ดังนั้นการพยายามศึกษา วิจัยปรับปรุงการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็น

สำหรับกรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรน้ำธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ ภายใต้นโยบายมุ่งเน้นการบริหารอนุรักษ์ พัฒนา และแก้ไขปัญหาทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นธรรมอย่างยั่งยืน ภายใต้หลักธรรมาภิบาล โดยเน้นการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนประชาคม เครือข่ายภาคเอกชน ตลอดจนทุกภาคส่วนของสังคม เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน โดยมีข้อกำหนด และมาตรการเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการเชิงรุก ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในพื้นที่ลุ่มน้ำ เพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนบริหารจัดการ พัฒนาอนุรักษ์ พัฒนาฟื้นฟูแหล่งน้ำทั่วประเทศ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ควบคู่ในการบริหารจัดการจัดการเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน รวมถึงการป้องกัน บรรเทา และแก้ไขปัญหาวิกฤตน้ำ ส่งเสริมและสนับสนุนการเสริมสร้างความเข้มแข็งและขีดความสามารถของประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย องค์กรท้องถิ่นและภาคีเครือข่ายการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ด้วยการประชาสัมพันธ์ การเสริมสร้างความรู้ การถ่ายทอดเทคโนโลยี เพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน (กรมทรัพยากรน้ำ 2558: ออนไลน์)

ทั้งนี้ภายใต้ภารกิจงานที่หลากหลาย กรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีหน่วยงานซึ่งทำหน้าที่รับผิดชอบภารกิจด้านน้ำกระจายตัวในพื้นที่ทั่วประเทศ ทำหน้าที่บริหารจัดการภารกิจด้านน้ำทั้งระบบคือ สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค ซึ่งมีอยู่ทั้งหมด 11 แห่ง กระจายอยู่ตามภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศโดยในเขตพื้นที่ภาคใต้ตอนบน ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดชุมพร จังหวัดระนอง จังหวัดพังงา จังหวัดกระบี่ จังหวัดภูเก็ต จังหวัดสุราษฎร์ธานี และพื้นที่ลุ่มแม่น้ำหลักภาคใต้ 3 ลุ่มน้ำ ประกอบด้วย ลุ่มแม่น้ำตาปี ลุ่มแม่น้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออก และลุ่มแม่น้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก อยู่ในการบริหารจัดการและรับผิดชอบของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10

อย่างไรก็ตามสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่บริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบในพื้นที่ภาคใต้ตอนบน มีภารกิจงานที่สำคัญหลายๆด้าน ตามนโยบายการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบของกรมทรัพยากรน้ำดำเนินงานบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนภายใต้การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนดำเนินงานด้านการสนับสนุน บริหารจัดการอนุรักษ์ พัฒนา ฟื้นฟูการใช้ประโยชน์รวมถึงการป้องกัน และแก้ไขปัญหาของลุ่มน้ำเสริมสร้างขีดความรู้ความสามารถผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการจัดการทรัพยากรน้ำให้มีความเข้มแข็ง (สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 2558: ออนไลน์) ถือเป็นหน่วยงานซึ่งทำหน้าที่ในการถ่ายทอดนโยบายจากส่วนกลางสู่ภาคการปฏิบัติการดำเนินงานมีความใกล้ชิดกับประชาชนโดยตรง ถือเป็น

หน่วยงานราชการระดับส่วนกลาง ที่ทำหน้าที่ติดต่อประสานงานและมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด อย่างไรก็ตามในภารกิจงานสำคัญหลายๆ ภารกิจ มีภารกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับประชาชนในพื้นที่ นั่นก็คือ ภารกิจการเตือนภัยล่วงหน้า ถือเป็นภารกิจสำคัญเพราะเกี่ยวข้องโดยตรงกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่เสี่ยงหากการดำเนินงานด้านการเตือนภัยขาดประสิทธิภาพ ไม่สามารถเตือนภัยล่วงหน้าได้จริงเมื่อเกิดเหตุพิบัติภัยขึ้น ถือเป็นความล้มเหลวอย่างยิ่งในการดำเนินงานด้านการเตือนภัยและการบริหารจัดการน้ำของกรมทรัพยากรน้ำ และอาจก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมากมายจนไม่อาจคำนวณค่าได้ โดยภารกิจการเตือนภัยล่วงหน้าเป็นภารกิจงานที่ต้องอาศัยบทบาทและความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่เป็นแกนหลัก จึงจะสามารถทำให้การเตือนภัยล่วงหน้าในพื้นที่เสี่ยงภัยประสบความสำเร็จ สามารถเตือนภัยได้จริง ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ดังนั้นการศึกษาค้นหาหาแนวทาง วิธีการ หรือรูปแบบเพื่อการพัฒนาปรับปรุงระบบการทำงานให้สามารถเข้าถึงและเข้าใจประชาชนในพื้นที่เป้าหมายได้ตรงจุด จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ถือเป็นหัวใจในการปฏิบัติงานด้านนี้ ทำอย่างไรที่จะสามารถโน้มน้าวให้ประชาชนเห็นด้วยและให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการปฏิบัติงานการเตือนภัยให้มากที่สุดมีปัจจัยด้านใดบ้างที่มีผลให้เกิดความสำเร็จในภารกิจงานดังกล่าว จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้ปฏิบัติงานและผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าว จะต้องศึกษาค้นคว้าหาคำตอบต่อไป เพื่อสรรค์สร้างรูปแบบการทำงานของระบบเตือนภัยล่วงหน้าที่มีประสิทธิภาพ และสามารถเตือนภัยได้จริง ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินจากเหตุการณ์ภัยพิบัติน้ำท่วม ดินถล่ม ได้มากที่สุด

ทั้งนี้รูปแบบในการตั้งประเด็นศึกษาหาคำตอบในความสำเร็จของภารกิจการเตือนภัยล่วงหน้าในครั้งนี้นั้นสามารถทำการศึกษาวิเคราะห์ได้ในหลายๆรูปแบบ แต่การจะทำให้สามารถมองเห็นภาพรวมของระบบการงานด้านการเตือนภัยได้ชัดเจน มีมิติครบถ้วนและสามารถเข้าใจสาเหตุของสถานการณ์บางอย่างตลอดจนแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้โดยง่าย นั้น การวิเคราะห์ปัจจัยทางการเมืองเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะในประเด็นด้านบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่น และการให้ความร่วมมือของภาคประชาชนในพื้นที่ต่อภารกิจการเตือนภัย เพราะจะช่วยให้สามารถมองเห็นภาพรวมของระบบงาน กระบวนการ ปัญหา อุปสรรคได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น นำมาซึ่งความสำเร็จในการทำงานด้านการเตือนภัยล่วงหน้า น้ำหลาก ดินถล่มของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 และช่วยให้ประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินจากเหตุพิบัติภัยน้ำท่วม ดินถล่มมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ผลการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ชัดเจน และเพื่อความสะดวกในการศึกษา จึงได้กำหนด พื้นที่ศึกษาวิจัยเพียง 1 อำเภอ คืออำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยลักษณะพื้นที่โดยทั่วไปของอำเภอกาญจนดิษฐ์เป็นที่ราบสลับลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อยจนถึงลูกคลื่นลอนชัน มีแนวเทือกเขาอยู่ทางตอนใต้และทิศตะวันออกเฉียงใต้ของอำเภอ ทางด้านเหนือ

ของอำเภอเป็นพื้นที่แถบชายทะเลตอนกลางเป็นที่ราบลุ่ม ตอนในสุดเป็นที่ราบสูงและป่าเขา (ข้อมูลเกี่ยวกับอำเภอกาญจนดิษฐ์ 2558: ออนไลน์) ทั้งนี้จากลักษณะภูมิประเทศที่มีความหลากหลายของอำเภอกาญจนดิษฐ์ดังกล่าวทำให้เหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการศึกษาพื้นที่เสี่ยงภัยน้ำท่วม ดินถล่ม ประกอบกับในพื้นที่ดังกล่าวบางส่วนเคยเกิดเหตุพิบัติภัยน้ำท่วม ดินถล่มมาแล้ว ทำให้ง่ายต่อการเก็บข้อมูลและการศึกษาวิเคราะห์ โดยผู้วิจัยได้สุ่มเลือกตำบลที่เคยเกิดเหตุพิบัติภัยน้ำท่วมมาแล้ว ระหว่างปี 2551 ถึง 2558 มาจำนวน 3 ตำบล เพื่อศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือพื้นที่ตำบลคลองสระ พื้นที่ตำบลช้างซ้าย และพื้นที่ตำบลช้างขวา

สำหรับพื้นที่ตำบลคลองสระ ตำบลช้างซ้าย และตำบลช้างขวา นั้นเป็นพื้นที่ซึ่งทางสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ได้เข้าไปติดตั้งสถานีเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning) พร้อมเครื่องมือที่ใช้สำหรับการแจ้งเตือนภัยในพื้นที่ไว้แล้วด้วย ดังนี้ ในพื้นที่ตำบลคลองสระ ได้ติดตั้งสถานีเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning) พร้อมเครื่องมือ ในพื้นที่หมู่ที่ 5 บ้านสวนปราง พื้นที่ตำบลช้างซ้าย ได้ติดตั้งสถานีเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning) พร้อมเครื่องมือ ในพื้นที่หมู่ที่ 7 บ้านเหนือคลอง และในพื้นที่ตำบลช้างขวา ได้ติดตั้งสถานีเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning) พร้อมเครื่องมือ ในพื้นที่หมู่ที่ 13 บ้านนาดอน ทั้งนี้สถานีเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning) ที่ติดตั้งเป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับการแจ้งเตือนภัยในหมู่บ้าน เมื่อเกิดภาวะฝนตกหนัก โดยเครื่องมือดังกล่าวจะตรวจวัดปริมาณน้ำฝน หากฝนตกหนักมีปริมาณน้ำฝนถึงตามเกณฑ์การเตือนภัยที่ตั้งค่าไว้ เครื่องมือดังกล่าวก็จะแจ้งเตือนภัยโดยการส่งสัญญาณเสียง และแสง ในพื้นที่ติดตั้งสถานี อย่างไรก็ตามการแจ้งเตือนภัยของสถานีเตือนภัยและเครื่องมือ มีข้อจำกัดในด้านพื้นที่ คือไม่สามารถส่งสัญญาณการเตือนภัยไปยังพื้นที่ห่างไกลจากสถานีได้เนื่องจากข้อจำกัดด้านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ภายในสถานี ทำให้พื้นที่ห่างไกลสถานีไม่ได้รับการแจ้งเตือนภัย จึงจำเป็นต้องอาศัยกลไกการทำงานของเครือข่ายเตือนภัยในหมู่บ้าน ที่จะต้องช่วยกันกระจายข่าวแจ้งเตือนภัยเพื่อนบ้านใกล้เคียงในบริเวณดังกล่าวต่อกัน ทั้งนี้เพื่อการเตรียมความพร้อมหากเกิดเหตุพิบัติภัยน้ำท่วม ดินถล่ม ประชาชนในพื้นที่จะได้ตื่นตัว และเตรียมความพร้อมอพยพชีวิตและทรัพย์สินไปยังสถานที่ปลอดภัยในหมู่บ้านได้

ดังนั้นการกำหนดจุดศึกษาโดยการเลือกศึกษาปัจจัยทางการเมืองที่นำไปสู่ความสำเร็จต่อภารกิจการเตือนภัยน้ำหลาก ดินถล่มของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ซึ่งเลือกศึกษาในพื้นที่ตำบลคลองสระ พื้นที่ตำบลช้างซ้าย และพื้นที่ตำบลช้างขวา ถือว่าพื้นที่ดังกล่าวมีความเหมาะสมและควรศึกษาวิจัยอย่างยิ่ง เพราะสามารถเก็บข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงได้มากที่สุด เนื่องจากประชาชนในพื้นที่รู้จักกระบวนการทำงานด้านการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 เป็นอย่างดี และเคยมีประสบการณ์จากเหตุการณ์น้ำหลาก ดินถล่ม และมีการแจ้งเตือนภัยจากสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ขณะเกิดเหตุการณ์มาแล้ว ทำให้การเก็บข้อมูลที่ได้เป็นข้อเท็จจริง และมีความ

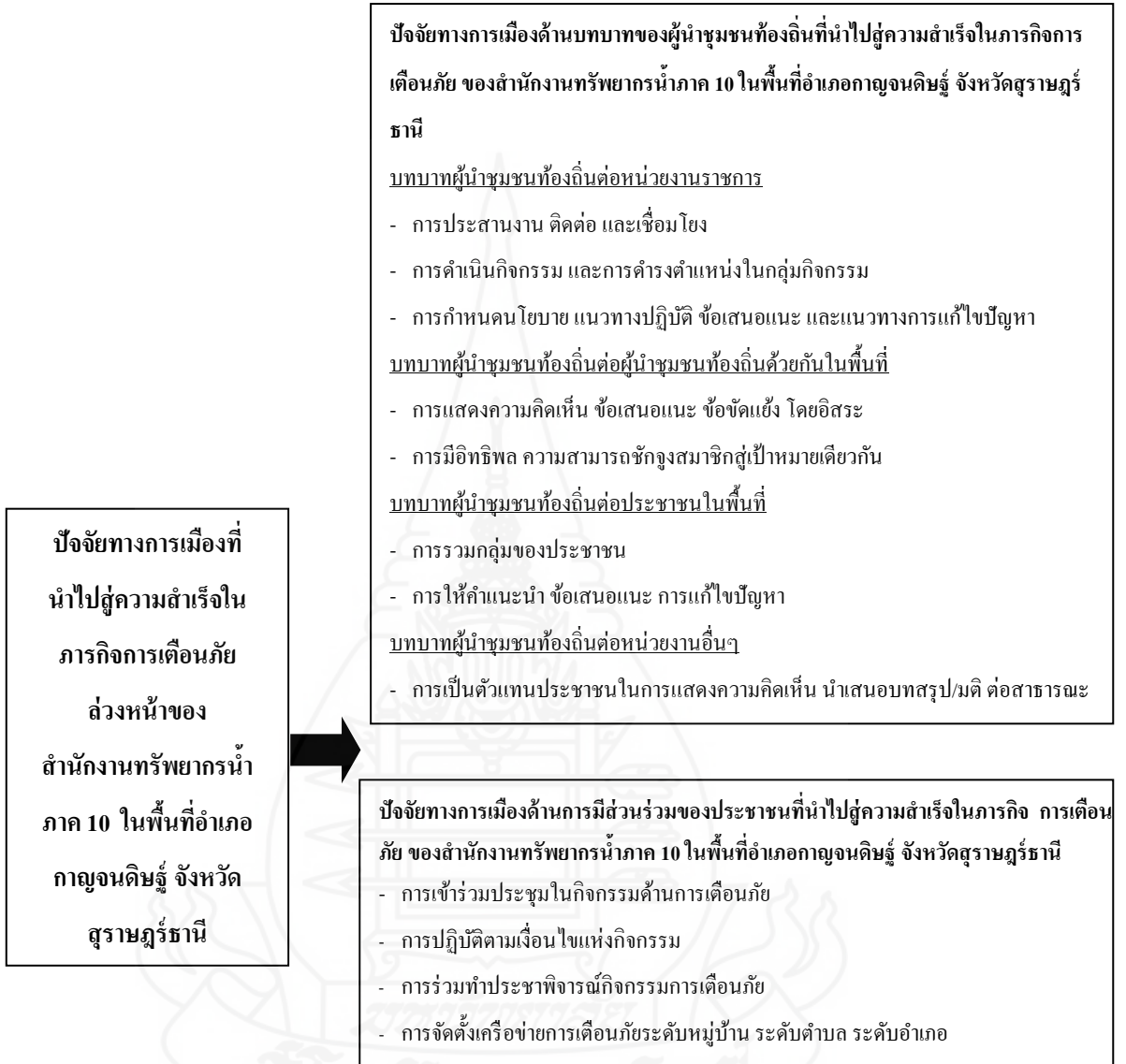
แม่นยำมากขึ้น นอกจากนี้แล้วผลการศึกษานอกจากจะใช้เป็นข้อสรุปในภาพรวมแล้ว ยังสามารถมาวิเคราะห์และพัฒนารูปแบบการเตือนภัยในระดับพื้นที่โดยตรงได้อีกด้วย ทั้งนี้เพื่อปรับปรุงการทำงานด้านการเตือนภัยให้มีประสิทธิภาพสูงสุดและตรงกับความต้องการของคนในพื้นที่มากที่สุด อย่างไรก็ตามการศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่มีผลต่อความสำเร็จในการเตือนภัย ผู้ศึกษาวิจัยจะต้องมีความรู้พื้นฐานด้านบุคคลพอสมควร เพราะหากประเด็นคำถาม หรือข้อสรุปใดมีผลต่อสถานการณ์ทางการเมืองของผู้นำชุมชนคนดังกล่าว อาจทำให้ข้อมูลที่ศึกษาถูกบิดเบือนหรืออาจไม่ได้รับการยอมรับจนอาจกลายเป็นปัญหาก็ได้ ดังนั้นการกำหนดประเด็นการสัมภาษณ์จึงมีความสำคัญ อย่างไรก็ตามหากการศึกษาวินิจฉัยเรื่องปัจจัยทางการเมืองที่นำไปสู่ความสำเร็จในภารกิจการเตือนภัยล่วงหน้าของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เสร็จสมบูรณ์ ก็จะช่วยให้เกิดการพัฒนารูปแบบการทำงานด้านการเตือนภัยระหว่างภาคประชาชนกับภาครัฐได้ไปในทิศทางเดียวกันมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อหน่วยงานสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 จะมีผลสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านการเตือนภัย และประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในกรณีเกิดเหตุการณ์พิบัติภัยน้ำท่วม ดินถล่มมากขึ้น

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยทางการเมืองด้านบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่นำไปสู่ความสำเร็จในภารกิจการเตือนภัย ของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยทางการเมืองด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนที่นำไปสู่ความสำเร็จในภารกิจ การเตือนภัย ของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยจะกล่าวถึงปัจจัยทางการเมืองที่นำไปสู่ความสำเร็จในภารกิจการเตือนภัยล่วงหน้าของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยศึกษาปัจจัยทางการเมืองใน 2 ประเด็นหลัก คือ บทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของประชาชน ในภารกิจการเตือนภัยล่วงหน้า ดังนี้

3.1 บทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่น เป็นการศึกษาบทบาทของผู้นำในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเตือนภัยล่วงหน้าของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ต่อภาคส่วนต่างๆ ประกอบด้วย

3.1.1 บทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นต่อหน่วยงานราชการ มุ่งศึกษาบทบาทความเป็นผู้นำในการติดต่อกับหน่วยงานราชการ ดังนี้

1) การประสานงานติดต่อ และเชื่อมโยงคือการติดต่อประสานงานกับส่วนราชการในสถานการณ์ ก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุพิบัติภัยน้ำท่วมดินถล่ม

2) การดำเนินกิจกรรม และการดำรงตำแหน่งในกลุ่มกิจกรรมคือการให้ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ และการให้ความร่วมมือ ตลอดจนอำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรมด้านการเตือนภัยในพื้นที่และการดำรงตำแหน่งอย่างใดอย่างหนึ่งในกลุ่มกิจกรรม

3) การกำหนดนโยบาย แนวทางปฏิบัติ ข้อเสนอแนะ และแนวทางการแก้ไขปัญหา คือ การมีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นของตนเองต่อกิจกรรมการเตือนภัย ให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ ช่องทาง และวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในกิจกรรมการเตือนภัย

3.1.2 บทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นต่อผู้นำชุมชนท้องถิ่นด้วยกันในพื้นที่มุ่งศึกษาบทบาทความเป็นผู้นำของผู้นำท้องถิ่นต่อผู้นำท้องถิ่นด้วยกันในพื้นที่เดียวกัน ดังนี้

1) การแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ข้อขัดแย้ง โดยอิสระคือ ความสามารถในการเสนอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ข้อขัดแย้ง อย่างอิสระ โดยเหตุการณ์เป็นไปอย่างปกติ รวมถึงการแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้น

2) การมีอิทธิพลสามารถชักจูงสู่เป้าหมายเดียวกันคือ ความสามารถในการโน้มน้าวให้ผู้นำท้องถิ่นด้วยกันคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน

3.1.3 บทบาทผู้นำต่อประชาชนในพื้นที่มุ่งศึกษาบทบาทความเป็นผู้นำในกิจกรรมการเตือนภัยต่อประชาชนในพื้นที่ ดังนี้

1) การรวมกลุ่มของประชาชน คือ ความสามารถในการเชิญประชาชนรวมกลุ่มเพื่อการจัดกิจกรรมการเตือนภัย

2) การให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ การแก้ไขปัญหาคือ ความสามารถในการให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ ด้านความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามเงื่อนไขของกิจกรรมการเตือนภัยในยามเกิดพิบัติภัย ตลอดจนการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้น

3.1.4 บทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นต่อหน่วยงานอื่นๆ (นักวิชาการ สื่อมวลชน และเจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน) มุ่งศึกษาบทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นต่อการถ่ายทอดความคิดเห็นหรือการติดต่อกับหน่วยงานอื่นๆ ภายนอก

1) การเป็นตัวแทนประชาชนในการแสดงความคิดเห็น นำเสนอบทสรุป/มติต่อสาธารณะ คือ การเป็นตัวแทนของประชาชนในการให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชน องค์กรอื่นๆ จากภายนอก ในด้านข้อมูลเกี่ยวกับการเตือนภัยภายในชุมชน รวมถึงการนำเสนอบทสรุป/มติของประชาชนในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการเตือนภัยด้วย

3.2 การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการเตือนภัยล่วงหน้าของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในระดับต่างๆ ดังนี้

3.2.1 การเข้าร่วมประชุมในกิจกรรมด้านการเตือนภัยคือ การให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุมในกิจกรรมการเตือนภัยของคนในพื้นที่

3.2.2 การปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งกิจกรรม คือการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามเงื่อนไขของกิจกรรมการเตือนภัยในช่วงเวลาเกิดสถานการณ์พิบัติภัย

3.2.3 การร่วมทำประชาพิจารณ์กิจกรรมการเตือนภัยคือ การร่วมแสดงความคิดเห็นของประชาชนต่อการติดตั้งสถานีเตือนภัยในพื้นที่

3.2.4 การจัดตั้งเครือข่ายการเตือนภัยระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับอำเภอ คือ การศึกษากลุ่มเครือข่ายการเตือนภัยในระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับอำเภอ ของประชาชนในพื้นที่

ทั้งนี้ใช้กรอบแนวคิดสำหรับกระบวนการวิเคราะห์ในการศึกษาปัจจัยทางการเมืองที่นำไปสู่ความสำเร็จในการกิจการเตือนภัยล่วงหน้าของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังนี้ ทฤษฎีภาวะผู้นำ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่แนวคิดบทบาททางการเมืองทฤษฎีการมีส่วนร่วม แนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง แนวคิดเกี่ยวกับการรวมกลุ่ม แนวคิดประชาสังคม

4. ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาปัจจัยทางการเมืองที่นำไปสู่ความสำเร็จในการกิจการเตือนภัยล่วงหน้าของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาปัจจัยทางการเมือง 2 ด้าน คือ ปัจจัยทางการเมืองด้านบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่น และปัจจัยทางการเมืองด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ ต่อความสำเร็จในการกิจการเตือนภัยล่วงหน้า ของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10

4.2 ขอบเขตด้านระยะเวลา เป็นการศึกษาวิจัยเฉพาะช่วงระยะเวลาเกิดเหตุการณ์พิบัติภัยน้ำท่วม ดินถล่ม ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในช่วงปี พ.ศ. 2551 ถึง 2558

4.3 ขอบเขตด้านประชากร เป็นการศึกษาประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลคลองสระ ตำบลช้างซ้าย และตำบลช้างขวา อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยวิธีการสัมภาษณ์ จำนวน 5กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น จำนวน 8 คน กลุ่มข้าราชการที่เกี่ยวข้อง จำนวน 6 คน กลุ่มกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชุมชนท้องถิ่น จำนวน 3 คน กลุ่มประชาชนในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จำนวน 6 คน กลุ่มนักวิชาการ และสื่อมวลชน จำนวน 3 คน

4.4 ขอบเขตด้านพื้นที่ เป็นการศึกษาวิจัยเฉพาะพื้นที่ซึ่งเคยเกิดเหตุพิบัติภัยน้ำท่วม ดินถล่มมาแล้วในอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี คือ ตำบลคลองสระ ตำบลช้างซ้าย และตำบลช้างขวา

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 บทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่น หมายถึง การแสดงบทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลคลองสระ ตำบลช้างซ้าย และตำบลช้างขวา อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในภารกิจอันเกี่ยวข้องกับการเตือนภัยล่วงหน้าของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10

5.2 การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมการเตือนภัยของประชาชนในพื้นที่การแสดงความคิดเห็น การร่วมทำประชาพิจารณ์ การร่วมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรม ตลอดจนการจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายเตือนภัยหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับอำเภอ ของคนในชุมชนตำบลคลองสระ ตำบลช้างซ้าย และตำบลช้างขวา อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

5.3 ผู้นำชุมชนท้องถิ่น หมายถึง ผู้ใหญ่บ้าน, กำนัน, นายกองจัดการบริหารส่วนตำบล, สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล, ปราชญ์ชาวบ้าน และผู้นำตามธรรมชาติของชุมชน ในพื้นที่ตำบลคลองสระ ตำบลช้างซ้าย ตำบลช้างขวา อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

5.4 ประชาชน หมายถึง ประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่ศึกษาภัยพิบัติตำบลคลองสระ ตำบลช้างซ้าย และตำบลช้างขวา อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

5.5 อาสาผู้รู้ประจำสถานีเตือนภัย หมายถึง ผู้รู้ประจำสถานีเตือนภัยบ้านสวนปราง ตำบลคลองสระ, บ้านเหนือคลอง ตำบลช้างซ้าย, และบ้านนาคอน ตำบลช้างขวา อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

5.6 เครือข่ายการเตือนภัย หมายถึง การรวมกลุ่มของคนในพื้นที่ตำบลคลองสระ ตำบล ช้างซ้าย และตำบลช้างขวา อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในการดำเนินกิจกรรมด้านการ เตือนภัย

5.7 ภารกิจการเตือนภัย หมายถึง การแจ้งเตือนภัยน้ำท่วม ดินถล่ม ของสำนักงาน ทรัพยากรน้ำภาค 10

5.8 กิจกรรมการเตือนภัย หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการภารกิจการเตือนภัยของ สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่ตำบลคลองสระ ตำบลช้างซ้าย และตำบลช้างขวา อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

5.9 ความสำเร็จ หมายถึง ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่ ชุมชนตำบลคลองสระ ตำบลช้างซ้าย และตำบลช้างขวา อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากเหตุการณ์พิบัติภัยน้ำท่วม ดินถล่ม

5.10 การควบคุมสถานการณ์ หมายถึง การควบคุมกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ เตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ให้เป็นไปโดยสงบ เรียบร้อย และเป็นปกติ

5.11 เหตุการณ์พิบัติภัยน้ำท่วม ดินถล่ม หมายถึง การเกิดสถานการณ์น้ำท่วม ดินถล่ม ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ ระหว่างปี พ.ศ. 2551 ถึง 2558

5.12 หน่วยงานราชการ หมายถึง สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 กรมทรัพยากรน้ำ

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

6.1 ทราบปัจจัยทางการเมืองที่นำไปสู่ความสำเร็จในภารกิจการเตือนภัยล่วงหน้าของ สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ด้านบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่น

6.2 ทราบปัจจัยทางการเมืองที่นำไปสู่ความสำเร็จในภารกิจการเตือนภัยล่วงหน้าของ สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่

6.3 นำข้อสรุปที่ได้จากการศึกษาวิจัยเสนอต่อผู้อำนวยการส่วนอุทกวิทยา (สุราษฎร์ธานี) เพื่อเป็นข้อมูลในการดำเนินงานด้านการเตือนภัยต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย เรื่องปัจจัยทางการเมืองที่นำไปสู่ความสำเร็จในการกิจการเตือนภัยล่วงหน้าของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในครั้งนี้ผู้ศึกษาวิจัย ได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว เพื่อใช้เป็นกรอบในการอธิบายสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น รวมถึงการเชื่อมโยงผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีภาวะผู้นำ
2. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท อำนาจหน้าที่
3. แนวคิดบทบาททางการเมือง
4. ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
5. แนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง
6. แนวคิดเกี่ยวกับการรวมกลุ่ม
7. แนวคิดประชาสังคม
8. แนวคิดเรื่องการจัดการภัยพิบัติ
9. การบริหารราชการของไทย
10. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
11. ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดสุราษฎร์ธานี
12. ข้อมูลทั่วไปของอำเภอกาญจนดิษฐ์
13. ข้อมูลทั่วไปของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10

1. ทฤษฎีภาวะผู้นำ

ภาวะผู้นำ นับเป็นสิ่งที่ได้รับการกล่าวขวัญถึงอย่างกว้างขวางในทุกองค์การ โดยทั่วไปมนุษย์มักมีความเชื่อและคาดหวังว่าบุคคลที่เป็นผู้นำจะต้องมีศักยภาพเพียงพอที่จะทำให้องค์การมีประสิทธิภาพ ภาวะผู้นำเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในองค์การและสังเกตเห็นได้ทั่วไปจากพฤติกรรมการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกันของมนุษย์ ซึ่งไม่เฉพาะแต่มนุษย์เท่านั้น แม้กระทั่งในฝูงสัตว์

ก็มีตัวที่ทำหน้าที่ผู้นำ มีตำแหน่ง มีอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบในการบริหารจัดการ ภาวะผู้นำเป็นองค์ประกอบทางการบริหารอย่างหนึ่งที่มีความเป็นพลวัต กล่าวคือ มีการเคลื่อนไหวอยู่ในองค์การบางครั้งภาวะผู้นำช่วยกระตุ้นผู้ตามให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพสูง แต่บางครั้งภาวะผู้นำก็ทำลายความเข้มแข็งขององค์การ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ภาวะผู้นำสามารถส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์การ (จิตติมา ชัยมงคล ม.ป.ป: 1)

การที่ภาวะผู้นำเป็นแรงผลักดันที่เป็นพลวัต จึงทำให้ภาวะผู้นำมีสภาพที่ไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับความต้องการขององค์การและมวลสมาชิก สำหรับองค์การที่เป็นทางกรนั้นส่วนใหญ่แล้วบุคคลผู้แสดงบทบาทผู้นำคือ ผู้บริหารที่เรียกชื่อตำแหน่งแตกต่างกันไป เช่น ผู้จัดการ ผู้บริหาร นักบริหารหัวหน้า อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการฯลฯ บุคคลเหล่านี้ต่างพยายามที่จะใช้อิทธิพลต่อสมาชิกขององค์การเพื่อให้กระทำหรืองดเว้นการกระทำหรือแสดงบทบาทตามที่กำหนด ในแต่ละสถานการณ์ผู้นำจะใช้อิทธิพลเพื่อกระตุ้นให้สมาชิกร่วมมือกันทำงาน ในองค์การทั่วไปผู้นำที่ไม่เป็นทางการมักคำนึงถึงความพึงพอใจของสมาชิกเป็นอันดับแรก ส่วนผู้นำที่เป็นทางการนอกจากจะคำนึงถึงความพึงพอใจของผู้ตามแล้ว ยังต้องคำนึงถึงความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การด้วย ดังนั้น จะเห็นได้ว่าความแตกต่างของผู้นำทั้งสองประเภทนี้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับตำแหน่งงาน แต่ขึ้นอยู่กับขอบเขตของบทบาทของแต่ละคน ซึ่งหมายความว่า ไม่ว่าใครจะทำงานในตำแหน่งหรือหน้าที่ใดก็สามารถแสดงภาวะผู้นำได้หากบุคคลนั้นแสดงบทบาทการนำและมีผู้ทำตามการนำของเขาในทุกองค์การ ภาวะผู้นำที่ประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับความสามารถในการประยุกต์ทักษะที่ได้รับมาจากประสบการณ์ การเรียนรู้ และการสังเกต ภาวะผู้นำไม่ได้ขึ้นอยู่กับการใช้อำนาจตามตำแหน่ง (authority) ความมีบารมี (prestige) หรือพลังอำนาจ (power) อย่างใดอย่างหนึ่งโดยลำพังผู้นำที่มีประสิทธิผลมักจะลดสัดส่วนของการใช้อำนาจตามตำแหน่งลงให้เหลือน้อยที่สุด สิ่งที่ผู้นำต้องการคือ ความเห็นพ้องจากผู้ตามมากกว่าการบังคับให้ร่วมมือ จึงมีคำกล่าวทางการบริหารที่ว่า“ผู้บริหารที่เดินนำหน้าคือ ผู้นำแห่งความหวัง ผู้บริหารที่ชอบผลกหลังคือ ผู้บริหารที่หย่อนสมรรถภาพ” (the poor manager drives ; the good manager leads) (จิตติมา ชัยมงคล ม.ป.ป: 2)

สมัยโบราณมนุษย์มีความเชื่อว่า การเป็นผู้นำเป็นเรื่องของความสามารถที่เกิดขึ้นเฉพาะตระกูล หรือเฉพาะบุคคลและสืบเชื้อสายกันได้ บุคลิกและลักษณะของการเป็นผู้นำ เป็นสิ่งที่มีมาแต่กำเนิดและเป็นคุณสมบัติเฉพาะตัว สามารถถ่ายทอดทางพันธุกรรมได้ ผู้ที่เกิดในตระกูลของผู้นำ่อมจะต้องมีลักษณะผู้นำด้วยแนวคิดเกี่ยวกับผู้นำเริ่มเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย มีการศึกษาและรวบรวม ดังนี้ (Goto know ภาวะผู้นำแบบความสามารถพิเศษ: ออนไลน์)

1.1 ทฤษฎีคุณลักษณะภาวะผู้นำ (Trait Leadership Theories) ระยะแรกของการศึกษาภาวะผู้นำเริ่มใน ค.ศ. 1930- 1940 แนวคิดมาจากทฤษฎีมหาบุรุษ (Great man Theory of Leadership)

ของกรีกและโรมันโบราณ มีความเชื่อว่า ภาวะผู้นำเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือโดยกำเนิด (Born leader) ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้แต่สามารถพัฒนาขึ้นได้ ลักษณะผู้นำที่ดีและมีประสิทธิภาพสูง จะประกอบด้วย ความเฉลียวฉลาด มีบุคลิกภาพซึ่งแสดงถึงการเป็นผู้นำและต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถด้วย ผู้นำในยุคนี้ได้แก่ พระเจ้าโนเลียน ฮิตเลอร์ ฟอซุนรามคำแหงมหาราช สมเด็จพระนเรศวรมหาราช พระเจ้าตากสินมหาราช เป็นต้น ตัวอย่างการศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีคุณลักษณะ (Trait Theories) ของ การ์ดเนอร์ (Gardner) ได้แก่

1.1.1 ภารกิจของผู้นำ (The tasks of Leadership) กล่าวถึงงานที่ผู้นำจำเป็นต้องมี 9 อย่าง ได้แก่ มีการกำหนดเป้าหมายของกลุ่ม มีบรรทัดฐานและค่านิยมของกลุ่ม รู้จักสร้างและใช้แรงจูงใจ มีการบริหารจัดการ มีความสามารถในการปฏิบัติการ สามารถอธิบายได้ เป็นตัวแทนของกลุ่ม แสดงถึงสัญลักษณ์ของกลุ่ม และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Goto know ภาวะผู้นำแบบความสามารถพิเศษ: ออนไลน์)

1.1.2 ผู้นำในการเชื่อมปฏิสัมพันธ์ (Leader – constituent interaction) เชื่อว่าผู้นำต้องมีพลังวิเศษเหนือบุคคลอื่นหรือมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่นๆเพื่อที่สนองตอบความต้องการขั้นพื้นฐาน ความคาดหวังของบุคคล และผู้นำต้องมีความเป็นตัวของตัวเอง สามารถพัฒนาตนเองและพัฒนาให้ผู้อื่นมีความแข็งแกร่ง และสามารถยืนอยู่ด้วยตนเองอย่างอิสระทฤษฎีนี้พบว่า ไม่มีคุณลักษณะที่แน่นอนหรือชี้ชัดของผู้นำ เพราะผู้นำอาจไม่แสดงลักษณะเหล่านี้ออกมา (Goto know ภาวะผู้นำแบบความสามารถพิเศษ: ออนไลน์)

1.2 ทฤษฎีความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูป (Transformational Leadership Theories) จากสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มีการแข่งขันเพื่อชิงความเป็นเลิศ ดังนั้นวิธีที่จะทำให้ผู้บริหารประสบความสำเร็จสูงสุด คือ ผู้บริหารต้องเปลี่ยนแปลงตนเอง เบิร์นส์ (Burns) (Goto know ทฤษฎีความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูป: ออนไลน์) เสนอความเห็นว่าการแสดงความเป็นผู้นำยังเป็นปัญหาอยู่จนทุกวันนี้ เพราะบุคคลไม่มีความรู้เพียงพอในเรื่องกระบวนการของความเป็นผู้นำ เบิร์นส์ อธิบายความเข้าใจในธรรมชาติของความเป็นผู้นำว่าตั้งอยู่บนพื้นฐานของความแตกต่างระหว่างความเป็นผู้นำกับอำนาจที่มีส่วนสัมพันธ์กับผู้นำและผู้ตาม อำนาจจะเกิดขึ้นเมื่อผู้นำจัดการบริหารทรัพยากร โดยเข้าไปมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้ตามเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตนหวังไว้ ความเป็นผู้นำจะเกิดขึ้นเมื่อการบริหารจัดการทำให้เกิดแรงจูงใจ และนำมาซึ่งความพึงพอใจต่อผู้ตาม ความเป็นผู้นำถือว่าเป็นรูปแบบพิเศษของการใช้อำนาจ (Special form of power) เบิร์นส์ (Burns) ได้เสนอ ทฤษฎีความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูป (Transformational Leadership Theory) เดิม เบิร์นส์ เชื่อว่า ผู้บริหารควรมีลักษณะความเป็นผู้นำเชิงเป้าหมาย (Transactional Leadership) โดยอธิบายว่า เป็นวิธีการที่ผู้บริหารจูงใจผู้ตามให้ปฏิบัติตามที่คาดหวังไว้ ด้วยการระบุข้อกำหนดงานอย่างชัดเจน

และให้รางวัล เพื่อการแลกเปลี่ยนกับความพยายามที่จะบรรลุเป้าหมายของผู้ตาม การแลกเปลี่ยนนี้จะช่วยให้สมาชิกพึงพอใจในการทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายของงาน ความเป็นผู้นำเชิงเป้าหมายจะมีประสิทธิภาพสูงภายใต้สภาพแวดล้อมที่ค่อนข้างคงที่ ผู้บริหารจะใช้ความเป็นผู้นำแบบนี้ดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพเพียงชั่วระยะเวลาหนึ่งที่ค่อนข้างสั้น แต่เมื่อสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว (Goto know ทฤษฎีความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูป: ออนไลน์)

ปัจจุบันแต่ละองค์การมีการแข่งขันมากขึ้น เบิร์นส์ จึงได้เสนอวิธีการของความเป็นผู้นำแบบใหม่ที่สามารถจูงใจให้ผู้ตามปฏิบัติงานได้มากกว่าที่คาดหวังไว้ เรียกว่า ความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูป (Transformational Leadership Theory) การที่ผู้นำและผู้ตามช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อยกระดับขวัญและแรงจูงใจของแต่ละฝ่ายให้สูงขึ้น แนวคิดใหม่ของ เบิร์นส์ เชื่อว่า ความเป็นผู้นำเชิงเป้าหมายกับความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูป เป็นรูปแบบที่แยกจากกันโดยเด็ดขาด และการแสดงความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพสำหรับสถานการณ์ปัจจุบัน คือ การแสดงพฤติกรรมความเป็นผู้นำในเชิงปฏิรูป เบิร์นส์ สรุปลักษณะผู้นำเป็น 3 แบบ ได้แก่

1.2.1 ผู้นำการแลกเปลี่ยน (Transactional Leadership) ผู้นำที่ติดต่อกับผู้ตามโดยการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน และสิ่งแลกเปลี่ยนนั้นต่อมากลายเป็นประโยชน์ร่วมกัน ลักษณะนี้พบได้ในองค์กรทั่วไป เช่น ทำงานดีก็ได้เลื่อนขั้น ทำงานก็จะได้ค่าจ้างแรงงาน และในการเลือกตั้ง ผู้แทนราษฎรมีข้อแลกเปลี่ยนกับชุมชน เช่น ถ้าตนได้รับการเลือกตั้งจะสร้างถนนให้ เป็นต้น

1.2.2 ผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ผู้นำที่ตระหนักถึงความต้องการของผู้ตาม พยายามให้ผู้ตามได้รับการตอบสนองสูงกว่าความต้องการของผู้ตาม เน้นการพัฒนาผู้ตาม กระตุ้นและยกย่องซึ่งกันและกันจนเปลี่ยนผู้ตามเป็นผู้นำ และมีการเปลี่ยนต่อๆ กันไป เรียกว่า Domino effect ต่อไปผู้นำการเปลี่ยนแปลงก็จะเปลี่ยนเป็นผู้นำจริยธรรม ตัวอย่างผู้นำลักษณะนี้ ได้แก่ ผู้นำชุมชน

1.2.3 ผู้นำจริยธรรม (Moral Leadership) ผู้นำที่สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ตาม ซึ่งผู้นำจะมีความสัมพันธ์กับผู้ตามในด้านความต้องการ (Needs) ความปรารถนา (Aspirations) ค่านิยม (Values) และควรรีจริยธรรมสูงสุด คือ ความเป็นธรรมและความยุติธรรมในสังคม ผู้นำลักษณะนี้มุ่งไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ตอบสนองความต้องการและความจำเป็นอย่างแท้จริงของผู้ตาม ตัวอย่างผู้นำจริยธรรมที่สำคัญ คือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ท่านทรงเป็นนักวางแผนและมองการณ์ไกล นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลง เช่น โครงการอีสานเขียว โครงการน้ำพระทัยจากในหลวง โครงการแก้มลิง เป็นต้น

ใน ค.ศ. 1985 เบสส์ (Bass) พบว่า แนวคิดพฤติกรรมความเป็นผู้นำของเขา ขัดแย้งกับแนวคิดของเบิร์นส์ ซึ่ง เบสส์ พบว่า พฤติกรรมของผู้นำในการนำกลุ่มให้ปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่งให้ได้ผลดียิ่งขึ้นหรือให้ได้ผลเกินความคาดหวัง ผู้นำจะต้องแสดงความเป็นผู้นำ ทั้ง 2 ลักษณะร่วมกัน คือ ความเป็นผู้นำเชิงเป้าหมาย และความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูป โดยทิศทางการแสดงพฤติกรรมความเป็นผู้นำจะออกมาในสัดส่วนของความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูปหรือเชิงเป้าหมายมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับ

1. สิ่งแวดล้อมภายนอกองค์กร ได้แก่ เศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงในสังคม วัฒนธรรม และประเพณีของแต่ละท้องถิ่น
2. สิ่งแวดล้อมภายในองค์กร ได้แก่ งาน เพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา และวัฒนธรรมองค์กร
3. คุณลักษณะส่วนตัวของผู้นำเอง ได้แก่ บุคลิกภาพ ความสามารถเฉพาะบุคคล และความสนใจของแต่ละบุคคล (Goto know ทฤษฎีความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูป: ออนไลน์)

ความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูป (Transformational Leadership) ตามแนวคิดของเบสส์ หมายถึง การที่ผู้นำให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลแก่ผู้ตามเพื่อให้เกิดขวัญและแรงใจในระดับที่สูงขึ้น ผู้นำสามารถทำให้ผู้ตามเกิดแรงคล้อยใจในการทำงาน และพยายามที่จะทำงานให้ได้มากกว่าที่คาดหวังไว้ ซึ่งความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูป ประกอบด้วย บุคลิกภาพที่น่านับถือ (Charisma) การยอมรับความแตกต่างของบุคคล (Individualized consideration) การกระตุ้นให้ใช้สติปัญญา (Intellectual stimulation)

ความเป็นผู้นำเชิงเป้าหมาย (Transactional Leadership) หมายถึง การที่ผู้นำชี้แนะหรือจูงใจให้ผู้ตามปฏิบัติตามเป้าหมายที่กำหนด โดยระบุความชัดเจนด้านบทบาท โครงสร้างงาน และสิ่งที่ต้องการจากงานซึ่งจะแลกเปลี่ยนกันด้วยสิ่งตอบแทนที่ผู้ตามต้องการ เพื่อเป็นแรงผลักดันให้งานบรรลุจุดมุ่งหมายตามที่คาดหวังไว้ เบสส์ ได้เสนอแนวทาง 2 ประการ ในการแสดงความเป็นผู้นำเชิงเป้าหมาย การให้รางวัลตามสถานการณ์ (contingent reward) การจัดการโดยยึดกฎระเบียบ (management by exception)

การแยกผู้นำเชิงปฏิรูป และผู้นำเชิงเป้าหมาย แยกที่ความสามารถในการกระตุ้นให้ผู้ตามเกิดสติปัญญา รู้จักคิดแก้ปัญหาเก่าในแนวทางใหม่ มีความคิดสร้างสรรค์ มีโลกทัศน์ที่กว้างไกลในการทำงาน เพราะผู้นำเชิงปฏิรูปจะไม่ยึดติดกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และพยายามที่จะหาวิถีทางใหม่ในการทำงาน เพื่อให้งานประสบความสำเร็จมากที่สุดเท่าที่โอกาสจะอำนวยให้เขาทำได้ ในขณะที่ผู้นำเชิงเป้าหมายยังคงให้ความสำคัญอยู่กับการคงสภาพของระบบ

การทำงานในปัจจุบันต่อไป เพื่อให้งานสำเร็จไปแบบวันต่อวัน มั่นคง และไม่เลี้ยว (จิตติมา ชัยมงคล ม.ป.ป.: 10)

ภาวะผู้นำแบบ ความสามารถพิเศษ (Charismatic Leadership) คำว่า "Charisma" หรือ "ความสามารถพิเศษ" มาจากภาษากรีก หมายถึง บุคคลที่มีพรสวรรค์ที่สามารถทำงานได้สำเร็จ อย่างน่าอัศจรรย์ ทั้งยังสามารถทำนายเหตุการณ์และคาดการณ์ล่วงหน้าได้อย่างแม่นยำ นักสังคมวิทยาอย่าง แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) ได้อธิบายถึง ผู้นำที่มีความสามารถพิเศษ (Charismatic Leader) ว่าเป็นผู้นำที่มีอิทธิพลเหนือผู้ตาม โดยไม่ได้อาศัยตำแหน่ง อำนาจหน้าที่และ ประเพณีที่ยึดถือกันมา หากอยู่ที่ความสามารถพิเศษของตัวผู้นำเองซึ่งก่อให้เกิดอำนาจบารมีผู้นำที่มีความสามารถพิเศษนั้นพบในการศึกษาผู้นำหลายประเภท โดยเฉพาะผู้นำทางการเมืองทางศาสนา ผู้นำที่นำชุมชนเคลื่อนไหวหรือต่อสู้เรียกร้องสิทธิบางประการ แต่ไม่ค่อยพบเห็นผู้นำเช่นนี้ใน องค์กรทางธุรกิจ หรือองค์กรประเภทอื่น (Goto know ภาวะผู้นำแบบความสามารถพิเศษ: ออนไลน์)

นักทฤษฎีคุณลักษณะเด่นของผู้นำ (Trait Theory)

1. สโตกคิลล์ (Stogdill) ได้ทำการวิจัยคุณลักษณะเด่นของผู้นำ ระหว่าง ค.ศ. 1904-1948 จำนวน 124 เรื่อง โดยเน้นการเปรียบเทียบ คุณลักษณะของผู้นำ กับผู้ที่ไม่มีผู้นำ พบว่าคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความเป็นผู้นำ ในฐานะผู้ใช้ความสามารถของตนให้ผู้อื่น ปฏิบัติภารกิจได้บรรลุเป้าหมายนั้นตรงตามสมมติฐาน ได้แก่ ความเฉลียวฉลาด ความรู้สึกไวในการรับรู้ต่อความต้องการของผู้อื่น ความเข้าใจในงาน ความคิดริเริ่ม ความอดทนต่อการแก้ปัญหาต่างๆ มีความมั่นใจในตนเอง ต้องการแสวงหางานรับผิดชอบ และต้องการอยู่ในฐานะที่มีอำนาจและการควบคุม อย่างไรก็ตามความจำเป็นต้องใช้คุณลักษณะแต่ละชนิดมาน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ ผลวิจัยเหล่านี้ไม่สามารถระบุคุณลักษณะที่จำเป็น หรือให้ความแน่นอนว่าองค์ประกอบใดจะทำให้ ผู้นำประสบความสำเร็จ ใน ค.ศ. 1974 สโตกคิลล์ ได้ทำการสังเคราะห์ผลงานวิจัยคุณลักษณะผู้นำ ระหว่าง ค.ศ. 1949-1970 จำนวน 163 กรณี พบว่ามีคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับ ความมีประสิทธิภาพของผู้นำและมีทักษะใหม่ๆบางประการที่เพิ่มขึ้นดังต่อไปนี้ (NovaAce: ออนไลน์)

1.1 คุณลักษณะ (Traits) ที่แยกผู้นำจากผู้ที่ไม่ใช่ผู้นำ ดังนี้

- 1.1.1. ความสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์
- 1.1.2. รับรู้ไวต่อสภาพแวดล้อมทางสังคม
- 1.1.3. มีความทะเยอทะยานมุ่งความสำเร็จ
- 1.1.4. มีความเปิดเผยตรงไปตรงมา
- 1.1.5. ให้ความร่วมมือ

- 1.1.6. ตัดสินใจดี
- 1.1.7. สามารถฟังพาท้าย
- 1.1.8. ต้องการมีอำนาจเหนือและมีแรงจูงใจด้านอำนาจ
- 1.1.9. มีพลังหรือมีระดับความกระตือรือร้นสูง
- 1.1.10. มีความมุ่งมั่น พยายามอย่างต่อเนื่อง
- 1.1.11. มีความมั่นใจในตนเอง
- 1.1.12. สามารถทนต่อภาวะความเครียด
- 1.1.13. เต็มใจแสวงหางานรับผิดชอบ
- 1.2. ทักษะ(Skills) ที่แยกผู้นำจากผู้ที่ไม่ใช่ผู้นำ ดังนี้
  - 1.2.1. เฉลียวฉลาด, มีสติปัญญา
  - 1.2.2. มีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์
  - 1.2.3. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
  - 1.2.4. มีความนุ่มนวลและมีอัธยาศัยดี
  - 1.2.5. มีความคล่องแคล่วด้านการพูด
  - 1.2.6. มีความรอบรู้เกี่ยวกับงาน
  - 1.2.7. มีความสามารถจัดองค์การ หรือ ความสามารถด้านบริหาร
  - 1.2.8. มีความสามารถในการชักชวน
  - 1.2.9. มีทักษะทางสังคม

2. เฟรดริก อาดัม วูดส์ (Frederick Adam Woods) ใน ค.ศ. 1931 ได้ทำการศึกษาผู้ปกครองประเทศจำนวน 386 คน ใน 14 ประเทศซึ่งทั้งหมด มีอำนาจเบ็ดเสร็จในการปกครองประเทศ โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ เข้มแข็ง ธรรมดาสามัญและอ่อนแอ สัมพันธ์กับสถานภาพทางเศรษฐกิจและการเมือง ผลปรากฏว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ คือ ผู้นำประเทศที่เข้มแข็งสามารถบริหารประเทศให้ประเทศชาติรุ่งเรือง ผู้นำธรรมดาสามัญก็นำประเทศไปได้กลางๆ ส่วนผู้นำที่อ่อนแอก็จะทำให้ประเทศไม่เจริญรุ่งเรือง (NovaAce: ออนไลน์)

3. เบิร์ด (Bird) ในราว ค.ศ. 1940 ได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณลักษณะผู้นำและผู้ตามจากผลการศึกษาโครงการวิจัย 20 เรื่อง สามารถรวบรวมสรุปคุณลักษณะผู้นำทั้งหมดได้ 79 ลักษณะ ซึ่งส่วนใหญ่ไม่คงที่ คือจาก 79 ลักษณะ มี 51 ลักษณะที่แตกต่างกันเพียง 1 เท่านั้น และมี 4 ลักษณะร่วม ได้แก่ ความฉลาด (Intelligence) ความคิดสร้างสรรค์ (Initiative) ความร่าเริง (Sense of Humor) และชอบแสดงออก (Extroversion) ซึ่งเบิร์ดเรียกว่าเป็นคุณลักษณะทั่วไปของภาวะผู้นำ ต่อมาใน ค.ศ. 1959 อาร์ มานน์ (R.Mann) ได้ทบทวนผลงานวิจัย 125 เรื่องเกี่ยวกับผู้นำ

ได้ข้อสรุปว่า ความฉลาด และการปรับตัว มีความสัมพันธ์กับผู้นำอย่างมีนัยสำคัญ ผลงานของเบิร์ต นีลถือเป็นผลงานต้นแบบเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำ (NovaAce: ออนไลน์)

4. ไมเนอร์ (Miner) ใน ค.ศ. 1965 ได้เสนอทฤษฎีแรงจูงใจด้านบทบาทการบริหาร ซึ่งอธิบายถึงประเภทของคุณลักษณะด้านการจูงใจที่จำเป็นต่อความสำเร็จ ในตำแหน่งบริหารสำคัญขององค์กรที่มีสายงานบังคับบัญชาแบบราชการขนาดใหญ่ โดยทำการวัดแรงจูงใจในการบริหาร ผลปรากฏว่า ในองค์กรขนาดใหญ่ จะมีแรงจูงใจในการบริหารมีผลเชิงบวกต่อการคาดหมายความเติบโตก้าวหน้าในตำแหน่งบริหาร แต่ในองค์กรขนาดเล็กพบว่าแรงจูงใจไม่เป็นประโยชน์ต่อต่อความคาดหมายด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งที่สูงขึ้น (NovaAce: ออนไลน์)

5. ยูคัล (Yukl) ใน ค.ศ. 1988 ได้สังเคราะห์ผลงานของนักวิจัยหลายคนเพื่อหาผู้จัดการและผู้บริหารของบริษัทใหญ่ๆ ที่ประสบความสำเร็จสูง มีพื้นฐานของบุคลิกภาพที่ก่อให้เกิดความมีประสิทธิภาพ พบว่ามีคุณลักษณะด้านการบริหาร 8 ประการ ดังนี้

- 5.1 เป็นผู้ที่มีพลังสูงและทนต่อความเครียดได้ดี
- 5.2 มีความมั่นใจในตนเอง
- 5.3 มีความเชื่อมั่นต่อความสามารถของตนเอง
- 5.4 มีวุฒิภาวะด้านอารมณ์
- 5.5 เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ ยึดถือคุณธรรม
- 5.6 มีแรงจูงใจด้านอำนาจทางสังคม
- 5.7 ต้องการประสบความสำเร็จในระดับสูงปานกลาง
- 5.8 ต้องการได้รับความรัก ผูกพันจากผู้อื่นในระดับต่ำ (NovaAce:

ออนไลน์)

2. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท อำนาจหน้าที่

บทบาท ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า role เป็นเรื่องของพฤติกรรมและหน้าที่ความรับผิดชอบ (function) เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นว่า เมื่อบุคคลดำรงตำแหน่งใด ก็ควรแสดงพฤติกรรมให้ตรง และเหมาะสมกับหน้าที่ ความรับผิดชอบนั้น

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายไว้ว่า บทบาท หมายถึง การทำหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทพ่อแม่ บทบาทครู หรือหน้าที่ซึ่งหมายถึง การปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย

บทบาท หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมาตามตำแหน่งหน้าที่ทางสังคม ที่ตนดำรงอยู่ในขณะนั้น ซึ่งจะต้องขึ้นอยู่กับสิทธิและหน้าที่ของตำแหน่ง และยังต้องเป็นไปตามความคาดหวัง ของตนเอง และผู้อื่นที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันด้วย (ณัฐพร ชินบุตร 2547: 46)

บทบาท หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมาตามสถานภาพ หรือตำแหน่ง หรือสิทธิหน้าที่หรือบรรทัดฐานทางสังคม ที่มีความคาดหวังต่อการกระทำของบุคคลกลุ่มคน และสังคม เพื่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ในสังคมนั้น (ปรีชา สุวังบุตร 2547: 22)

บทบาท หมายถึง ลักษณะของพฤติกรรมที่แสดงออกตามตำแหน่งที่บุคคลนั้นได้รับการแสดงออกนั้นย่อมผูกพันกับความคิดของผู้ดำรงตำแหน่งเอง และตามความคาดหวังของผู้อื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับตำแหน่งนั้น (นิศย์ ประจงแต่ง 2548: 5)

บทบาท หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ตามสถานภาพที่เป็นมาโดยธรรมชาติ หรือตามสถานภาพที่ถูกกำหนดหรือถูกคาดหวังจากสังคม อันเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ของสมาชิกในสังคม (พระมหาพนมมกร มีราคา 2549: 26)

บทบาท หมายถึง การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพของตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งที่บุคคลได้รับ ต้องมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบตามที่กำหนดไว้ตามบทบาทของตำแหน่งนั้น และคล้อยตามความมุ่งหวังของสังคม เช่น บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาก็หมายถึงพฤติกรรมที่แสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่ที่ปฏิบัติในสถานศึกษานั้น (บุญตา ไส้เลิศ 2550: 12)

พจนานุกรมคอลลิเนส ให้คำจำกัดความหมายของบทบาทไว้ 3 ลักษณะ คือ

1. บทบาทการแสดงที่แสดงโดยผู้แสดงหญิงหรือชาย
  2. บทบาททางจิตวิทยาที่บุคคลแสดงตามกฎเกณฑ์ของสังคม ด้วยอิทธิพลของความคาดหวังของบุคคลที่คิดว่าเหมาะสม
  3. บทบาทที่เป็นหน้าที่ปกติ ซึ่งองค์กรเป็นผู้กำหนดให้
- จากความจำกัดความข้างต้น บทบาท คือหน้าที่ที่บุคคลต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่ได้รับทางสังคมและต้องแสดงออกตามความคาดหวังของสังคม

สรุปทฤษฎีบทบาทต่อไปนี้

1. ทฤษฎีบทบาทของราล์ฟ ลินตัน (Ralp Linton's role theory) ได้กล่าวว่า ตำแหน่งหรือสถานภาพเป็นผู้กำหนดบทบาท เช่น บุคคลที่มีตำแหน่งเป็นครูต้องแสดงพฤติกรรมเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ลูกศิษย์ (สงวน สุทธิเลิศอรุณ 2525: 56-57)

2. ทฤษฎีบทบาทของเนเดล (Nadel's role theory) ได้กล่าวไว้ว่า บทบาทคือส่วนประกอบที่ส่งผลต่อพฤติกรรม 3 ลักษณะ คือส่วนประกอบที่ส่งเสริมบทบาท เช่น ครู ต้องพูดเก่งหรือมีอารมณ์ขัน ส่วนประกอบที่มีผลสำคัญต่อบทบาทและขาดมิได้ เช่น เป็นแพทย์ต้องรักษาคนไข้และส่วนประกอบที่เป็นไปตามกฎหมาย เช่น ครูต้องเป็นสมาชิกคุรุสภาโดยกำหนดให้เป็นสมการได้ดังนี้

$$P = f(a, b, c \dots)$$

ถ้ากำหนดให้

P คือ บทบาท

a คือ ส่วนประกอบที่ส่งเสริมบทบาท

b คือ ส่วนประกอบที่มีผลต่อบทบาทและขาดมิได้

c คือ ส่วนประกอบที่เป็นไปตามกฎหมาย

จากสมการอธิบายได้ว่า บทบาทจะต้องประกอบด้วยส่วนประกอบหลายๆ ส่วน อย่างน้อย 3 ส่วน ขึ้นไปจนถึง n ส่วน (สงวน สุทธิเลิศอรุณ 2525: 56-57)

3. ทฤษฎีบทบาทของโฮมันน์ (Hofmann's role theory) ได้กล่าวว่าคุณคนจะเปลี่ยนบทบาทไปตามตำแหน่งเสมอ เช่น ตลอดกลางวันแสดงบทบาทสอนหนังสือเพราะมีตำแหน่งเป็นครูสอนตอนเย็นแสดงบทบาทเรียนหนังสือ เพราะมีตำแหน่งเป็นนิสิตภาคสมทบ เป็นต้น (สงวน สุทธิเลิศอรุณ 2525: 56-57)

4. ทฤษฎีบทบาทของพาร์สันส์ (Parson's role theory) กล่าวไว้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในสังคมทำให้มนุษย์ต้องเพิ่มบทบาทของตนเช่น บุคคลที่มีเพื่อนมากก็ต้องแสดงบทบาทมากขึ้นเป็นเงาตามตัว (สงวน สุทธิเลิศอรุณ 2525: 56-57)

5. ทฤษฎีบทบาทของเมอร์ตัน (Merton's role theory) ได้กล่าวไว้ว่า บุคคลแต่ละคนจะต้องมีตำแหน่งและบทบาทควบคู่กันไปซึ่งไม่เหมือนกัน บทบาทจะมีอย่างน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับทักษะของสังคมที่เขาสังกัดอยู่ตลอดจนลักษณะของบุคคลในสังคมนั้น (สงวน สุทธิเลิศอรุณ 2525: 56-57)

6. ทฤษฎีบทบาทของกูด (Good's role theory) กล่าวไว้ว่า บทบาทคือ แบบแผนของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของแต่ละบุคคลและบทบาทดังกล่าวควรเป็นไปตามข้อตกลงที่มีต่อสังคมนั้นๆ (สงวน สุทธิเลิศอรุณ 2525: 56-57)

7. ทฤษฎีบทบาทของกัสกิน (Gaskin's role theory) ได้กล่าวไว้ว่า พฤติกรรมของบุคคลแต่ละคนคือผลที่ได้จากตำแหน่งทางสังคมของเขานั้นเองและทฤษฎีบทบาทจัดเป็นข้อตกลงประการแรกที่สถาบันต่างๆ ในสังคมคาดหวังว่าบุคคลที่ได้รับตำแหน่งต่างๆ ควรปฏิบัติอย่างไรบ้าง (สงวน สุทธิเลิศอรุณ 2525: 56-57)

อำนาจ (Power) ของ วินเตอร์ (Winter 2003: 4) ให้ความหมายของอำนาจไว้ว่า หมายถึง "ความสามารถที่บุคคลหนึ่งกระทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อให้เกิดผลต่อพฤติกรรมหรือความรู้สึกรักของบุคคลอีกคนหนึ่ง"

ยุกส์ (Yukl 1981: 14) ได้สรุปไว้ว่า อำนาจ คือ "การที่บุคคลมีความสามารถในการมีอิทธิพลต่อบุคคลอื่น หรือกลุ่มบุคคลอื่นให้มีพฤติกรรม ตลอดจนทัศนคติไปในทิศทางที่ต้องการ" นอกจากนี้แล้วการที่ผู้นำชุมชนท้องถิ่นเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในภารกิจการดำเนินงานของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ทำให้ผู้นำชุมชนท้องถิ่นคนดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่ตามภารกิจที่เพิ่มในพื้นที่ชุมชนมากขึ้น

ยุกส์ (Yukl 1981: 16) ที่กล่าวว่า อำนาจหน้าที่ คือ อำนาจที่ได้มาจากการดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง ซึ่งอาจกำหนดโดยกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ อันเป็นประโยชน์และเป็นแก่การปฏิบัติงาน โดยเฉพาะองค์การใหญ่ๆ เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงด้วยดี ดังนั้นอำนาจหน้าที่จึงเป็นสิทธิ (Right) ที่ผู้ได้รับมอบจะดำเนินการ ภายใต้ความชอบธรรมและขอบเขตที่กำหนดให้โดยที่ผู้ตามต้องยอมรับและปฏิบัติตาม อำนาจหน้าที่นี้จะหมดไปเมื่อบุคคลพ้นจากตำแหน่ง

3. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาททางการเมือง

อริสโตเติลกล่าวว่า การเมือง คือ ความผูกพันระหว่างประชาชนกับรัฐ จากคำกล่าวนี้ทำให้เกิดการยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ประชาชนกับการเมืองจะแยกกันไม่ออก จะมีความผูกพันและจะมีบทบาทต่อกันตลอดไป การที่ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์และแสดงบทบาทอย่างใดอย่างหนึ่ง ถือว่าเป็นการแสดงบทบาททางการเมืองของประชาชนหรือเป็นการเข้าร่วมทางการเมือง (Political participation) นั่นเอง แมคคอสกี (McClosky) ได้อธิบายความหมายของการเข้าร่วมทางการเมืองไว้ว่า การที่บุคคลมีความสำคัญในทางการเมืองการปกครองได้เข้าร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมต่างๆ ที่กระทำโดยความสมัครใจซึ่งสมาชิกทั้งที่อยู่ในสังคมได้มีส่วนร่วมกัน ในอันที่จะเลือกผู้นำของตน และกำหนดนโยบายของรัฐ (คลังบทความ 2553: ออนไลน์)

การกระทำนั้นอาจจะทำโดยตรงหรืออ้อมก็ได้" สำหรับบุคคลที่ได้ชื่อว่า เป็นผู้เข้าร่วมทางการเมืองนั้น จะเกี่ยวข้องหรือเข้าร่วมกับกิจกรรมต่างๆ ทางการเมือง เหล่านี้ (อาจจะอย่างเดียวหรือหลายอย่างพร้อมๆ กันก็ได้) คือ การใช้สิทธิในการเลือกตั้ง การแสวงหาความรู้ทางการเมือง การอภิปรายหรือการพูดคุยเกี่ยวกับการเมือง การเข้าร่วมในการชุมนุมทางการเมือง การแสดงความคิดเห็นมหาชนอื่นๆ การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การก่อตั้งพรรคการเมือง การลงรับสมัครเลือกตั้ง เป็น

ต้น แต่การที่ประชาชนจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น ลัทธิการเมืองเอื้ออำนวยให้ ประชาชนมีความสำนึกทางการเมือง วิธีทางการเมือง เป็นต้น

สิทธิหน้าที่ของประชาชน (Right-Obigation of People) คำว่า สิทธิ หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะกระทำการสิ่งใดๆ ได้โดยไม่ถูกแทรกแซงหรือถูกขัดขวางจากผู้อื่น แต่การที่จะมีสิทธิและรักษาสินทรัพย์ได้นั้น รัฐองค์การเดียวเท่านั้น จะเป็นองค์การกำหนดขอบเขตแห่งสิทธิ และบังคับการให้เป็นไปตามสิทธิของบุคคล โดยมีบทบัญญัติไว้ชัดเจนว่าบุคคลจะใช้สิทธิได้เพียงใด หรือจะมีสิทธิอะไรบ้างนอกเหนือจากสิทธิตามธรรมชาติ เมื่อกฎหมายได้กำหนดให้สิทธิขึ้นหน้าที่ก็จะเกิดขึ้นด้วยตามสิทธิ เพราะสิทธิกับหน้าที่เป็นสิ่งที่เกี่ยวพันซึ่งกันและกัน สำหรับการที่ประชาชนจะมีโอกาสแสดงบทบาทหรือเข้าร่วมทางการเมืองได้มากน้อยแค่ไหนย่อมขึ้นอยู่กับสิทธิและหน้าที่ของประชาชน โดยเฉพาะสิทธิทางการเมือง (Political Right) ซึ่งหมายถึง การที่ยินยอมให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการแสดงออกซึ่งเจตจำนงทางการเมือง สิทธิทางการเมืองของประชาชน โดยปกติแล้วจะกำหนดไว้ในกฎหมายหลักของประเทศคือกฎหมายรัฐธรรมนูญ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517 ในมาตรา 23 ได้กำหนดไว้ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิทางการเมือง การใช้สิทธิเลือกตั้ง สิทธิสมัครสิทธิในการเข้าร่วมเป็นรัฐบาลหรือสิทธิในการปกครองประเทศ เป็นต้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสิทธิทางการเมืองกับประชาธิปไตยจะเป็นของคู่กัน จึงสรุปได้ว่า ประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ประชาชนจะมีโอกาสแสดงบทบาททางการเมืองหรือเข้าร่วมทางการเมืองได้มากกว่าประเทศที่ปกครองในระบบเผด็จการและสิทธิหน้าที่ทางการเมืองของประชาชนจะมีมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับลัทธิทางการเมืองเช่นกัน (คลังบทความ 2553: ออนไลน์)

ผู้นำทางการเมือง (Political Leaders) คือ บุคคลที่ต้องมีคุณลักษณะพิเศษ สามารถเข้าถึงใจมวลชน บริหารประเทศได้โดยสามารถแก้ปัญหาทั้งปัญหาเฉพาะหน้าและปัญหาระยะยาวอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีความสามารถพิเศษในการใช้คนให้ถูกกับงาน ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีวิสัยทัศน์ และมีวุฒิภาวะในการทำงาน รวมทั้งการดำรงชีวิตส่วนตัว ฯลฯ (Daily new: ออนไลน์)

ผู้นำทางการเมือง (Political Leaders) คือ บุคคลที่ถือครองตำแหน่งที่เด่นที่สุด ที่เกี่ยวข้องกับใช้อำนาจหน้าที่ในโครงสร้างอำนาจรัฐ เป็นบุคคลที่มีอำนาจ และอิทธิพลในกระบวนการตัดสินใจทางการเมืองอย่างแท้จริง ความเป็นผู้นำย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ "สถานการณ์" เป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ความเป็นผู้นำของแต่ละคนเปลี่ยนไป ผู้นำได้รับการยอมรับต่างกันตามเวลาดังนั้น ความเป็นผู้นำมิใช่จะดำรงอยู่ได้ตลอดเวลา เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนไป ผู้นำที่มีลักษณะอีกอย่างหนึ่งย่อมเป็นที่พึงประสงค์ (blogging: ออนไลน์)

รูปแบบที่สำคัญของบทบาททางการเมืองคือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง แซมมูเอล ฮันติงตัน (Samuel Huntington) และ โจเอล เนลสัน (Joel Nelson) อธิบายถึงการมีส่วนร่วมทางการเมือง ว่า หมายถึง การกระทำของประชาชนที่มีเป็นช่วงๆ ไม่ต่อเนื่องกันหรือกิจกรรมบ่อยครั้งหรือนานๆ ครั้ง โดยความสงบหรือรุนแรง ถูกต้องตามกฎหมายหรือผิดกฎหมาย มีประสิทธิภาพหรือไม่ มีประสิทธิภาพก็ได้ อาจเป็นจิตสำนึกของตนเองหรือถูกชักจูงระดมพลังให้เข้าร่วมทางการเมือง (Mobilized participation) ก็ได้ (ถนัด เหมโส: ออนไลน์)

4. ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

“การมีส่วนร่วม” หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน การพัฒนาทั้งในการแก้ไขปัญหาและป้องกันปัญหาโดยเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม ร่วมกำหนดนโยบาย ร่วมวางแผน ตัดสินใจและปฏิบัติตามแผน ร่วมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ร่วมติดตามประเมินผลและรับฝิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบต่อประชาชน ชุมชนและเครือข่ายทุกรูปแบบในพื้นที่ (สถาบันพระปกเกล้า การมีส่วนร่วม: ออนไลน์)

การมีส่วนร่วม (participation) คือ เป็นผลมาจากการเห็นพ้องกันในเรื่องของความ ต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลงและความเห็นพ้องต้องกัน จะต้องมีการเกิด ความคิดริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติ เหตุผลเบื้องต้นแรก ของการที่มีคนมารวมกันได้ ควรจะต้องมีการ ตระหนักว่าปฏิบัติการทั้งหมดหรือการกระทำทั้งหมด ที่ทำโดยกลุ่มหรือในนามกลุ่มนั้น กระทำผ่าน องค์กร (organization) ดังนั้นองค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงได้ (ยุพาพร รูปงาม 2545: 5)

เออร์วิน (Erwin) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไว้ว่า คือ กระบวนการให้ บุคคลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจ แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เน้น การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของ บุคคล แก้ไขปัญหาร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสม และสนับสนุน ติดตามการ ปฏิบัติงานขององค์กรและบุคคลที่เกี่ยวข้อง (ยุพาพร รูปงาม 2545: 6)

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมมี 5 ทฤษฎี ซึ่ง ได้สรุปไว้ดังนี้ (ยุพาพร รูปงาม 2545: 7-9)

1. ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อมมวลชน (Mass Persuasion)

มาสโลว์ (Maslow) กล่าวว่า การเกลี้ยกล่อม หมายถึง การใช้คำพูดหรือการเขียน เพื่อมุ่งให้เกิดความเชื่อถือและการกระทำ ซึ่งการ เกลี้ยกล่อมมีประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาความ ขัดแย้งในการปฏิบัติงานและถ้าจะให้ เกิดผลดีผู้เกลี้ยกล่อมจะต้องมีศิลปะในการสร้างความสนใจ ในเรื่องที่จะเกลี้ยกล่อม โดยเฉพาะในเรื่อง ความต้องการของคนตามหลักทฤษฎีของ Maslow

ที่เรียกว่าลำดับขั้น ความต้องการ (hierarchy of needs) คือ ความต้องการของคนจะเป็นไปตามลำดับ จาก น้อยไปมาก มีทั้งหมด 5 ระดับ ดังนี้ (อकिन รพีพัฒน์ 2527: 7-8)

1.1 ความต้องการทางด้านสรีระวิทยา (physiological needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ (survival needs) ได้แก่ ความต้องการทางด้านอาหาร ยา เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่ อาศัย ยารักษาโรค และความต้องการทางเพศ

1.2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยของชีวิต (safety and security needs) ได้แก่ ความต้องการที่อยู่อาศัยอย่างมีความปลอดภัยจากการถูกทำร้ายร่างกาย หรือถูก ขโมยทรัพย์สิน หรือความมั่นคงในการทำงานและการมีชีวิตอยู่อย่างมั่นคงในสังคม

1.3 ความต้องการทางด้านสังคม (social needs) ได้แก่ ความต้องการความรัก ความต้องการที่จะให้สังคมยอมรับว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

1.4 ความต้องการที่จะมีเกียรติยศชื่อเสียง (self-esteem needs) ได้แก่ ความภาคภูมิใจ ความต้องการดีเด่นในเรื่องหนึ่งที่จะให้ได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น ความต้องการ ด้านนี้เป็น ความต้องการระดับสูงที่เกี่ยวกับความมั่นใจในตัวเองในเรื่องความสามารถ และความสำคัญของบุคคล

1.5 ความต้องการความสำเร็จแห่งตน (self-actualization needs) เป็นความต้องการในระบบสูงสุด ที่อยากจะทำให้เกิดความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่างตามความนึกคิด ของตนเองเพื่อจะพัฒนาตนเองให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ความต้องการนี้จึงเป็นความต้องการ พิเศษของบุคคลที่จะพยายามผลักดันชีวิตของตนเองให้เป็นแนวทางที่ดีที่สุด

2. ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของคนในชาติ (National Morale)

คนเรามีความต้องการทางกายและใจถ้าคนมีขวัญดีพอ ผลของการทำงานจะสูง ตามไปด้วย แต่ถ้าขวัญไม่ดีผลงานก็ต่ำไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากว่าขวัญเป็นสถานการณ์ทาง จิตใจที่แสดงออกในรูปพฤติกรรมต่างๆ นั่นเอง การจะสร้างขวัญให้ดีต้องพยายามสร้าง ทศนคติที่ดีต่อผู้ร่วมงาน เช่น การไม่เอารัดเอาเปรียบ การให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับงาน การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น เป็นต้น และเมื่อใดก็ตามถ้าคนทำงานมีขวัญดีจะ เกิดสำนึกในความรับผิดชอบ อันจะเกิดผลดีแก่หน่วยงานทั้งในส่วนที่เป็นขวัญส่วนบุคคล และขวัญของกลุ่ม ดังนั้น จะเป็นไปได้ว่าขวัญของคนเราโดยเฉพาะคนมีขวัญที่ดีย่อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ได้เช่นกัน (ยุพาพร รูปงาม 2545: 8)

3. ทฤษฎีสร้างความรู้สึกรักชาตินิยม (Nationalism)

ปัจจัยประการหนึ่งที่น่าสู่การมีส่วนร่วมคือ การสร้างความรู้สึกรักชาตินิยมให้เกิดขึ้น หมายถึง ความรู้สึกเป็นตัวของตัวเองที่จะอุทิศหรือ เน้นค่านิยมเรื่องผลประโยชน์ ส่วนรวมของชาติ มีความพอใจในชาติของตัวเอง พอใจเกียรติภูมิ จงรักภักดี ผูกพันต่อ ท้องถิ่น (ยุพาพร รูปงาม 2545: 8)

4. ทฤษฎีการสร้างผู้นำ (Leadership)

การสร้างผู้นำจะช่วยจูงใจให้ประชาชนทำงานด้วยความเต็มใจเพื่อบรรลุ เป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทั้งนี้เพราะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญของการร่วมกลุ่มคน จูงใจไปยัง เป้าประสงค์โดยทั่วไปแล้วผู้นำอาจจะมีทั้งผู้นำที่ดีเรียกว่า ผู้นำปฏิฐาน (positive leader) ผู้นำพลวัต คือ เคลื่อนไหวทำงานอยู่เสมอ (dynamic leader) และผู้นำไม่มีกิจ ไม่มีผลงานสร้างสรรค์ ที่เรียกว่า ผู้นำนิเสธ (negative leader) ผลของการให้ทฤษฎีการสร้างผู้นำ จึงทำให้เกิดการระดมความร่วมมือ ปฏิบัติงานอย่างมีขวัญกำลังใจ งานมีคุณภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และร่วมรับผิดชอบ ดังนั้น การสร้างผู้นำที่ดี ย่อมจะนำไปสู่ การมีส่วนร่วมใน กิจกรรมต่างๆ ด้วยดีนั่นเอง (ยุพาพร รูปงาม 2545: 8)

5. ทฤษฎีการใช้วิธีและระบบทางการบริหาร (Administration and Method)

การใช้ระบบบริหารในการระดมความร่วมมือเป็นวิธีหนึ่งที่ยั่งยืนเพราะใช้กฎหมาย ระเบียบ แบบแผน เป็นเครื่องมือในการดำเนินการ แต่อย่างไรก็ตามผลของ ความร่วมมือยังไม่มี ระบบใดดีที่สุดในเรื่องการใช้บริหาร เพราะธรรมชาติของคน ถ้าทำงานตามความสมัครใจอย่าง ตั้งใจไม่มีใครบังคับก็จะทำงานด้วยความรัก แต่ถ้าไม่ ควบคุมเลยก็ไม่เป็นไปตามนโยบายและความ จำเป็นของรัฐ เพราะการใช้ระบบบริหาร เป็นการให้ปฏิบัติตาม นโยบายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเพิ่ม ความคาดหวังผลประโยชน์ (ยุพาพร รูปงาม 2545: 8-9)

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเกี่ยวข้องกับด้านจิตใจและอารมณ์ของ บุคคลหนึ่งใน สถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้บรรลุ จุดมุ่งหมาย ของกลุ่มนั้น กับทั้งทำให้เกิดความร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย (นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ 2527: 183)

การมีส่วนร่วม คือ การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ หรือ เข้าร่วม การตัดสินใจหรือเคยมาเข้าร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมี อิศราภาพ เสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยอย่างแท้จริงยิ่งขึ้นและ การเข้าร่วมนั้นต้องเริ่ม ตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ (นิรันดร์ชัย พัฒนพงศา 2546: 4)

การมีส่วนร่วม ของประชาชนในการพัฒนาชนบท หมายถึง การที่ประชาชนทั้งใน เมืองและชนบทได้เข้ามีส่วนร่วมหรือเข้ามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาชนบทขั้นตอนได้

ขั้นตอน หนึ่งหรือทุกขั้นตอนแล้วแต่เหตุการณ์จะเอื้ออำนวย (จิต นิลพานิช และกุลธนา ธนาพงศธร 2532: 350)

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเข้าร่วมอย่างแข็งขันและอย่างเต็มที่ของกลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้เสียในทุก ขั้นตอนของโครงการหรืองานพัฒนาชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในอำนาจ การตัดสินใจและหน้าที่ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมจะเป็นเครื่องประกันว่าสิ่งที่ ผู้มีส่วนได้เสียต้องการที่สุดนั้น จักได้รับการตอบสนองและทำให้มีความเป็นไปได้มากขึ้นว่าสิ่งที่ทำไปนั้นจะตรงกับความต้องการที่แท้จริง และมั่นใจมากขึ้นว่าผู้เข้าร่วม ทุกคนจะได้รับประโยชน์เสมอหน้ากัน (วันรักษ์ มิ่งมณีนาถ 2531: 10)

ระดับของการมีส่วนร่วม

ได้กล่าวถึงระดับของการมีส่วนร่วมตาม หลักการทั่วไปว่าแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

1. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูล ของตน/ครอบครัว/ชุมชนของตน
2. การมีส่วนร่วมรับข้อมูลข่าวสาร
3. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ โดยเฉพาะในโครงการที่ตนมีส่วนได้เสีย โดย แบ่งเป็น 3 กรณีแล้วแต่กิจกรรมในตนอยู่ในขั้นตอนใดต่อไปนี้
  - 3.1 คนมีน้ำหนักการตัดสินใจน้อยกว่าเจ้าของโครงการ
  - 3.2 คนมีน้ำหนักการตัดสินใจเท่ากับเจ้าของโครงการ
  - 3.3 คนมีน้ำหนักการตัดสินใจมากกว่าเจ้าของโครงการ
4. การมีส่วนร่วมทำ คือร่วมในขั้นตอนการดำเนินงานทั้งหมด
5. การมีส่วนร่วมสนับสนุน คืออาจไม่มีโอกาสร่วมทำ แต่มีส่วนร่วมช่วยเหลือ ในด้านอื่นๆ (นรินทร์ชัย พัฒนพงศา 2546: 17)

นอกจากนี้ยังได้มีการแบ่งระดับของการมีส่วนร่วมเป็นระดับของการมีส่วนร่วม ตามแนวทางพัฒนาชุมชน เป็นการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยได้ แบ่งไว้ดังนี้

1. ร่วมค้นหาปัญหาของตนให้เห็นว่าสิ่งใดที่เป็นปัญหาหรือสาเหตุของปัญหา
2. ร่วมค้นหาสิ่งที่จำเป็นของคนในปัจจุบันคืออะไร
  - 2.1 ร่วมคิดช่วยตนเองในการจัดลำดับปัญหา เพื่อจะแก้ไขสิ่งใดก่อนหลัง
  - 2.2 วางแผนแก้ไขปัญหาเป็นเรื่อง ๆ
  - 2.3 ร่วมระดมความคิด ถึงทางเลือกต่างๆ และเลือกทางเลือกที่เหมาะสมเพื่อ แก้ไขปัญหาที่วางแผนนั้น
  - 2.4 ร่วมพัฒนาเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้
  - 2.5 ร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหานั้น ๆ

2.6 ร่วมติดตามการดำเนินงานและประเมินผลการดำเนินงาน

2.7 ร่วมรับผลประโยชน์/หรือร่วมเสียผลประโยชน์จากการดำเนินงาน (นรินทร์ชัย พัฒนพงศา 2546: 17)

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

หลักการสำคัญของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนมี ดังนี้

1. หลักการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างทางราชการกับประชาชน โดย ยึดถือความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อหน่วยงานหรือต่อบุคคล

2. หลักการจัดความชัดเจน ความชัดเจนในเรื่องผลประโยชน์และความคิด จะมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานพัฒนาเป็นอย่างมากเพราะจะทำให้งานหยุดชะงักและล้มเหลว

3. หลักการสร้างอุดมการณ์และค่านิยมในด้านความซื่อสัตย์ ความอดทน การร่วมมือ การซื่อสัตย์ และการพึ่งตนเอง เพราะอุดมการณ์เป็นเรื่องที่จะจูงใจประชาชนให้ ร่วมสนับสนุนนโยบาย และเป้าหมายการดำเนินงาน และอาจก่อให้เกิดขวัญและกำลังใจ ในการปฏิบัติงาน

4. การให้การศึกษอบรมอย่างต่อเนื่องเป็นการส่งเสริมให้คนมีความรู้ความคิด ของตนเอง ช่วยให้ประชาชนมั่นใจในตนเองมากขึ้น การให้การศึกษอบรมโดยให้ ประชาชนมีโอกาสทดลองคิด ปฏิบัติ จะช่วยให้ประชาชนสามารถคุ้มครองตนเองได้ รู้จักวิเคราะห์เห็นคุณค่าของงาน และนำไปสู่การเข้าร่วมในการพัฒนา

5. หลักการทำงานเป็นทีม สามารถนำมาใช้ในการแสวงหาความร่วมมือในการพัฒนาได้

6. หลักการสร้างพลังชุมชน การรวมกลุ่มกันทำงานจะทำให้เกิดพลังในการ ทำงานและสำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา และทบวงมหาวิทยาลัย ได้ กล่าวถึงยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 2 ประการ คือ

1. การจัดกระบวนการเรียนรู้ สามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

1.1 จัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์ของหมู่บ้านเพื่อทำความเข้าใจและเรียนรู้ร่วมกันในประเด็นต่าง ๆ

1.2 จัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือจัดทัศนศึกษาระหว่างกลุ่มองค์กรต่างๆ ภายในชุมชนและระหว่างชุมชน

1.3 แก่อบรมเพื่อพัฒนาทักษะเฉพาะด้านต่างๆ

1.4 ลงมือปฏิบัติจริง

1.5 ถ่ายถอดประสบการณ์และสรุปบทเรียนที่จะนำไปสู่การปรับปรุง กระบวนการทำงานที่เหมาะสม

2. การพัฒนาผู้นำเครือข่าย เพื่อให้ผู้นำเกิดความมั่นใจในความและ ความสามารถที่มี จะช่วยให้สามารถริเริ่มกิจกรรมการแก้ไขปัญหา หรือกิจกรรมการ พัฒนาได้ ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

2.1 แลกเปลี่ยน เรียนระหว่างผู้นำทั้งภายในและภายนอกชุมชน

2.2 สนับสนุนการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนอย่างต่อเนื่อง และสนับสนุน ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง

2.3 แลกเปลี่ยนเรียน และดำเนินงานร่วมกันของเครือข่ายอย่างต่อเนื่องจะทำให้เกิดกระบวนการจัดการและจัดองค์กรร่วมกัน (สำนักมาตรฐานการศึกษา 2545: 118)

การมีส่วนร่วมของประชาชน ถือเป็นหลักการสากลที่อารยประเทศให้ความสำคัญ และเป็นประเด็นหลักที่สังคมไทยให้ความสนใจเพื่อพัฒนาการเมืองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามหลักธรรมาภิบาลที่ภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ เพื่อสร้างความ โปร่งใสและเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจของภาครัฐให้ดีขึ้น และเป็นที่ยอมรับร่วมกันของทุกๆ ฝ่าย ในการบริหารราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2545 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 จึงต่างให้ความสำคัญต่อการบริหารราชการอย่างโปร่งใส สุจริต เปิดเผยข้อมูล และการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ การตัดสินใจทางการเมือง รวมถึงการตรวจสอบ การใช้อำนาจรัฐในทุกระดับ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของภาคราชการที่มาจากทุกภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และชุมชนท้องถิ่น จะช่วยทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชนได้รับทราบความต้องการและปัญหาที่แท้จริง ลดความขัดแย้งและต่อต้าน ทั้งยังเป็นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่เสริมสร้างให้ประชาชน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในประเด็นสาธารณะ ซึ่งเป็นบทบาทที่หน่วยงานภาคราชการจะต้องดำเนินการให้เกิดขึ้น (กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร 2549: 1-3)

การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนและเครือข่ายภาคประชาสังคมทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นหุ้นส่วน จะประสบความสำเร็จหรือไม่ ขึ้นอยู่กับหน่วยงานราชการต่างๆ จะสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนมากน้อยเพียงใด รวมทั้งต้องอาศัยกระบวนการความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในสังคมที่เป็นพันธมิตรของภาคราชการ ซึ่งถึงเวลาแล้วที่ภาคราชการจะต้องร่วมมือกันเปิดระบบราชการให้ประชาชนมีส่วนร่วม เพื่อทำให้เกิดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เกิดการแบ่งสรรทรัพยากรอย่างยุติธรรม และลดความขัดแย้งใน

สังคม และที่สำคัญที่สุด คือ การสร้างกลไกของการพัฒนาระบบราชการที่ยั่งยืน เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนนั่นเอง (กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร 2549: 1-3)

5. แนวคิดการมีส่วนร่วมทางการเมือง

“การเมืองเป็นเรื่องของคนทุกคน และทุกคนก็ไม่สามารถปฏิเสธผลกระทบทางการเมืองต่อการดำรงชีวิตของประชาชนได้” คำกล่าวนี้ได้สะท้อนให้นักวิชาการหลาย ท่านได้หันมาให้ความสนใจและ ศึกษาไว้อย่างมากมาย จนสามารถ สะท้อนแนวคิดต่างๆ ออกมาตามบริบททางสังคม การเมือง และวัฒนธรรมของตนเอง โดยเฉพาะประเด็นความหมายการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีผู้ให้แนวคิดไว้อย่างหลากหลาย (สุทธิธ ษัณติกุล 2553:14)

ไมรอน ไวนเนอร์ (Myron Wiener 1971: 161-163) ได้รวบรวมความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ในหลายลักษณะต่างๆ ใน 10 ประการ ได้แก่

1. การเข้าร่วมทางการเมือง คือ การกระทำในรูปแบบการสนับสนุนหรือเป็นการกระทำ เพื่อเรียกร้องต่อรัฐบาล (support and demand)
2. การเข้าร่วมทางการเมือง คือ พยายามเพื่อก่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลการในการใช้อิทธิพล (influence) ต่อการปฏิบัติงานของรัฐบาลหรือการเลือกสรรผู้นำรัฐบาล
3. การเข้าร่วมทางการเมือง คือ การกระทำที่ถูกต้องตามกฎหมายของพลเมือง (legitimate)
4. การเข้าร่วมทางการเมือง คือ การกระทำที่มีตัวแทนทางการเมือง (representation)
5. การเข้าร่วมทางการเมือง คือ สภาพที่บุคคลไม่ต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง (alienation) เพราะเห็นว่า การเข้ามามีส่วนร่วมนั้น ไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์กับตัวเอง ซึ่ง แตกต่างจากการเฉยเมยทางการเมือง (apathy) เป็นการขาดความสนใจต่อการเมืองทั้งสิ้น
6. ผู้ที่เข้าร่วมทางการเมืองจะหมายถึงผู้กระตือรือร้น (active) หรือผู้ที่มีความตื่นตัวทางการเมืองเป็นพิเศษ (activists) เช่นผู้ที่สมัครเข้ารับการเลือกตั้ง การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง การร่วมประชุมทางการเมือง และการให้ความสนใจต่อปัญหาสาธารณะ นอกจากนั้นยังรวมถึงการเข้าร่วมทางการเมืองในระดับต่างๆ ได้แก่ การไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง (ซึ่งถือเป็นการกระทำที่มีแรงจูงใจน้อยมาก) หรือการไม่ได้ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง แต่มีการพูดคุยกับเพื่อนบ้านในเรื่องเกี่ยวกับการเมือง การแสดงความคิดเห็นและการแสดงประชามติทางการเมือง รวมทั้งการให้ความสนใจติดตามข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชน
7. การเข้าร่วมทางการเมือง คือ การกระทำที่มีต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา (persistence continuum) ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีความเป็นสถาบัน (institutionalized) และมีการจัดตั้ง นอกจากนั้น ยังรวมไปถึง

การกระทำที่เป็นครั้งคราว ซึ่งเกิดขึ้นมาอย่างทันทีทันใด และบีบคั้นความรุนแรง เช่น การจลาจล การยกพวกตีกัน การรวมกลุ่ม และการลอบฆ่านักการเมือง

8. การเข้าร่วมทางการเมือง คือ การกระทำที่เป็นความพยายามในการที่จะเข้ามามีอิทธิพลเหนือการปฏิบัติการของราชการ (bureaucratic actions) และนโยบายสาธารณะ (public policy)

9. การเข้าร่วมทางการเมือง คือ การกระทำที่มีผลต่อการเมืองในระดับชาติ (national politics) และการเมืองในระดับท้องถิ่น

10. การเข้าร่วมทางการเมือง คือ การกระทำทางการเมือง (political action) แต่ในขณะเดียวกัน แต่ละสังคมมีการกระทำทางการเมืองแตกต่างกันออกไป ตามบริบทของสังคมนั้นๆ เช่นว่า ในสังคมหนึ่งถือว่าการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นการกระทำที่เกิดจากความสมัครใจไม่ว่าจะประสบความสำเร็จหรือไม่ก็ตาม หรืออาจเกิดขึ้นเพียงบางครั้งคราวหรือต่อเนื่อง อาจถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ก็ได้ ซึ่งการกระทำเหล่านี้เพื่อการมีอิทธิพลในการจัดสรรนโยบายสาธารณะและบริหารนโยบายของรัฐบาล ตลอดจนการเลือกผู้นำทางการเมืองทั้งในระดับชาติ และระดับท้องถิ่น

เฮอ์เบิร์ต แมคคอสกี (Herbert Mc Closky 1968: 252-253) นอกจากนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังเป็นการกระทำที่สมัครใจของสมาชิกในสังคม เพื่อที่จะคัดเลือกผู้ปกครองและกำหนดนโยบายสาธารณะทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม กิจกรรมเหล่านี้ได้แก่ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การติดตามข่าวสารทางการเมือง การอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง การชุมนุมทางการเมือง การช่วยเหลือทางการเงินให้แก่ ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมือง การติดต่อสัมพันธ์กับผู้แทนราษฎร ยังรวมถึงลักษณะที่ กระตือรือร้นทางการเมืองพิจารณาจากการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอย่างเป็นทางการ การ ช่วยเขียนสุนทรพจน์ในการหาเสียง การแข่งขันเป็นเจ้าหน้าที่พรรคการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่ไม่รวมถึงกิจกรรมที่ไม่สมัครใจ เช่น การเสียภาษี การเป็นทหารหรือเจ้าหน้าที่ตุลาการ

แนวคิดของ กอฟเฟรย์ เค โรเบิร์ต (Geoffrey K. Robert 1971: 145) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมโดยสมัครใจของแต่ละบุคคลในกิจกรรมทางการเมือง รวมทั้งการลงคะแนนเสียง การเป็นสมาชิกและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมือง เช่น ความเคลื่อนไหวของพรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ เจ้าหน้าที่สถาบันการเมือง กิจกรรมที่ไม่เป็นทางการ เช่น การอภิปรายทางการเมืองหรือร่วมฟังเหตุการณ์ทางการเมือง การชักชวนทางการเมืองของเจ้าหน้าที่หรือสมาชิกของกลุ่มการเมือง

เลสเตอร์ มิลเบรท และ เอ็ม แอล โกล (Lester W. Milbrath & M. L. Goal 1977: 2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังได้สะท้อนให้เห็นว่าเป็นเรื่องของกิจกรรมทั้งหลายของประชาชนแต่

ละคนที่ ต้องการมีอิทธิพลผลักดัน หรือยอมรับสนับสนุนต่อรัฐบาล ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นการรวมบทบาทใน การสร้างอิทธิพลผลักดัน ให้เกิดผลทางการเมืองตามต้องการเท่านั้น ยังรวมถึงกิจกรรมที่เป็นที่ สนับสนุนและให้เป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติด้วย (ceremonial and support activities) ส่วนผู้ที่ ยอมรับรัฐบาลก็แสดงออกโดยการปรับพฤติกรรมตามคำสั่งหรือข้อเรียกร้องของรัฐบาล แต่ผู้ไม่เห็น ด้วยก็พยายามสร้างอิทธิพลผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขปัญหาใหม่ ดังนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นทั้งการต่อต้าน เช่น การเดินประท้วง การก่อจลาจล และทั้งที่เป็น การ สนับสนุน เช่น การให้ความร่วมมือกับทางการในการเสียดาย การเกณฑ์ทหาร เป็นต้น

แนวคิดของซามูเอล ฮันติงตันและจอร์จ ไอ โค มินเกซ (Samuel Huntington & Jorge I. Dominguez 1975: 33) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมหรือการกระทำของประชาชนที่ต้องการ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล โดยที่การกระทำนั้นเป็นไปทั้งถูกต้องตามกฎหมายและผิด กฎหมาย ใช้กำลังหรือไม่ใช้กำลัง ทั้งที่สำเร็จหรือล้มเหลว ทั้งที่สมัครใจหรือไม่สมัครใจ รวมถึง กิจกรรมที่การร่วมรณรงค์หาเสียง การเลือกตั้ง การรวมตัวกันเพื่อโน้มน้าวหรือกดดันรัฐบาล การ ประท้วง และการใช้ความรุนแรง

ซามูเอล ฮันติงตัน และ โจน เนลสัน (Samuel Huntington and Joan Nelson 1982: 5) การมีส่วนร่วมทางการเมืองจะต้องเป็นเรื่องของกิจกรรมมิใช่ทัศนคติ ใช้กับบุคคลทั่วไปมิใช่ นักการเมืองหรือผู้นำทางการเมือง เพราะเป็นอาชีพที่ถือว่าเป็นเรื่องของการมีบทบาทการเมือง การจะตัดสินใจว่าจะมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือมีบทบาททางการเมือง อาจถือว่าเป็นลักษณะของบุคคลนั้นกระทำอยู่ เช่น การเป็นสมาชิกพรรคไม่ได้ทำงานด้านการเมืองเป็นหลัก แต่มีหน้าที่เพียงการไปสอดแนมหรือหาเสียงให้กับผู้สมัครบ้างเป็นครั้งคราวเท่านั้น จึงเรียกได้ว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง

นอร์แมน ไนย์ และ ซิดนีย์ เวอร์บา (Norman H. Nie and Sidney Verba 1975: 1) จะต้องสะท้อน ลักษณะที่สำคัญที่ว่า 1) เป็นเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมของพลเมืองเฉพาะบุคคล รวมถึงผู้ที่เฉื่อยชาต่อ กฎเกณฑ์ แต่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยอาชีพ รวมทั้งเจ้าหน้าที่รัฐบาล เจ้าหน้าที่พรรค การเมือง และพวกหัวคะแนน 2) เป็นกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการ เลือกตั้งของรัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล และ 3) เป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในการ ปกครองโดยการกระทำกิจกรรม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ถูกต้องตามกฎหมายของพลเมืองที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อเลือกกำหนดบุคคลในวงการรัฐบาลหรือกดดันรัฐบาลให้กระทำตามที่กลุ่มนั้นต้องการ

แนวคิดของ สุจิต บุญบงการ (2542: 36-38) ที่กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่า 1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองมี ความหมายในเรื่องของกิจกรรมมิใช่ทัศนคติ ไม่ใช่เป็นเรื่องของ

ความคิด ความรู้สึกหรือความเชื่อ ทางการเมือง แต่ยอมรับว่าทัศนคติทางการเมืองมีผลต่อรูปแบบหรือการแสดงออกของการมีส่วนร่วมร่วมทางการเมืองไม่ใช่เป็นกิจกรรม 2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองใช้กับบุคคลธรรมดาทั่วไป ส่วน นักการเมืองหรือผู้นำทางการเมืองนั้นถือว่าเป็นบทบาททางการเมือง(Political role) 3) เป็นเรื่องของการแสดงออกเพื่อให้มีผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลหรือผู้นำประเทศ และ 4) การมีส่วนร่วมทางการเมืองอาจไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองตัดสินใจของผู้นำหรือรัฐบาลแต่อย่างใด แม้ว่าผู้มีส่วนร่วมทางการเมืองจะมีวัตถุประสงค์เพื่อกดดันรัฐบาลก็ตาม และบางครั้งการมีส่วนร่วมร่วมทางการเมืองมีไม่มากและไม่สามารถผลักดันการตัดสินใจของรัฐบาลได้ตลอดเวลาและทุกๆ เรื่อง

6. แนวคิดเกี่ยวกับการรวมกลุ่ม

นิจ เกตุขำ และคมเพชร ฉัตรสุกกุล ได้สรุปความหมายของคำว่ากลุ่มในทางจิตวิทยาไว้ว่า กลุ่ม หมายถึง การที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมารวมกัน โดยมีการติดต่อสัมพันธ์กัน หรือ ปฏิสัมพันธ์กัน และมีจุดมุ่งหมายที่จะกระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน และความสัมพันธ์นี้จะช่วยให้สมาชิกกลุ่มอยู่ร่วมกันได้ในระดับที่พอดี (Nova Bizz: ออนไลน์)

มาร์ติน อี ชาวว์ (Martin E. Shaw) ก็ได้ให้ความหมายของกลุ่มไว้ในทำนองเดียวกันว่า กลุ่ม คือ บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่มีปฏิสัมพันธ์กัน ซึ่งบุคคลแต่ละคนจะมีอิทธิพลต่อเพื่อนในกลุ่ม และจะได้รับอิทธิพลจากเพื่อนในกลุ่มด้วยเช่นกัน (Nova Bizz: ออนไลน์)

ดอร์ วิน คาร์ทไรท์ และอัลวิน ซานเดอร์ (Dorwin Cartwright and Alvin Zander) สรุปคุณลักษณะของกลุ่มไว้ว่า เมื่อคนมารวมกันเป็นกลุ่ม จะต้องมึลักษณะใดลักษณะหนึ่งหรือหลายลักษณะต่อไปนี้เกิดขึ้น คือ

1. จะต้องมิปฏิสัมพันธ์กันเสมอ
2. แต่ละคนจะถือว่าตนเองเป็นสมาชิกกลุ่ม
3. แต่ละคนในกลุ่มจะยอมรับกันเป็นสมาชิกกลุ่ม
4. มีปทัสถานร่วมกัน
5. แต่ละคนจะมีบทบาทที่ชัดเจน
6. มีการเลียนแบบลักษณะบางอย่างที่ตนเองคิดว่าเหมาะสมจากสมาชิกในกลุ่ม
7. สมาชิกมีความคิดว่ากลุ่มจะต้องให้ผลประโยชน์ต่อสมาชิก
8. สมาชิกจะแสวงหาเป้าหมายร่วมกัน
9. มีการรับรู้ความเป็นเอกภาพของกลุ่มร่วมกัน และ

10. สมาชิกกลุ่มจะปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของกลุ่ม (Nova Bizz: ออนไลน์)

ริชาร์ด เอ็ม โฮดเจตส์ (Richard M. Hodgetts) ได้ให้ความหมายของกลุ่มไว้อีกแนวคิดหนึ่งว่า กลุ่ม คือ หน่วยทางสังคมที่ประกอบด้วยบุคคลที่มีอิสระเป็นของตัวเอง ตั้งแต่สองคนขึ้นไปมารวมกันมี ปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน (Nova Bizz: ออนไลน์)

สาเหตุที่ทำให้เกิดการรวมกลุ่ม

1. เกิดจากความชอบพอกันเป็นส่วนตัวระหว่างสมาชิกด้วยกันเอง เช่น เป็นเพื่อนรุ่นเดียวกัน ถูกคอกัน นิสยใจคอกล้ายๆ กัน

2. เกิดจากการถูกชักชวนหรือชักจูงไป เช่น ชาวบ้านในชนบทถูกกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ชวนไปรวมเป็นกลุ่มเกษตร ตั้งกลุ่มเลี้ยงไหม กลุ่มชานา เป็นต้น

3. เกิดจากความพอใจในเป้าหมายกิจกรรมของกลุ่ม หรือกลุ่มมีจุดมุ่งหมายตรงกับอุดมการณ์ของบุคคลที่จะเข้าไปเป็นสมาชิก เช่น กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมทางวิชาการ ชุมนุม ชมรม หรือสมาคมต่างๆ สมาคมนักพูด เกิดจากการชอบพูดหรือชอบฟัง กลุ่มต่อต้านสื่อราษฎร์บังหลวง เกิดจากคนที่รักความซื่อสัตย์สุจริตและยุติธรรมในสังคม และพรรคการเมือง เป็นต้น

4. เกิดจากการได้รับคัดเลือกหรือแต่งตั้งจากผู้มีอำนาจ เพื่อให้ปฏิบัติงานร่วมกัน โดยเฉพาะ เช่น กลุ่มแพทย์ศัลยกรรม ชุดปฏิบัติการพิเศษกู้ภัย

5. เกิดจากความต้องการที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เป็นการสนองตอบความต้องการทางจิตใจหรือทางจิตวิทยา เช่น เกิดจากการเหงา เบื่อหน่าย หรือต้องการมีเพื่อน ต้องการใกล้ชิดเจ้านาย ก็ไปเล่นกีฬา ดึงกอล์ฟ เล่นเทนนิส

6. เกิดจากการต้องการพิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเอง เป็นการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมงานบางอย่างด้วยกัน ปกป้องผลประโยชน์ของตนเองและของกลุ่ม เช่น สหภาพแรงงาน สภาหอการค้า กลุ่มตลาดร่วมยุโรป กลุ่มผู้ค้าน้ำมัน โอเปก เป็นต้น (Nova Bizz: ออนไลน์)

ความสำคัญของกลุ่ม

1. ด้านการพัฒนาบุคคล กลุ่มสามารถพัฒนาบุคคลที่เป็นสมาชิกได้เป็นอย่างดี การดำเนินงานในกลุ่มหลายอย่างจะสนองความพึงพอใจของบุคคลแตกต่างกันไป เป็นต้นว่า สนองความต้องการด้านร่างกาย จิตใจ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ความรู้สึกปลอดภัย ความต้องการการยอมรับของกลุ่ม รวมทั้งการพัฒนาทางด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญา ความสนใจ และความสามารถอีกด้วย

2. ด้านการวินิจฉัย ผู้นำกลุ่มจะสามารถสังเกตพฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่มได้ ทำให้เข้าใจแล้วมองเห็นลักษณะแบบต่างๆ ของสมาชิก บางคนไม่สามารถติดต่อกับคนอื่นได้ บางคน

ก้าวร้าว บางคนยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ลักษณะดังกล่าวถ้าบุคคลไม่เข้ากลุ่มจะไม่มีโอกาสสังเกตเห็นได้เลย ดังนั้น ผู้นำกลุ่ม และสมาชิกสามารถวินิจฉัยหรือประเมินลักษณะและพฤติกรรมเหล่านั้นได้ และจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจบุคคลในกลุ่มได้ดีขึ้น

3. ด้านการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานเป็นกลุ่ม สมาชิกกลุ่มจะมีโอกาสคิดร่วมกัน วางแผนร่วมกัน ประสานงานกัน และทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ ผลผลิตทั้งหลายที่ส่งไปวางในโลกปัจจุบันนี้เป็นผลงานของกลุ่มคนแทบทั้งสิ้น กลุ่มจึงมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานอย่างมาก (Nova Bizz: ออนไลน์)

ประเภทของกลุ่ม

1. กลุ่มปฐมภูมิและกลุ่มทุติยภูมิ (Primary and Secondary Group) การแบ่งกลุ่มแบบนี้ยึดถือความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกลุ่มเป็นหลัก นั่นคือ พิจารณาความเกี่ยวข้องมาก-น้อย ชิด-ห่างของสมาชิกเป็นสำคัญ กลุ่มปฐมภูมิ (Primary Group) เป็นกลุ่มที่สมาชิกมีความใกล้ชิดสนิทสนมกันมาก มีการพบปะสังสรรค์ หรือพบหน้าค่าตากันอยู่เสมอ มีการร่วมมือกันทำงานโดยไม่หวังประโยชน์ตอบแทน ส่วนกลุ่มทุติยภูมิ (Secondary Group) เป็นกลุ่มที่สมาชิกมีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นทางการหรือโดยหน้าที่ ไม่มีความสัมพันธ์ส่วนตัว

2. กลุ่มทางด้านสังคมและกลุ่มทางจิตวิทยา (Socio-group and Psycho-group) การแบ่งกลุ่มแบบนี้มีรากฐานมาจากจุดมุ่งหมายของการจัดกลุ่มที่แตกต่างกันคือ กลุ่มทางด้านสังคม (Socio-group) กลุ่มประเภทนี้มีจุดมุ่งหมายที่ไม่เกี่ยวข้องกับสมาชิกเป็นรายบุคคล แต่จะมีจุดมุ่งหมายเพื่อทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งหรือแก้ปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่ง ส่วนกลุ่มทางจิตวิทยา (Psycho-group) เป็นกลุ่มที่สมาชิกมารวมกันตามความพอใจของสมาชิกเอง หรือมีจุดมุ่งหมายเพื่อพบปะกันระหว่างเพื่อนสนิท

3. กลุ่มที่สมาชิกรู้สึกว่าคุณอยู่ในกลุ่มกับกลุ่มที่สมาชิกรู้สึกว่าคุณอยู่นอกกลุ่ม (In-Group and Out-Group) กลุ่มประเภทนี้แบ่งตามความรู้สึกและเจตคติของสมาชิกกลุ่มเป็นสำคัญ กลุ่มที่สมาชิกรู้สึกว่าคุณอยู่ในกลุ่ม (In-Group) กลุ่มประเภทนี้สมาชิกมีความรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม มีความรู้สึกเป็นเจ้าของกลุ่ม และมีความสุขที่จะได้ทำงานกับบุคคลในกลุ่ม เมื่อมีการทำงานทุกคนจะมีเจตคติแบบเห็นอกเห็นใจ มีมิตรภาพต่อเพื่อนร่วมงาน ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการดำเนินงานกลุ่ม ส่วนกลุ่มที่สมาชิกรู้สึกว่าคุณอยู่นอกกลุ่ม (Out-Group) กลุ่มประเภทนี้สมาชิกไม่มีความภาคภูมิใจในกลุ่ม ไม่อยากเป็นสมาชิก ไม่มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ เมื่อมีการทำงานร่วมกันสมาชิกจะไม่รู้สึกเห็นอกเห็นใจ ไม่ชอบกลุ่ม รู้สึกหงุดหงิดตลอดเวลา การทำงานกลุ่มจะไม่ได้ผลดี

4. กลุ่มเป็นทางการและกลุ่มไม่เป็นทางการ (Formal and Informal Groups) กลุ่มประเภทนี้แบ่งตามโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของ สมาชิกเป็นหลัก กลุ่มเป็นทางการ (Formal

Group) คือ กลุ่มที่ตั้งขึ้นมาโดยกฎหมายมีสายการบังคับบัญชาที่แน่นอน เป้าหมายชัดเจน มีระเบียบวินัยของสมาชิก สมาชิกมีความสัมพันธ์กันตามบทบาทหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้ ส่วนกลุ่มไม่เป็นทางการ (Informal Group) เป็นกลุ่มที่ตั้งขึ้นมาโดยสมาชิกจำนวนไม่มากนัก ไม่มีระเบียบหรือกฎเกณฑ์ หรือกฎหมายรองรับที่ชัดเจน ไม่มีการระบุเป้าหมายที่เด่นชัด เกิดขึ้นง่าย สลายตัวง่าย และอาจจะเกิดขึ้นอีกก็ได้ (Nova Bizz: ออนไลน์)

ข้อเปรียบเทียบการตัดสินใจโดยกลุ่มกับการตัดสินใจโดยเอกบุคลล

1. ปัญหาในการเห็นพ้องต้องกัน ยังมีคนมาก โอกาสที่จะขัดแย้งก็ยิ่งมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันกลุ่มก็มีแหล่งที่จะเสริมสร้างความคิดใหม่ๆ มากกว่า และมีทรรศนะที่จะนำมาวิเคราะห์ข้อคิดเห็นเหล่านั้นมากกว่าด้วย

2. อัตราเสี่ยงในการตัดสินใจ กลุ่มมักจะตัดสินใจอย่างเสี่ยงมากกว่าที่คนคนเดียวจะกล้าทำ เช่น ถ้าให้คนเดียวกับกลุ่มวางเดิมพันในการแข่งม้า โอกาสที่กลุ่มจะวางเดิมพันมีมากกว่าที่คนคนเดียวจะทำ ถึง 100 ต่อ 1 ถึงแม้ข้อนี้จะมีการยกเว้น แต่ก็พิสูจน์ได้เสมอว่าคนเรายังจะตัดสินใจเสียเวลาอยู่ในกลุ่มมากกว่าเวลาอยู่คนเดียว ดังนั้นปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มจึงเป็นเครื่องกระตุ้นให้สมาชิกกล้าเสี่ยงยิ่งขึ้น และยึดแบบแผนเดิมน้อยลงกว่าที่จะทำในฐานะบุคคล

3. ความรวดเร็วในการตัดสินใจ กลุ่มจะตัดสินใจได้ช้ากว่าบุคคลมาก ยิ่งจำนวนคนในกลุ่มมากก็ยิ่งต้องใช้เวลาในการตัดสินใจมาก ดังนั้น ถ้าต้องการผลของการตัดสินใจที่มีความรวดเร็ว แล้วไม่ควรใช้ระบบกลุ่มในการตัดสินใจ แต่หากคำนึงถึงคุณภาพของการตัดสินใจแล้ว โดยทั่วไปการตัดสินใจโดยกลุ่มจะมีคุณภาพดีกว่าการตัดสินใจของบุคคลโดยลำพัง (Nova Bizz: ออนไลน์)

ขั้นตอนการพัฒนาของกลุ่ม การพัฒนาของกลุ่มตามแนวคิดเรื่อง ค็อกส์ แลคเคอร์

(Cog's Ladder) ซึ่งเป็นรูปแบบการพัฒนาของกลุ่มที่จำแนกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้ (Nova Bizz: ออนไลน์)

ขั้นที่ 1 ทำความรู้จักกันด้วยความสุภาพ (Polite)

ขั้นที่ 2 หาความหมายให้กับกลุ่มว่าทำไมต้องมาอยู่ร่วมกัน (Why we're here)

ขั้นที่ 3 เสนอความคิดและหาแนวร่วม (Bid for power)

ขั้นที่ 4 ร่วมเป็นโครงสร้างของทีม (Constructive)

ขั้นที่ 5 มีความรักในหมู่คณะ (Esprit)

ขั้นที่ 1 ทำความรู้จักกันด้วยความสุภาพ (Polite)

กลุ่มที่ถูกจัดให้รวมตัวกันในระยะแรกทีเดียว จะต้องทำความรู้จักกันก่อนอย่างสุภาพ เปิดเผยตนเองเฉพาะส่วนที่ต้องการเปิดเผยเพราะเห็นว่า เป็นประโยชน์ต่อตนเองก่อน แต่ละคนจะจำแนกสมาชิกคนอื่นๆ ตามภาพในใจของตน (Stereotype) แล้ว รวมกลุ่มตามความพอใจ ความ

สนใจ เกิดกลุ่มเล็กๆ ขึ้นในกลุ่มใหญ่ สมาชิกกระตือรือร้นที่จะให้ความร่วมมือ และเปลี่ยนข้อมูล แลกเปลี่ยนทัศนคติ เพื่อหาค่านิยมร่วมกัน หลีกเลี่ยงประเด็นปัญหา การโต้แย้ง และการให้ข้อมูล ย้อนกลับ เนื่องจากทุกคนต้องการ การยอมรับ หรืออย่างน้อยไม่ให้ถูกกลุ่มปฏิเสธ ในระยะนี้ ผู้บริหาร หรือผู้นำกลุ่มควรจะอำนวยความสะดวกในการแนะนำสมาชิกให้ได้รู้จักกัน โดยการ จัดสรรเวลาให้ และกระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มทั้งหมดได้มีส่วนร่วม ในการปฏิสัมพันธ์เพื่อสร้างความรู้ จักคุ้นเคยกัน

ขั้นที่ 2 หาความหมายให้กับกลุ่มว่าทำไมต้องมาอยู่ร่วมกัน (Why we're here)

หลังจากรู้จักกันพอสมควร สมาชิกกลุ่มจะต้องการรู้ว่า เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของ การรวมกลุ่มแท้จริงแล้วคืออะไร บางคนอาจจะต้องการวัตถุประสงค์ที่เป็นลายอักษร โดยเฉพาะ กลุ่มที่ถูกกำหนดโดยงาน จะใช้เวลาในขั้นนี้มากกว่ากลุ่มที่สมาชิกมารวมตัวกันเอง ในขั้นนี้กลุ่ม พยายามอภิปรายกันถึงการตั้งวัตถุประสงค์ของการทำงาน กลุ่มจะไม่ยอมรับแนวคิดของใครคนใด คนหนึ่ง แต่จะหาความหมายร่วมกัน และยอมรับเป้าหมายที่เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ ถ้าวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายนั้นมาจากนอกกลุ่ม ในขั้นนี้สมาชิกจะถกเถียงกัน เพื่อให้ เข้าใจและสร้างข้อตกลงร่วมกัน ในระยะนี้กลุ่มจะเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง มีการรวมกันเป็นกลุ่มย่อยๆ ก่อน แต่ละคนเริ่มมองหาเป้าหมายเบื้องต้น มีการเปิดเผยความต้องการมากขึ้น สมาชิกมักจะ กระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม อาจจะมี ความขัดแย้งบ้างแต่จะไม่มากมายนัก ภาพลักษณ์ของกลุ่ม ยังไม่ชัดเจน ระยะเวลาของขั้นตอนนี้ไม่แน่นอน การสร้างกลุ่ม โดยการกำหนดวัตถุประสงค์หรือหา ความหมายของกลุ่มร่วมกันนี้ อาจจะเร็วขึ้นได้อีกถ้ากำหนดวัตถุประสงค์ได้ชัดเจนแล้ว การ ส่งเสริมกลุ่มในระยะนี้ ผู้นำกลุ่มจะต้องจัด โครงสร้างทีมให้สามารถทำงานได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และต้องกำหนดวาระการประชุมหรือหัวข้อการพูดคุยให้ชัดเจน นอกจากนั้นควรจัดแบ่งมอบหน้าที่ เฉพาะให้สมาชิก และจงใจให้ทุกคนมีส่วนร่วมในงานกลุ่ม

ขั้นที่ 3 เสนอความคิดและหาแนวร่วม (Bid for power)

ขั้นตอนนี้แยกจากขั้นที่ 2 ได้โดยสังเกตจากการแข่งขันของสมาชิกกลุ่ม โดยแต่ละคนจะ หาเหตุผลให้กับงานในตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย พยายามเสนอความคิดเห็นให้กลุ่มทำตาม สิ่งที่เขาเห็นว่าเหมาะสม และมีการกล่าวหาสมาชิกที่ไม่แสดงความคิดเห็นว่าไม่ฟังเพื่อน ดังนั้น ความขัดแย้งในกลุ่มจะสูงกว่าระยะอื่นๆ ความพยายามที่จะใช้บทบาทความเป็นผู้นำเกิดขึ้นใน ลักษณะการเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่มย่อย เพื่อแก้ปัญหาอาจจะใช้ การ โหวต การ ประนีประนอม และการหาแนวร่วมจากนอกกลุ่ม สมาชิกยังไม่รู้สึกในความเป็นกลุ่มมากนัก สมาชิกบางคนอาจจะ อึดอัด คนที่ยังไม่ผ่าน 2 ขั้นตอนนี้แรกอาจจะนั่งเงียบ ขณะที่บางคนอาจจะแสดงอิทธิพลกลุ่มได้ ขั้นตอนนี้หากสมาชิกเปิดเผยความในใจ อาจได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธก็ได้ แต่หากปกปิดไว้จะ

รู้สึกว่าคุณสมาชิกอื่นระแวง ช่วงนี้กลุ่มจะยังไม่มีเอกลักษณ์ จะเป็นช่วงของการเปลี่ยนตำแหน่งในกลุ่ม เช่น อาจจะมีการคัดเลือกประธานกันใหม่ คนที่ไม่ประสบความสำเร็จในขั้นนี้อาจจะออกจากกลุ่มไปได้ ในขั้นตอนนี้ การพยายามดำรงรักษา บทบาทหน้าที่ตามโครงสร้างของกลุ่มเป็นเรื่องสำคัญมาก จะพบว่ากลุ่มมีสมาชิกที่ประนีประนอม (Compromise) ให้กลุ่มเข้ากันได้ (Harmonize) และผู้นุรักษ์กฎของกลุ่มพยายามคงสภาพสมดุลที่ยอมรับได้ในกลุ่ม โดยคนเหล่านี้จะทำหน้าที่ลดความขัดแย้ง สมาชิกบางคนจะไม่ผ่านขั้นตอนนี้ คือไม่สามารถเข้าเป็นส่วนหนึ่งในโครงสร้างของกลุ่มอย่างเหนียวแน่น แต่เขาสามารถทำงานหรือร่วมกลุ่มต่อไปได้ ส่วนผลงานจะไม่ดีที่สุด เพราะการยอมตามสมาชิกคนอื่น ๆ เป็นการประนีประนอมไม่ใช้การยอมรับอย่างแท้จริง

ขั้น 4 ร่วมเป็น โครงสร้างของทีม (Constructive)

ระยะนี้สังเกตได้จากทัศนคติของสมาชิกกลุ่มที่เปลี่ยนไปจากการพยายามควบคุมให้กลุ่มเป็นไปตามที่เขาคิด กลายเป็นยอมรับฟังความคิดเห็นของกลุ่มมากขึ้น มีการสร้างจิตสำนึกของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในกลุ่ม (Team Spirit) ขึ้นมา ความรู้สึกแยกกลุ่มย่อยจะจางไป การพัฒนาเป้าหมายของกลุ่มจะเป็นรูปร่างขึ้น มีชื่อและเอกลักษณ์ต่างๆ ของกลุ่มชัดเจน สำหรับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มจะไม่แตกต่างกันมาก คือทำก็ทำด้วยกัน ไม่ทำก็ไม่ทำด้วยกันทั้งกลุ่ม การตัดสินใจจะช่วยกันแก้ปัญหาของกลุ่มมากกว่า การเอาชนะกันเอง ผลิตภาพของกลุ่ม (Productivity) ที่มาจากความคิดสร้างสรรค์จะสูงในขั้นนี้ เพราะเป็นช่วงที่กลุ่มรับฟังความเห็นของคนในกลุ่มมากขึ้น สมาชิกได้ใช้พลังและความสามารถของตนในการร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างได้ผลดีกว่าขั้นอื่นๆ เพราะกลุ่มจะรับฟังความคิดที่สร้างสรรค์น่าสนใจ แล้วช่วยกันทำให้สำเร็จจนได้ กิจกรรมเสริมสร้างกลุ่มหรือทีมงานในขั้นนี้ ควรเป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์และการยอมรับฟัง แต่กิจกรรมที่มีการแข่งขันกันเองในกลุ่ม อาจจะทำลายพัฒนาการกลุ่มให้กลับไปอยู่ในขั้นตอนที่ 3 อีกได้ ถ้ามีสมาชิกใหม่เข้ามาในกลุ่มช่วงนี้ก็จะเข้ากับกลุ่มได้ลำบาก และทำให้การพัฒนาของกลุ่มชะงักไป ผู้นำกลุ่มควรกำหนดการทำงานกลุ่มให้ชัดเจน สรุปแนวคิดให้เข้าใจตรงกัน สร้างความเชื่อมั่นให้กลุ่ม เพื่อที่สมาชิกจะได้ร่วมมือกันพัฒนากลุ่มให้มี ศักยภาพสูงสุด

ขั้นที่ 5 มีความรักในหมู่คณะ (Esprit)

ในขั้นนี้กลุ่มจะมีขวัญ มีความจงรักภักดี และมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ความคิดเห็นเป็นไปตามธรรมชาติ ไม่มีความรู้สึกว่าต้องการแยกกลุ่ม สมาชิกแต่ละคนเข้าใจชัดเจนในบทบาทตามตำแหน่งหน้าที่ของตนว่าแยกจากคนอื่นอย่างไร และยอมรับคนอื่น ๆ เหมือนกับที่ยอมรับตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์และความเป็นตัวของตัวเองสูงมาก การยอมรับในเรื่องใดๆ มาจากความพอใจของสมาชิกทุกคน สมาชิกจะรู้สึกอิสระมากขึ้น การแบ่งกัก แบ่งเหล่าเป็นกลุ่มย่อยจะหายไป กลุ่มจะพัฒนาเอกลักษณ์ของกลุ่มขึ้นมาและปิดรับสมาชิกใหม่ หากมีสมาชิกใหม่เพิ่ม

เข้ามา เอกลักษณ์ของกลุ่มจะเสียไป พัฒนาการของกลุ่มจะย้อนกลับไปขั้นแรกๆ อีก จนสมาชิกรู้สึกได้ ผลผลิตของกลุ่มในขั้นนี้มาจากความคิดสร้างสรรค์ของคนในกลุ่ม ถึงแม้จะมีสิ่งที่แอบแฝงอยู่ในใจ (Hidden Agenda) กลุ่มเห็นว่าเป็นเรื่องสิทธิที่ทุกคนจะคิดและกลุ่มยอมรับได้ เพราะมีความไว้วางใจกันสูง และสมาชิกแต่ละคนมีความจงรักภักดีต่อกัน ในขั้นนี้ผู้นำกลุ่มใช้วิธีส่งเสริมกลุ่มเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ 4 และเพิ่มการกระตุ้น จูงใจ ให้สมาชิกมุ่งมั่นในงานและร่วมมือกันยิ่งขึ้น ปฏิสัมพันธ์ระหว่างขั้นตอนการพัฒนาของกลุ่ม (Nova Bizz: ออนไลน์)

การพัฒนาของกลุ่ม จากขั้นแรกที่ทำความรู้จักกันด้วยความสุภาพ ไปสู่ขั้นของการหาความหมายว่า “ทำไมเราอยู่ที่นี้” จะเกิดขึ้นเมื่อสมาชิกกลุ่มคนใดคนหนึ่ง เริ่มต้องการหาความหมาย เช่นถามขึ้นว่ามีอะไรที่เราจะต้องเกี่ยวข้องกับ ความสามารถในการรับฟังของบุคคลเป็นลักษณะสำคัญที่จะช่วยให้กลุ่มพัฒนา จากขั้นที่ 2 เข้าสู่ขั้นที่ 3 และขั้นที่ 4 ในบางกลุ่มขณะที่สมาชิกหลายคนเข้าสู่ขั้นที่ 4 คือ รู้จักคุ้นเคยเข้ากันได้ดีกับสมาชิกคนอื่นๆ เข้าใจวัตถุประสงค์ของกลุ่ม และชัดเจนในบทบาทหน้าที่ที่ตนทำตัวเป็นหน่วยหนึ่งในโครงสร้างของกลุ่มได้แล้ว อาจจะมีสมาชิกบางคนยังไม่ผ่านขั้นตอนต้นๆ เช่น ไม่สนใจวัตถุประสงค์ของกลุ่ม ไม่พยายามพูดหรือรับฟังทำความเข้าใจกับสมาชิกคนอื่นๆ ได้ การพัฒนาของกลุ่มเข้าสู่ขั้นที่ 4 ก็ จะไม่สมบูรณ์หรือเป็นไปได้ บางครั้งสมาชิกคนนั้นอาจต้องออกจากกลุ่มไป ส่วนการพัฒนาจากขั้นที่ 4 ไปสู่ขั้นที่ 5 ต้องการความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ในการตกลงใจระหว่างสมาชิกของกลุ่ม ความเป็นหมู่คณะของกลุ่มชนิดที่เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันนั้น ส่วนหนึ่งขึ้นกับว่าสมาชิกกลุ่มจะสามารถปรับตัวเข้าสู่ขั้นตอนแต่ละขั้นในระยะเวลาเดียวกันหรือไม่ กลุ่มจะดำเนินไปตามขั้นตอนทั้ง 5 ขั้นนี้ตามแต่ความต้องการของสมาชิกในกลุ่ม การที่สมาชิกแต่ละคนเข้าใจขั้นตอนก็จะช่วยให้กลุ่มพัฒนาได้เร็วขึ้นและ เป็นไปในทางที่ต้องการ เช่น จากขั้น 1 จะพัฒนาไปขั้น 2 สมาชิกอาจจะต้องเสียสละความสบายใจส่วนตัวบ้าง และก็ต้องรู้ตัวว่าเป็นช่วงที่เสี่ยงต่อความขัดแย้ง จากขั้น 2 ไปขั้น 3 สมาชิกก็ควรจะมีหลักการหรือยืนอยู่บนเหตุผลที่เป็นเป้าหมายรวมของกลุ่มเอาไว้ และก็ยอมรับว่าข้อคิดเห็นต่างๆ อาจจะไม่ได้รับการยอมรับอย่างเต็มที่นัก ก็จะต้องตระหนักว่า ระยะนี้เสี่ยงต่อการกระทบกระทั่งระหว่างบุคคลซึ่งมักจะเกิดขึ้นเป็นธรรมชาติของขั้นตอนที่ 3 จากขั้น 3 ไปขั้น 4 เป็นขั้นที่บุคคลหรือกลุ่มย่อยเริ่มก่อตัวรวมเป็นโครงสร้างของกลุ่มใหญ่ แต่ขั้นที่ 3 จะถูกขัดขวางไม่ให้พัฒนาการไปถึงขั้นที่ 4 จากการที่สมาชิกพยายามแข่งขันกันเอง ยึดมั่นความคิดของตนมากเกินไป ถ้าสมาชิกเรียนรู้การยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน กลุ่มจะพัฒนาเป็นขั้นที่ 4 และจะพัฒนาไปสู่ขั้นที่ 5 ได้ นั่น ต้องอาศัยความเข้าใจกันระหว่างสมาชิกทุกคนอย่างแท้จริง (Nova Bizz: ออนไลน์)

กระบวนการกลุ่ม 5 ขั้นตอนแบบ Cog's Ladder นี้ ทั้งผู้นำกลุ่มและสมาชิกทุกคนมีความสำคัญในการใช้ความสามารถวิเคราะห์สภาพกลุ่ม และมีเจตนาที่จะสร้างความเข้าใจอันดีต่อ

กัน ร่วมมือกันสนับสนุนกลุ่มให้ประสบความสำเร็จ มีทัศนคติที่ดีต่อกันและงานของกลุ่ม จนทำให้เกิดแรงจูงใจมุ่งมั่นในงาน และ สร้างผลงานที่มีคุณภาพ (Nova Bizz: ออนไลน์)

7. แนวคิดประชาสังคม

"ประชาสังคม"มาจากภาษาอังกฤษว่า Civil Society และมีผู้ใช้คำภาษาไทยเทียบเคียงกันหลายคำ อาทิ "สังคมประชาธรรม" (ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม) "สังคมนายกอร์" (เสนห์ จามริก) "วิถีประชา" (ชัยอนันต์ สมุทวณิช) ใช้คำนี้โดยมีนัยยะของคำว่า Civic movement) "อารยสังคม" (อเนก เหล่าธรรมทัศน์) และ "สังคมเข้มแข็ง" (ธีรยุทธ บุญมี) เป็นต้น ทั้งนี้ นักคิดสำคัญของสังคมไทยได้อธิบายขยายความคำว่า "ประชาสังคม" หรือ Civil Society นี้ในบริบทเงื่อนไขและการให้นำหนักที่แตกต่างกัน อันพอรวบรวมในเบื้องต้นได้ดังนี้ (Sanook Guru 2556: ออนไลน์)

ประเวศ วะสี นับเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจุดประกายการคิดถกเถียง ในเรื่อง "ประชาสังคม" ให้มีความเข้มข้นอย่างมากในช่วงระยะ 5-6 ปีที่ผ่านมา โดยผ่านงานเขียนชิ้นสำคัญคือ "สังคมสมานภาพและวิชา" โดยในงานเขียนดังกล่าวประกอบกับบทความย่อยๆ และการแสดงปาฐกถาและ การอภิปรายในที่ต่างๆ พอประมวลเป็นความคิดรวบยอดได้ว่า ในสภาพของสังคมไทยปัจจุบัน ภาคส่วนหลัก (Sectors) ของสังคมที่มีความเข้มแข็ง และมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างมากคือ ภาครัฐ หรือ "รัฐนภาพ" และภาคธุรกิจเอกชนหรือ "ชนนภาพ" ซึ่งปรากฏการณ์นี้ส่งผลทำให้สังคม ขาดดุลยภาพและเกิดความล่าช้าในการพัฒนา ของฝ่ายประชาชนหรือ ภาคสังคม ซึ่งเรียกว่า "สังคมนภาพ" (Sanook Guru 2556: ออนไลน์)

ดังนั้นการนำเสนอแนวคิดของ ประเวศ วะสี จึงมุ่งไปที่การทำอย่างไรที่จะเกื้อหนุนให้ภาคสังคมหรือภาคประชาชนมีความเข้มแข็งและเกิดดุลยภาพทางสังคมขึ้น ที่เรียกว่าเป็น "สังคมนภาพ" โดยนัยยะนี้ ประเวศ วะสี เชื่อว่าจะต้องพัฒนาให้เกิดความเข้มแข็งที่ชุมชน (Community Strengthening) จนเกิดคำขยายความตามมา อาทิ ชุมชนเข้มแข็ง ความเป็นชุมชน เป็นต้น ดังการให้ความหมายของการเป็น "ชุมชน" ในที่นี้ ว่าหมายถึง "การที่ประชาชนจำนวนหนึ่งมี วัตถุประสงค์ร่วมกัน มีอุดมคติร่วมกันหรือมีความเชื่อร่วมกันในบางเรื่อง มีการติดต่อสื่อสารกัน หรือมีการรวมกลุ่มกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีความรัก มีมิตรภาพ มีการเรียนรู้ร่วมกันในการ ปฏิบัติบางสิ่งบางอย่างและมีระบบการจัดการในระดับกลุ่ม" ซึ่งโดยนัยยะนี้ประชาสังคมที่เข้มแข็ง ต้องมีรากฐานที่เกิดจากการมีชุมชนที่หลากหลายและเข้มแข็งด้วย (Sanook Guru 2556: ออนไลน์)

มีข้อพึงสังเกตสำคัญต่อเรื่องการเกื้อหนุนภาคสังคม ที่เสนอแนวคิดในเชิงกลยุทธ์ที่ว่าด้วย "ความร่วมมือเบญจภาคี" (ต่อมาใช้คำว่า "พหุภาคี") โดยมองว่าชุมชนในปัจจุบันอ่อนแอมาก การที่

จะทำให้ชุมชน มีความเข้มแข็งได้นั้น จะต้องเกิดจากความร่วมมือและการทำงานร่วมกันของภาคสังคมต่างๆ ซึ่งรวมทั้งภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชนด้วย "สังคมสมานภาพ" จะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยกระบวนการถักทอความรักของคนในสังคม ของคนในชุมชน ถักทอทั้งแนวดิ่ง อันหมายถึงโครงสร้างอำนาจที่เป็น ทหารและแวนอนซึ่ง หมายถึงพันธมิตร/เพื่อน/เครือข่ายเข้าหากัน ซึ่งหากพิจารณาจากประเด็นนี้ การให้ความหมายหรือความสำคัญของ "ประชาสังคม" ของประเวศ วะสี นั้น มิได้กล่าวถึง "การปฏิเสธรัฐ" หรือ State Disobedience แต่อย่างใด (Sanook Guru 2556: ออนไลน์)

ธีรยุทธ บุญมี และ อเนก เหล่าธรรมทัศน์ สองนักคิดทางสังคมคนสำคัญ ที่ได้ให้ความสนใจกับเรื่อง "ประชาสังคม" อย่างมากเช่นเดียวกัน ธีรยุทธ มองว่าการแก้ปัญหา พื้นฐานทางสังคมนั้นควรให้ความสำคัญกับ "พลังที่สาม" หรือพลังของสังคม หากแม้ว่าสังคมโดยรวมมีความเข้มแข็ง นักธุรกิจ นักวิชาชีพ นักศึกษา ปัญญาชนชาวบ้าน สามารถร่วมแรงร่วมใจกัน ผลักดันสังคม ปัญหาต่างๆ ที่เป็นพื้นฐาน ก็จะสามารถเปลี่ยนแปลงได้ ทั้งนี้ สังคมที่เข้มแข็งในความหมายของ ธีรยุทธ บุญมี นั้น จะเน้นที่ลักษณะที่กระจัดกระจาย (Diffuse) พลังทางสังคมที่มาจากทุกส่วน ทุกวิชาชีพทุกระดับ รายได้ ทุกภูมิภาคของประเทศ ซึ่งโดยนัยยะนี้ จะมีความแตกต่างจากแนวคิด "ประชาชนเป็นส่วนใหญ่" หรือ "อำนาจของประชาชน" ดังเช่นขบวนการ เคลื่อนไหวทางการเมืองในอดีตเป็นอย่างมาก (Sanook Guru 2556: ออนไลน์)

อเนก เหล่าธรรมทัศน์ ได้ให้ความหมายของ "ประชาสังคม" หรือ "อารยะสังคม" ที่ครอบคลุมทุกชนชั้นของสังคม เน้นเรื่องความสมานฉันท์ ความกลมเกลียว ความกลมกลืนในภาคประชาสังคมมากกว่าการดูที่ความแตกต่างหรือ ความแตกแยกภายใน อย่างไรก็ตามมุมมองของ อเนก เหล่าธรรมทัศน์ ได้ให้ความสนใจเป็นพิเศษกับประเด็นของ "คนชั้นกลาง" "การมีส่วนร่วม" "ความผูกพัน" และ "สำนึกของความเป็นพลเมือง" กล่าวคือ "ประชาสังคม" โดยนัยยะนี้ มิได้หมายถึงความเป็นชุมชนของสังคมชนบทเท่านั้นแต่กิน ความรวม ไปถึงคนชั้นกลางภาคเมืองที่ไม่จำเป็นต้องมีความ สัมพันธ์ใกล้ชิดเป็นเครือข่ายหรือเป็น แบบคู่หน้า (face to face relationship) แต่เป็นความผูกพัน (bond) ของผู้คนที่หลากหลายต่อกันบนฐาน แห่งความร่วมมือและการแสวงหาการมีส่วนร่วม และด้วยสำนึกที่มีต่อความเป็นพลเมือง หรือ Citizenship นั้นเองนอกจากนี้ อเนก เหล่าธรรมทัศน์ ยังได้ตั้งข้อสังเกตที่สำคัญถึงรากฐานของคนไทย และสังคมไทยว่า คนไทยส่วนมากยังมีระบอบวิธีคิดว่าตนเองเป็นไพร่ (client) หรือคิดแบบไพร่ ที่จะต้องมีมูลนายที่ดี โหยหาคนดี จึงมักขาดสำนึกของความเป็นพลเมืองและมองปัญหาในเชิง โครงสร้างไม่ออก อย่างไรก็ตาม อเนก เหล่าธรรมทัศน์ ได้ให้ความสำคัญต่อการผลักดันให้เรื่อง "ประชาสังคม" กลายเป็นแนวคิดในเชิงอุดมการณ์ ทางสังคม ผมขอเสนอให้เรื่อง Civil Society เป็นเรื่องของอุดมการณ์ จะต้องมีคำ

ขึ้นมาก่อน ไม่มีคำก็ไม่มีความคิด ไม่มีความคิดก็ไม่มีอุดมการณ์ เพราะฉะนั้นคำว่า Civil Society ต้องสร้างให้เป็น Concept อย่างเช่น วัฒนธรรมชุมชน (Sanook Guru 2556: ออนไลน์)

มีนักคิดนักวิชาการให้ความหมายไว้มากพอที่จะสรุปได้ว่า "ประชาสังคม" น่าจะหมายถึง "การที่คนในสังคม ซึ่งมีจิตสำนึก (Civic Consciousness) ร่วมกัน มารวมตัวกันในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนกัน (Partnership) ในการกระทำบางอย่าง ทั้งนี้ด้วยความรักและความเอื้ออาทรต่อกันภายใต้ระบบการจัดการให้เกิดความรู้สึกร่วมกันเพื่อประโยชน์สาธารณะ" (การวางแผนแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาท้องถิ่น : ออนไลน์)

ประชาสังคม จะก่อให้เกิด "อำนาจที่สาม" นอกเหนือจาก อำนาจรัฐ และอำนาจธุรกิจ อำนาจที่สามนี้อาจไม่ต้องการคนจำนวนมาก แต่เป็นกลุ่มเล็กน้อย กระจัดกระจายและอาจมีความเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายย่อยๆ (Civic Network) การรวมตัวกันนั้น อาจไม่ต้องอยู่ใกล้ชิดกัน แต่สามารถสื่อสารกันได้เกิดเป็นองค์กรขึ้น (Civic Organization) ซึ่งอาจเป็นองค์กรทางการ (นิติบุคคล) หรือไม่เป็นทางการก็ได้ การรวมตัวในลักษณะประชาสังคมจะก่อให้เกิดโครงสร้างสังคมแนวใหม่ที่มีความสัมพันธ์กันในแนวราบที่เท่าเทียมกัน ซึ่งหากประสานกับโครงสร้างที่มีความสัมพันธ์ในแนวตั้งด้วยความสมานฉันท์แล้ว ก็จะทำให้สังคมทั้งสังคมมีความเข้มแข็งเหมือนผืนผ้าที่มีเส้นใยแนวตั้งและแนวนอน ถักทอกันเป็นผืนผ้าที่มีความงามและแข็งแรง (การวางแผนแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาท้องถิ่น: ออนไลน์)

การก่อตัวของแนวคิดประชาสังคม หากศึกษาการก่อตัวของแนวคิดประชาคมทั้งระดับโลก และในประเทศไทยอาจกล่าวได้ว่ากระแสประชาสังคมก่อตัวมาจากหลายเหตุปัจจัยด้วยกัน

1. วิกฤตในสังคม ที่รัฐและทุนไม่สามารถแก้ไขได้โดยลำพังหรือเป็นวิกฤตระดับโลก (Global Crisis) เช่น วิกฤตสิ่งแวดล้อม สิทธิมนุษยชน เอดส์
2. การก่อกำเนิดของชนชั้นกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พ่อค้า นักธุรกิจ นักวิชาการ ที่มีการศึกษาและมีฐานะทางเศรษฐกิจ
3. พัฒนาการของกระบวนการประชาธิปไตย ซึ่งเปิด โอกาสให้ประชาชนสามารถแสดงออกทางความคิดเห็นได้โดยอิสระ
4. ระบบการติดต่อสื่อสาร ซึ่งช่วยให้การรวมตัวเป็นไปได้สะดวกขึ้น โดยที่บางครั้งไม่จำเป็นต้องพบกัน
5. ปัญหาเรื่องประสิทธิภาพและความโปร่งใสทางภาครัฐ ทำให้รัฐไม่สามารถเป็นผู้แก้ปัญหาในสังคมได้แต่เพียงอย่างเดียว จึงต้องการหาทางเลือกอย่างอื่น (การวางแผนแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาท้องถิ่น: ออนไลน์)

การที่ปัญหาเกิดขึ้นในสังคม ซึ่งประชาชนผู้แบกรับปัญหาไม่สามารถพึ่งพารัฐแต่เพียงอย่างเดียว ไม่ว่าจะด้วยเหตุความสลับซับซ้อนของปัญหา หรือเพราะความจำกัดของประสิทธิภาพในภาครัฐ ประชาชนก็จะต้องหาทางแก้ไขปัญหานั้น ตั้งแต่แก้ไขด้วยตัวเองเป็นกลุ่มเล็กๆ จนเมื่อมีโอกาสในการสนทนา แลกเปลี่ยนความเห็นในวงกว้าง จึงเกิดการรวมตัวกันที่จะกระทำการบางอย่างเพื่อแก้ปัญหานั้นให้ลุล่วงไป ทั้งนี้ อาจดำเนินการโดยประชาสังคมเอง หรือร่วมกับภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชนก็ได้ (การวางแผนแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาท้องถิ่น: ออนไลน์)

องค์ประกอบประชาสังคม กิจกรรมหรือกระบวนการที่จะเรียกว่าเป็นประชาสังคมได้นั้น จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ส่วน คือ

1. จิตสำนึกประชาคม (Civic Consciousness) หมายถึงความคิดและความยอมรับเรื่องการรวมตัวกันอย่างอิสระด้วยความรัก ความเอื้ออาทร ความยอมรับในความคิดเห็นของกันและกันในอันที่จะเรียนรู้ร่วมกัน หรือแก้ไขปัญหานั้นที่เผชิญอยู่ การรวมตัวกันจึงเป็นลักษณะหุ้นส่วน (Partnership) เป็นความสัมพันธ์ในแนวราบ (Horizontal) มีอิสระเท่าเทียมกัน และมีการเรียนรู้ร่วมกัน

2. โครงสร้างองค์กรประชาสังคม (Civic Organization) หมายถึง กลุ่มการรวมตัวซึ่งอาจเป็นองค์กรที่เป็นทางการ (นิติบุคคล) หรือไม่เป็นทางการก็ได้ เป็นกลุ่มที่รวมตัวกันเฉพาะคราว เฉพาะเรื่องหรือต่อเนื่องก็ได้ สมาชิกของกลุ่มอาจเป็นบุคคลในภาครัฐ ภาคธุรกิจ หรือประชาชน หรือรวมกันอยู่ก็ได้ จำนวนสมาชิกไม่จำกัด มีสมาชิกเพียง 2-3 คนก็ได้ รูปแบบที่เห็นได้มากที่สุด ก็คือ องค์กรเอกชนสาธารณะประโยชน์ในลักษณะต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นมูลนิธิ สมาคม ชมรม สมาพันธ์ สหพันธ์ ชุมชน สหกรณ์ กลุ่มออมทรัพย์ หรือกลุ่มอื่นๆ ประเด็นสำคัญการรวมกลุ่มต้องมีจิตสำนึกประชาคมครบถ้วน การรวมกลุ่มที่มีลักษณะจัดตั้ง ขึ้นมา ขาดการสร้าง Partnership ไม่มีการเรียนรู้ร่วมกันและมีลักษณะความสัมพันธ์ในแนวตั้ง แม้จะเกิดอยู่ในชุมชนไม่ว่าจะสนับสนุน โดยภาครัฐหรือองค์กรเอกชนก็ไม่สามารถนับเป็นประชาสังคมได้ เพราะขาดจิตสำนึกประชาสังคม

3. เครือข่ายประชาคม (Civic Network) หมายถึง โครงสร้างและกระบวนการซึ่ง เชื่อมโยงสมาชิกในกลุ่ม หรือ เชื่อมโยงองค์กรประชาสังคมต่างๆ เข้าด้วยกัน ปัจจัยสำคัญของ เครือข่ายประชาสังคม คือ ระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและการประชาสัมพันธ์ด้วยความสมานฉันท์ เครือข่ายประชาสังคมจะเป็นสิ่งที่จะช่วยรวมจิตสำนึกของสมาชิกและองค์กรประชาสังคมต่างๆ ให้เกิด "อำนาจที่สาม" ที่มีความเข้มแข็งในสังคมขึ้นมา (การวางแผนแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาท้องถิ่น: ออนไลน์)

องค์ประกอบประชาสังคมที่เข้มแข็ง ประกอบด้วย

1. จิตสำนึกประชาสังคม (Civic Consciousness) คือ สำนึกว่าตนเป็นเจ้าของปัญหาของชุมชนและมีเจตจำนงที่จะเข้าร่วมรับผิดชอบและร่วมแก้ไขปัญหากับฝ่ายต่างๆ ยอมรับในการรวมตัวและความคิดเห็นอย่างเท่าเทียมกัน ด้วยมิตรภาพในการเรียนรู้ร่วมกันหรือแก้ไข

ปัญหาที่เผชิญอยู่ให้ความสำคัญกับศักยภาพของปัจเจกชนในชุมชน ยอมรับและเห็นคุณค่า ความแตกต่างหลากหลายของสมาชิกในชุมชนในการร่วมทำงานด้วยกัน การมีส่วนร่วมใน กิจกรรมการแก้ปัญหาชุมชนเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกความเป็นชุมชน

2. โครงสร้างพื้นฐานสาธารณะและช่องทางสื่อสาร หมายถึง โครงสร้างที่เอื้อให้ ผู้คนมีโอกาสสื่อสารพูดคุยถึงปัญหาร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นการพูดคุยที่เป็นทางการหรือไม่เป็น ทางการ เวทีประชาคม (Civic Forum) ในรูปแบบต่างๆ จึงเป็นที่ที่สร้างความเป็นพลเมือง ให้กับประชาชนในการร่วมมือกันแก้ไขปัญหาของชุมชนและสาธารณะ โครงสร้างพื้นฐานสาธารณะ (Civic Infrastruction) แยกได้หลายระดับ พื้นฐานที่สุด ก็คือ การพบปะของผู้คนเป็นบางครั้ง บางคราว (Adhoc Association) เช่นการพบปะของเพื่อนบ้านในวัด ซึ่งเปิดโอกาสให้คนมา สัมพันธ์กันและพูดคุยถึงประเด็นสาธารณะ ระดับถัดมาคือการรวมตัวเป็นกลุ่มงานด้านใดด้าน หนึ่งหรือเป็นองค์กร เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มออมทรัพย์ มูลนิธิชุมชน ชมรม ระดับสูงสุดคือ องค์กรร่ม (Umbrella Organization) ที่เชื่อมองค์กรสมาชิกและสมาชิกเข้าหากันเป็นเครือข่าย ชุมชน องค์กรต่างๆ ในประชาสังคมที่ เข้มแข็ง การพบปะกันในเวทีประชาคม ต้องขยายไปถึง การให้โอกาสคนแปลกหน้าที่สนใจในเรื่องเดียวกันด้วย ประชาชนมีโอกาสเข้าร่วมในการพูด ถึงปัญหาความเป็นอยู่ของชุมชนไม่เพียงในเวที วงเล็ก แต่รวมไปถึงเวทีสาธารณะขนาดใหญ่ด้วย

3. กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนและการตัดสินใจ การตัดสินใจในกิจกรรมสาธารณะ จำต้องดำเนินการหลังกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ซึ่งหมายถึง สิ่งที่ประชาชนเรียนรู้ซึ่งกัน และกัน ผ่านการแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดกับคนในชุมชนสาธารณะ สิ่งที่คุณำมักทำกันเป็นนิจ คือการรวบรวมหลักฐานข้อมูลชักจูงให้ประชาชนเชื่อว่าข้อเสนอของผู้นำถูกต้องชอบธรรม เหมาะสมที่สุด อย่างไรก็ตาม กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนมิใช่การรับฟังข้อเสนอและข้อมูล เท่านั้น ประชาชน จำต้องพูดคุยถกเถียงแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพราะไม่ มีใครมีประสบการณ์เหมือนกันในเรื่องเดียวกัน ต่างคนต่างมีประสบการณ์และมองสิ่งเดียวกัน จากมุมมองและการให้ คุณค่าที่แตกต่างกัน ชุมชนที่มีประชาสังคมเข้มแข็งจึงเป็นชุมชนแห่ง การเรียนรู้

4. ภาวะการนำและผู้นำชุมชนลักษณะเด่นของชุมชนที่เป็นประชาสังคม มิได้เกิดจาก จำนวนและแหล่งที่อยู่ของผู้นำ แต่อยู่ที่วิถีทางที่ผู้นำสัมพันธ์กับคนอื่น ผู้นำเช่นนี้จะทำหน้าที่เป็นผู้ให้ โอกาสแก่ผู้คนเข้ามามีส่วนร่วมและริเริ่มสร้างสรรค์ และไม่ผูกขาดความคิดหรือการเป็นเจ้าของปัญหา หรือเจ้าของชุมชน ชุมชนจะเต็มไปด้วยภาวะการนำจากผู้คนหลากหลายที่มีความสามารถต่างๆ กัน มีวิสัยทัศน์ก้าวไกล มองปัญหาชุมชนทั้งชุมชนอย่างเชื่อมโยง พร้อมทั้งจะเรียนรู้แลกเปลี่ยนข้อมูลความ คิดเห็น ผู้นำที่หลากหลายเหล่านี้จะไม่ค่อยแตกต่างจากชาวบ้านคนอื่น คือไม่มีชนชั้นผู้นำที่แยกจากผู้

ตามและคอยปกป้องฐานะของตนเอง รวมทั้งควบคุมการกระทำของคนอื่นอย่างเข้มงวด หากแต่จะเป็นผู้นำที่ฉีกตัวเองเข้ากับชุมชนอย่างแนบแน่นและร่วมทำประโยชน์เพื่อชุมชน การเข้าร่วมพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาสาธารณะในเวทีประชาคม และมีส่วนร่วมในกิจกรรมแก้ปัญหาของชุมชน จะทำให้ประชาชนจำนวนมากเกิดภาวะการนำภายใน ตนเอง กลายเป็นผู้นำตามธรรมชาติที่หลากหลายในชุมชน

5. ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสถาบัน ชุมชนที่เป็นประชาสังคมมักจะไม่ใช่พึ่งพาสถาบันของรัฐอย่างเดียว ตรงข้ามกับชุมชนที่ไม่เข้มแข็งมักจะพึ่งพารัฐ ส่งผลให้รัฐมีภาระรับผิดชอบชุมชน ทุกด้าน จนไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้ทั้งหมด นำมาซึ่งความไร้ประสิทธิภาพ ในที่สุดในประชาสังคมความสัมพันธ์ของคนไม่ว่าจะเป็นรูปองค์กรหรือเครือข่าย ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการมักเป็นความสัมพันธ์ต่อกันในแนวระนาบในชุมชนที่ไม่เป็นประชาสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคนและคนกับสถาบันทางสังคม เป็นความสัมพันธ์ในแนวตั้งหรือแบบอุปถัมภ์ ข้อมูล ที่ไหลตามช่องทางความสัมพันธ์ในแนวตั้งมักเชื่อถือได้น้อย ความสัมพันธ์ใน แนวตั้งก่อให้เกิดการปกครองแบบมาเฟียและเศรษฐกิจการเมืองล่าหลัง (การวางแผนแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาท้องถิ่น: ออนไลน์)

8. แนวคิดเรื่องการจัดการภัยพิบัติ

UN International Strategy for Disaster Reduction: Un. Isur. (ที่ประชุมสหประชาชาติว่าด้วยยุทธศาสตร์การลดภัยพิบัติระหว่างประเทศ) ได้ให้คำจำกัดความของภัยพิบัติว่า คือ สภาวะที่ระบบการทำงานของชุมชนหรือสังคมได้รับการกระทบกระเทือนอย่างรุนแรงเป็นสาเหตุให้เกิดการสูญเสียชีวิต ทรัพย์สิน เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ที่เกินกำลังความสามารถของชุมชนหรือสังคมที่ได้รับผลกระทบจะจัดการได้โดยใช้ทรัพยากรของตนเองที่มีอยู่ และภัยพิบัติเป็นกระบวนการของความเสียหายซึ่งเป็นผลมาจากการรวมตัวกันของภัย สภาพความอ่อนแอและความสามารถหรือมาตรการที่ไม่เพียงพอที่จะลดผลด้านลบของความเสียหายนั้นได้ (ชูวงศ์ อุบลี 2551: 7)

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ได้ให้นิยามของคำว่า “สาธารณภัย” คือ อัคคีภัย ภัยพิบัติ อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์ โรคระบาดสัตว์ โรคระบาดสัตว์น้ำ การระบายนของศัตรูพืช ตลอดจนภัยอื่นๆ อันมีผลกระทบต่อสาธารณสุขไม่ว่าเกิดจากธรรมชาติ มีผู้ทำให้เกิดขึ้น อุบัติเหตุ หรือเหตุอื่นใด ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายของ

ประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน หรือของรัฐ และให้หมายความรวมถึง ภัยทางอากาศ และการก่อวินาศกรรมด้วย (ชวงส์ อุบลี 2551: 7)

ศูนย์เตรียมความพร้อมภัยพิบัติแห่งเอเชีย ได้ให้คำจำกัดความของภัยพิบัติ คือ ต้นตอของผลกระทบซึ่งก่อให้เกิดความสูญเสียในชีวิตและทรัพย์สินของมนุษย์ หรือเกิดความเสียหายทางระบบเศรษฐกิจ มีผลกระทบต่อสังคม และอื่นๆ อีกมากมาย ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 3 ประเภทคือ

1. ภัยธรรมชาติ ได้แก่ น้ำท่วม แผ่นดินไหว ดินถล่ม อากาศถล่ม ฯลฯ
2. ภัยที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ เช่น อัคคีภัย ภัยจากการจราจรและคมนาคมขนส่ง ภัยจากการก่อการร้าย เป็นต้น
3. ภัยจากเทคโนโลยีต่างๆ เช่น ภัยจากการทดลองอาวุธนิวเคลียร์ ปัญหาระบบสื่อสาร เป็นต้น (ชวงส์ อุบลี 2551: 8)

สุพรรณิ โรจนทัฬพะ จำแนกภัยออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. ภัยธรรมชาติ ซึ่งเป็นภัยที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ได้แก่
  - 1.1 ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นตามฤดูกาล หรือการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ ได้แก่ วอดภัย อุทกภัย คลื่นความร้อน อากาศหนาวผิดปกติ ฝนแล้ง
  - 1.2 ภัยพิบัติที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของผิวโลก ได้แก่ แผ่นดินเลื่อนหรือแผ่นดินถล่ม แผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด
  - 1.3 ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นตามลักษณะของภูมิประเทศ ได้แก่ อุทกภัย หิมะถล่ม
  - 1.4 ภัยพิบัติที่เกิดจากเชื้อโรค หรือเกิดจากแมลงและสัตว์ ได้แก่ การระบาดของโรคการที่สัตว์หรือแมลงมีจำนวนมาก เช่น หนูนา ตั๊กแตน มีเป็นจำนวนมาก เป็นต้น (ชวงส์ อุบลี 2551: 9-10)
2. ภัยพิบัติที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ เนื่องจากสิ่งประดิษฐ์ของมนุษย์เพื่อความ สุข ความสบาย หรือเพื่อการทำสงคราม ได้แก่
  - 2.1 ภัยจากอุบัติเหตุทางคมนาคม ได้แก่ ภัยทางอากาศ ภัยทางบก ภัยทางน้ำ
  - 2.2 ภัยจากการก่อสร้าง เช่น การก่อสร้างที่ไม่คำนึงถึงความปลอดภัย การพังทลายของอาคารที่สร้างผิดแบบ หรือการต่อเติมอาคารจนฐานรากไม่สามารถรับน้ำหนักได้ เป็นต้น
  - 2.3 ภัยจากการประกอบอุตสาหกรรม เช่น การระเบิดของท่อก๊าซ หม้อไอน้ำ ภายในโรงงาน ควันทันพิษจากการลุกไหม้ของโรงงานสารเคมี การรั่วไหลของสารกัมมันตภาพรังสี เป็นต้น
  - 2.4 ภัยจากการขัดแย้งทางสิทธิหรือการก่อวินาศกรรมในที่สาธารณะ
  - 2.5 ภัยที่เกิดจากการจลาจล

2.6 ภัยจากการปะทะด้วยกำลังอาวุธ (ชวงส์ อุบลี 2551: 9-10)

นิค (Nick) ได้แบ่งประเภทของภัยพิบัติตามลักษณะการเกิดออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ภัยพิบัติจากธรรมชาติ (Natural Disaster) เป็นภัยที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ และทรัพย์สิน ได้แก่

1.1 ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นตามฤดูกาล หรือเกิดจากการเปลี่ยนแปลงจากสภาพอากาศ ได้แก่

ก. วัตภัย (Storm) เป็นภัยที่เกิดจากความเร็วของลม เช่น พายุไต้ฝุ่น พายุไซклонร้อน และพายุฤดูร้อน เป็นต้น

ข. อุทกภัย (Flood) เป็นภัยที่เกิดจากฝนตกหนัก น้ำป่าไหลหลาก น้ำท่วมในฤดูฝน คลื่นพายุซัดฝั่งหรือเขื่อนพัง

ค. คลื่นความร้อน (Heat Wave) เป็นลักษณะของอากาศที่มีอุณหภูมิสูงขึ้นผิดปกติทำให้ร่างกายอ่อนเพลียเนื่องจากร่างกายปรับสภาพได้ไม่สมดุลกับสภาวะอากาศ

ง. อากาศหนาวผิดปกติ (Freezing Weather) เช่น ภาคน้ำแข็งและภาคน้ำค้างแข็งในฤดูหนาว จะมีอากาศหนาว ในบางปีมีอุณหภูมิของอากาศต่ำกว่าศูนย์องศาเซลเซียส เป็นต้น

จ. ฝนแล้ง (Drought) เนื่องจากฝนไม่ตกตามฤดูกาล เกิดความแห้งแล้งยาวนานทำให้ผลผลิตทางการเกษตรเสียหาย เกิดความขาดแคลนพืชพันธุ์ธัญญาหาร

1.2 ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของผิวโลก ได้แก่

ก. แผ่นดินเลื่อนหรือแผ่นดินถล่ม (Landslide) เป็นการเปลี่ยนแปลงของพื้นดินชั้นบน ทำให้เกิดการเลื่อนไหลและการสั่นสะเทือน เช่น เมื่อมีฝนตกหนักบริเวณเทือกเขาที่มีพื้นดินลาดเอียง ขาดต้นไม้หรือพืชคลุมดินจึงไม่มีการยึดเหนี่ยวของพื้นผิวดิน อาจทำให้พื้นที่ผิวดินพังทลายลงมาทับบ้านเรือน ตามบริเวณเชิงเขาได้

ข. แผ่นดินไหว (Earthquake) เป็นการเปลี่ยนแปลงของชั้นเปลือกโลก ทำให้มีการสั่นสะเทือนเป็นคลื่นติดต่อกันออกจากจุดศูนย์กลางแผ่ไปทุกทิศทุกทางทำให้บ้านเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างพังทลาย

ค. ภูเขาไฟระเบิด (Volcanic Eruption) คือ การระเบิดจากแรงดันของความร้อนภายใต้พื้นผิวโลก มีการพ่นลาวาทำให้เกิดการสั่นสะเทือนรอบๆ ภูเขาไฟและพ่นควันพิษกระจายทั่วไปในอากาศ

1.3 ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นตามลักษณะภูมิประเทศ ได้แก่

ก. อุทกภัย (Flood) เป็นภัยที่เกิดจากน้ำท่วมในบริเวณพื้นที่ที่ต่ำกว่าระดับน้ำทะเล มักจะมีน้ำท่วมเป็นประจำและในบริเวณที่ลุ่ม

ข. หิมะถล่ม (Snow Slide) เป็นการถล่มทลายของก้อนหิมะที่จับตัวกันเมื่อมีน้ำหนักรวมมาก อาจเลื่อนไหลลงมาทับบ้านเรือนและผู้คนบริเวณเชิงเขาได้

1.4 ภัยพิบัติที่เกิดจากเชื้อโรคและภัยพิบัติที่เกิดจากสัตว์และแมลงได้แก่

ก. การระบาดของโรค (Epidemic) เช่น อหิวาตกโรค ไข้สมองอักเสบ โรคเอดส์ เมื่อมีแหล่งแพร่เชื้อ หรือมีภูมิคุ้มกันต่ำ เป็นต้น

ข. ภัยจากสัตว์หรือแมลง (Pets or Insects) เช่น หนูนาหรือตะกั่วที่มีจำนวนมากทำให้เกิดความเสียหายแก่พืชไร่ อาจเกิดการขาดแคลนอาหารและภาวะอดอยากได้ เป็นต้น (ชวงส์ อุบลี 2551: 10-12)

2. ภัยพิบัติที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ (Man Made Disaster) ได้แก่

2.1 ภัยจากอุบัติเหตุทางคมนาคม (Transportation Accidents) ได้แก่

ก. ภัยทางอากาศ เช่น เครื่องบินตกหรือเครื่องบินเกิดระเบิดในอากาศ เป็นต้น

ข. ภัยทางบก เช่น รถไฟชนกัน รถไฟตกราง รถพลิกคว่ำ เป็นต้น

ค. ภัยทางน้ำ เช่น เรือชนคาน้ำล้น เรือชนกัน เป็นต้น

2.2 ภัยจากการก่อสร้าง (Construction Accidents) เช่น การก่อสร้างที่ไม่คำนึงถึงความปลอดภัย การพังทลายของอาคารที่ก่อสร้างผิดแบบ หรือการต่อเติมอาคารจนฐานรากไม่สามารถรับน้ำหนักได้ เป็นต้น

2.3 ภัยจากการประกอบอุตสาหกรรม (Industrial Accidents) เช่น การระเบิดของท่อก๊าซหรือถังแก๊สภายในโรงงาน หม้อไอน้ำระเบิด โรงงานสารเคมีถูกไหม้เกิดควันที่เป็นพิษ หรือโรงงานปฏิกรณ์ปรมาณูเกิดการรั่วไหลของสารกัมมันตภาพรังสี เป็นต้น

2.4 ภัยจากการขัดแย้งทางลัทธิ หรือการก่อวินาศกรรมในที่สาธารณะ (Sabotage) เช่น การวางระเบิดในสถานที่ชุมนุม ในสถานที่ราชการ เป็นต้น

2.5 ภัยที่เกิดจากการจลาจล (Civil Unrest) เป็นภัยที่เกิดจากการที่ชุมนุมที่มีการขัดแย้งกันอย่างรุนแรง ทำให้เกิดการยกพวกปะทะกัน หรือเผาอาคารบ้านเรือน สถานที่ราชการฯ

2.6 ภัยจากการปะทะด้วยกำลังอาวุธ (Aimed Conflicts) เช่น การก่อการร้าย สงครามกองโจร สงครามแบ่งแยกดินแดน สงครามโลก เป็นต้น (ชวงส์ อุบลี 2551: 10-12)

ภัยพิบัติ (Disaster) หมายถึง ภัยที่เกิดขึ้นแก่สาธารณชน ได้แก่ อัคคีภัย ภัยพิบัติ อุทกภัย สึนามิ ตลอดจนภัยอื่นๆ อันเป็นสาธารณะ ไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติหรือมีผู้กระทำให้เกิดขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน

หรือของรัฐ (พ.ร.บ.ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ.2552) ซึ่งภัยธรรมชาติเป็นส่วนหนึ่งของภัยพิบัติ (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม 2552: ออนไลน์)

ภัยธรรมชาติ (Natural Disaster) หมายถึง ภัยอันตรายต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และผลกระทบต่อชีวิต ความเป็นอยู่ของมนุษย์ สามารถแบ่งภัยธรรมชาติออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ภัยธรรมชาติด้านน้ำ

1.1 อุทกภัย (Flood) อันตรายจากน้ำท่วม อันเกิดจากระดับน้ำในทะเล มหาสมุทร หรือแม่น้ำสูงมาก จนท่วมพื้นที่ฝั่งและตลิ่ง ไหลท่วมบ้านเรือน ด้วยความรุนแรงของกระแสน้ำ ทำความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน รูปแบบของอุทกภัยจากธรรมชาติ (Types of Natural Flood) สามารถสรุปรูปแบบของอุทกภัยจากธรรมชาติได้ 4 ชนิด คือ (กรมอุตุฯ 2552: ออนไลน์)

ก. น้ำป่าไหลหลาก หรือน้ำท่วมฉับพลัน (Flash Flood) มักจะเกิดขึ้นใน ที่ราบต่ำหรือที่ราบลุ่มบริเวณใกล้ภูเขาต้นน้ำ เกิดขึ้นเนื่องจากฝนตกหนักเหนือภูเขาต่อเนื่องเป็นเวลานาน ทำให้จำนวนน้ำสะสมมีปริมาณมากจนพื้นดิน และต้นน้ำดูดซับไม่ไหวไหลบ่าลงสู่ที่ราบต่ำ เบื้องล่างอย่างรวดเร็ว มีอำนาจทำลายล้างรุนแรงระดับหนึ่ง ที่ทำให้บ้านเรือนพังทลายเสียหาย และอาจทำให้เกิดอันตรายถึงชีวิตได้ (กรมอุตุฯ 2552: ออนไลน์)

ข. น้ำท่วมขัง (Drainage Flood) เป็นลักษณะของอุทกภัยที่เกิดขึ้นจากปริมาณน้ำสะสมจำนวนมาก ที่ไหลบ่าในแนวระนาบ จากที่สูงไปยังที่ต่ำเข้าท่วมอาคารบ้านเรือน เรือกสวนไร่นา ได้รับความเสียหาย หรือเป็นสภาพน้ำท่วมขัง ในเขตในเขตเมืองใหญ่ที่เกิดจากฝนตกหนักต่อเนื่องเป็นเวลานาน มีสาเหตุมาจากระบบการระบายน้ำไม่ดีพอ มีสิ่งก่อสร้างกีดขวางทางระบายน้ำ หรือเกิดน้ำทะเลหนุนสูงกรณีพื้นที่อยู่ใกล้ชายฝั่งทะเล (กรมอุตุฯ 2552: ออนไลน์)

ค. น้ำล้นตลิ่ง (River Flood) เกิดขึ้นจากปริมาณน้ำจำนวนมากที่เกิดจากฝนตกต่อเนื่อง ที่ไหลลงสู่ลำน้ำ หรือแม่น้ำมีปริมาณมาก จนระบายลงสู่ลุ่มน้ำด้านล่าง หรือออกสู่ปากน้ำไม่ทันทำให้เกิดสภาวะน้ำล้นตลิ่ง ทางคมนาคมถูกตัดขาดได้ (กรมอุตุฯ 2552: ออนไลน์)

ง. คลื่นสึนามิ (Tsunami) คือน้ำท่วมที่เกิดจากคลื่นที่ซัดเข้าสู่ฝั่งมีลักษณะเป็นคลื่นในทะเลที่มีช่วงคลื่นยาวประมาณ 80-200 กิโลเมตร เคลื่อนที่ด้วยความเร็วประมาณ 600-1,000 กิโลเมตรต่อชั่วโมงคลื่นสึนามิเกิดขึ้นได้เนื่องจากความสั่นสะเทือนของแผ่นดินไหว แผ่นดินถล่มภูเขาไฟระเบิดที่พื้นที่ท้องมหาสมุทร หรือออกกาบาดพุ่งเข้าชนโลกก็ได้ ในขณะที่คลื่นสึนามิเคลื่อนที่ข้ามมหาสมุทรจะดูเหมือนคลื่นปกติ เพราะมีความสูงของคลื่นประมาณ 30 เซนติเมตร แต่ถ้าคลื่นนี้เข้าสู่ชายฝั่งหรือที่ตื้นเมื่อใดจะเพิ่มความสูงขึ้นอย่างรวดเร็วถึงประมาณ 15 เมตรหรือมากกว่านี้

พลังงานอันมหาศาลของคลื่นสึนามิ จะทำให้เกิดอันตรายแก่สิ่งมีชีวิต และสิ่งก่อสร้างต่างๆ ในบริเวณชายหาด หรือหมู่เกาะที่คลื่นสึนามิซัดเข้าหา (กรมอุตุนิยมวิทยา 2552: ออนไลน์)

1.2 ภัยแล้ง (Droughts) หมายถึงสภาวะที่มีฝนน้อยหรือไม่ฝนเลยในช่วงเวลาหนึ่ง ซึ่งตามปกติจะต้องมีฝนโดยขึ้นอยู่กับสถานที่และฤดูกาล ณ ที่นั้นๆ หรือสภาวะที่ระดับน้ำและใต้ดินลดลง หรือน้ำในแม่น้ำลำคลองลดน้อยลง ทำให้เกิดสภาวะขาดแคลนน้ำของพืช ณ ช่วงเวลาต่างๆ โดยการเกิดความแห้งแล้งมี 3 ลักษณะ คือ (กรมอุตุนิยมวิทยา 2552: ออนไลน์)

ก. สภาวะอากาศแห้งแล้ง (Metreological Drought) มีลักษณะสำคัญ คือ เป็นสภาวะที่มีการระเหยของน้ำเกินจำนวนที่ได้รับ กล่าวคือมีการระเหยจากไอน้ำของดินและพืชพรรณมากกว่า ปริมาณน้ำฝนรายปี

ข. สภาวะการขาดน้ำ (Hydrological Drought) มีสาเหตุมาจากความเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศที่เกิดจากการมีฝนตกน้อยเฉลี่ยต่ำกว่าปกติเป็นเวลานานต่อเนื่องกัน

ค. สภาวะความแห้งแล้งทางการเกษตร (Agricultural Drought) เป็นสภาวะที่เกิดการขาดน้ำสำหรับการเกษตรอันเนื่องมาจากการลดลงของปริมาณฝน ระดับน้ำใต้ดิน ความชื้นในดินลดลง จนพืชไม่สามารถดึงน้ำมาใช้ได้

2. ภัยธรรมชาติด้านลม

วาทภัย (Storms) หมายถึง ภัยที่เกิดขึ้นจากพายุลมแรง จนทำให้เกิดความเสียหายแก่อาคารบ้านเรือน ต้นไม้ และสิ่งก่อสร้าง สำหรับในประเทศไทยวาทภัยหรือพายุลมแรงมีสาเหตุมาจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ คือ (กรมอุตุนิยมวิทยา 2552: ออนไลน์)

ก. พายุหมุนเวียนเขตร้อน (Tropical Cyclone) ได้แก่ ดีเปรสชั่น พายุโซนร้อน พายุไต้ฝุ่น

ข. พายุฤดูร้อน ส่วนมากจะเกิดระหว่างเดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน โดยจะเกิดถี่ในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนภาคกลางและภาคตะวันออก จะมีการเกิดน้อยครั้งกว่า สำหรับภาคใต้ก็สามารถเกิดได้แต่ไม่บ่อยนัก โดยพายุฤดูร้อนจะเกิดในช่วงที่มีลักษณะอากาศร้อนอบอ้าวติดต่อกันหลายวัน แล้วมีกระแสอากาศเย็นจากความกดอากาศสูงในประเทศจีนพัดมาปะทะกัน ทำให้เกิดฝนฟ้าคะนองมีพายุลมแรง และอาจมีลูกเห็บตกได้จะทำความเสียหายในบริเวณที่ไม่กว้างนั้น ประมาณ 20 – 30 ตารางกิโลเมตร

ค. ลมวง (ทอร์นาโด) เป็นพายุหมุนรุนแรงขนาดเล็กที่เกิดจากการหมุนเวียนของลมภายใต้เมฆก่อตัวในทางตั้งหรือเมฆพายุฝนฟ้าคะนอง (เมฆคิวมูโลนิมบัส) ที่มีฐานเมฆต่ำ กระแสลมวนที่มีความเร็วลมสูงนี้จะ ทำให้กระแสอากาศเป็นลำพุ่งขึ้นไปสู่ท้องฟ้า หรือย่อยลงมา

จากฐานเมฆคุกคามกับวงหรือปล่องยื่นลงมา ถ้าถึงพื้นดินก็จะทำความเสียหายแก่บ้านเรือน ต้นไม้ และสิ่งปลูกสร้างได้ สำหรับในประเทศไทยมักจะเกิดกระแสลมวนใกล้พื้นดินเป็นส่วนใหญ่ไม่ต่อเนื่องขึ้นไปจนถึงใต้พื้นฐานเมฆ และจะเกิดขึ้นนานๆ ครั้ง โดยจะเกิดขึ้นในพื้นที่แคบๆ และมีช่วงระยะเวลาสั้นๆ จึงทำให้เกิดความเสียหายได้ในบางพื้นที่

3. ภัยธรรมชาติด้านไฟ

ไฟป่า (Wildfire) หมายถึง ภัยธรรมชาติซึ่งเกิดจากมนุษย์เป็นส่วนมาก ได้แก่ การเผาหาวของป่า เผาทำไร่เลื่อนลอย เผากำจัดวัชพืช ส่วนน้อยที่เกิดจากการเสียดสีของต้นไม้แห้ง ผลกระทบจากไฟป่าทำให้เกิดมลพิษในอากาศมากขึ้น ผงฝุ่น คว้นไฟกระจายในอากาศทั่วไป ไม่สามารถลอยขึ้นเบื้องบนได้ มองเห็นไม่ชัดเจน สุขภาพเสื่อม พืชผลการเกษตรคือยคุณภาพ แหล่งทรัพยากรลดลง (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม 2552: ออนไลน์)

4. ภัยธรรมชาติด้านดิน

4.1 ภูเขาไฟระเบิด (Volcano) เป็นภัยพิบัติทางธรรมชาติที่ร้ายแรงอย่างหนึ่ง การระเบิดของภูเขาไฟนั้น แสดงให้เห็นว่าได้ผิวโลกของเราลงไประดับหนึ่งมีความร้อนสะสมอยู่มาก โดยเฉพาะที่เรียกว่า “จุดร้อน” ณ บริเวณนี้มีหินหลอมละลายเรียกว่า แมกมา และเมื่อวันถูกพ่นขึ้นมาตามรอยแตกหรือปล่องภูเขาไฟเรา เรียกว่าลาวาสาเหตุของการเกิดภูเขาไฟระเบิด นักธรณีวิทยาคาดว่ามีการสะสมของความร้อนอย่างมาบริเวณนั้น ทำให้มีแมกมา ไอ้ น้ำ และแก๊สสะสมตัวอยู่มากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งก่อให้เกิดความดัน ความร้อนสูง เมื่อถึงจุดหนึ่งมันจะระเบิดออกมา อัตราความรุนแรงของการระเบิดขึ้นอยู่กับความรุนแรงของการระเบิด รวมทั้งขึ้นอยู่กับความดันของไอ และความหนืดของลาวา ถ้าลาวาข้นมากๆ อัตราการรุนแรงของการระเบิดจะรุนแรงมากตามไปด้วย เวลาภูเขาไฟระเบิดมีไอ้มีแต่เฉพาะลาวาที่ไหลออกมาเท่านั้น ยังมีแก๊ส ไอ้ น้ำ ฝุ่นผงเถ้าถ่านต่างๆ ออกมาด้วย มองเป็นกลุ่มควันม้วนลงมาพวกไอ้ น้ำจะควบแน่นกลายเป็นน้ำ นำเอาฝุ่นละอองเถ้าต่างๆ ที่ตกลงมาด้วยกัน ไหลบ่ากลายเป็นโคลนท่วมในบริเวณเชิงเขาต่ำลงไป (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม 2552: ออนไลน์)

4.2 แผ่นดินไหว (Earthquakes) หมายถึง การสั่นสะเทือนของพื้นดินอันเกิดขึ้นได้ทั้งจากการกระทำของธรรมชาติและมนุษย์ ส่วนที่เกิดจากธรรมชาติ ได้แก่ การเคลื่อนตัวของเปลือกโลกโดยฉับพลันตามแนวขอบของแผ่นเปลือกโลก หรือตามแนวรอยเลื่อน การระเบิดของภูเขาไฟ การยุบตัวของโพรงใต้ดิน แผ่นดินถล่ม อุทกภัยขนาดใหญ่ตก เป็นต้น ส่วนที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การระเบิดต่างๆ การทำเหมือง สร้างอ่างเก็บน้ำใกล้รอยเลื่อน การทำงานของเครื่องจักรกล การจราจร เป็นต้น (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม 2552: ออนไลน์)

4.3 แผ่นดินถล่ม (Land Slides) เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติของการสึกกร่อนชนิดหนึ่งที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อบริเวณพื้นที่ที่เป็นเนินสูงหรือภูเขาที่มีความลาดชันมาก เนื่องจากขาดความสมดุลในการทรงตัวบริเวณดังกล่าว ทำให้เกิดการปรับตัวของพื้นดินต่อแรงดึงดูดของโลกและเกิดการเคลื่อนตัวขององค์ประกอบธรณีวิทยาบริเวณนั้นจากที่สูงลงสู่ที่ต่ำ แผ่นดินถล่มมักเกิดในกรณีที่มีฝนตกหนักมากบริเวณภูเขาและภูเขานั้นอุ้มน้ำไว้จนเกิดการอิ่มตัวจนทำให้เกิดการพังทลายสามารถแบ่งประเภทของดินถล่มตามลักษณะการเคลื่อนตัวได้ 3 ชนิด คือ

ก. แผ่นดินถล่มที่เคลื่อนตัวอย่างช้าๆ เรียกว่า Creep เช่น Surficial Creep เป็นการเคลื่อนตัวอย่างช้าๆ ของหินหรือดินตามความลาดชัน เป็นต้น

ข. แผ่นดินถล่มที่เคลื่อนตัวอย่างรวดเร็วเรียกว่า Slide หรือ Flow เช่น Surficial Slide เป็นการเคลื่อนตัวของหินหรือดินเป็นก้อนหรือแท่งขนาดใหญ่จากบริเวณที่มีความชัน เป็นต้น

ค. แผ่นดินถล่มที่เคลื่อนตัวอย่างฉับพลัน เรียกว่า Fall Rock Fall แผ่นดินถล่มในประเทศไทย ส่วนใหญ่มักเกิดภายหลังฝนตกหนักมากบริเวณภูเขา ซึ่งเป็นต้นน้ำลำธารบริเวณตอนบนของประเทศ ซึ่งมีปัจจัยที่ส่งเสริมความรุนแรงของแผ่นดินถล่ม ดังนี้

1. ปริมาณฝนที่ตกบนภูเขา
2. ความลาดชันของภูเขา
3. ความสมบูรณ์ของป่าไม้
4. ลักษณะทางธรณีวิทยาของภูเขา

(กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม 2552: ออนไลน์)

ลำดับเหตุการณ์ของการเกิดแผ่นดินถล่ม คือ เมื่อฝนตกหนักน้ำซึมลงไปดินอย่างรวดเร็ว ในขณะที่ดินอิ่มน้ำแรงยึดเกาะระหว่างมวลดินจะลดลง ระดับน้ำใต้ผิวดินสูงขึ้นจะทำให้แรงต้านทานการเลื่อนไหลของดินลดลง เมื่อน้ำใต้ผิวดินมีระดับสูงก็จะไหลภายในช่องว่างของดินลงตามความชันของลาดเขา เมื่อมีการเปลี่ยนความชันก็จะเกิดเป็นน้ำผุด และเป็นจุดแรกที่มีการเลื่อนไหลของดิน เมื่อเกิดดินเลื่อนไหลแล้วก็จะเกิดต่อเนื่องขึ้นไปตามลาดเขา (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม 2552: ออนไลน์)

โปรวัน และมิลวอร์ด (Provan และ Milward) กล่าวว่า การสร้างความร่วมมือในการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐจำเป็นต้องสร้างความร่วมมือและสร้างเครือข่ายใน 3 ระดับ ซึ่งได้แก่ การสร้างความร่วมมือในระดับชุมชน ระดับเครือข่าย และระดับหน่วยงาน ถึงแม้ว่าทั้ง 3 ระดับ จะมีความเชื่อมโยงกัน หากแต่ในการประเมินประสิทธิภาพนั้นในแต่ละระดับก็จะมีเกณฑ์ในการประเมินของตัวเอง โดยเขากล่าวว่าเกณฑ์ที่เหมาะสมในการประเมินประสิทธิภาพของระดับ

หนึ่งอาจจะเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมกับอีกระดับหนึ่ง โดยที่เครือข่ายทั้ง 3 ระดับ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เครือข่ายทางสังคม ยังหมายรวมถึง การบูรณาการของพลเมืองท้องถิ่นให้อยู่ในรูปแบบขององค์กรเพื่อที่จะทำงานร่วมกันกับหน่วยงานของรัฐบาลเพื่อที่จะลดความเสี่ยงและการจัดการกับภาวะฉุกเฉินและภัยพิบัติ (ชวงส์ อุบลี 2551: 13)

9. การบริหารราชการของไทย

การจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินของไทยในปัจจุบัน เป็นไปตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534) ประกอบด้วยการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น (โกวิทย์ พวงงาม: 4-15)

1. การบริหารราชการส่วนกลาง

รัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรี ที่มีอำนาจหน้าที่เข้ามาบริหารประเทศและกำหนดนโยบายในการบริหารประเทศ จะมีอำนาจและใช้อำนาจเพื่อบริหารและจัดการให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนดไว้ หน่วยงานซึ่งถือเป็นกลไกของรัฐบาล จะต้องนำนโยบายของรัฐบาลไปปฏิบัติก็คือ กระทรวง ทบวง กรม และการบริหารราชการของส่วนกลาง บางตำราวมกันเรียกว่า เป็นการรวมอำนาจ (Centralization) (โกวิทย์ พวงงาม: 4-15)

การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง กำหนดให้มีส่วนราชการดังนี้

- (1) สำนักนายกรัฐมนตรี
- (2) กระทรวงหรือทบวงซึ่งมีฐานะเทียบเท่ากระทรวง
- (3) ทบวงซึ่งสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีหรือกระทรวง
- (4) กรมหรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และมีฐานะเป็นกรม ซึ่งสังกัดหรือไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือทบวง

สำนักนายกรัฐมนตรี

สำนักนายกรัฐมนตรีมีฐานะเป็นกระทรวง และยังมีบทบาทเป็นแหล่งประสานการบริหารงานระดับชาติด้วย นอกจากนี้ยังอาจกล่าวได้ว่า สำนักนายกรัฐมนตรีเป็นศูนย์ที่ปรึกษาของรัฐบาลที่จะช่วยสนับสนุนการตัดสินใจและวางนโยบายต่างๆ ให้ถูกต้องรอบคอบยิ่งขึ้น

การจัดระเบียบราชการในกระทรวงหรือทบวง

ระเบียบราชการของกระทรวง มีดังนี้

- (ก) สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี
- (ข) สำนักงานปลัดกระทรวง

(ค) กรมหรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น

2. การบริหารราชการส่วนภูมิภาค

การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคในปัจจุบันนั้น พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 บัญญัติไว้ว่า ให้จัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคดังนี้

(1) จังหวัด

(2) อำเภอ

จังหวัด

(1) ให้รวมท้องที่หลายๆ อำเภอ ตั้งขึ้นเป็นจังหวัด มีฐานะเป็นนิติบุคคล

(2) ในจังหวัดนั้น ให้มีผู้ว่าราชการจังหวัดคนหนึ่งเป็นผู้รับนโยบายและคำสั่งจากนายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาล คณะรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรม มาปฏิบัติภารกิจให้เหมาะสมกับท้องที่และประชาชน และเป็นหัวหน้าบังคับบัญชาบรรดาข้าราชการฝ่ายบริหารซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในราชการส่วนภูมิภาคในเขตจังหวัด และรับผิดชอบในราชการจังหวัดและอำเภอ และจะให้มีรองผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้ช่วยผู้ว่าราชการจังหวัด หรือทั้งรองผู้ว่าราชการจังหวัดและผู้ช่วยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติราชการแทนผู้ว่าราชการจังหวัดก็ได้ ผู้ว่าราชการจังหวัด รองผู้ว่าราชการจังหวัด และผู้ช่วยผู้ว่าราชการจังหวัด สังกัดกระทรวงมหาดไทย

(3) ในจังหวัดหนึ่งนอกจากจะมีผู้ว่าราชการจังหวัดแล้ว ให้มีปลัดจังหวัดและหัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัด ซึ่งกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ส่งมาประจำ ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัดและมีอำนาจบังคับบัญชาข้าราชการฝ่ายบริหารส่วนภูมิภาคซึ่งสังกัดกระทรวง ทบวง กรม นั้น ในจังหวัดนั้น

(4) ในจังหวัดหนึ่งให้มีคณะกรรมการจังหวัดทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของผู้ว่าราชการจังหวัดในการบริหารราชการจังหวัดนั้น และให้ความเห็นชอบในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดกับปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายหรือมติของคณะรัฐมนตรีกำหนด

คณะกรรมการจังหวัดประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธาน รองผู้ว่าราชการจังหวัดหนึ่งคนตามที่ผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมาย ปลัดจังหวัด อัยการจังหวัดซึ่งเป็นหัวหน้าที่ทำกรอัยการจังหวัด รองผู้บังคับการตำรวจซึ่งทำหน้าที่หัวหน้าตำรวจภูธรจังหวัด หรือผู้กำกับการตำรวจภูธรจังหวัด แล้วแต่กรณี และหัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัดจากกระทรวง ทบวงต่างๆ เว้นแต่กระทรวงมหาดไทยซึ่งประจำอยู่ในจังหวัดกระทรวงหรือทบวงละหนึ่งคน เป็นกรมการจังหวัดและหัวหน้าสำนักงานจังหวัดเป็นกรมการจังหวัดและเลขานุการ (โกวิทฯ พวงงาม: 4-15)

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 มาตรา 60 บัญญัติไว้ว่า
“ให้แบ่งส่วนราชการของจังหวัด” ดังนี้

(1) สำนักงานจังหวัด มีหน้าที่เกี่ยวกับราชการทั่วไปและการวางแผนพัฒนาจังหวัด
ของจังหวัดนั้น มีหัวหน้าสำนักงานจังหวัดเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ และรับผิดชอบในการ
ปฏิบัติราชการของสำนักงานจังหวัด

(2) ส่วนต่างๆ ซึ่งกระทรวง ทบวง กรม ได้ตั้งขึ้นมีหน้าที่เกี่ยวกับราชการของ
กระทรวง ทบวง กรมนั้นๆ มีหัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัดนั้นๆ เป็นผู้ปกครองบังคับบัญชา
รับผิดชอบ

สำนักงานจังหวัดทำหน้าที่เป็น “คณะทำงาน” ในงานด้านนโยบายและแผน
ตลอดจนปฏิบัติงานด้านเลขานุการของผู้ว่าราชการจังหวัด อาจกล่าวได้ว่าสำนักงานจังหวัดเป็นศูนย์
ประสานงานหรือศูนย์อำนวยการของส่วนต่างๆ ซึ่งกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ตั้งขึ้น ตัวอย่างเช่น
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานป่าไม้จังหวัด เป็นต้น (โกวิท พวงงาม: 4-15)

อำเภอ

อำเภอเป็นหน่วยราชการบริหารส่วนภูมิภาครองจากจังหวัด แต่ไม่มีฐานะเป็นนิติ
บุคคลเหมือนจังหวัด การตั้ง ยุบ เปลี่ยนเขตอำเภอ ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา สำหรับการจั
ดระเบียบราชการของอำเภอที่สำคัญๆ มีดังนี้

(1) ในอำเภอหนึ่งมีนายอำเภอคนหนึ่งเป็นหัวหน้าปกครองบังคับบัญชาบรรดา
ข้าราชการในอำเภอและรับผิดชอบงานบริหารราชการของอำเภอ นายอำเภอสังกัดกระทรวงมหาดไทย

(2) ในอำเภอหนึ่งนอกจากจะมีนายอำเภอเป็นผู้ปกครองบังคับบัญชารับผิดชอบ
แล้วให้มีปลัดอำเภอและหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอซึ่งกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ส่งมาประจำ
ให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอ และมีอำนาจบังคับบัญชาข้าราชการฝ่ายบริหารส่วน
ภูมิภาคซึ่งสังกัดกระทรวง ทบวง กรม นั้นในอำเภอ

(3) ให้แบ่งส่วนราชการของอำเภอดังนี้

(ก) สำนักงานอำเภอมิหน้าที่เกี่ยวกับราชการทั่วไปของอำเภอนั้นๆ มีนายอำเภอ
เป็นผู้ปกครองบังคับบัญชาและรับผิดชอบ

(ข) ส่วนต่างๆ ซึ่งกระทรวง ทบวง กรม ได้ตั้งขึ้นในอำเภอนั้นๆ มีหน้าที่เกี่ยวกับ
ราชการของกระทรวง ทบวง กรมนั้นๆ มีหัวหน้าส่วนราชการประจำอำเภอนั้นๆ เป็นผู้ปกครอง
บังคับบัญชารับผิดชอบ (ชาญชัย แสวงศักดิ์ 2542: 111-113)

ตำบลและหมู่บ้าน

ตำบล การจัดตั้งตำบลตาม พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 ระบุไว้ว่า หลายหมู่บ้านรวมกันราว 20 หมู่บ้าน ให้จัดตั้งเป็นตำบลหนึ่ง ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาจัดตั้ง ตำบลและกำหนดเขตตำบล แล้วรายงานไปยังกระทรวงมหาดไทย เพื่อให้ความเห็นชอบก่อน ประกาศกระทรวงมหาดไทยจัดตั้งตำบล (ชาญชัย แสวงศักดิ์ 2542: 111-113)

การจัดระเบียบปกครองตำบล

(1) กำนัน

ในตำบลหนึ่ง มีกำนันคนหนึ่งซึ่งอาจมีอำนาจหน้าที่ปกครองราษฎรที่อยู่ใน เขตตำบลนั้น กำนันมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย แต่ไม่มีฐานะเป็นข้าราชการ เพราะกำนัน มิได้รับเงินเดือนจากงบประมาณแผ่นดิน หมวดเงินเดือน แต่ได้รับเงินตอบแทนตำแหน่งกำนัน อันไม่ถือว่าเป็นเงินเดือน

กำนันเป็นผู้ได้รับเลือกจากราษฎรในตำบลนั้น โดยเลือกจากผู้ใหญ่บ้านตาม ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการเลือกตั้งกำนันผู้ใหญ่บ้าน

กำนันมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยในตำบล คดีอาญา ตรวจตราดูแลและรักษาสิ่งที่เป็นสาธารณประโยชน์

(2) แพทย์ประจำตำบล

ในตำบลหนึ่ง มีแพทย์ประจำตำบลซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งจากผู้ที่มีความรู้ในวิชาแพทย์ แพทย์ประจำตำบลมีอำนาจหน้าที่ร่วมประชุมกับกำนันผู้ใหญ่บ้าน ร่วมมือในการจัดการรักษาความสงบเรียบร้อยในตำบล และตรวจตราความไข้เจ็บที่เกิดขึ้นแก่ราษฎรในตำบลนั้น

(3) สารวัตรกำนัน ในตำบลหนึ่งให้มีสารวัตรสำหรับเป็นผู้ช่วยกำนัน 2 คน โดยกำนันเป็นผู้คัดเลือกด้วยความเห็นชอบของผู้ว่าราชการจังหวัด (ชาญชัย แสวงศักดิ์ 2542: 111-113)

หมู่บ้าน

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ฯ ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ในการจัดตั้ง หมู่บ้านขึ้นใหม่ว่าบ้านหลายบ้านที่อยู่ในท้องที่หนึ่งซึ่งควรอยู่ในความปกครองอันเดียวกันได้ ให้จัดเป็นหมู่บ้านหนึ่งโดยถือเอาจำนวนราษฎรประมาณ 200 คน หรือจำนวนบ้านไม่ต่ำกว่า 5 บ้าน ถ้าเป็นท้องที่มีราษฎรตั้งบ้านเรือนกระจายอยู่ห่างไกลกันถึงจำนวนจะน้อย

การจัดระเบียบการปกครองหมู่บ้าน

(1) ผู้ใหญ่บ้าน

ในหมู่บ้านหนึ่ง ให้มีผู้ใหญ่บ้านคนหนึ่งซึ่งได้รับเลือกโดยราษฎรในหมู่บ้าน

ผู้ใหญ่บ้านมีอำนาจหน้าที่ปกครองราษฎรที่อยู่ในเขตหมู่บ้านนั้น และมีอำนาจหน้าที่ในทางปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อยของราษฎรตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ฯ

(2) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

ในหมู่บ้านหนึ่ง ให้มีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครอง หมู่บ้านละ 2 คน เว้นแต่หมู่บ้านใดมีความจำเป็นต้องมีมากกว่า 2 คน ให้ขออนุมัติกระทรวงมหาดไทย ในหมู่บ้านใดที่ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นสมควรให้มีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายรักษาความสงบ ก็ให้มีได้ตามจำนวนที่กระทรวงมหาดไทยเห็นสมควร

(3) คณะกรรมการหมู่บ้าน

ในแต่ละหมู่บ้าน ให้มีคณะกรรมการหมู่บ้าน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้านเป็นประธาน โดยตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายปกครองเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง กับผู้ซึ่งราษฎรเลือกตั้งเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ มีจำนวนตามที่นายอำเภอจะเห็นสมควร แต่ไม่น้อยกว่า 2 คน คณะกรรมการหมู่บ้านมีหน้าที่เสนอข้อแนะนำและให้คำปรึกษาต่อผู้ใหญ่บ้านเกี่ยวกับกิจการที่ผู้ใหญ่บ้านจะต้องปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน (ชาญชัย แสวงศักดิ์ 2542: 111-113)

3. การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ได้แก่ การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นเพื่อให้ประชาชนมีอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจการต่างๆ ที่เป็นสาธารณะของท้องถิ่นด้วยตนเอง ตามภารกิจหน้าที่ที่ระบุให้ดำเนินการอย่างชัดเจน มีพื้นที่รับผิดชอบชัดเจน มีผู้บริหารที่ได้รับเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนหรืออาจจะได้รับความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่น (ชาญชัย แสวงศักดิ์ 2542: 111-113)

การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น คือ การใช้หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) ให้กับประชาชนโดยตรง

การกระจายอำนาจ เป็นการให้แก่ท้องถิ่น ในฐานะผู้รับมอบอำนาจจะต้องมีความรับผิดชอบต่อการดำเนินการและการตัดสินใจของตนเอง

การจัดระเบียบราชการบริหารส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันมีอยู่ 2 ระบบ คือ

(ก) ระบบทั่วไปที่ใช้แก่ท้องถิ่นทั่วไป ซึ่งในปัจจุบันมีอยู่ 3 รูปแบบ คือ เทศบาล องค์การ บริหารส่วนตำบล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด

(ข) ระบบพิเศษที่ใช้เฉพาะท้องถิ่นบางแห่งซึ่งในปัจจุบันมีอยู่ 2 รูปแบบ คือ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา (ชาญชัย แสวงศักดิ์ 2542: 111-113)

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับการบริหารราชการขององค์กรปกครองท้องถิ่น

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับการบริหารราชการขององค์กรปกครองท้องถิ่น นั้น ในที่นี้จะกล่าวถึง 2 ประการ ได้แก่ ความสัมพันธ์ในเชิงการจัดการกิจระหว่างรัฐกับการบริหารราชการขององค์กรปกครองท้องถิ่น และความสัมพันธ์ในเชิงการควบคุมกำกับดูแล

1. ความสัมพันธ์ในเชิงการจัดการกิจระหว่างภารกิจของรัฐ ได้จำแนกภารกิจ ออกเป็น 3 ประเภท คือ

(1) ภารกิจทางปกครอง

ภารกิจทางปกครองนั้น ได้แก่ การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ การป้องกันประเทศ การต่างประเทศ การอำนวยความสะดวกฯลฯ ภารกิจประเภทนี้เป็นภารกิจ โดยแท้งของรัฐ ซึ่งโดยทั่วไปรัฐจะเห็นผู้ดำเนินการเอง

(2) ภารกิจทางเศรษฐกิจ

ภารกิจทางเศรษฐกิจนั้น ได้แก่ การให้บริการสาธารณะทางอุตสาหกรรม และพาณิชย์กรรม เช่น การขนส่ง การเดินรถไฟ การไปรษณีย์โทรเลข การไฟฟ้า การประปาฯลฯ ภารกิจประเภทนี้รัฐอาจเป็นผู้ดำเนินการเอง โดยผ่านส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจหรืออาจมอบให้ เอกชนเป็นผู้ดำเนินการแทนภายใต้การกำกับดูแลของรัฐได้

(3) ภารกิจทางสังคม

ภารกิจทางสังคมนั้น ได้แก่ การให้บริการสาธารณะทางสังคม เช่น การให้บริการการศึกษา การรักษาพยาบาล การสาธารณสุข การกีฬา การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมฯลฯ

ภารกิจประเภทนี้รัฐอาจเป็นผู้ดำเนินการเอง โดยผ่านส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจ หรืออาจมอบให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการแทนภายใต้การกำกับดูแลของรัฐก็ได้ (ชาญชัย แสวงศักดิ์ 2542: 111-113)

2. ภารกิจของท้องถิ่น

ภารกิจของท้องถิ่นเกิดขึ้นจากลักษณะของสภาพชุมชนเอง โดยภารกิจ ดังกล่าวนั้นเป็นเรื่องที่รัฐไม่สามารถเข้าไปสอดส่องดูแลได้โดยทั่วถึงอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้ง โดยลักษณะของภารกิจก็เป็นเรื่องของความต้องการเฉพาะแต่ละชุมชน เช่น การรักษาความสะอาด การกำจัดขยะมูลฝอย การให้มีน้ำสะอาด ตลาด โรงฆ่าสัตว์ สุสาน ฌาปนสถานฯลฯ ได้ (ชาญชัย แสวงศักดิ์ 2542: 111-113)

ความสัมพันธ์ในเชิงควบคุมกำกับดูแล

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองท้องถิ่นอยู่ที่การควบคุมกำกับซึ่งเป็
องค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของการกระจายอำนาจ การกระจายอำนาจโดยปราศจากการ
ควบคุมกำกับย่อมทำให้รัฐเดี่ยวไม่สามารถดำรงอยู่ได้

การควบคุมกำกับนั้นแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ การควบคุมกำกับโดยตรง
และการควบคุมกำกับโดยอ้อม

(1) การควบคุมกำกับโดยตรง

การควบคุมกำกับโดยตรงยังแยกออกเป็น 2 กรณีด้วยกัน คือ

(ก) การควบคุมกำกับตัวบุคคลหรือองค์กร

การควบคุมกำกับตัวบุคคลหรือองค์กรเป็นการควบคุมทางสถานภาพทาง
กฎหมายของคณะบุคคลหรือบุคคลคนเดียวที่อยู่ในรูปของคณะบุคคล (เช่น คณะเทศมนตรี
สภาเทศบาล นายกเทศมนตรี) อย่างเช่นกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นว่าผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใด
ปฏิบัติการไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ หรือมีความประพฤติในทางที่จะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียแก่
ศักดิ์ตำแหน่ง ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจเสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเพื่อ
สั่งให้ผู้บริหารท้องถิ่นออกจากตำแหน่งได้

(ข) การควบคุมกำกับการกระทำ

การกระทำที่สำคัญขององค์กรปกครองท้องถิ่นที่ต้องอยู่ภายใต้การ
ควบคุมกำกับของรัฐ ได้แก่ การให้ความเห็นชอบต่องบประมาณขององค์กรปกครองท้องถิ่น การสั่ง
เพิกถอนหรือสั่งให้ระงับการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง

(2) การควบคุมกำกับโดยอ้อม

การควบคุมกำกับโดยอ้อมแยกออกเป็น 2 กรณีด้วยกัน คือ

(ก) การให้เงินอุดหนุน

การให้เงินอุดหนุนเป็นมาตรการในการควบคุมกำกับโดยทางอ้อมประการหนึ่ง
ทุกปีรัฐจะจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น

(ข) การใช้สัญญามาตรฐาน

การจัดทำสัญญาต่างๆ ขององค์กรปกครองท้องถิ่นนั้น ระเบียบ
กระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุของหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นกำหนดว่าจะต้องทำ
ตามแบบที่อยู่ในส่วนที่แนบท้ายระเบียบ และการเปลี่ยนแปลงสัญญาจะกระทำได้อีกก็ต่อเมื่อได้รับ
ความเห็นชอบจากอัยการจังหวัด (ชาญชัย แสวงศักดิ์ 2539: 1-2)

สมคิด เลิศไพฑูรย์ (2534: 32-33) ได้ให้คำอธิบายไว้ว่าการควบคุมกำกับ เป็นเรื่องของนิติบุคคล 2 นิติบุคคล ผู้มีอำนาจควบคุมกำกับ ไม่ได้มีอำนาจเหนือองค์กรที่ถูกควบคุม กำกับดังเช่นที่ผู้บังคับบัญชามีเหนือผู้ใต้บังคับบัญชา โดยหลักแล้วผู้มีอำนาจควบคุมกำกับไม่มี อำนาจที่จะสั่งเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือยกเลิกคำสั่งของผู้ที่อยู่ภายใต้การควบคุมกำกับ เว้นแต่จะมี กฎหมาย (พระราชบัญญัติ) บัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง เหตุผลที่มีการบัญญัติให้การควบคุมกำกับต่างกับ การบังคับบัญชาก็เพราะว่าการกระจายอำนาจให้แก่ส่วนท้องถิ่นนั้นต่างกับการปกครองส่วนภูมิภาค หรือส่วนกลางมาก หลักเกณฑ์ที่สำคัญของการกระจายอำนาจก็คือการฝึกให้ประชาชนในท้องถิ่น นั้นได้ตัดสินใจด้วยตนเอง มีการปกครองด้วยตนเอง การใช้ระบบการบังคับบัญชาเหนือองค์กร กระจายอำนาจจึงเท่ากับทำลายระบบการกระจายอำนาจไปในตัวนั่นเอง ดังนั้น จึงต้องจัด ความสัมพันธ์ใหม่ในระหว่างส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น กิจการใดที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นงาน ของท้องถิ่น ท้องถิ่นก็ย่อมจะสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง การควบคุมกำกับควรจะอยู่ในขอบเขต โดยพิจารณาแต่เพียงว่าท้องถิ่นทำกิจการในขอบอำนาจของตนหรือไม่ ละเมิดกฎหมายหรือไม่ กรณี เช่นนี้มีได้หมายความว่าส่วนกลางจะไม่สามารถควบคุมดุลพินิจของส่วนท้องถิ่นได้ การควบคุม กำกับนอกจากจะสามารถควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของนิติกรรมทางปกครองของท้องถิ่นแล้ว ยังสามารถควบคุมดุลพินิจของท้องถิ่นได้ด้วย แต่การควบคุมดุลพินิจจะมีได้ก็ต่อเมื่อมีกฎหมาย บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งเท่านั้น

10. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชูวงศ์ อุบลี (2551) ทำการศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ ภัยพิบัติ กรณีศึกษา อาคารเคหะชุมชนเขตดินแดง กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า

1. ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับสาเหตุของการเกิดภัย ความหมายของภัยพิบัติ ประเภท ของภัยพิบัติ แต่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมในระดับบุคคลให้กับตนเอง เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และขาดความรู้เกี่ยวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการ ภัยพิบัติ

2. ประชาชนไม่มีการเตรียมความพร้อม ทำให้ขาดศักยภาพที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมใน การบริหารจัดการภัยพิบัติที่อาจจะเกิดขึ้น ขณะเดียวกันหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่มีการให้ความรู้กับ ประชาชนเพื่อให้เกิดความพร้อมและสามารถรับมือกับภัยพิบัติที่อาจจะเกิดขึ้นได้

3. ประชาชนมีความคิดเห็นว่าการฝึกอบรม และการฝึกซ้อมแผนการบริหารจัดการภัย พิบัติจะเป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาศักยภาพของประชาชนในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการภัยพิบัติที่เกิดขึ้น

4. ประชาชนมีความต้องการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหา แต่พบข้อจำกัด คือ ประชาชนยังไม่มีศักยภาพเพียงพอในการที่จะเข้าไปร่วมในการแก้ไขปัญหา นั้น ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรที่จะพัฒนาศักยภาพของประชาชนให้สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้

ซึ่งจากผลการศึกษา มีข้อเสนอแนะต่อบทบาทของหน่วยงานภาครัฐ คือ หน่วยงานภาครัฐควรที่จะมีการศึกษาถึงความต้องการ และความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการพัฒนาศักยภาพของประชาชนในแต่ละพื้นที่เสี่ยงภัย พร้อมทั้งส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของประชาชนให้ประชาชนมีความพร้อม ด้วยวิธีการฝึกอบรมให้ความรู้ และการฝึกซ้อมการบริหารจัดการภัยพิบัติ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการภัยพิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ หน่วยงานภาครัฐจำเป็นต้องส่งเสริม ให้ประชาชนได้รับทราบถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งควรที่จะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีโอกาสในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการบริหารจัดการภัยพิบัติ ทั้งในเรื่องของการวางแผนการป้องกัน และการมีส่วนร่วมในขั้นตอนของการเตรียมความพร้อมรับมือกับภัยที่อาจเกิดขึ้นกับท้องถิ่น ที่ตนเองอาศัย และข้อเสนอแนะต่อบทบาทของประชาชน ประชาชนจะต้องตระหนักและเห็นความสำคัญของการเตรียมความพร้อมระดับบุคคลในการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการภัยพิบัติ และจะต้องเร่งสร้างเครือข่ายระดับชุมชนให้เกิดความพร้อมในการร่วมกันสร้างแนวทางปฏิบัติ สำหรับการให้ความช่วยเหลือและบรรเทาภัยร่วมกัน พร้อมทั้งสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ ประชาชนต้องมีการติดตามตรวจสอบการดำเนินการในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการภัยพิบัติอย่างต่อเนื่อง เช่น เครื่องมือ อุปกรณ์ ช่องทางการติดต่อประสานงาน หรือการอบรมให้ความรู้ และการฝึกซ้อมแผนอย่างต่อเนื่อง

สมพิศ สุขแสน (2552) ทำการศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์” ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการมีส่วนร่วมโดยตรงตามบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ด้านการมีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมือง และด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างจริงจังอยู่ในระดับน้อย ส่วนปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ด้านสิ่งรื้อทางการเมือง ด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง ด้านสังคมและเศรษฐกิจ ด้านความพอใจในนโยบาย และการบริหารงานส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ ระดับปานกลาง สำหรับปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ ที่สำคัญคือบางครั้งไม่ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งเพราะไม่มีเวลาว่าง การไม่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองเพราะการศึกษาน้อย การเมืองปัจจุบันแบ่งเป็น 2 ฝ่ายทำให้เกิดความขัดแย้งในชุมชน

การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นทางการเมืองน้อย และการไม่กล้าแสดงตนว่าเป็นสมาชิกกลุ่มการเมืองใด

ศุรยุทศ หลิมตระกูล (2544) ทำการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้: ศึกษาเฉพาะกรณี ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพาน ตำบลหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาให้ทราบถึงพัฒนาการของการจัดการป่าชุมชน ระดับของการมีส่วนร่วม และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพาน ตำบลหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ พบว่า พัฒนาการของการจัดการป่าชุมชนบ้านห้วยสะพาน เกิดจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องกัน 2 ประการ ได้แก่ การต่อต้านการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติจากบุคคลภายนอก และความต้องการรักษาทรัพยากรป่าไม้วัวในชุมชนเพื่อสนองความต้องการเกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคน้ำ กระบวนการในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนในช่วงแรกใช้ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ การเคารพผู้อาวุโส และความเชื่อทางศาสนาและพิธีกรรม ต่อมาเมื่อมีการบุกรุกจากบุคคลภายนอก ได้ปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการรักษาป่า โดยการจัดตั้งองค์กรชุมชนรักษาป่านำไปสู่ความเป็นประชาคมที่เข้มแข็งในที่สุด ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานมี 3 ประการ ได้แก่ การมีผู้นำที่จริงใจและเสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม การที่ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้สูง และการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผลการศึกษาเชิงปริมาณ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพาน อยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง เนื่องจากใน ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ในขั้นตอนของการวางแผนและการติดตามและประเมินผล มักจำกัดอยู่ในกลุ่มผู้นำท้องถิ่น โดยประชาชนส่วนใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนของการปฏิบัติตามแผนและการรับผลประโยชน์เท่านั้น ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ อาชีพหลัก ความรู้สึกเป็นเจ้าของป่าชุมชน และการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับป่าชุมชน รองลงมาได้แก่ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านและการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ส่วนปัจจัยอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพาน ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนที่ดินทำกิน การเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับป่าชุมชน นอกจากนี้ ยังพบว่าการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง เพศชายมีส่วนร่วมมากกว่าเพศหญิง ผู้มีอายุมากมีส่วนร่วมมากกว่าผู้มีอายุน้อย ผู้มีการศึกษาสูงมีส่วนร่วมมากกว่าผู้มีการศึกษาต่ำ ผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนมานานมีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่อยู่อาศัยมาไม่นาน ผู้ที่ประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรมมีส่วน

ร่วมมากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม ผู้มีรายได้สูงมีส่วนร่วมมากกว่าผู้มีรายได้ต่ำ ผู้ที่มีที่ดินทำกินมากมีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่มีที่ดินทำกินน้อย ผู้ที่ใช้ประโยชน์จากป่ามีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์จากป่า ผู้ที่เคยเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชนมาก่อนมีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่ไม่เคยเป็นสมาชิกกลุ่มมาก่อน ผู้ที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับป่าชุมชนมากมีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับป่าชุมชนน้อย

กรรณิกา ขวัญอารีย์ (2552) ทำการศึกษาเรื่อง “บทบาทผู้นำท้องถิ่นต่อการดำเนินการแก้ไขปัญหาแรงงานเด็กในชุมชนที่มีระดับการพัฒนาต่างกัน: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสุรินทร์” ผลการวิจัยพบว่า บทบาทที่ผู้นำแสดงเพื่อการช่วยเหลือแรงงานเด็กที่เห็นได้เด่นชัดมี 3 บทบาท คือ บทบาทผู้ให้คำปรึกษาและแนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหาแรงงานเด็กและแนวทางในการแก้ไขป้องกัน บทบาทในการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ และบทบาทผู้ประสานงาน และคุณสมบัติเด่นๆ ที่เห็นได้เด่นชัด มี 2 ประการ คือ ผู้นำที่มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาแรงงานเด็กส่วนใหญ่เป็นคนตระหนักต่อการพัฒนาหมู่บ้าน ผู้นำแต่ละคนจะมีหลายบทบาทภาระหน้าที่ในชุมชน และผู้นำจะเปิดตัวเองให้ได้รับข่าวสารข้อมูลแสวงหาช่องทางรับข่าวสารข้อมูลเท่าที่จะสามารถทำได้

11. ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

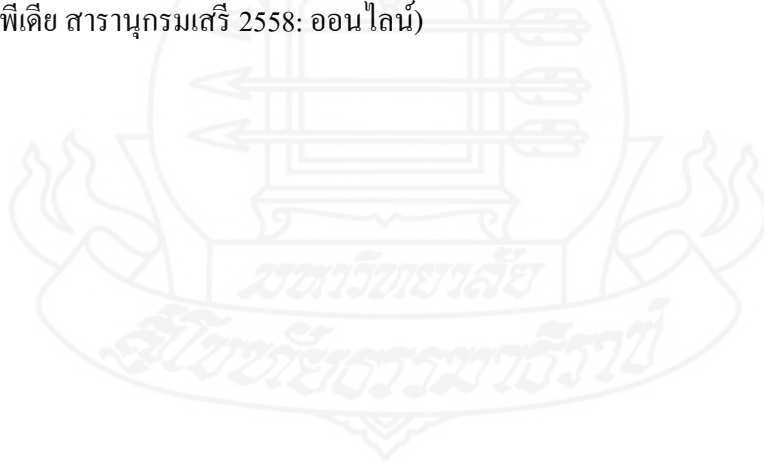
จังหวัดสุราษฎร์ธานี มักจะเรียกกันด้วยชื่อสั้นๆ ว่า "สุราษฎร์" ใช้อักษรย่อ "สฎ" เป็นจังหวัดในภาคใต้ตอนบน มีพื้นที่ขนาดใหญ่เป็นอันดับ 6 ของประเทศ และมีประชากรหนาแน่นอันดับ 59 ของประเทศ นับเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน มีหลักฐานทั้งประวัติศาสตร์และโบราณคดีเก่าแก่ และยังมีแหล่งท่องเที่ยวและอุทยานแห่งชาติหลายแห่ง (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี 2558: ออนไลน์)

จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นที่ตั้งของเมืองเก่า เป็นศูนย์กลางของเมืองศรีวิชัย มีหลักฐานแสดงถึงการตั้งรกรากและเส้นทางสายไหมในอดีต พื้นที่อ่าวบ้านดอนเจริญขึ้นจนเป็นอาณาจักรศรีวิชัยในช่วงหลังพุทธศตวรรษที่ 13 โดยมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์เป็นเครื่องยืนยันความรุ่งเรืองในอดีต ภายหลังจากยังเชื่อว่า เมื่ออาณาจักรตามพรลิงก์หรือเมืองนครศรีธรรมราชมีความรุ่งเรืองมากขึ้นนั้น เมืองไชยาก็เป็นหนึ่งในเมืองสิบสองนักษัตรของเมืองนครศรีธรรมราชด้วย ชื่อว่า "เมืองบันไทยสมอ" นอกจากนี้ในยุคใกล้เคียงกันนั้นยังพบความเจริญของเมืองที่เกิดขึ้นในบริเวณลุ่มแม่น้ำตาปี ได้แก่ เมืองเวียงสระ เมืองคีรีรัฐนิคม และเมืองท่าทอง โดยเชื่อว่าเจ้าศรีธรรมมาโสภ ผู้ครองเมืองนครศรีธรรมราชนั้นอพยพย้ายเมืองมาจากเมืองเวียงสระ เนื่องจากเป็นเมืองที่ไม่มีทางออกสู่ทะเล

รวมทั้งเกิดโรคภัยระบาด และเมื่อเมืองนครศรีธรรมราชเจริญรุ่งเรืองนั้น ได้ยกเมืองไชยา และเมืองท่าทอง เป็นเมืองสิบสองนักษัตรของตนด้วย (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี 2558: ออนไลน์)

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้ก่อตั้งอุรือพระที่นั่ง และเรือรบเพื่อใช้ในราชการที่อ่าวบ้านดอน ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงให้ย้ายที่ตั้งเมืองท่าทองมายังอ่าวบ้านดอน (ซึ่งเป็นที่ตั้งของอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานีในปัจจุบัน) พร้อมทั้งยกฐานะให้เป็นเมืองจัตวา ขึ้นตรงต่อกรุงเทพมหานคร และพระราชทานชื่อว่า "เมืองกาญจนดิษฐ์" โดยแต่งตั้งให้พระยากาญจนดิษฐ์บดีเป็นเจ้าเมืองดูแลการปกครอง (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี 2558: ออนไลน์)

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดเกล้าฯ ให้รวมเมืองกาญจนดิษฐ์ เมืองคีรีรัฐนิคม และเมืองไชยาเป็นเมืองเดียวกัน เรียกว่า "เมืองไชยา" ภายได้สังกัดมณฑลชุมพร เมื่อเมืองขยายใหญ่ขึ้น จึงมีการปรับเปลี่ยนการปกครองและขยายเมืองออกไป มีการสร้างเมืองใหม่ขึ้นที่ อ่าวบ้านดอน ให้ชื่อเมืองใหม่ว่า อำเภอไชยา และให้ชื่อเมืองเก่าว่า "อำเภอพุมเรียง" แต่เนื่องด้วยประชาชนยังติดเรียกชื่อเมืองเก่าว่า "อำเภอไชยา" ด้วยเหตุนี้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงพระราชทานนามเมืองใหม่ที่บ้านดอนว่า "สุราษฎร์ธานี" และให้ชื่อเมืองเก่าว่า "อำเภอไชยา" และพระราชทานนามแม่น้ำตาปี ให้ในคราวเดียวกันนั่นเอง ซึ่งเป็นการตั้งชื่อตามแบบเมืองและแม่น้ำในประเทศอินเดียที่มีแม่น้ำตาปติไหลลงสู่ทะเลออกผ่านปากอ่าวที่เมืองสุราษฎร์ (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี 2558: ออนไลน์)

ภาพที่ 2.1 ตราประจำจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ที่มา: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Seal_Surat_Thani.png

สัญลักษณ์ประจำจังหวัด

1. **ตราประจำจังหวัด** คือ พระบรมธาตุไชยา ซึ่งมีศิลปะแบบศรีวิชัย ตั้งอยู่ ณ วัดพระบรมธาตุไชยาราชวรวิหาร โดยสร้างขึ้นเมื่อประมาณพุทธศตวรรษที่ 13-14 และเป็นสถานที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วย

2. **ต้นไม้ประจำจังหวัด** ได้แก่ ต้นเคี่ยม (*Cotylelobium melanoxydon*) ตั้งอยู่อำเภอวิภาวดี

3. **ดอกไม้ประจำจังหวัด** ได้แก่ ดอกบัวผุด (*Rafflesia kerrii*) ตั้งอยู่อำเภอพนม

4. **คำขวัญประจำจังหวัด** ได้แก่ เมืองร้อยเกาะ เงาะอร่อย หอยใหญ่ ไข่แดง แหล่งธรรมชาติ

คำขวัญประจำจังหวัดในอดีต แต่งโดยพระเทพรัตนกวี (ก.ธรรมวร) อดีตเจ้าคณะจังหวัดสุราษฎร์ธานี: "สะตอวัดประคู้ พลุคลองยัน ทุเรียนหวานมันคลองพระแสง ย่านดินแดงของป่าเคียนซาบ่อถ่านหิน พุนพิณมีท่าข้ามแม่น้ำตาปี ไม้แก้วดีเขาประสงค์ กระแฉะดงกลางสาต สิ่งประหลาดอำเภอพนม เงาะอุดมบ้านส้อง จากและคลองโนบาง ท่าฉางต้นตาล บ้านนาสารแร่ท่าทองอุเทวัตต์เก่า อ่าวบ้านดอนปลา ไชยขาว มะพร้าวเกาะสมุย" (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี 2558: ออนไลน์)

ลักษณะรูปร่างของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ลักษณะรูปร่างของจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีรูปร่างลักษณะคล้ายกับ "ผีเสื้อที่กำลังกางปีกโบยบินอยู่" (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี 2558: ออนไลน์)

ภาพที่ 2.2 แผนที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ที่มา: <http://www.oknation.net/blog/SATORTAPEE/2007/06/21/entry-2>

ประเทศ และอันดับ 1 ของภาคใต้ โดยมีจังหวัดที่มีอาณาเขตติดกัน ดังนี้

- ด้านเหนือ ติดกับจังหวัดระนอง จังหวัดชุมพร และอำเภอไทย
- ด้านใต้ ติดกับจังหวัดกระบี่และจังหวัดนครศรีธรรมราช
- ด้านตะวันออก ติดกับจังหวัดนครศรีธรรมราชและอำเภอไทย
- ด้านตะวันตก ติดกับจังหวัดพังงา

โดยทะเลฝั่งอ่าวไทยนั้นมีชายฝั่งยาวประมาณ 156 กิโลเมตร โดยมีเกาะที่อยู่ภายใต้เขตการปกครองของจังหวัดฯ ได้แก่ เกาะสมุย เกาะพะงัน และหมู่เกาะอ่างทองและยังมีเกาะน้อยใหญ่อีกมากมาย จึงได้ชื่อว่าเมืองร้อยเกาะ เช่นเกาะนางยวน (thaibizcenter 2558: ออนไลน์)

จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีพื้นที่กว้างใหญ่ และมีสภาพภูมิประเทศที่หลากหลาย ได้แก่ ภูมิประเทศแบบที่ราบชายฝั่งทะเล ที่ราบสูง รวมทั้งภูมิประเทศแบบภูเขาซึ่งกินพื้นที่ของจังหวัดถึงร้อยละ 40 ของพื้นที่ทั้งหมด โดยมีทิวเขาภูเก็ททอดตัวในแนวเหนือ-ใต้ของจังหวัด และมีลุ่มน้ำที่สำคัญ คือ ลุ่มน้ำตาปี ไชยา ท่าทอง เป็นต้น ด้านตะวันออกเป็นฝั่งทะเลอ่าวไทย และมีเกาะน้อยใหญ่ที่มีประชากรอาศัย ส่วนด้านตะวันตกมีลักษณะเป็นภูเขาสูง มีแม่น้ำสายสำคัญ คือ แม่น้ำตาปี (thaibizcenter 2558: ออนไลน์)

สภาพภูมิอากาศ

เนื่องจากทำเลที่ตั้งรวมถึงภูมิประเทศ จังหวัดสุราษฎร์ธานีจึงได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดมาจากมหาสมุทรอินเดีย รวมทั้งมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดผ่านอ่าวไทย ดังนั้น จึงทำให้จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีช่วงฤดูฝนยาวนานมาก โดยกินระยะเวลาตั้งแต่เดือนพฤษภาคมจนถึงเดือนมกราคม โดยจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 21.16 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 34.51 องศาเซลเซียส และปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 129.59 มิลลิเมตร (thaibizcenter 2558: ออนไลน์)

การปกครองส่วนภูมิภาค

จังหวัดสุราษฎร์ธานีแบ่งการปกครองออกเป็น 19 อำเภอ 131 ตำบล 1,028 หมู่บ้าน มีรายชื่ออำเภอดังนี้

1. อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี	11. อำเภอท่าฉาง
2. อำเภอกาญจนดิษฐ์	12. อำเภอบ้านนาสาร
3. อำเภอดอนสัก	13. อำเภอบ้านนาเดิม
4. อำเภอเกาะสมุย	14. อำเภอเคียนซา
5. อำเภอเกาะพะงัน	15. อำเภอเวียงสระ
6. อำเภอไชยา	16. อำเภอพระแสง

7. อำเภอท่าชนะ	17. อำเภอพุนพิน
8. อำเภอกีร์รัฐนิคม	18. อำเภอชัยบุรี
9. อำเภอบ้านตาขุน	19. อำเภอวิภาวดี
10. อำเภอพนม	
- (thaibizcenter 2558: ออนไลน์)

ประชากร ประชากรท้องถิ่นดั้งเดิมของจังหวัด ได้แก่ ชนพื้นเมืองนิกรโต ต่อมาเมื่อมีการติดต่อค้าขายกับภายนอกมากขึ้น ก็ทำให้ชาวต่างชาติมาตั้งรกรากอยู่ที่สุราษฎร์ธานีมากขึ้น เช่น ชาวจีน ชาวมาเลย์ ชาวยุวน จึงเกิดการผสมผสานสายเลือดต่างๆ เข้าด้วยกัน ซึ่งชาวไทยเชื้อสายจีนและญวนมักจะตั้งถิ่นฐานอยู่ภายในชุมชนเมือง ในขณะที่ชาวไทยมุสลิมและอินเดีย มักอาศัยอยู่ในชนบท และตามชายฝั่งทะเล (thaibizcenter 2558: ออนไลน์)

ศาสนา ในอดีตจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้รับอิทธิพลการนับถือศาสนาพราหมณ์และพุทธจากประเทศอินเดีย แต่ไม่ปรากฏหลักฐานว่าเผยแพร่เข้ามาเมื่อใด โดยในปัจจุบัน ประชากรของจังหวัดสุราษฎร์ธานีนับถือศาสนาพุทธ ประมาณ 97.5% ศาสนาอิสลามประมาณ 2% และศาสนาคริสต์ประมาณ 0.5% (thaibizcenter 2558: ออนไลน์)

12. ข้อมูลทั่วไปของอำเภอกาญจนดิษฐ์

อำเภอกาญจนดิษฐ์ เป็นเมืองเก่าแก่มาตั้งแต่โบราณกาล คาดว่ามีมาตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 18-19 ดังปรากฏในเมืองนครศรีธรรมราชว่า พระพนมวังและนางสะเดียงทองซึ่งสร้างเมืองนครศรีธรรมราช ให้แก่เจ้าศรีราชาราชบุตรไปปกครองสร้างไร่นาที่เมืองสะอูเลา อันเป็นเมือง 12 นักษัตริย์ของเมือง นครศรีธรรมราช ซึ่งต่อมาเจ้าศรีราชา ก็ได้เป็นพญาศรีธรรมราชโศกราชครองเมืองนครศรีธรรมราชสืบมา ซึ่งเมืองสะอูเลา (ชื่อเมืองสะอูเลาก็ปรากฏในกถุณนเทียรบาลด้วย) ดำเนินเมืองนครศรีธรรมราช หมายความว่า เป็น “เมืองท่าทอง” ซึ่งเป็นชื่อดั้งเดิมของอำเภอกาญจนดิษฐ์ (อำเภอกาญจนดิษฐ์: 2556)

จากหลักฐานทางโบราณคดี เชื่อว่าตัวเมืองกาญจนดิษฐ์ ได้มีการย้ายมาหลายครั้งแล้ว ครั้งแรกตั้งบ้านเมืองอยู่ที่บริเวณตำบลท่าทอง (ท่าอูแท) เพราะมีวัดเก่าอยู่เป็นจำนวนมาก เมื่อเสียเมืองแก่พม่าคราวพระเจ้าปะดุงกษัตริย์พม่าแต่งกองทัพมาตีหัวเมืองปักษ์ใต้ของไทย เมืองท่าทองคงถูกทำลาย และผู้คนหลบหนีไปหมด ผู้ปกครองในขณะนั้นเห็นเหลือที่จะบูรณะได้ จึงย้ายไปอยู่คลองกะแดะ ซึ่งเป็นที่ตั้งอำเภอกาญจนดิษฐ์ในปัจจุบัน (สมเด็จพระบรมชนกนาถฯ ทรงสันนิษฐานว่าการ

ย้ายเมืองครั้งนี้ คงจะไปสร้างเมืองครั้งแรกที่บ้านเขาน้อยก่อน) ต่อมาในรัชกาลที่ 2 ประมาณปี พ.ศ. 2336 ก็ได้ย้ายเมืองที่ทำทอง ไปอยู่ริมฝั่งซ้ายคลองท่าเพชร (ต่อมาเปลี่ยนเป็นคลองท่าทองใหม่) ชาวบ้านนิยมเรียกเมืองใหม่ว่า “ท่าทองใหม่” สมัยรัชกาลที่ 4 เมื่อเจ้าพระยานคร(น้อย) เจ้าเมือง นครศรีธรรมราชถึงแก่กรรม จึงโปรดเกล้าให้ย้าย เมืองท่าทองไปตั้งที่บ้านคอน และพระราชนามใหม่ “ เมืองกาญจนดิษฐ์” เพราะมีผู้คนหนาแน่นกว่า พร้อมทั้งยกฐานะเป็นเมืองจัตวา ขึ้นตรงต่อกรุงเทพมหานคร สมัยเมื่อตั้งมณฑลเมืองกาญจนดิษฐ์ ได้รวมอยู่ในมณฑลเมืองชุมพร และต่อมาได้เปลี่ยนเป็นชื่อเมืองไชยา ชื่อเมืองกาญจนดิษฐ์ จึงหายไป ในสมัยรัชกาลที่ 6 เมื่อมีการสร้างทางรถไฟสายใต้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ ทรงพระราชดำริว่าต่อไปเมืองจะย้ายไปอยู่ที่ท่าข้ามที่รถไฟผ่าน จึงพระราชทานนาม “ท่าข้าม” ว่า “สุราษฎร์ธานี” ครั้นเมื่อมีการจัดระเบียบการปกครองใหม่เป็นรูปจังหวัด อำเภอ ก็เอานาม สุราษฎร์ธานีมาเป็นชื่อจังหวัด สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จมาทรงทอดพระเนตรทั่วไทย กล่าวว่าชื่อ กาญจนดิษฐ์จะหายไป จึงตรัสสั่งให้เรียกเมืองเก่าว่า “อำเภอกาญจนดิษฐ์” และย้ายเมืองกลับตั้งที่ริมคลองกะแดะเช่นเดิมและคงอยู่จนปัจจุบันนี้ (อำเภอกาญจนดิษฐ์: 2556)

ภาพที่ 2.3 แผนที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ที่มา: <http://www.suratthanitoday.com/อำเภอกาญจนดิษฐ์/>

ภาพที่ 2.4 แผนที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี แสดงเขตตำบล
ที่มา : <http://kanchanadit.suratthani.doae.go.th/mainmenu/introduction.htm>

สภาพทั่วไป

ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอกาญจนดิษฐ์ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ว่าการอำเภอตั้งอยู่หมู่ที่ 1 ตำบลกะแดะ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ห่างจากตัวจังหวัดตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 401 สุราษฎร์ ถึง นครศรีธรรมราช เป็นระยะทาง 18 กิโลเมตร จัดตั้งเป็นอำเภอเมื่อ ปี พ.ศ. 2440 มีพื้นที่ทั้งหมด 875.539 ตารางกิโลเมตร (616,875 ไร่) (อำเภอกาญจนดิษฐ์: 2556)

ทิศเหนือ	จดอำเภอไทย
ทิศใต้	จดอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานีและอำเภอสิชล อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช
ทิศตะวันออก	จดอำเภอคอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี และกิ่งอำเภอนพพิศำ จังหวัดนครศรีธรรมราช
ทิศตะวันตก	จดอำเภอเมือง และอำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบสลับลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อยจนถึงลูกคลื่นลอนชัน มีแนวเทือกเขาอยู่ทางตอนใต้และทิศตะวันออกเฉียงใต้ของอำเภอ ซึ่งเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ ทางด้านเหนือของอำเภอเป็นพื้นที่แถบชายทะเลที่ติดต่อกันอ่าวบ้านดอน ซึ่งเป็นที่ชายเลนที่มีความเหมาะสมต่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ตอนกลางเป็นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การทำนา และเพาะปลูก ตอนในสุดเป็นที่ราบสูงและป่าเขาเหมาะแก่การทำสวนยางพาราและสวนผลไม้ (อำเภอกาญจนดิษฐ์: 2556)

ลักษณะภูมิอากาศ

พื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ ได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ที่พัดผ่านอ่าวไทย และมรสุมตะวันออกเฉียงใต้จากมหาสมุทรอินเดียจึงมีลักษณะอากาศแบบมรสุมเขตร้อน และมีฤดูฝนยาวนาน ระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึงเดือนธันวาคม และฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนมกราคม ถึงเดือนมิถุนายน ซึ่งอากาศจะร้อนจัดระหว่างเดือนมีนาคม ถึงเดือนเมษายน (อำเภอกาญจนดิษฐ์: 2556)

การเมืองและการปกครอง

หน่วยการปกครอง จำนวนเทศบาล อบต. ตำบล หมู่บ้าน (อำเภอกาญจนดิษฐ์: 2556)

- การปกครองท้องที่ แบ่งการปกครองตาม พ.ร.บ.ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2457 เป็น 13 ตำบล 117 หมู่บ้าน ประกอบด้วย

1. ตำบลท่าทองใหม่	จำนวน	5	หมู่บ้าน
2. ตำบลท่าทอง	จำนวน	9	หมู่บ้าน
3. ตำบลกะแดะ	จำนวน	9	หมู่บ้าน
4. ตำบลทุ่งกง	จำนวน	5	หมู่บ้าน
5. ตำบลกรูด	จำนวน	10	หมู่บ้าน
6. ตำบลช้างซ้าย	จำนวน	12	หมู่บ้าน
7. ตำบลพลายวาส	จำนวน	9	หมู่บ้าน
8. ตำบลป่าร้อน	จำนวน	9	หมู่บ้าน

9. ตำบลตะเคียนทอง	จำนวน	7	หมู่บ้าน
10. ตำบลช้างขวา	จำนวน	14	หมู่บ้าน
11. ตำบลท่าอูแท	จำนวน	13	หมู่บ้าน
12. ตำบลทุ่งรัง	จำนวน	5	หมู่บ้าน
13. ตำบลคลองสระ	จำนวน	10	หมู่บ้าน

ภาพที่ 2.5 แผนที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี แสดงเขตการปกครองท้องถิ่น
ที่มา: <http://www.suratthanitoday.com/อำเภอกาญจนดิษฐ์/>

- การปกครองท้องถิ่น มี 2 รูปแบบ คือ (อำเภอกาญจนดิษฐ์: 2556)

เทศบาลตำบล 5 แห่ง ประกอบด้วย

1. เทศบาลตำบลกาญจนดิษฐ์
2. เทศบาลตำบลท่าทองใหม่
3. เทศบาลตำบลช้างซ้าย
4. เทศบาลตำบลช้างขวา
5. เทศบาลตำบลกรูด

องค์การบริหารส่วนตำบล 9 แห่ง ประกอบด้วย

1. องค์การบริหารส่วนตำบลท่าทองใหม่
2. องค์การบริหารส่วนตำบลตะเคียนทอง
3. องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งรัง
4. องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งกง
5. องค์การบริหารส่วนตำบลพลาวยาส
6. องค์การบริหารส่วนตำบลท่าอุแท
7. องค์การบริหารส่วนตำบลป่าร้อน
8. องค์การบริหารส่วนตำบลคลองสระ
9. องค์การบริหารส่วนตำบลท่าทอง

13. ข้อมูลทั่วไปของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10

สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 จัดตั้งขึ้น เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2547 ตามคำสั่งกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ 78/2547 ลงวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ.2547 ด้วยแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ.2546 - พ.ศ.2550) ให้มีการทบทวนการจัด โครงสร้างองค์กรให้มีความเหมาะสมมากขึ้น รองรับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปและให้การทำงาน มีความยืดหยุ่นคล่องตัว โดยที่พระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 มาตรา 33 ได้บัญญัติให้ส่วนราชการทบทวนภารกิจและปรับปรุงอำนาจหน้าที่ โครงสร้างและอัตรากำลังให้สอดคล้องกัน (สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 2558: ออนไลน์)

ดังนั้น กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงได้ทบทวนภารกิจและการจัดโครงสร้าง ของกรมทรัพยากรน้ำ เพื่อให้การปฏิบัติราชการของกรมทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคได้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผล และตอบสนอง ความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึงและรวดเร็วจึงจัดตั้งสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 กรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รับผิดชอบพื้นที่ ลุ่มน้ำชายฝั่งทะเล ภาคใต้ฝั่งตะวันออกตอนบน ลุ่มน้ำตาปี และลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลภาคใต้ฝั่งตะวันตกตอนบน และ พื้นที่ 6 จังหวัดภาคใต้ตอนบน ประกอบด้วย จังหวัดชุมพร จังหวัดระนอง จังหวัดพังงา จังหวัดกระบี่ จังหวัดภูเก็ต และจังหวัดสุราษฎร์ธานี (สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 2558: ออนไลน์)

อำนาจหน้าที่

สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมสนับสนุน การจัดตั้งองค์กรบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ในระดับลุ่มน้ำและท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย
2. พัฒนา เสริมสร้างขีดความสามารถ รวมทั้งเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำแก่ผู้มีส่วนได้เสีย
3. จัดทำแผนปฏิบัติการบริหารจัดการ รวมทั้งดำเนินการสำรวจออกแบบและพัฒนาอนุรักษ์ ฟื้นฟู การใช้ประโยชน์ และการแก้ไขปัญหาของลุ่มน้ำ
4. พัฒนาระบบฐานข้อมูลและเป็นศูนย์เครือข่ายข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ในระดับลุ่มน้ำ
5. ส่งเสริม สนับสนุน และให้คำปรึกษาด้านเทคนิควิชาการ มาตรฐาน และกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ แก่หน่วยงานของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
6. ปฏิบัติงานในฐานะฝ่ายเลขานุการ ของคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำในเขตพื้นที่รับผิดชอบ
7. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย (สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 2558: ออนไลน์)

ภารกิจงานด้านการเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning) ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2557 ได้อนุมัติให้ กรมทรัพยากรน้ำ ดำเนิน โครงการจัดทำระบบเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning) สำหรับพื้นที่เสี่ยงอุทกภัย-ดินถล่ม ในพื้นที่ลาดชันและพื้นที่ราบเชิงเขาให้ครอบคลุมพื้นที่เสี่ยงภัยทั่วประเทศ ประมาณ 2,375 หมู่บ้าน โดยเร่งรัดดำเนินการตามระดับความเสี่ยงภัย สำหรับสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ได้ดำเนินการติดตั้งสถานีเตือนภัยในพื้นที่รับผิดชอบ 6 จังหวัด ดำเนินการไปแล้ว 136 สถานี ครอบคลุม 384 หมู่บ้าน (สรุปผลการดำเนินงาน กรมทรัพยากรน้ำ: 2557)

การติดตั้งระบบเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning System) โดยการติดตั้งสถานีตรวจวัดปริมาณน้ำฝนอัตโนมัติ เมื่อเกิดฝนตกหนักติดต่อกันจนถึงปริมาณฝนเฉลี่ยในพื้นที่รับน้ำสูงขึ้นถึงระดับที่อาจเกิดอันตราย ระบบเตือนภัยก็จะส่งสัญญาณตามขั้นตอนการเตือนภัยที่กำหนดไว้โดยอัตโนมัติ เพื่อให้ผู้รับผิดชอบซึ่งเป็นคนท้องถิ่นได้กระจายข่าวไปยังผู้ที่อยู่ในหมู่บ้านให้ปฏิบัติตามขั้นตอนบรรเทาภัยตามที่ได้มีการซักซ้อมไว้ (สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10: 2558)

การปฏิบัติตนเมื่อมีการแจ้งเตือนภัย

คังนี้
ใฝาระวัง สัญญาณ ไฟสีเขียวจะดั่งขึ้นทุก 20 นาที แต่ครั้งดั่งนาน 10 วินาที ใฝ่ปฏิบัติตน

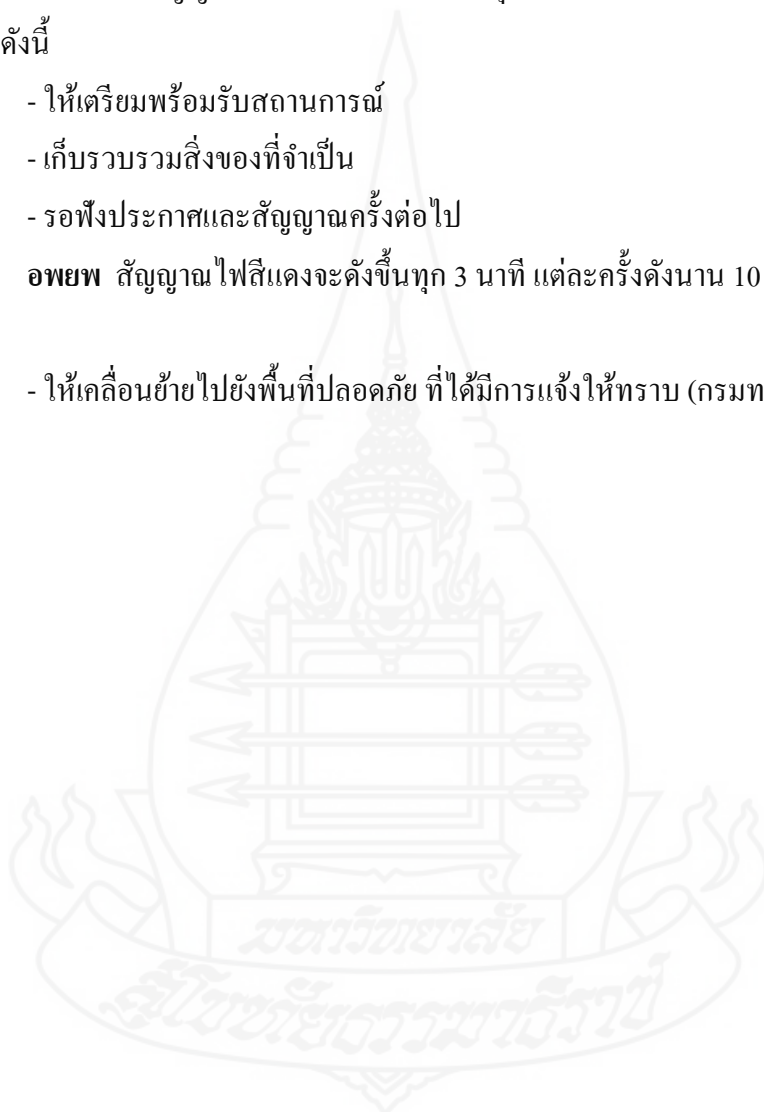
- ใฝ่ใฝ่ระวังและคิดตามสถานการณ์
- คอยฟังประกาศจากหอกระจายข่าว

ปฏิบัติตน คังนี้
เตือนภัย สัญญาณ ไฟสีเหลืองจะดั่งขึ้นทุก 15 นาที แต่ครั้งดั่งนาน 10 วินาที ใฝ่ปฏิบัติตน

- ใฝ่เตรียมพร้อมรับสถานการณ์
- เก็บรวบรวมสิ่งของที่จำเป็น
- รอฟังประกาศและสัญญาณครั้งต่อไป

คังนี้
อพยพ สัญญาณ ไฟสีแดงจะดั่งขึ้นทุก 3 นาที แต่ครั้งดั่งนาน 10 วินาที ใฝ่ปฏิบัติตน

ออนไลน์)
- ใฝ่เคลื่อนย้ายไปยังพื้นที่ปลอดภัย ที่ได้มีการแจ้งให้ทราบ (กรมทรัพยากรน้ำ 2558:

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาปัจจัยทางการเมืองที่นำไปสู่ความสำเร็จในภารกิจการเตือนภัยล่วงหน้าของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นการศึกษาประเด็นปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งการเตือนภัยล่วงหน้า ด้านบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของประชาชน ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการเก็บข้อมูล และความถูกต้องของผลการศึกษาวิจัย จึงได้กำหนดพื้นที่ศึกษา ซึ่งเป็นตำบลที่เคยประสบพิบัติภัยน้ำท่วม ดินถล่มมาแล้ว ระหว่างปี พ.ศ. 2551 ถึง 2558 คือ พื้นที่ตำบลคลองสระ ตำบลช้างซ้าย และตำบลช้างขวา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ รูปแบบการศึกษาคือการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative researchers) โดยใช้วิธีการแบบการวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) และการสังเกตการณ์ (observation) การนำเสนอผลการวิจัยเป็นแบบพรรณนา (Descriptive Research)

1. ประชากร

ประชากรกลุ่มเป้าหมายการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ (1) กลุ่มนักรการเมืองท้องถิ่น อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี (2) กลุ่มข้าราชการที่เกี่ยวข้อง (3) กลุ่มกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชุมชนท้องถิ่น อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี (4) กลุ่มประชาชนในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และ (5) กลุ่มนักวิชาการ และสื่อมวลชน

2. กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มนักรการเมืองท้องถิ่น อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 8 คน
ประกอบด้วย

- 1.1 นายพรเลิศ เพชรสุวรรณ ตำแหน่ง รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
คลองสระ
- 1.2 นายศักดิ์สิทธิ์ รุ่งแดง ตำแหน่ง สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองสระ
- 1.3 นายพูนสิน กงหวาน ตำแหน่ง รองเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล
คลองสระ
- 1.4 นายกฤษ สกุกพันธ์ ตำแหน่ง นายกเทศมนตรีตำบลช้างขวา
- 1.5 นายวาณิชย์ ขวัญทองอินทร์ ตำแหน่ง สมาชิกสภาเทศบาลตำบลช้างขวา
- 1.6 นายเสนอ หืดหนู ตำแหน่ง รองประธานสภาสภาเทศบาลตำบลช้างซ้าย
- 1.7 นายสมยศ สุบรรณ์ ตำแหน่ง สมาชิกสภาเทศบาลตำบลช้างซ้าย
- 1.8 นายสมชาย พุ่มไพร ตำแหน่ง สมาชิกสภาเทศบาลตำบลช้างซ้าย

2. กลุ่มข้าราชการที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

2.1 กลุ่มข้าราชการที่ปฏิบัติงานในสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 จำนวน 4 คน
ประกอบด้วย

- 2.1.1 นายศักดิ์ชัย ตันติวิวัฒน์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการส่วนอุทกวิทยา
- 2.1.2 นายธีระวัฒน์ ศรีนาค ตำแหน่ง นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
- 2.1.3 นายสุธรรม ดวงไทย ตำแหน่ง ช่างฝีมือสนาม ช 4
- 2.1.4 นายฉลอง ลีสง่า ตำแหน่ง ช่างฝีมือสนาม ช 3

2.2 กลุ่มข้าราชการที่ปฏิบัติงานในท้องถิ่น จำนวน 2 คน ประกอบด้วย

- 2.2.1 นายวิจิตร ชูสุวรรณ ตำแหน่ง หัวหน้าสำนักงานปลัดเทศบาลตำบล
ช้างขวา
- 2.2.2 นายนพรัตน์ ชัยงาม ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองช่างเทศบาลตำบล
ช้างขวา

3. กลุ่มกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชุมชนท้องถิ่น อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
จำนวน 3 คน ประกอบด้วย

- 3.1 นายปรีชา สุวังบุตร ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 17 ตำบลช้างซ้าย
อำเภอกาญจนดิษฐ์
- 3.2 นายอเนก รุ่งแดง ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลคลองสระ
อำเภอกาญจนดิษฐ์
- 3.3 นายมโนช เกิดทอง ตำแหน่ง อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 13 ตำบลช้างขวา
อำเภอกาญจนดิษฐ์

4. กลุ่มประชาชนในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 6 คน ประกอบด้วย

- 4.1 นางสาวสมทรง เกษเพือก
- 4.2 นางหนูเรียง โคตรพันธ์
- 4.3 นางเพียงเพ็ญ ชาลภ
- 4.4 นายนัย (นามสมมุติ)
- 4.5 คุณสิทธิ์ (นามสมมุติ)
- 4.6 คุณลุงคำ (นามสมมุติ)

5. กลุ่มนักวิชาการ และสื่อมวลชน จำนวน 3 คน ประกอบด้วย

- 5.1 นายภาณุพล โสภิตมย์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการส่วนประสานและบริหารจัดการลุ่มน้ำตาปี
- 5.2 นายสุทธิชาติ รัชชะ ตำแหน่ง นายช่างไฟฟ้าชำนาญการ ปฏิบัติงานสื่อมวลชน สำนักประชาสัมพันธ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- 5.3 นางสาวศิริพร สะพานทอง ตำแหน่ง เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน ปฏิบัติงานสื่อมวลชน สำนักประชาสัมพันธ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี

อนึ่ง สำหรับเจ้าหน้าที่พัฒนาองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) นั้น ไม่มีบทบาทในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จึงไม่นำมาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์ข้อมูล และการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนอิสระ ปรากฏว่าไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับภัยพิบัติในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จึงมีเพียงสื่อมวลชนภาครัฐเป็นผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์สำหรับการวิจัยในครั้งนี้

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาปัจจัยทางการเมืองที่นำไปสู่ความสำเร็จในภารกิจการเตือนภัยล่วงหน้าของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานีในครั้งนี้ ใช้การศึกษาค้นคว้ารูปแบบการวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) การสังเกตการณ์ (observation) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสัมภาษณ์ที่มี

โครงสร้าง แบบยึดหยุ่นตามสถานการณ์ ทั้งนี้เพื่อผลการสัมภาษณ์ได้ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์แห่งการวิจัยจึงกำหนดประเด็นข้อมูลการสัมภาษณ์ออกเป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์สำหรับกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น หรือผู้ปฏิบัติงานในท้องถิ่น อำเภอกาญจนดิษฐ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีโครงสร้างตามวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1.2 ปัจจัยทางการเมืองด้านบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่นำไปสู่ความสำเร็จในภารกิจการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.3 ปัจจัยทางการเมืองด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนที่นำไปสู่ความสำเร็จในภารกิจ การเตือนภัย ของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2. แบบสัมภาษณ์สำหรับข้าราชการที่ปฏิบัติงานด้านการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 มีโครงสร้างตามวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย

2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

2.2 ปัจจัยทางการเมืองด้านบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่นำไปสู่ความสำเร็จในภารกิจการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.3 ปัจจัยทางการเมืองด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนที่นำไปสู่ความสำเร็จในภารกิจ การเตือนภัย ของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

3. แบบสัมภาษณ์สำหรับกลุ่มกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชุมชนท้องถิ่นมีโครงสร้างตามวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย

3.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

3.2 ปัจจัยทางการเมืองด้านบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่นำไปสู่ความสำเร็จในภารกิจการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

3.3 ปัจจัยทางการเมืองด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนที่นำไปสู่ความสำเร็จในภารกิจ การเตือนภัย ของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

4. แบบสัมภาษณ์สำหรับกลุ่มประชาชน ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีโครงสร้างตามวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

4.2 ปัจจัยทางการเมืองด้านบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่นำไปสู่ความสำเร็จในภารกิจการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

4.3 ปัจจัยทางการเมืองด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนที่นำไปสู่ความสำเร็จในภารกิจ การเตือนภัย ของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

5. แบบสัมภาษณ์สำหรับกลุ่มนักวิชาการ และสื่อมวลชน มีโครงสร้างตามวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย

5.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

5.2 ปัจจัยทางการเมืองด้านบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่นำไปสู่ความสำเร็จในภารกิจการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

5.3 ปัจจัยทางการเมืองด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนที่นำไปสู่ความสำเร็จในภารกิจ การเตือนภัย ของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาปัจจัยทางการเมืองที่นำไปสู่ความสำเร็จในภารกิจการเตือนภัยล่วงหน้าของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานีในครั้งนี้ เป็นลักษณะของการวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) การสังเกตการณ์ (observation) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) วิธีการเก็บข้อมูลในการศึกษา จึงได้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

4.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการจดบันทึกลงในแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และการจดบันทึกสถานการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้นจากการสังเกตการณ์ในพื้นที่เป็นลายลักษณ์อักษร

4.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary) คือ ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงเอกสารซึ่งเก็บรวบรวมไว้แล้วจาก หนังสือ บทความ ข้อสั่งการ ระเบียบ ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับภารกิจการเตือนภัยล่วงหน้า ทั้งนี้จากเอกสารที่บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร และจากบทความในอินเทอร์เน็ต (Internet) ซึ่งอยู่ในรูปแบบของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาปัจจัยทางการเมืองที่นำไปสู่ความสำเร็จในภารกิจการเตือนภัยล่วงหน้าของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในครั้งนี้ ได้กำหนดแนวทางการวิเคราะห์ในเนื้อหาการศึกษาวิจัยไว้ 2 แนวทาง เพื่อความถูกต้องของผลการวิจัย และตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ คือ

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านบทบาทของผู้นำชุมชน นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สังเกตการณ์ และการวิจัยเชิงเอกสาร มาสรุปประมวลผล โดยใช้ยึดหลักแนวคิดทฤษฎีที่ได้กำหนดไว้ในบทที่ 2 มาเป็นกรอบสำหรับการอธิบายในประเด็นต่างๆ

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สังเกตการณ์ และการวิจัยเชิงเอกสาร มาสรุปประมวลผล โดยใช้ยึดหลักแนวคิดทฤษฎีที่ได้กำหนดไว้ในบทที่ 2 มาเป็นกรอบสำหรับการอธิบายในประเด็นต่างๆ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมทรัพยากรน้ำ ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2547 ให้ดำเนินการติดตั้งระบบเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning) สำหรับพื้นที่เสี่ยงอุทกภัย ดินถล่ม ในพื้นที่ลาดชันและพื้นที่ราบเชิงเขา เพื่อเป็นกลไกในการติดตามสถานการณ์ เฝ้าระวังและเตือนภัยที่เกิดจากน้ำท่วมฉับพลัน โดยได้ศึกษาพื้นที่และหมู่บ้านเสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัยดินถล่มจากการรวบรวมและทบทวนข้อมูล ทั้งจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การกำหนดค่าตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาพื้นที่เสี่ยงภัย การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่และกำหนดหมู่บ้านเสี่ยงต่อการเกิดอุทกภัยดินถล่ม รวมถึงการตรวจวัดข้อมูลปริมาณน้ำฝน และ/หรือระดับน้ำในพื้นที่หมู่บ้านที่อยู่ในข่ายเสี่ยงภัยสูงจากการเกิดน้ำท่วมฉับพลัน ทั้งนี้เพื่อจัดสร้างมาตรฐานการเฝ้าระวังและการเตือนภัยในรูปแบบต่างๆ ขึ้น พร้อมทั้งฝึกอบรมอาสาสมัคร (ผู้รู้) ประจำหมู่บ้าน ให้สามารถติดตามเฝ้าระวังเหตุน้ำท่วมดินถล่ม และงานการเตือนภัยอื่นๆ ในระดับพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ป้องกันและบรรเทาความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากน้ำท่วมฉับพลันดินถล่ม

กรมทรัพยากรน้ำได้พัฒนาระบบเตือนภัยล่วงหน้าสำหรับพื้นที่เสี่ยงอุทกภัย-ดินถล่ม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 จนถึงปัจจุบัน เพื่อติดตามเฝ้าระวังและเตือนภัยล่วงหน้าพื้นที่เสี่ยงอุทกภัย-ดินถล่ม โดยใช้หลักการในการตรวจวัดข้อมูลปริมาณน้ำฝนหรือระดับน้ำท่า พร้อมทั้งหาความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณน้ำฝนและเหตุการณ์อุทกภัยดินถล่มที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นและทำให้เกิดความเสียหายในพื้นที่ต่างๆ โดยการส่งสัญญาณผ่านระบบเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่เชื่อมโยงข้อมูลจากสถานีเตือนภัยกับส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ซึ่งหากระบบเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่ไม่สามารถเชื่อมโยงสัญญาณได้ ระบบที่สถานีเตือนภัยจะทำงานเองโดยอัตโนมัติ โดยมีบุคลากรในท้องถิ่นที่ได้รับมอบหมายให้เป็น “ผู้รู้” ประจำสถานีทำหน้าที่ในการติดตามสถานการณ์เหตุการณ์อุทกภัยดินถล่มในพื้นที่ ซึ่งติดตามเฝ้าระวังการแจ้งเตือนภัยจากตัวสถานีเตือนภัยที่ติดตั้งไว้ ตามระดับสัญญาณเตือนภัยที่สถานีเตือนภัยส่งสัญญาณแจ้งจากสัญญาณเสียงและแสง ประกอบด้วยสีเขียว (เฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์) สีเหลือง (เตรียมตัวพร้อมรับสถานการณ์) และสีแดง (อพยพเคลื่อนย้ายไปยังพื้นที่ปลอดภัย) เป็นการแจ้งเตือนภัยให้ประชาชนในหมู่บ้านเสี่ยงภัยที่อยู่ในรัศมีครอบคลุมของสถานีปฏิบัติตนตามที่ได้รับทราบการฝึกอบรมไว้ ซึ่งการแจ้งเตือนภัยดังกล่าวจะสามารถช่วยลดความเสียหาย ที่จะเกิดขึ้นแก่ทรัพย์สินและชีวิตได้ พร้อมทั้งให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วน

ร่วมอย่างแท้จริงในการป้องกัน บรรเทา ความรุนแรง และความเสียหายจากภัยธรรมชาติที่จะเกิดขึ้นได้ด้วยตนเอง (ระบบเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning) สวพ. : 2558)

การประสานงานในระดับพื้นที่ กรมทรัพยากรน้ำ ได้ทำงานร่วมกับสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค ซึ่งเป็นหน่วยงานส่วนกลางที่ตั้งในภูมิภาค คอยดูแลรับผิดชอบภารกิจงานด้านการเตือนภัยหลังการติดตั้งสถานีเตือนภัยในพื้นที่เสร็จเรียบร้อยแล้ว โดยสถานีเตือนภัยที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค จะเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบในการตรวจสอบ ซ่อมบำรุงรักษาสถานีเตือนภัยให้สามารถใช้งานได้เป็นปกติ ขณะเดียวกันมีหน้าที่เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับอาสาสมัครประจำสถานีเตือนภัย และการประชาสัมพันธ์วิธีการปฏิบัติตนยามเกิดวิกฤตการณ์ให้ประชาชนในพื้นที่ติดตั้งสถานีเตือนภัยได้ทราบถึงแนวทางการปฏิบัติตัว อย่างไรก็ตามในการปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ ผู้นำชุมชนท้องถิ่นถือเป็นบุคคลสำคัญยิ่งที่มีส่วนให้การติดต่อประสานงานและดำเนินกิจกรรมต่างๆภายในชุมชนประสบความสำเร็จ เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนการดำเนินกิจกรรมของหน่วยงานราชการ ขณะเดียวกันก็เป็นกุญแจสำคัญที่ใช้เชื่อมความสัมพันธ์และการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่นั้นๆ ทั้งนี้เพราะประชาชนโดยทั่วไปในพื้นที่จะเชื่อใจคนในชุมชนเดียวกันมากกว่าหากต้องตัดสินใจในเรื่องใดๆ ยิ่งชุมชนใดตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกลจากตัวเมืองใหญ่มากๆ ประชาชนในชุมชนยังจะมีความสามัคคี และมีความคิดที่เห็นเป็นไปในแนวทางเดียวกัน และจะเชื่อผู้นำชุมชนของตนเองมากเป็นพิเศษ การเข้าถึงประชาชนในพื้นที่และการดำเนินงานต่างๆ ในพื้นที่ชุมชน จึงจำเป็นต้องบอกกล่าวให้ผู้นำชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ ทราบด้วย เพราะจะทำให้การทำงานเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล หากผู้นำชุมชนท้องถิ่นขาดวิสัยทัศน์ ไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานกับหน่วยงานที่จะเข้าไปดำเนินกิจกรรมภายในพื้นที่ชุมชนของตนเอง ก็ถือเป็นเรื่องยากที่จะประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน หรือบางครั้งอาจเสี่ยงที่จะไม่ปลอดภัยในชีวิตของผู้ปฏิบัติงานเองขณะลงพื้นที่ก็อาจกล่าวได้

การศึกษา เรื่อง ปัจจัยทางการเมืองที่นำไปสู่ความสำเร็จในการกิจการเตือนภัยล่วงหน้าของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการศึกษาปัจจัยทางการเมืองด้านบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่น และความร่วมมือของประชาชน ที่นำไปสู่ความสำเร็จในการกิจการเตือนภัยล่วงหน้า ของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในเหตุการณ์พิบัติภัยน้ำท่วม ดินถล่ม ที่เกิดขึ้น โดยคัดเลือกพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์เป็นพื้นที่ตัวอย่างทำการศึกษาด้านปัจจัยทางการเมืองที่นำไปสู่ความสำเร็จในการกิจการเตือนภัยล่วงหน้า เพราะเป็นอำเภอที่มีความหลากหลายในแนวคิดทางการเมือง และสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 มีสถานีเตือนภัยในพื้นที่ถึง 3 สถานี ตั้งอยู่ในพื้นที่ดังกล่าว ประกอบด้วย สถานีเตือนภัยบ้านสวนปราง ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบล

คลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี สถานีเตือนภัยบ้านนาตอน ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบล ช้างขวา อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และสถานีเตือนภัยบ้านเหนือคลอง ตั้งอยู่ในพื้นที่ ตำบลช้างซ้าย อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้งนี้การรับมือพิบัติภัยน้ำท่วม ดินถล่ม อย่าง มีประสิทธิภาพประชาชนในพื้นที่ที่มีความปลอดภัยร้อยละ 90 นั้น จะต้องอาศัยความร่วมมือจาก คนในพื้นที่เป็นสำคัญ เพราะถือเป็นบุคคลที่อยู่ในเหตุการณ์จริงขณะเกิดเหตุ รู้จักสภาพพื้นที่ของ ชุมชนตนเองดีที่สุด สามารถหนีเอาตัวรอดในยามวิกฤตได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพที่สุดใน พื้นที่ดังกล่าว หน่วยงานราชการภายนอกมีหน้าที่เพียงเสริมความรู้ความเข้าใจในแนวทางปฏิบัติที่ เป็นทฤษฎีที่ถูกต้องเท่านั้น ดังนั้น ภารกิจการเตือนภัยล่วงหน้าของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 กรมทรัพยากรน้ำ จะประสบความสำเร็จสามารถเตือนภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ชีวิตและทรัพย์สิน ของประชาชนในพื้นที่เสี่ยงมีความปลอดภัยร้อยละ 90 ได้นั้น จึงขึ้นอยู่กับความร่วมมือของ ทุกคนในชุมชนบริเวณพื้นที่เสี่ยงดังกล่าวเป็นหลัก

อย่างไรก็ตามการที่ชุมชนจะสามารถดำเนินกิจกรรมด้านการเตือนภัยอย่างเข้มแข็ง กลมเกลียว และหลอมรวมเป็นหนึ่งเดียวกันได้ นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการจัดกิจกรรมด้าน สนับสนุนผลักดันเพื่อให้เกิดการรวมตัวเป็นเครือข่าย ซึ่งการริเริ่มในการทำกิจกรรมภายในชุมชน ผู้นำชุมชนท้องถิ่นถือเป็นบุคคลสำคัญ และเป็นบุคคลแรกในการริเริ่ม เป็นเสมือนแม่เหล็กใหญ่ที่ ดึงดูดเชื่อมโยงผู้คนภายในชุมชนให้เข้ามาสนใจและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเตือนภัย ดังนั้น บทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่จึงมีส่วนสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จของภารกิจการเตือนภัย ล่วงหน้า เพราะหากบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นไม่สนับสนุนหรือเอื้ออำนวยในทางบวกต่อ กิจกรรมการเตือนภัยแล้ว ถือเป็นเรื่องยากที่กิจกรรมดังกล่าวจะประสบผลสำเร็จสามารถ ดำเนินงานได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้นการศึกษาด้านบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ ดำเนินกิจกรรมจึงมีความสำคัญยิ่ง

นอกจากบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นแล้ว การให้ความร่วมมือของประชาชนใน พื้นที่เสี่ยงภัยเองก็มีส่วนสำคัญเช่นกัน เพราะเป็นพลังขับเคลื่อนการดำเนินกิจกรรมด้านการเตือน ภัยภายในพื้นที่ทั้งหมดให้สามารถเคลื่อนไหวสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จได้ ซึ่งภารกิจการเตือนภัย ล่วงหน้าสามารถเตือนภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยมีความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินร้อยละ 90 ได้นั้น คนภายในชุมชนจึงต้องให้ความร่วมมือและปฏิบัติตาม แนวทางแห่งโครงการ และต้องรวมตัวกันภายในชุมชนให้เป็นกลุ่มเครือข่ายเดียวกัน ดำเนิน กิจกรรมด้านการเตือนภัยอย่างเป็นระบบภายในพื้นที่ โดยแต่ละบุคคลภายในกลุ่มเครือข่ายต่างทำ หน้าที่ตามบทบาทแห่งกิจกรรมที่ตนเองได้รับมอบหมาย ภารกิจการเตือนภัยล่วงหน้าจึงจะสามารถ

ประสบผลสำเร็จ และมีเครือข่ายการดำเนินงานในพื้นที่ซึ่งทำงานด้านการเตือนภัยได้อย่างเข้มแข็ง รวดเร็ว และทันทั่วถึงที่ต่อสถานการณ์เหตุพิบัติภัยน้ำท่วม-ดินถล่ม

เพื่อให้การศึกษา เรื่อง บังคับจัดการเมืองที่นำไปสู่ความสำเร็จในการกิจการเตือนภัย ล่วงหน้าของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถอธิบายบังคับที่นำไปสู่ความสำเร็จได้ครบถ้วน ชัดเจน จึงได้กำหนดประเด็นการศึกษา ดังนี้

1. บังคับจัดการเมืองด้านบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่น ที่นำไปสู่ความสำเร็จใน การกิจการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โดยกำหนดการศึกษารูปแบบของผู้นำชุมชนท้องถิ่นต่อภาคส่วนต่างๆ ดังนี้

1.1 บทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นต่อหน่วยงานราชการ ศึกษาภาวะผู้นำ การแสดงบทบาทของ ผู้นำชุมชนท้องถิ่น และบทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนท้องถิ่น ที่เอื้ออำนวยให้การดำเนินกิจกรรม ด้านการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ประสบความสำเร็จ โดยศึกษาการแสดงบทบาทผู้นำ ชุมชนท้องถิ่น ในช่วงสถานการณ์ ก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุพิบัติภัยน้ำท่วมดิน ถล่ม แยกรายละเอียด 3 หัวข้อ ดังนี้

1.1.1 การประสานงาน ติดต่อกับและเชื่อมโยง

การศึกษาการแสดงบทบาทภาวะผู้นำและการแสดงบทบาทในฐานะตัวแทน ของประชาชนในพื้นที่ ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ด้าน การประสานงาน ติดต่อกับและเชื่อมโยง กิจกรรมงานด้านการเตือนภัยกับงานหน่วยงานราชการ สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในเขตพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผู้นำคือจุดเชื่อมโยงของกระบวนการทำงาน เป็นกลไกสำคัญที่คอย ขับเคลื่อนและเชื่อมโยงกิจกรรม กระบวนการต่างๆ ให้หลอมรวมประสานเป็นหนึ่งเดียวกัน การประสานการทำงานทุกขั้นตอน ทุกกระบวนการจะต้องหารือและประสานแนวคิดผ่านผู้นำ ทั้งสิ้น โดยเฉพาะผู้นำชุมชนท้องถิ่น ถือเป็นบุคคลที่มีความสำคัญสูงภายในชุมชน เป็นเสมือน กุญแจสำคัญที่ใช้ไขประตูพื้นที่ชุมชนนั้นๆ โดยผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่ดีต้องมีภาวะผู้นำสูง และจะต้อง รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองในฐานะผู้นำ ผู้นำชุมชนท้องถิ่นถือเป็นตัวแทนของมวลชนจำนวนมาก จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความพิเศษเหนือบุคคลอื่นๆ ในชุมชน โดยเฉพาะทักษะด้านการพูด สนทนา ถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร การติดต่อประสานงาน หรือนำเสนอแผนงานต่างๆ ซึ่งเกิดจากการ ร่วมคิดร่วมสร้างของชุมชนถ่ายทอดสู่ระบบหน่วยงานราชการหรือหน่วยงานภายนอกอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

เพื่อสร้างกิจกรรมพัฒนาขึ้นภายในชุมชนตนเอง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนแผนงานต่างๆ ออกมาเป็นกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมเกิดขึ้นในชุมชน และมีประโยชน์ต่อคนในชุมชนมากที่สุด

การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการกิจการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยเฉพาะพื้นที่ที่เป็นหมู่บ้านเสี่ยงภัยน้ำหลาก ดินถล่ม และได้รับการคัดเลือกให้เป็นจุดติดตั้งสถานีเตือนภัย นั้น สิ่งแรกเริ่มของกระบวนการทำงานด้านการเตือนภัยภายในพื้นที่ คือการศึกษาข้อมูลพื้นฐานชุมชนและความต้องการของประชาชนภายในชุมชนต่อตัวสถานีเตือนภัยที่จะเข้าไปติดตั้งในพื้นที่ชุมชนนั้นๆ ซึ่งวิธีการที่จะให้ได้มาซึ่งข้อมูลดังกล่าวได้นั้น จำเป็นที่จะต้องมีการติดต่อประสานงาน เชื่อมโยงกับชุมชน และวิธีการที่จะทำได้ข้อมูลที่รวดเร็ว ถูกต้อง นั่นก็คือ การเข้าหาผู้นำชุมชนท้องถิ่นภายในพื้นที่เพื่อหาข้อมูลพื้นฐานของชุมชน ตลอดจนปรึกษาหารือแนวทางจะทำดำเนินการจัดประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อความต้องการตัวสถานีเตือนภัย ดังนั้นบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่เสี่ยงภัยดังกล่าวจึงเป็นตัวแปรสำคัญของการดำเนินงานในครั้งนี้ หากผู้นำชุมชนท้องถิ่นมีความคิดเห็นคล้อยตามและเห็นด้วยในเบื้องต้นต่อการดำเนินกิจกรรมการเตือนภัยภายในพื้นที่ก็นับว่าเป็นนิมิตหมายอันดีที่คาดการณ์ได้ว่าอนาคตข้างหน้าการทำงานของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในภารกิจการเตือนภัยล่วงหน้าต่อพื้นที่ชุมชนดังกล่าว จะเป็นไปได้โดยสะดวก มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และประสบความสำเร็จตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ตั้งแต่ต้นของโครงการ

สำหรับการวิเคราะห์ศักยภาพของหมู่บ้านตามหลักการแห่งการกำหนดพื้นที่เสี่ยงภัยน้ำหลาก ดินถล่ม ของกรมทรัพยากรน้ำ ใช้หลักเกณฑ์ทางภูมิศาสตร์เป็นตัวแปร โดยพื้นที่ใดที่มีภูมิประเทศที่เป็นที่ราบเชิงเขา หรือพื้นที่ราบลุ่มต่ำเสี่ยงต่อสภาวะน้ำหลาก ดินถล่ม ก็จะเป็นพื้นที่เป้าหมายแรกในการพิจารณาเพื่อติดตั้งสถานีเตือนภัย เพื่อเป็นเครื่องมือวัดปริมาณน้ำฝนที่ตกในพื้นที่ดังกล่าว และการประเมินสถานการณ์แจ้งเตือนภัยล่วงหน้าก่อนเกิดภัยพิบัติในพื้นที่ ในการดำเนินงานด้านการติดตั้งสถานีเตือนภัยแต่ละพื้นที่จะต้องมีตัวแทนประชาชนจากในหมู่บ้านดังกล่าว อาสาเป็นตัวแทนผู้ติดต่อ ประสานงาน และรายงานสถานการณ์ปริมาณน้ำฝนเป็นประจำทุกวันอย่างต่อเนื่องกับสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ดังนั้นตัวแทนประชาชนในหมู่บ้านเสี่ยงภัยที่เป็นจุดติดตั้งสถานีเตือนภัยจึงมีส่วนสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในภารกิจการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่เช่นเดียวกัน

ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีการติดตั้งสถานีเตือนภัยแล้วจำนวน 3 แห่ง คือ บ้านนาดอน ตำบลช้างขาว อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี บ้านเหนือคลอง ตำบลช้างซ้าย อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และบ้านสวนปราง ตำบลคลองสระ

อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยในแต่ละพื้นที่ที่มีตัวแทนผู้รู้ประจำสถานีเดือนกัศยคอยทำหน้าที่รายงานปริมาณน้ำฝนในแต่ละวันให้ทางสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ทราบ ในสถานการณ์ปกติ และทำหน้าที่แจ้งสัญญาณการเตือนภัยในหมู่บ้านกรณีเกิดเหตุการณ์พิบัติภัยน้ำท่วม ดินถล่ม ให้ประชาชนในหมู่บ้านทราบ เพื่อเตรียมความพร้อมให้รอดปลอดภัยจากวิกฤตการณ์ความรุนแรงแห่งเหตุพิบัติภัยที่อาจจะเกิดขึ้น ซึ่งผู้ที่ทำหน้าที่ดังกล่าวนี้เกิดจากการได้รับคัดเลือกจากที่ประชุมประชาคมหมู่บ้านในตอนแรกเริ่มก่อนการติดตั้งสถานีเตือนภัย เพราะถือเป็นตัวแทนประชาชนที่ประชาชนทั้งหมู่บ้านจะต้องยินยอมพร้อมใจกันให้ผู้แทนคนดังกล่าวเป็นผู้นำในการกิจการเตือนภัยของหมู่บ้าน อย่างไรก็ตามประชาชนโดยส่วนใหญ่ภายในหมู่บ้านยังคิดว่าผู้นำคือผู้นำตามกฎหมาย เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น จึงทำให้โดยส่วนใหญ่ผู้รู้ประจำสถานีเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 เป็นผู้นำชุมชนท้องถิ่นอยู่เดิมแล้ว ซึ่งข้อดีของการที่ผู้รู้ประจำสถานีเตือนภัยเป็นผู้นำชุมชนท้องถิ่นในตามกฎหมายด้วยนั้น ทำให้การดำเนินงานด้านการเตือนภัยทำได้สะดวกรวดเร็วขึ้น ผู้รู้สามารถใช้อำนาจบริหารจัดการงานทั้งในบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นตามกฎหมาย และผู้รู้ประจำสถานีเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 อีกทั้งความสามารถในการติดต่อกับหน่วยงานราชการ ซึ่งผู้รู้มีความชำนาญอยู่เป็นเบื้องต้นแล้ว การติดต่อประสานงาน การเชื่อมโยงการทำงานด้านการเตือนภัยกับสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ช่องทางในการติดต่อประสาน ถือว่าผู้รู้มีทักษะพื้นที่ที่ดีมากอยู่แล้ว ดังนั้นการที่ผู้รู้ซึ่งเป็นผู้แทนของหมู่บ้านทำงานด้านการเตือนภัย มีตำแหน่งหน้าที่เป็นผู้นำชุมชนท้องถิ่นในทางกฎหมายด้วย จึงเป็นการสนับสนุนให้การดำเนินงานด้านการเตือนภัยภายในพื้นที่ประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น ประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเพิ่มขึ้นจากเหตุพิบัติภัยน้ำท่วมดินถล่ม ทั้งนี้สอดคล้องกับคำกล่าวของ ผู้อำนวยการส่วนอุทกวิทยา สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 นายศักดิ์ชัย ดันติวิวัฒน์ (สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2558) กล่าวว่า “ผู้รู้ประจำสถานีเตือนภัยซึ่งเป็นผู้แทนของหมู่บ้านในพื้นที่ทำงานด้านการเตือนภัยในพื้นที่เสี่ยงอำเภอกาญจนดิษฐ์ โดยส่วนใหญ่เป็น สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ทำให้การทำงานด้านการเตือนภัยมีความง่ายขึ้น การติดต่อประสานงานทำได้รวดเร็ว เนื่องจากบุคคลดังกล่าวมีเครือข่ายและทีมงานกระจายตัวทำงานในพื้นที่อยู่แล้ว การแต่งตั้งผู้รู้ประจำสถานีเตือนภัยนั้นเป็นอำนาจของประชาชนทั้งหมู่บ้าน ตำแหน่งดังกล่าวมิได้มีค่าตอบแทน เป็นไปด้วยจิตอาสา ดังนั้นการที่บุคคลจะอาสาทำงาน โดยไม่มีค่าตอบแทนในภารกิจที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับชีวิตและทรัพย์สิน นั้น ประชาชนในหมู่บ้านจะต้องคัดสรรกันเอง สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ไม่มีอำนาจใดๆ ไปแต่งตั้งบุคคลใดเป็นผู้รู้ แต่สำหรับในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ ประชาชนในพื้นที่คัดเลือกผู้รู้ประจำสถานีเตือนภัยเป็นบุคคลคน

เดียวกับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล, ผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่ด้วย จึงถือเป็นปัจจัยบวกสนับสนุนการดำเนินงานด้านการเตือนภัยให้ประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น”

นอกจากนี้ทักษะการติดต่อประสานงานของผู้รู้ประจำสถานีเตือนภัย ซึ่งเป็นอาสาสมัครตัวแทนประชาชนในหมู่บ้านที่ทำหน้าที่ติดตามเฝ้าระวังน้ำฝนในพื้นที่จริง ก็มีผลสำคัญเช่นเดียวกันในความสำเร็จแห่งภารกิจการเตือนภัย โดยหากผู้รู้ประจำสถานีเตือนภัยมีทักษะความเป็นผู้นำอยู่บ้าง เก่งในการพูด โต้ตอบ การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอก และมีความรู้ข้อมูลพื้นฐานภายในชุมชนเป็นอย่างดี ก็จะช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้ภารกิจงานด้านการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายมากขึ้น สำหรับพื้นที่ในอำเภอกาญจนดิษฐ์ ตัวแทนประชาชนอาสาผู้รู้ประจำสถานีเตือนภัย ผู้ทำหน้าที่ติดต่อเชื่อมโยงข้อมูลและทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานราชการ เป็นบุคคลคนเดียวกับผู้นำชุมชนท้องถิ่น ตามกฎหมายด้วยอยู่แล้ว คือ ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองสระ, สมาชิกสภาเทศบาลตำบลช้างขวา และผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 ตำบลช้างซ้าย อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี อยู่ด้วยแล้ว จึงทำให้การติดต่อประสานงาน เชื่อมโยงข้อมูลระหว่างคนในพื้นที่กับสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในภารกิจการเตือนภัย มีความคล่องตัว และสามารถถ่ายทอดข้อมูลภายในชุมชนออกไปได้อย่างรวดเร็ว ขณะเดียวกันเป็นการลดขั้นตอนการรายงานข้อมูลปริมาณฝนในพื้นที่เสี่ยงภัยรวดเร็วขึ้น เนื่องจากผู้มีอำนาจในการบริหารจัดการชุมชนคือผู้นำชุมชนท้องถิ่น ได้ทำหน้าที่เป็นผู้รู้ประจำสถานีเตือนภัยด้วย ทำให้การสั่งการ และบริหารงานภายในพื้นที่ในกรณีเกิดเหตุการณ์พิบัติภัยน้ำท่วมดินถล่มในพื้นที่ทำได้รวดเร็วยิ่งขึ้น เนื่องจากการมีทีมงานเครือข่ายภายในพื้นที่เดิมอยู่แล้ว ดังนั้นประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยในจุดติดตั้งสถานีเตือนภัยดังกล่าว จึงมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเพิ่มขึ้น

นายสุธรรม ดวงไทย ตำแหน่ง ช่างฝีมือสนาม ข 4 สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 (สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2558) กล่าวว่า “ในการลงพื้นที่ปฏิบัติงาน เจ้าหน้าที่ภาคีรัฐจะต้องไม่ไปวางอำนาจ หรือสั่งการใดๆ ในพื้นที่ มิเช่นนั้นจะไม่ได้ได้รับความร่วมมือในการปฏิบัติงานจากคนในชุมชน โดยเจ้าหน้าที่ทำได้เพียงเข้าไปหารือแนวทางการดำเนินงานกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้นำท้องถิ่นภายในชุมชนตรงพื้นที่ใกล้เคียงที่เป็นจุดเสี่ยงภัยเท่านั้น สำหรับการกำหนดวัน เวลา สถานี ดำเนินกิจกรรม ทางทีมงานภายในชุมชนจะเป็นผู้ดำเนินการจัดการเองทั้งหมด ทั้งนี้เพราะผู้นำชุมชนท้องถิ่นดังกล่าวรู้ถึงสภาพชุมชนของตนเองเป็นอย่างดี ยกตัวอย่างเช่น บ้านสวนปราง ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประชาชนในหมู่บ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา การจัดกิจกรรมการประชุมต่างๆ จะต้องดำเนินการช่วงเวลาประมาณ 10 โมงเช้าไปจนถึงเที่ยง เพราะชาวบ้านในชุมชนเสร็จจากภารกิจการตัดยาง และ

เป็นช่วงที่มีเวลาว่างและสะดวกที่สุด การจัดการประชุมจึงจะประสบความสำเร็จมีผู้เข้าร่วมประชุมตามเป้าหมาย” จากบทสัมภาษณ์ดังกล่าวจะให้ได้ว่า ในขั้นตอนการดำเนินงาน ด้านการประสานงานติดต่อ และเชื่อมโยง ข้อมูลภายในพื้นที่ระหว่างหน่วยงานราชการ สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 กับผู้นำชุมชนท้องถิ่น นั้น ผู้นำชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่งในกระบวนการดังกล่าว เป็นผู้กำหนดทิศทาง และวางกรอบการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายในพื้นที่

นายเสนอ หิตหนู รองประธานสภาเทศบาลตำบลช้างซ้าย (สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2558) กล่าวว่า “การเข้ามาติดต่อของเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่เข้ามาเพื่อดำเนินการใดๆ ในพื้นที่ๆ ทางพื้นที่ยินดีร่วมกิจกรรมและให้ความสะดวกต่อการจัดกิจกรรมเป็นอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตามในการทำงานของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เราอยากเห็นความจริงใจในการทำงาน อยากเห็นความตั้งใจของเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เข้ามาดำเนินงานอย่างจริงจังในพื้นที่ ไม่ใช่เข้ามาเพื่อทำผลงานแบบผ่านไป ประชาชนในพื้นที่ไม่ได้รับประโยชน์อะไรเลย ถือว่าไม่มีความจริงใจในการเข้ามาในพื้นที่ สำหรับตัวผมเองยินดีที่จะเป็นผู้ประสานงานในพื้นที่ให้หากหน่วยงานใดจะเข้ามาทำงาน และยินดีช่วยทุกเรื่อง แต่ขอความจริงใจในการทำงานเท่านั้นเอง”

กระบวนการด้านการติดต่อ เชื่อมโยง และประสานงานกับหน่วยงานราชการ สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 นั้น ผู้นำชุมชนท้องถิ่นได้หยิบใช้เป็นเครื่องมือในการเสนอความคิดเห็น ความต้องการ และกำหนดเงื่อนไข หลักเกณฑ์ต่างๆ ตามที่ผู้นำชุมชนท้องถิ่นเห็นความเหมาะสมไปยังสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 โดยบทบาทการเจรจาดังกล่าว แม้ว่าทางสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 จะเป็นผู้ริเริ่มในการดำเนินกระบวนการประสานงาน ติดต่อ และเชื่อมโยงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภารกิจการเตือนภัยในพื้นที่ แต่สำหรับทิศทางการทำงานผู้นำชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่กลับเป็นผู้มีบทบาทและอำนาจในการบริหารจัดการกระบวนการดังกล่าวแทบทั้งสิ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินงานในพื้นที่ชุมชน ผู้นำชุมชนท้องถิ่นมีศักยภาพและมีความรู้พื้นฐานภายในชุมชนสูงกว่า จึงสามารถถืออำนาจและเป็นผู้กำหนดทิศทางการทำงาน และการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับภารกิจการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ได้ โดยสมบูรณ์ ซึ่งหากข้อเรียกร้อง หรือข้อเสนอดังกล่าวทางสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ไม่ปฏิบัติตาม หรือดำเนินงานตามข้อเสนอแนะ ความคิดเห็น และความต้องการของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในเบื้องต้นแล้ว กระบวนการและขั้นตอนในการทำงานขั้นอื่นๆ ในพื้นที่ชุมชน ก็จะไม่สามารถดำเนินการได้ นับว่ากระบวนการด้านการประสาน ติดต่อ และเชื่อมโยง ผู้นำชุมชนท้องถิ่นได้หยิบใช้เป็นอำนาจ และบารมี อย่างถูกทิศทาง เพื่อสร้างภาพลักษณ์ของผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่ให้คุณค่าเด่นสามารถสั่งการ หรือกำหนดทิศทางการทำงานของหน่วยงานราชการภายในชุมชนได้ เพิ่มบารมีให้ผู้นำชุมชนท้องถิ่นคนดังกล่าว มีความน่าเกรงขาม และทรงอิทธิพลภายในชุมชนมากยิ่งขึ้น

จากบทสัมภาษณ์ ของนายฉลอง ลีสง่า ตำแหน่ง ช่างฝีมือสนาม ช 3 สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2558) กล่าวว่า “ในการทำงานในพื้นที่ชุมชน การที่เราได้เข้าไปติดต่อกับประสานงานกับผู้นำชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่นั้นๆ ก่อนเข้าไปดำเนินการในเรื่องใดๆ ในพื้นที่จะทำให้รู้สึกอุ่นใจ และมีความปลอดภัยในการทำงานมากกว่าที่เราเข้าไปโดยไม่ได้อัดต่อกับประสานงานกับผู้นำชุมชนท้องถิ่น โดยผู้นำชุมชนท้องถิ่นถือเป็นเสมือนผู้ที่คอยต้อนรับแขกบ้านแขกเมืองที่มาเยี่ยมเยียนหมู่บ้านอยู่แล้ว และประชาชนในพื้นที่เองให้การต้อนรับเป็นอย่างดีหากเราลงพื้นที่ไปกับทางผู้นำชุมชนท้องถิ่น ถือว่าผู้นำชุมชนท้องถิ่นในหมู่บ้านมีบทบาทสำคัญยิ่งในการทำงานในพื้นที่ เป็นคนกลางเชื่อมโยงความไว้วางใจของประชาชนกับหน่วยงานราชการได้เป็นอย่างดี” และ นายธีระวัฒน์ ศรีนาค ตำแหน่ง นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 (สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2558) กล่าวว่า “บทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นหากจะพูดก็เป็นเหมือนล้อรถยนต์ที่คอยขับเคลื่อนให้รถเคลื่อนที่ไปข้างหน้าได้อย่างรวดเร็ว ถ้ามองว่าหากไม่มีผู้นำชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ ทางหน่วยงานภาครัฐสามารถดำเนินงานในพื้นที่หมู่บ้านได้หรือไม่ คำตอบคือ ได้ แต่ไม่สะดวกนัก หากกำหนดระยะเวลาการทำงาน กรณีไม่มีผู้นำชุมชนท้องถิ่นร่วมปฏิบัติงานด้วยก็จะต้องใช้กรอบระยะเวลานานขึ้น การทำงานในพื้นที่เหนื่อยมากขึ้น เพราะเจ้าหน้าที่ต้องเข้าไปรวบรวมข้อมูลพื้นฐานทั้งหมดด้วยตนเอง ซึ่งกระบวนการรวบรวมข้อมูลในส่วนนี้ต้องใช้ระยะเวลา เครื่องมือ และงบประมาณส่วนหนึ่ง แต่หากเราเข้าไปหาทางผู้นำชุมชนท้องถิ่น ผู้ซึ่งรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของชุมชนไว้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก็จะทำให้สามารถลดกรอบระยะเวลาขั้นตอนการทำงาน เครื่องมือ รวมถึงงบประมาณที่ต้องใช้ด้วย ในจุดนี้เองผู้นำชุมชนท้องถิ่นจึงมีส่วนสำคัญยิ่งในการทำงานในพื้นที่ หากเข้าไปติดต่อกับประสานงานกับผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการทำงานในพื้นที่ชุมชน หมายถึง การทำงานเริ่มต้นจาก 1 แต่หากเข้าไปในพื้นที่เองโดยไม่ประสานงานกับผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการทำงานในพื้นที่ชุมชน หมายถึง การทำงานเริ่มต้นจาก 0 ซึ่งกว่าที่จะเริ่มต้นนับ 1 ได้ เจ้าหน้าที่เองต้องสูญเสียทั้งเวลา เครื่องมือ งบประมาณ รวมถึงความเหนื่อยล้า ซึ่งอาจส่งผลให้การดำเนินงานต่อไปไม่มีประสิทธิภาพมากเท่าที่ควร ดังนั้น ผมจึงถือว่าผู้นำชุมชนท้องถิ่นเป็นบุคคลสำคัญยิ่งในการทำงานในพื้นที่”

จากบทสัมภาษณ์ของ นายภาณุพล ภิโสภณย์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการส่วนประสานและบริหารจัดการลุ่มน้ำตาปี (สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2558) กล่าวว่า “เนื่องจากพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี หลายๆ พื้นที่เป็นชุมชนเกษตรชาวสวน การรวมกลุ่มคนของคนในชุมชนเพื่อพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในงานอาชีพจึงเป็นสิ่งจำเป็น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าในพื้นที่นี้ประชาชนจะมีการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง องค์กรก็ตามเมื่อมีการรวมกลุ่มขึ้นมา ผู้นำ

กลุ่มก็ต้องมีเช่นเดียวกัน สำหรับบทบาทของผู้นำกลุ่มหรือชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ นั้นมีความสำคัญมาก เพราะประชาชนในพื้นที่ให้ความเคารพและเชื่อฟังในตัวผู้นำ การที่จะเข้าไปทำงานในพื้นที่เพียงไปติดต่อผู้นำชุมชนท้องถิ่น ก็เสมือนว่าเราสามารถพูดคุยกับประชาชนในพื้นที่ได้เช่นเดียวกัน”

จากบทสัมภาษณ์ของ นางเพียงเพ็ญ ชาลภ ประชาชนตำบลช้างซ้าย อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2558) กล่าวว่า “หากว่ามีเรื่องใดๆ เกิดขึ้นในหมู่บ้าน โดยเฉพาะเรื่องราวที่มาจากหน่วยงานราชการ ถ้าสงสัย หรือไม่เข้าใจในเรื่องใดๆ ก็จะถามจากผู้นำชุมชนท้องถิ่นในบ้านเรา เพราะว่ามีความรู้สึกละสบายใจในการพูดคุย ได้ตอบกันมากกว่าเจ้าหน้าที่จากภายนอก เนื่องจากไม่รู้จกมักคุ้น และอีกอย่างผู้นำชุมชนท้องถิ่นเค้าก็อยู่ในพื้นที่ตลอด สักสัยเมื่อใครก็สามารถสอบถามได้เลย แบบเปิดอกไม่ต้องปิดบังหรืออะไรไว้ ซึ่งส่วนใหญ่ที่ผ่านมาก็ไม่ต้องไปถาม เพราะผู้นำชุมชนท้องถิ่นเค้าจะมาบอก และประชาสัมพันธ์เอง”

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า บทบาทการเป็นผู้นำชุมชนท้องถิ่น ด้านการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานราชการ ถือเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญลำดับแรกที่จะส่งผลให้ภารกิจการเตือนภัยในพื้นที่ประสบผลสำเร็จ การทำงานด้านการเตือนภัยในพื้นที่จะราบรื่น สะดวก รวดเร็ว มากน้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของผู้นำชุมชนท้องถิ่นเป็นสำคัญ แม้จะเป็นบุคคลเพียงหนึ่งในชุมชน แต่บุคคลดังกล่าวนี้มีบทบาท หน้าที่ และมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของคนในหมู่บ้านจำนวนมาก ดังนั้น การให้ความสำคัญและการพยายามติดต่อ เชื่อมโยง ประสานข้อมูลระหว่างเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 กับผู้นำชุมชนท้องถิ่น อยู่เสมอจะทำให้การดำเนินงานและกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชนทำได้ง่ายและประสบผลสำเร็จตามโครงการมากขึ้น อย่างไรก็ตามในการที่ผู้นำชุมชนท้องถิ่นอยู่ใกล้ชิดพื้นที่ดำเนินงานติดตั้งตัวสถานีเตือนภัย ทำให้เกิดข้อได้เปรียบด้านการประสานงาน ติดต่อ และเชื่อมโยง โดยผู้นำท้องถิ่นคนดังกล่าวสามารถที่จะนำเสนอความต้องการ ข้อเสนอ หรือวางเงื่อนไขต่างๆ ได้ตามความต้องการของตนเอง กระบวนการดังกล่าวจึงเป็นเสมือนตัวเสริมบทบาทและบารมีของผู้นำชุมชนท้องถิ่น ให้มีอำนาจและทรงอิทธิพลในพื้นที่มากยิ่งขึ้น

1.1.2 การดำเนินกิจกรรม การดำรงตำแหน่งในกลุ่มกิจกรรม และการดำเนินงานด้านการเตือนภัย

การศึกษาการแสดงบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นต่อกิจกรรมการเตือนภัย การดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการหรือเป็นสมาชิกอื่นใด ซึ่งทำหน้าที่ในฐานะตัวแทนประชาชนจากพื้นที่ติดตั้งสถานีเตือนภัย และการดำเนินกิจกรรมด้านการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การแสดงบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่น คือการแสดงออกทางพฤติกรรมของผู้นำชุมชนท้องถิ่น ตามสถานภาพ ตำแหน่ง และหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ในอันที่จะก่อให้เกิดการทำกิจกรรมร่วมกันของคนในชุมชน โดยผู้นำชุมชนท้องถิ่นจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถและมีความรอบรู้ที่จะสร้างอิทธิพลเหนือประชาชนในท้องถิ่นตนเองให้เข้าร่วมงานกิจกรรมภายในชุมชนได้ นอกจากนี้แล้วผู้นำชุมชนท้องถิ่นจะต้องมีความรู้ความสามารถในการก้าวขึ้นเป็นผู้นำมวลชนในกิจกรรมต่างๆ โดยอาจดำรงตำแหน่งที่มีลักษณะสำคัญๆ ภายในกลุ่ม เป็นผู้นำกลุ่ม หรือเป็นตัวแทนของประชาชนในกลุ่มกิจกรรมต่างๆ ของหน่วยงานภายนอก ผู้นำชุมชนท้องถิ่นจะต้องเป็นผู้ริเริ่มดำเนินกิจกรรมต่างๆ จะต้องมีความบุคลิกภาพที่ดี มีความรอบรู้ เฉลียวฉลาด สามารถเข้าใจเรื่องราวได้โดยง่าย และสามารถถ่ายทอดความรู้และชี้แจงข้อมูลต่อสาธารณชนได้อย่างแจ่มแจ้ง ชัดเจน ประชาชนในชุมชนเกิดความเข้าใจได้ง่ายดาย ทั้งนี้เพราะบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นจะต้องเป็นกระบอกเสียงของประชาชนในชุมชนถ่ายทอดออกไปสู่หน่วยงานภายนอก และขณะเดียวกันจะต้องรับเอาเสียงสะท้อนจากภายนอกมาอธิบายและบอกกล่าวต่อประชาชนในชุมชนให้รับรู้รับทราบด้วยเช่นเดียวกัน จึงจะถือว่าผู้นำชุมชนท้องถิ่นคนดังกล่าวเป็นผู้นำที่ดีเยี่ยม รู้จักรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนเองที่ได้รับมอบหมายจากประชาชนในชุมชน

ภายใต้ภารกิจเดือนกัญฉัตรของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 มีการแบ่งย่อยกิจกรรมต่างๆ ออกเป็นหลายกิจกรรม โดยกิจกรรมต่างๆ ต้องมีผู้นำชุมชนท้องถิ่นเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมแทบทุกกิจกรรม เช่น กิจกรรมการจัดประชุมประชาคมเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชน การประชาสัมพันธ์สถานีเดือนกัญฉัตรและแนวทางการปฏิบัติตน การรายงานปริมาณน้ำฝน การแจ้งเดือนกัญฉัตรในกรณีเกิดวิกฤตการณ์น้ำหลาก ดินถล่ม เป็นต้น จะเห็นได้ว่ากิจกรรมต่างๆ เหล่านี้จะต้องอาศัยบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นเป็นสำคัญ ในอันที่จะขับเคลื่อนรายละเอียดขั้นตอนการทำงานให้ประสบความสำเร็จตามแผนงานได้ ผู้นำชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่เสี่ยงจะต้องก้าวเข้ามาให้ความสำคัญและเป็นหัวขบวนขับเคลื่อนการทำงานของกิจกรรมต่างๆ ภายในชุมชน โดยตรง ตัวอย่างเช่น กิจกรรมการเชิญชวนประชาชนในชุมชนร่วมประชุมรับฟังความคิดเห็นและเสนอความต้องการในการติดตั้งสถานีเดือนกัญฉัตรในพื้นที่ชุมชน ผู้นำชุมชนท้องถิ่นจะต้องมีหน้าที่กระจายข่าวสาร ประชาสัมพันธ์ วัน เวลา สถานที่จัดการประชุมให้ประชาชนในชุมชนทราบ พร้อมทั้งอธิบายเชิญชวนประชาชนในชุมชนร่วมกิจกรรมดังกล่าว โดยผู้นำชุมชนท้องถิ่นต้องใช้เทคนิควิธีการต่างๆ เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่เห็นความสำคัญของเรื่องดังกล่าว และเข้าร่วมประชุมรับฟังและเสนอความคิดเห็นตามวัน เวลา และสถานที่ที่ได้กำหนดตามเป้าหมาย อย่างไรก็ตามผู้นำชุมชนท้องถิ่นจะต้องสามารถแสดงบทบาทความเป็นผู้นำภายในชุมชน โดยต้องรักษาผลประโยชน์แห่งชุมชนของตนเองให้มากที่สุด ขณะเดียวกันจะต้องเป็นเจ้าหน้าที่ของภาครัฐ

ภายในชุมชน อันที่จะต้องช่วยอำนวยความสะดวก ซึ่งแจ้งข้อเท็จจริงต่อชุมชนด้วยการถ่ายทอดคำพูด เป็นภาษาท้องถิ่นที่ทำให้ประชาชนในพื้นที่รับรู้และเข้าใจเรื่องราวต่างๆ ของกิจกรรมการเตือนภัย ได้อย่างชัดเจน นับว่าผู้นำชุมชนท้องถิ่นจะต้องแสดงบทบาทผู้นำในเวทีการประชุมหรือในงาน กิจกรรม 2 ด้าน คือ ด้านที่เป็นตัวแทนของประชาชนในพื้นที่ในอันที่จะต้องช่วยพิทักษ์รักษา ผลประโยชน์แห่งชุมชนตามที่ประชาชนในพื้นที่มอบหมายและไว้วางใจ ขณะเดียวกันจะต้องคอย ทำหน้าที่เป็นเสมือนเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่จะต้องคอยอธิบาย ซึ่งแจ้ง หรือสื่อภาษาในกิจกรรมหรือ ข้อเท็จจริงต่างๆ เพื่อให้ประชาชนในชุมชนเข้าใจได้โดยง่าย นอกจากนี้แล้วผู้นำชุมชนท้องถิ่น จะต้องแสดงบทบาทอันที่จะเป็นสายสะพานเชื่อมความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนในพื้นที่กับ เจ้าหน้าที่ของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 เพื่อให้เป็นที่ไว้วางใจของชุมชน ก่อให้เกิดความสะดวก รวดเร็วในการดำเนินงานด้านการเตือนภัยภายในพื้นที่

สำหรับในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยเฉพาะพื้นที่ หมู่บ้านที่มีการติดตั้งสถานีเตือนภัยไว้นั้น คือ บ้านนาดอน ตำบลช้างขวา อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี, บ้านเหนือคลอง ตำบลช้างซ้าย อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และ บ้านสวนปราง ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี นั้น การแสดงบทบาทของ ผู้นำชุมชนท้องถิ่นต่อกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเตือนภัยล่วงหน้าของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 จะเห็นได้ว่าผู้นำชุมชนท้องถิ่นให้ความสำคัญกับกิจกรรมด้านการเตือนภัยมาก เพราะผู้นำชุมชน ท้องถิ่นในพื้นที่เสี่ยงภัยดังกล่าว ต่างเล็งเห็นถึงประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับจากการติดตั้งสถานีเตือน ภัยในพื้นที่ชุมชน เครื่องมือดังกล่าวสามารถแจ้งเตือนภัยก่อนการเกิดภัยพิบัติน้ำท่วม ดินถล่มใน พื้นที่ได้ นับว่าเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้เกิดความปลอดภัยของประชาชนในสถานการณ์เสี่ยง นอกจากประโยชน์ทางตรงแล้ว ผู้นำชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ติดตั้งสถานีดังกล่าวยังได้รับประโยชน์ ทางอ้อมอีก คือการได้รับความไว้วางใจและเชื่อถือจากประชาชนในชุมชนเพิ่มขึ้น อันเนื่องมาจาก สามารถดึงเอาหน่วยงานราชการที่มีส่วนช่วยพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนในหมู่บ้านให้ดีขึ้น เข้ามาดำเนินกิจกรรมภายในชุมชนได้ นับได้ว่าสถานีเตือนภัยล่วงหน้านอกจากทำหน้าที่เป็น เครื่องมือวัดปริมาณน้ำฝนในหมู่บ้านได้แล้วยังสามารถเสริมบารมีให้ผู้นำชุมชนท้องถิ่นคนดังกล่าวได้ แสดงบทบาทความเป็นผู้นำในชุมชนได้โดยชอบธรรม และเป็นที่เชื่อถือและไว้วางใจของประชาชน ในชุมชนเพิ่มขึ้นอีกด้วย

อย่างไรก็ตามในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประชาชน ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับส่วนราชการมาก กิจกรรมใดๆ ที่จัดขึ้นโดยภาครัฐจะได้รับความ ร่วมมือโดยดีจากประชาชนเป็นเบื้องต้นอยู่แล้ว ประกอบกับผู้นำชุมชนท้องถิ่นเองไม่ขัดข้องต่อ กิจกรรมการติดตั้งสถานีเตือนภัยดังกล่าว เพราะเห็นถึงประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ จึงอำนวยความสะดวก

สะดวกและค่อยจับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับภารกิจการเตือนภัยอย่างต่อเนื่อง ทำให้การดำเนินงานด้านกิจกรรมการเตือนภัยในพื้นที่ประสบผลสำเร็จตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ตามคำกล่าวของ นายศักดิ์ชัย ตันติวิวัฒน์ ผู้อำนวยการส่วนอุทกวิทยา สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 (สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2558) กล่าวว่า “ผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ซึ่งติดตั้งสถานีเตือนภัยในอำเภอกาญจนดิษฐ์ ให้ความสนใจและความร่วมมือเป็นอย่างดีในกิจกรรมที่ทางสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ดำเนินการจัดในพื้นที่ การจัดประชุมแต่ละครั้งจะมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมมากกว่า 50 คน โดยเฉพาะพื้นที่บ้านสวนปราง ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ พบว่าผู้นำชุมชนท้องถิ่นให้ความสนใจและความสำคัญมากเป็นพิเศษ เพราะเป็นพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่เสี่ยงภัยสูง” และตามคำกล่าวของนายปรีชา ชาลภ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 17 ตำบลช้างซ้าย อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี (สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2558) กล่าวว่า “ระบบการเตือนภัยล่วงหน้าเป็นเครื่องมือที่ดี ประชาชนในพื้นที่มีความต้องการให้ติดตั้งภายในชุมชน” และ “การจัดกิจกรรมในแต่ละครั้งยินดีให้ใช้ศาลาประชาคมประจำหมู่บ้านเป็นสถานที่จัดกิจกรรม”

จากบทสัมภาษณ์ของนายสมชาย พุ่มไพร สมาชิกสภาเทศบาลตำบลช้างซ้าย อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2558) กล่าวว่า “ในพื้นที่ตำบลช้างซ้าย อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ถือเป็นพื้นที่ต้นน้ำในอำเภอกาญจนดิษฐ์ เพราะสภาพพื้นที่ โดยในตำบลช้างซ้ายมีภูเขาเป็นหย่อมๆ หลายพื้นที่ เช่น บริเวณตอนกลางของตำบลด้านตะวันออกเฉียงใต้ มีคูคลองหลายสายมีต้นน้ำอยู่ที่ภูเขาทางตะวันออกเฉียงใต้ของตำบลไหลลงสู่พื้นที่ต่ำกว่าทางตอนเหนือของตำบล โดยคูคลองเหล่านี้กระจายเป็นโครงข่ายอยู่ทั่วในพื้นที่ตำบล ทั้งนี้การที่หน่วยงานสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ให้ความสำคัญกับพื้นที่มาติดตั้งสถานีเตือนภัยถือเป็นความโชคดีของพวกเรา เพราะว่าพื้นที่ของเราเป็นพื้นที่ต้นน้ำหากเกิดน้ำป่าไหลหลากขึ้นบริเวณพื้นที่ตำบลช้างซ้ายจะเกิดน้ำท่วมก่อนพื้นที่อื่นๆ ในอำเภอกาญจนดิษฐ์”

จากบทสัมภาษณ์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าชุมชนต้องการให้หน่วยงานภาครัฐเข้าไปติดตั้งสถานีเตือนภัยในพื้นที่ชุมชน โดยพื้นที่ชุมชนใดตั้งอยู่ในภูมิประเทศที่มีความเสี่ยงภัยสูง ความต้องการให้หน่วยงานภาครัฐเข้าไปติดตั้งสถานีเตือนภัยภายในชุมชนก็มีสูง ตัวอย่างเช่นในพื้นที่เสี่ยงภัยบ้านสวนปราง ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ ผู้นำชุมชนท้องถิ่นให้ความสำคัญและความร่วมมือต่อการดำเนินกิจกรรมด้านการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 มาก ทั้งนี้อาจเพราะพื้นที่ดังกล่าวมีภูมิประเทศอยู่ลึกเข้าไปด้านเชิงเขาห่างไกลจากเขตเมืองส่วนหนึ่งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติน้ำตกสี่ขีด ทำให้เป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดเหตุการณ์น้ำหลาก ดินถล่ม บ่อยครั้ง บางส่วนของพื้นที่ชุมชนดังกล่าวอยู่ติดกับเขตภูเขาหินปูน นอกจากนี้ภายในหมู่บ้านยังมีลำคลองไหลผ่านพื้นที่หมู่บ้านด้วย ทำให้บริเวณดังกล่าวมักจะเกิดน้ำท่วม

จับปล้น น้ำล้นตลิ่ง และดินสไลด์จากบริเวณภูเขาหินปูน อยู่เป็นประจำ ดังนั้นผู้นำชุมชนท้องถิ่นจึงเกิดการตื่นตัวและให้ความสำคัญกับการติดตั้งสถานีเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 มากเป็นพิเศษ โดยผู้นำชุมชนท้องถิ่นให้ความสะดวกในการดำเนินงานด้านการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่ ช่วยสนับสนุนและส่งเสริมการจัดกิจกรรมด้านการเตือนภัยภายในพื้นที่ชุมชน เช่น ในกิจกรรมการจัดประชุมประชาสัมพันธ์สถานีเตือนภัยล่วงหน้า พบว่าผู้นำชุมชนท้องถิ่นได้ใช้อำนาจและบารมีที่มีอยู่ในชุมชนเรียกชาวบ้านในชุมชนให้มาประชุมกัน ตามวัน เวลา และสถานที่ที่ได้กำหนดไว้ จำนวนมาก นอกจากนี้แล้วยังร่วมเป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้กับทางหน่วยงานสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในการแสดงความคิดเห็นในฐานะตัวแทนจากชุมชนอันที่จะทำให้สถานีเตือนภัยเกิดประโยชน์สูงสุด และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในยามวิกฤต ขณะเดียวกันก็ช่วยทางเจ้าหน้าที่ภาครัฐ อธิบาย ขั้นตอน วิธีการปฏิบัติตน เป็นภาษาถิ่นเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวเข้าใจรายละเอียดได้อย่างชัดเจน นับได้ว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่ผู้นำชุมชนท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่มีความต้องการได้รับการติดตั้งสถานีเตือนภัย และต้องการให้ภาครัฐเข้ามาทำงานด้านการเตือนภัยในพื้นที่มากเป็นพิเศษ

จากบทสัมภาษณ์ นายอเนก รุ่งแดง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2558) กล่าวว่า “ในพื้นที่หมู่ที่ 5 บ้านสวนปราง ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีการประชุมประจำเดือนของหมู่บ้านอยู่เป็นประจำทุกๆ เดือน โดยกำหนดประชุมทุกๆ วันที่ 5 ของเดือน ในวันดังกล่าวประชาชนในพื้นที่จะรับทราบและรู้ว่ามีกิจกรรมรวมตัวของประชาชนในพื้นที่ เพื่อพบปะพูดคุยกันระหว่างประชาชนในพื้นที่ด้วยกันเอง และรับฟังข้อมูลข่าวสารจากทางราชการ ซึ่งกระผม ในนามผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ก็จะถ่ายทอดประชาสัมพันธ์งานที่เกี่ยวกับหน่วยงานราชการซึ่งได้รับการประชุมจากอำเภอมายังที่หนึ่ง และบางครั้งหากมีกรณีที่หน่วยงานราชการเข้ามาอบรม สัมมนา หรือดำเนินการใดๆ ในพื้นที่ ก็จะนัดหมายหน่วยงานราชการให้ตรงกับวันที่ 5 ของทุกๆ เดือน เพราะเป็นวันที่ประชาชนในพื้นที่มาประชุมประจำเดือนอยู่แล้ว เป็นการไม่เสียเวลาชาวบ้านในการประกอบอาชีพในช่วงเวลาอื่นๆ และหน่วยงานภาครัฐเองก็ประสบความสำเร็จมีชาวบ้านเข้าร่วมโครงการตามเป้าหมาย” และ นางสมทรง เกษเผือก ประชาชนหมู่ที่ 5 ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี (สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2558) กล่าวว่า “ดิฉันได้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วม-ดินถล่ม ของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ซึ่งจัดอบรมให้ความรู้ในเรื่องการเตรียมตัวเมื่อเกิดน้ำท่วม ก็เห็นว่า เป็นสิ่งที่สิ่งหนึ่งที่หน่วยงานราชการให้ความสำคัญกับคนในหมู่บ้านสวนปราง รู้สึกยินดีที่หมู่บ้านมีสถานีเตือนภัยเพื่อเป็นเครื่องมือในการบอกเหตุการณ์ในหมู่บ้าน เพื่อให้ชาวบ้านระวังตัวยามอยู่ใน

เหตุการณ์ฝนตกหนัก ในวันประชุมก็ได้รับข่าวจากทางสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (นายศักดิ์สิทธิ์ รุ่งแดง) และผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 (นายอเนก รุ่งแดง) แจ้งให้มาประชุมในวันที่ 5 สิงหาคม 2558 เวลา 10.00 น. เพราะทางสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ซึ่งเป็นหน่วยงานราชการ เค้าจะมาติดตั้งเครื่องมือตรวจวัดน้ำฝนในหมู่บ้าน โดยเพื่อนในหมู่บ้านส่วนใหญ่ก็ยินดีที่หมู่บ้านของเราได้รับการสนับสนุนเครื่องมือดังกล่าว ถือว่าหมู่บ้านของเราอยู่ในการดูแลอย่างใกล้ชิดของหน่วยงานราชการ ทำให้ประชาชนรู้สึกอุ่นใจมากยิ่งขึ้น”

จากบทสัมภาษณ์ของ นายภาณุพล ภิโสภณ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการส่วน ประสานและบริหารจัดการลุ่มน้ำตาปี (สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2558) กล่าวว่า “การดำเนินงานในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่ากิจกรรมต่างๆ ที่จัดในพื้นที่ชุมชน บทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการทำงานให้ประสบความสำเร็จ ยกตัวอย่างง่ายๆ เช่น การเชิญชวนประชาชนเข้าร่วมกิจกรรม การอำนวยความสะดวกด้านสถานที่ ตัวผู้นำชุมชนท้องถิ่นเองก็ไม่ปฏิเสธที่จะให้ความร่วมมือ เพราะจริงๆ แล้ว ก็ถือว่าเป็นภารกิจ อันหนึ่งของผู้ซึ่งเป็นผู้นำชุมชนในพื้นที่เอง จะต้องรับผิดชอบและทำหน้าที่ดังกล่าว”

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการติดตั้งสถานีเตือนภัยในเขตพื้นที่ชุมชนจึงมีส่วนช่วย เสริมสร้างบารมีให้ผู้นำชุมชนได้แสดงศักยภาพบทบาทความเป็นผู้นำต่อประชาชนในพื้นที่ ซึ่งพบว่าผู้นำชุมชนท้องถิ่นให้ความสำคัญและความสนใจต่อการจัดกิจกรรมในพื้นที่ชุมชนของตนเอง เป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะนั่นหมายถึงการแสดงศักยภาพในการเป็นผู้นำต่อประชาชนในพื้นที่ แสดง ให้ประชาชนในพื้นที่เห็นว่าตนเองสามารถดึงหน่วยงานภายนอกซึ่งมีกิจกรรมที่เป็นประโยชน์เข้ามาสู่ชุมชนได้ เป็นการสร้างบารมีภายในชุมชน ทำให้ประชาชนมีความไว้วางใจในตัวผู้นำ ชุมชนท้องถิ่นมากขึ้น อย่างไรก็ตามทางสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 เองก็ได้เฝ้าอำนวยให้ผู้นำ ชุมชนท้องถิ่นคนดังกล่าวได้เสริมสร้างบารมีจากกิจกรรมการเตือนภัยในพื้นที่ด้วยเช่นกัน เหตุ เพราะว่าต่างคนต่างได้รับประโยชน์ซึ่งกันและกัน คือ สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ซึ่งเป็น หน่วยงานราชการมีภารกิจงานด้านการเตือนภัยจะต้องจัดกิจกรรมดังกล่าวให้ประชาชนในพื้นที่ เสี่ยงภัยให้ประสบผลสำเร็จเสร็จสิ้นลุล่วงตามเป้าหมาย ส่วนผู้นำชุมชนท้องถิ่นเองได้รับการชื่นชม จากประชาชนภายในชุมชน ว่าสามารถดึงเอากิจกรรมที่เป็นประโยชน์จากหน่วยงานราชการสู่ ชุมชนได้ ช่วยให้ชุมชนมีการพัฒนา ขึ้น ทั้งนี้จากคำชื่นชมดังกล่าวกลายเป็นบทบาทและอำนาจ ทางการเมืองที่ประชาชนในพื้นที่มอบให้ ส่งผลให้ผู้นำชุมชนท้องถิ่นคนดังกล่าวมีฐานอำนาจและ บารมีในการเป็นผู้นำที่เข้มแข็งมากขึ้นภายในชุมชน เมื่อเป็นเช่นนี้บทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่น ต่อภารกิจการเตือนภัยล่วงหน้าของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 จึงเป็นไปในทิศทางบวก นอกจากนี้แล้วกิจกรรมที่จัดขึ้นภายในชุมชนแต่ละครั้ง ยังเป็นเวทีที่ประชาชนในชุมชนใช้พบปะ

บุคคลแยกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ในพื้นที่ร่วมกันได้อีกด้วย เนื่องจากเกิดการรวมตัวกันขึ้นของประชาชนในชุมชน ทำให้ง่ายต่อการพูดคุย แลกเปลี่ยน หรือตกลงฉันท์ตามมติเรื่องใดๆ ภายในชุมชน จึงทำให้การจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับภารกิจงานด้านการเตือนภัยในพื้นที่ ซึ่งทางสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมนั้น ผู้นำชุมชนท้องถิ่นจะให้ความสำคัญและคอยอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมเสมอ สำหรับรายละเอียดกิจกรรมการเตือนภัยแต่ละครั้ง สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ก็ได้เปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่เข้ามาช่วยเหลืองาน เช่น การให้เกียรติเชิญเป็นวิทยากรบรรยายสภาพชุมชนท้องถิ่นของตนเองในเวทีการประชุม และการให้งบประมาณสนับสนุนการจัดเลี้ยงอาหารสำหรับผู้เข้าร่วมกิจกรรมโดยให้เกียรติผู้นำชุมชนท้องถิ่นเป็นเจ้าภาพหลักในการเลี้ยงอาหาร ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ส่งผลให้เกิดปรมิและเพิ่มบทบาททางการเมืองภายในชุมชนท้องถิ่นให้ผู้นำชุมชนท้องถิ่นเป็นอย่างดี ดังนั้นผู้นำชุมชนท้องถิ่นจึงให้ความร่วมมือต่อการจัดกิจกรรมการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 เป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะว่าต่างฝ่ายต่างได้รับประโยชน์ และการมีเป้าหมายที่เหมือนกัน คือ ความอยู่รอดปลอดภัยของประชาชนในพื้นที่ชุมชนดังกล่าว

1.1.3 การกำหนดนโยบาย แนวทางปฏิบัติ ข้อเสนอแนะ และแนวทางการแก้ไข

ปัญหา

การศึกษายบทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนท้องถิ่นต่อการจัดการเตือนภัยล่วงหน้าของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 โดยเฉพาะบทบาททางการเมืองในการแสดงความคิดเห็นของตนเองต่อกิจกรรมการเตือนภัย ให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ ช่องทาง และวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในกิจกรรมการเตือนภัย รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายด้านการเตือนภัยภายในพื้นที่

การเข้าไปมีบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการกำหนดนโยบาย แนวทางปฏิบัติ ข้อเสนอแนะ ตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหาในการกิจอันเกี่ยวข้องกับการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 นั้น พบว่าผู้นำชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะผู้นำชุมชนท้องถิ่นตามกฎหมาย เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ โดยในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเตือนภัย ทางสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 จะเปิดช่องทางให้ผู้นำชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมเสมอ ทั้งนี้เพราะถือเป็นผู้ที่มีองค์ความรู้ในพื้นที่ดีกว่าใครๆ ตัวอย่างเช่น กรณีกิจกรรมการกำหนดจุดติดตั้งสถานีเตือนภัย สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ได้มอบบทบาทสำคัญให้ผู้นำชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้มีอำนาจชี้ขาดและพิจารณาความเหมาะสมในการกำหนดจุดติดตั้งสถานีเตือนภัย ทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่ว่าผู้นำชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ย่อมเป็นผู้ที่มีความรู้พื้นฐานของชุมชนและรู้จักสภาพชุมชน

เป็นอย่างดี ซึ่งจากภารกิจดังกล่าวทำให้ผู้นำชุมชนท้องถิ่นคนดังกล่าว สามารถแสดงบทบาททาง การเมืองได้อย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นการเสริมภาพลักษณ์ของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในสายตาประชาชนใน ชุมชนว่าสามารถพิทักษ์รักษาสิทธิประโยชน์สาธารณะของส่วนรวมได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ คำกล่าวของนายมาโนช เกิดทอง อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 13 บ้านนาคอน ตำบลช้างขวา อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2558) กล่าวว่า “ในการติดตั้งสถานีเตือนภัย บริเวณศาลาหมู่บ้านบ้านนาคอน หมู่ที่ 13 ตำบลช้างขวา อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อปี 2554 นั้น ได้เข้าร่วมเป็นกรรมการพิจารณาพื้นที่ที่เหมาะสมในการติดตั้งสถานีเตือนภัย ล่วงหน้า ร่วมกับอดีตปลัดเทศบาลตำบลช้างขวา เจ้าหน้าที่จากสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 และ ช่างที่ติดตั้งสถานีจากบริษัท SSVE. โดยในครั้งนั้น กรรมการได้พิจารณาจากความเหมาะสมและ ความพร้อมของสถานที่เลือกเป็นบริเวณศาลาหมู่บ้าน หมู่ที่ 13 เนื่องจากมีกระแสไฟฟ้า และสามารถรับสัญญาณ โทรศัพท์ได้ ตรงบริเวณดังกล่าวมีบ้านเรือนประชาชนอาศัยอยู่หนาแน่น พอสมควร และพื้นที่ดังกล่าวเป็นที่ราบลุ่มต่ำ มี เรือกสวนไร่นาของชาวบ้านเป็นจำนวนมาก การติดตั้ง สถานีเตือนภัยตรงจุดนี้จะทำให้ประชาชนในบริเวณนั้นประมาณราว 20-30 ครัวเรือน ได้รับ ประโยชน์โดยตรง”

นอกจากนี้แล้วในกิจกรรมเวทีการประชาสัมพันธ์สถานีเตือนภัย ผู้นำชุมชน ท้องถิ่นสามารถแสดงบทบาททางการเมือง ในการแสดงความคิดเห็น เชิญชวนและโน้มน้าวให้ ประชาชนในพื้นที่เห็นด้วยกับกิจกรรมหรือไม่ก็ได้ ซึ่งจากบทบาททางการเมืองในจุดนี้เองของผู้นำ ชุมชนท้องถิ่น ทำให้หน่วยงานสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ต้องให้ความสำคัญกับผู้นำชุมชน ท้องถิ่นมากขึ้น ผู้นำชุมชนท้องถิ่นมีอำนาจในการสั่งการ หรือบริหารจัดการในกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง กับภารกิจเตือนภัยล่วงหน้าในพื้นที่ดังกล่าวได้เต็มที่ ซึ่งอำนาจดังกล่าวที่เกิดขึ้นจากบทบาททาง การเมืองของผู้นำชุมชนท้องถิ่น ทำให้เกิดการได้รับผลประโยชน์และการดูแลเป็นพิเศษจาก สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 เหนือบุคคลอื่นๆ ในชุมชน ตัวอย่างเช่น กรณีการจัดเวทีการประชุม ประชาคมหมู่บ้านเกี่ยวข้องกับภารกิจเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 พบว่าอำนาจ ในการบริหารจัดการด้านอาหารเที่ยงตกเป็นของผู้นำชุมชนท้องถิ่นโดยชอบธรรม สาเหตุอัน เนื่องมาจากหากทางสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ไม่มอบอำนาจในการบริหารจัดการด้านอาหาร เที่ยงหรือหน่วยงานภาครัฐเข้าไปดำเนินการเองแล้ว จะไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้นำชุมชนท้องถิ่น ในกิจกรรมการดำเนินงานด้านการเตือนภัย การทำงานมีความคิดขัด ไม่สะดวก ราบรื่น ตรงจุดนี้เอง จึงเป็นตัวกำหนดผู้ที่มีอำนาจในการบริหารจัดการด้านอาหารเที่ยงต่อผู้เข้าร่วมกิจกรรม ผลของการ เป็นผู้มีอำนาจในการบริหารจัดการด้านอาหารเที่ยงแก่ผู้เข้าร่วมประชุม คือ จำนวนเงินงบประมาณ สนับสนุนที่ผู้นำชุมชนท้องถิ่นจะได้รับการจัดสรร ลักษณะเช่นนี้คือผลแห่งการมีบทบาททาง

การเมืองของผู้นำชุมชนท้องถิ่นต่อกิจกรรมการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 จึงทำให้เกิดอำนาจอันชอบธรรมในการเป็นผู้บริหารจัดการงบประมาณด้านอาหารเที่ยงดังกล่าว สอดคล้องกับคำกล่าวของ นางสมทรง เกษเผือก (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2558) กล่าวว่า “ในการประชุมเชิงปฏิบัติการวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนในการเตรียมพร้อมรับมือภัยพิบัติน้ำท่วม-ดินถล่มของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 เมื่อครั้งวันที่ 5 สิงหาคม 2558 ได้รับมอบหมายจากทางผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 (นายอเนก รุ่งแดง) ให้ช่วยดำเนินการจัดทำอาหารเลี้ยงกลางวันสำหรับประชาชนที่จะมาร่วมประชุม โดยทางผู้ใหญ่บ้านได้ให้เงินสนับสนุนมาเป็นค่าซื้อของเพื่อประกอบอาหารกลางวัน ในวันนั้นได้ทำแกงส้มกุ้งมะละกอ ผัดสะตอหมูหวาน น้ำพริกกะปิ ทอดไข่ชะอม และปลาแห้งทอด ทุกคนที่มาประชุมได้ร่วมกันรับประทานทุกคนรวมถึงเจ้าหน้าที่ที่จัดกิจกรรมจากทางสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ด้วย ”

อย่างไรก็ตามในบทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ซึ่งติดตั้งสถานีเตือนภัยในอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ผู้นำชุมชนท้องถิ่นมีบทบาททางการเมืองในพื้นที่สูง ในการดำเนินงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับภารกิจการเตือนภัยภายในพื้นที่สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 จะต้องให้ความสำคัญกับผู้นำชุมชนท้องถิ่นเป็นพิเศษ โดยต้องให้เป็นผู้มีอำนาจในการบริหารจัดการพื้นที่ด้วยตนเอง เช่น กรณีกำหนดจุดติดตั้งสถานีเตือนภัยในพื้นที่ ทางสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ได้มอบให้ผู้นำชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้มีอำนาจชี้ขาดสถานที่จุดติดตั้งสถานีเตือนภัย การมอบบทบาทและอำนาจชี้ขาดจากหน่วยงานราชการให้กับผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการกิจดังกล่าว ทำให้ผู้นำชุมชนท้องถิ่นมีบทบาททางการเมืองในชุมชนเพิ่มขึ้น สามารถจัดวางสถานีเตือนภัยไว้ ณ จุดใดก็ได้ภายในพื้นที่ชุมชนที่ตนเองพิจารณาเห็นว่าเหมาะสม ภายใต้เงื่อนไขที่ทางหน่วยงานราชการกำหนด ซึ่งจากการศึกษาในเบื้องต้นพบว่า จุดติดตั้งสถานีเตือนภัยมักอยู่ใกล้เชิงบริเวณบ้านของผู้นำชุมชนท้องถิ่น เช่น จุดติดตั้งสถานีเตือนภัยบ้านสวนปราง ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี อยู่ใกล้เชิงบริเวณบ้านสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองสระ จุดติดตั้งสถานีเตือนภัยบ้านนาคอน ตำบลช้างขวา อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี อยู่บริเวณบ้านศาลาประชามหมู่บ้าน ซึ่งอยู่ใกล้เชิงบ้านสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลช้างขวา และจุดติดตั้งสถานีเตือนภัยบ้านเหนือคลอง ตำบลช้างซ้าย อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี อยู่ใกล้เชิงบริเวณบ้านผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 ตำบลช้างซ้าย อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี อย่างไรก็ตามผลประชามหมู่บ้านที่ติดตั้งสถานีนั้น ประชาชนโดยส่วนใหญ่เห็นด้วยกับสถานที่ติดตั้งสถานีเตือนภัยดังกล่าว ทั้งนี้อาจด้วยเหตุผลเพราะว่า ผู้นำชุมชนท้องถิ่นได้รับมอบหมายจากประชาชนในชุมชนให้เป็นผู้นำทำงานด้านการเตือนภัยภายในชุมชนเมื่อยามเกิดเหตุการณ์พิบัติภัยน้ำท่วม ดินถล่ม เป็นผู้ที่จะต้องคอยพิทักษ์รักษาสถานีเตือนภัยให้คงอยู่กับชุมชน

นอกจากนี้แล้วผลของการแสดงบทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการกิจการเดือนภัย ทำให้เกิดอำนาจในการบริหารจัดการด้านการเดือนภัยภายในพื้นที่ตามมา โดยส่วนใหญ่สถานีเดือนภัยหากติดตั้งอยู่บริเวณใด ผู้ที่อาศัยอยู่บริเวณดังกล่าวหรือใกล้เคียงจะต้องเป็นผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้รู้ประจำสถานีเดือนภัย คอยแจ้งข่าวการเดือนภัยจากสถานีเดือนภัยไปยังพื้นที่ห่างไกลให้ติดตาม เฝ้าระวัง และเตรียมตัวอพยพเมื่อเกิดวิกฤตการณ์ร้ายแรง ทั้งนี้ข้อจำกัดในด้าน การส่งเสียงสัญญาณของสถานีเดือนภัย โดยสถานีเดือนภัยไม่อาจส่งสัญญาณเสียงได้ไกลทั่วทั้ง หมู่บ้าน เพราะข้อจำกัดด้านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ หากส่งสัญญาณเสียงดังเกินไป พื้นที่บริเวณ สถานีเดือนภัยจะเกิดสัญญาณเสียงดังเกินไปจนเกิดอันตรายกับประชาชนบริเวณดังกล่าวได้ ดังนั้น การเดือนภัยภายในชุมชนให้ทราบทั่วกันทั่วถึง จึงตกเป็นภาระหน้าที่ของผู้รู้ประจำสถานีเดือนภัย ด้วยเช่นกัน ดังนั้น การแสดงบทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ต่อกิจกรรมการ เดือนภัย จึงส่งผลให้เกิดอำนาจในการกำหนดจุดติดตั้งสถานี ซึ่งหากสถานีเดือนภัยติดตั้งอยู่บริเวณ จุดใด ผู้ที่อาศัยอยู่บริเวณดังกล่าวหรือใกล้เคียงและมีคุณลักษณะพร้อมที่จะทำหน้าที่ผู้นำในการกิจ การเดือนภัยในกรณีเกิดน้ำท่วม ดินถล่มได้ จึงถูกกำหนดให้เป็นผู้รู้ประจำสถานีเดือนภัยในเบื้องต้น แต่โดยส่วนใหญ่แล้วผู้รู้ประจำสถานีเดือนภัยมักตกเป็นของผู้นำชุมชนท้องถิ่น โดยชอบธรรม ทั้งนี้ เพราะมีคุณลักษณะที่เอื้ออำนวยให้สามารถดำเนินงานในฐานะผู้นำในการเดือนภัยภายในพื้นที่ได้ อย่างไรก็ตามการเป็นผู้รู้ประจำสถานีเดือนภัยภายในพื้นที่ต้องผ่านการประชาคมจากประชาชนใน หมู่บ้านก่อนเสมอจึงจะเป็นผู้รู้ประจำสถานีเดือนภัยที่ถูกต้องตามกฎหมาย

บทบาทในการกำหนดนโยบาย แนวทางปฏิบัติ ข้อเสนอแนะ ตลอดจน แนวทางการแก้ไขปัญหาของผู้นำชุมชนท้องถิ่นนั้น ถือว่ามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จใน การกิจการเดือนภัย เพราะการทำงานในพื้นที่จักต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้นำชุมชนท้องถิ่นหรือ อาสาผู้รู้ประจำสถานีเดือนภัยเป็นหลัก หากมิได้รับความร่วมมือจากบุคคลเหล่านี้แล้ว การกิจการ เดือนภัยในพื้นที่จะเกิดขึ้นไม่ได้ ดังนั้นบทบาทในการกำหนดนโยบาย แนวทางปฏิบัติ ของผู้นำ ชุมชนท้องถิ่นจึงมีความสำคัญมาก เมื่อหน่วยงานราชการให้ความสำคัญกับผู้นำชุมชนท้องถิ่นใน อำนาจและบทบาทการบริหารจัดการการกิจการเดือนภัย การแสดงบทบาททางการเมืองและการขึ้น เป็นผู้นำทำหน้าที่ในการกิจอันเกี่ยวข้องกับการเดือนภัยของผู้นำชุมชนท้องถิ่นจึงเป็นเสมือน เครื่องมือที่สามารถสร้างบารมีและเรียกความไว้นับถือเชื่อใจจากประชาชนในชุมชนได้เพิ่มขึ้น ส่งผล ให้คะแนนความนิยมในตัวผู้นำชุมชนท้องถิ่นคนดังกล่าวเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน

จากบทสัมภาษณ์ของนายศักดิ์สิทธิ์ รุ่งแดง อาสาผู้รู้ประจำสถานีเดือนภัย บ้านสวนปราง ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองสระ (สัมภาษณ์ เมื่อ 15 มิถุนายน 2558) กล่าวว่า “เมื่อมีฝนตกหนักภายใน

ชุมชน ผมจะสังเกตสัญญาณการเตือนภัยจากสถานีเตือนภัยที่ติดตั้งไว้ โดยพื้นที่บ้านสวนปรางเอง คนส่วนใหญ่คุ้นเคยกับสภาพพื้นที่ดี ประชาชนส่วนใหญ่จึงไม่ได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ทางสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 กำหนดไว้ให้ ที่ว่า เมื่อมีปริมาณน้ำฝนตกในปริมาณ 99 มม. ให้เฝ้าระวัง ปริมาณน้ำฝน 117 มม. ให้เตรียมพร้อมรับสถานการณ์ และปริมาณน้ำฝน 144 มม. ให้อพยพไปยังสถานที่ปลอดภัยนั้น เนื่องจากประชาชนเป็นห่วงทรัพย์สิน แต่ผมก็ได้แจ้งเตือนภัยเพื่อให้มีการตื่นตัวและเฝ้าระวังภัยมากขึ้น หากเห็นว่าสถานการณ์ไม่ดีให้รีบออกจากบ้านทันที ซึ่งในแต่ละพื้นที่ภายในหมู่บ้านจุดความเสี่ยงภัยก็ไม่เท่ากัน เจ้าของบ้านสามารถพิจารณาและตัดสินใจด้วยตนเอง ในด้านความปลอดภัยได้ แต่ที่ผ่านมาก็ไม่มีเหตุการณ์ความรุนแรงและผู้คนเสียชีวิตจากเหตุการณ์น้ำท่วม มีเพียงสะพาน ถนน ขาดชำรุดเพราะกระแส น้ำพัดทลายเข้าไป เท่านั้นเอง” ซึ่งจากประเด็นดังกล่าวทำให้ทราบว่าชุมชนเองก็มีอำนาจตัดสินใจในการป้องกันภัยพิบัติจากเหตุการณ์น้ำท่วม ดินถล่มได้ด้วยตนเองเช่นกัน ผู้นำชุมชนท้องถิ่นเองก็ไม่สามารถเข้าไปบังคับให้ประชาชนปฏิบัติตามเงื่อนไขได้ เพียงแต่ต้องช่วยคอยระวังสอดส่องดูแลและให้การช่วยเหลือในยามเกิดวิกฤต ดังนั้นผู้นำชุมชนท้องถิ่นจะต้องมีความรอบรู้ พร้อมทั้งจะต้องมีแผนการติดต่อประสานงานที่ชัดเจนในสถานการณ์เสี่ยง เพราะหากเกิดวิกฤตการณ์ในหมู่บ้าน ผู้นำชุมชนเองจะต้องกล้าตัดสินใจ และบังคับให้ประชาชนในพื้นที่ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการเตือนภัยให้ได้ และจะต้องสามารถติดต่อกับหน่วยงานภายนอกเพื่อขอรับการช่วยเหลือได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งแสดงให้เห็นความอำนาจและบทบาทการตัดสินใจในยามวิกฤตขณะเกิดเหตุการณ์พิบัติภัยน้ำท่วม ดินถล่ม เป็นอำนาจของผู้นำชุมชนท้องถิ่นโดยแท้จริง ส่วนทางหน่วยงานราชการสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 เอง เป็นเพียงหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนบทบาทและการทำหน้าที่ในการกิจการเตือนภัยของผู้นำชุมชนท้องถิ่นเท่านั้นเอง ในส่วนของขั้นตอนการดำเนินงานและรายละเอียดปลีกย่อย ทางผู้นำชุมชนท้องถิ่นจะต้องวิเคราะห์วินิจฉัยเองภายใต้การให้คำแนะนำและเฝ้าดูแลอย่างใกล้ชิดจากทางหน่วยงานราชการ ดังนั้นบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นต่อการกำหนดนโยบาย แนวทางปฏิบัติ ข้อเสนอแนะ และแนวทางการแก้ไขปัญหา เป็นบทบาทโดยตรงที่ผู้นำชุมชนท้องถิ่นจะต้องแสดงบทบาทต่อชุมชนของตนเอง สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 มิได้มีอำนาจใดๆ ที่จะสามารถกำหนดนโยบาย แนวทางปฏิบัติ และการแก้ไขปัญหในพื้นที่ได้ เป็นได้เพียงพี่เลี้ยงที่คอยให้คำแนะนำผู้นำชุมชนท้องถิ่นในด้านทฤษฎี และการให้การสนับสนุนเครื่องมืออุปกรณ์ รวมถึงการให้การอำนวยความสะดวกตามที่ผู้นำชุมชนท้องถิ่นร้องขอ เพราะฉะนั้นบทบาทผู้นำชุมชนในการดำเนินนโยบาย แนวทางปฏิบัติ จึงมีผลโดยตรงต่อความสำเร็จของภารกิจการเตือนภัยล่วงหน้าของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10

จากบทสัมภาษณ์ของ นายภาณุพล ภิโสรมย์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการส่วน ประสานและบริหารจัดการลุ่มน้ำตาปี (สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2558) กล่าวว่า “กรณีเกิด ปัญหาขึ้นในการทำงานในพื้นที่ ผู้นำชุมชนท้องถิ่นคือบุคคลที่สามารถหาทางออกให้ได้ เพราะผู้นำ ชุมชนท้องถิ่นคือบุคคลที่อยู่ในพื้นที่ มีความรู้พื้นฐานด้านชุมชนของตนเองเป็นอย่างดี และรู้ว่า วิธีการแก้ปัญหาอย่างไรจึงจะทำให้ปัญหานั้นลดน้อย เบาลง ลงได้ ดังนั้นหากมีปัญหาในระหว่าง การทำงานในพื้นที่ให้รีบปรึกษาผู้นำชุมชนท้องถิ่นเป็นลำดับแรก”

นายสุธรรม ดวงไทย ตำแหน่ง ช่างฝีมือสนาม ช 4 สำนักงานทรัพยากรน้ำ ภาค 10 (สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2558) กล่าวว่า “ในการลงพื้นที่ปฏิบัติงาน เจ้าหน้าที่ ภาครัฐจะต้องไม่ไปวางอำนาจ หรือสั่งการใดๆ ในพื้นที่ มิเช่นนั้นจะไม่ได้ได้รับความร่วมมือในการ ปฏิบัติงานจากคนในชุมชน โดยเจ้าหน้าที่ทำได้เพียงเข้าไปหารือแนวทางการดำเนินงานกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้นำท้องถิ่นภายในชุมชน เท่านั้น สำหรับข้อเสนอแนะ แนวทางต่างๆ ที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้นำท้องถิ่นเสนอมา ทางเจ้าหน้าที่ต้องให้ความสำคัญกับประเด็นดังกล่าว เพราะ ถือว่าสิ่งนั้นทางพื้นที่เค้าต้องการให้เกิดขึ้นแล้ว พวกเราในฐานะเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ จะต้องรับสนอง โยบายจากพื้นที่ด้วย จึงจะทำให้การทำงานราบรื่นและประสบความสำเร็จ”

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนท้องถิ่น ในการ แสดงความคิดเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย แนวทางปฏิบัติ ข้อเสนอแนะ และ แนวทางการแก้ไขปัญหา ต่อภารกิจารเดือนกัญฉ้วงหน้าของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 พบว่า ผู้นำชุมชนท้องถิ่นได้แสดงบทบาททางการเมือง ในเวทีการประชุมในฐานะตัวแทนประชาชนใน พื้นที่ชุมชน ทำหน้าที่เสนอความคิดเห็น นโยบาย แนวทางการดำเนินงานที่ชุมชนต้องการ รวมถึง การปกป้องผลประโยชน์แห่งชุมชนในภารกิจารติดตั้งสถานีเดือนกัญฉ้วงหน้าในครั้งนี้ ซึ่งการแสดง บทบาททางการเมืองในที่สาธารณะของผู้นำชุมชนท้องถิ่นดังกล่าวต่อหน้าประชาชนในพื้นที่ จำนวนมาก ทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีในตัวผู้นำชุมชนท้องถิ่น ประชาชนในพื้นที่รู้สึกภาคภูมิใจใน ตัวผู้นำชุมชนของตนเอง เกิดแรงศรัทธา ความเชื่อมั่นผู้นำชุมชน ผลคือทำให้อำนาจและบารมีของ ผู้นำชุมชนท้องถิ่นคนดังกล่าวเข้มแข็งขึ้นจากการแสดงบทบาททางการเมืองในกิจกรรมการเดือน กัญฉ้วงหน้าของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 นอกจากนี้แล้วในการแสดงความคิดเห็นของผู้นำชุมชน ท้องถิ่น ยังทำให้การดำเนินการและกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับภารกิจารเดือนกัญฉ้วงหน้าของ สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ดำเนินงานเป็นไปโดยดีตรงตามความต้องการแห่งชุมชน ก่อเกิดการ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน โครงการในพื้นที่ระหว่างชุมชนในท้องถิ่นกับหน่วยงานภาครัฐ ลักษณะดังกล่าวจึงเป็นผลให้การดำเนินงานติดตั้งสถานีเดือนกัญฉ้วงหน้าในพื้นที่ ประสบความสำเร็จ ราบรื่นไปด้วยดี ประชาชนในพื้นที่ยอมรับและไม่ต่อต้านการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ทั้งนั้นเพราะเกิดจาก

การแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ความต้องการ ของประชาชนที่ผ่านการตกลงกันเรียบร้อยแล้ว ก่อนการดำเนินการติดตั้งสถานี

1.2 บทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นต่อผู้นำชุมชนท้องถิ่นด้วยกันในพื้นที่ ศึกษาภาวะผู้นำ บทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่น และบทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนท้องถิ่น ในการดำเนินกิจกรรม ด้านการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 กับเพื่อนผู้นำชุมชนท้องถิ่นด้วยกันในพื้นที่ ช่วง สถานการณ์ ก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุพิบัติภัยน้ำท่วม ดินถล่ม โดยแยกศึกษารายละเอียด 2 หัวข้อ ดังนี้

1.2.1 การแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ข้อขัดแย้ง โดยอิสระ

การศึกษารoles บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนท้องถิ่นต่อเพื่อนผู้นำชุมชนท้องถิ่นด้วยกัน ในการแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ข้อขัดแย้ง ได้โดยอิสระหรือไม่ ในภารกิจ การเตือนภัยล่วงหน้าของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินงานด้านการ ติดตั้งสถานีเตือนภัยล่วงหน้าของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในเขตพื้นที่ตำบลคลองสระ ตำบลช้างซ้าย และตำบลช้างขวา อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยศึกษาบทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนท้องถิ่นต่อผู้นำชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่เดียวกัน เช่น สมาชิกสภาองค์การบริหาร ส่วนตำบล, กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้านหรือผู้นำตามธรรมชาติ เป็นต้น

การแสดงบทบาททางการเมืองในพื้นที่ชุมชนของผู้นำชุมชนท้องถิ่น ไม่ว่าจะ เป็นผู้นำตามกฎหมาย หรือเป็นผู้นำตามธรรมชาติ ล้วนแล้วแต่มีบทบาทหน้าที่ของแต่ละบุคคล แตกต่างกันไป เช่น ผู้ใหญ่บ้านมีหน้าที่ดูแลลูกบ้านในเรื่องที่เกี่ยวข้องด้านการปกครอง ให้ลูกบ้านอาศัยอยู่ในชุมชนด้วยความสงบสุขและมีความปลอดภัย ส่วนสมาชิกสภาองค์การบริหาร ส่วนตำบลมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของประชาชน การส่งเสริมการประกอบอาชีพ การ ส่งเสริมด้านการศึกษา ศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนประเพณีอันดีงามที่เกิดขึ้นภายในชุมชน ปราชญ์ ชาวบ้านหรือผู้อาวุโสประจำท้องถิ่นมีหน้าที่ให้คำแนะนำ ปรีกษา ให้ความรู้และถ่ายทอด ประสบการณ์ต่างๆ ที่สะสมมาจากประสบการณ์แก่ผู้สนใจและชุมชน เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้นำ ชุมชนท้องถิ่นต่างๆ เหล่านี้ต่างมีหน้าที่และบทบาททางการเมืองที่แตกต่างกัน แต่ทุกคนมีหน้าที่ ความรับผิดชอบเรื่องราวภายในชุมชนที่แตกต่างกันออกไป เมื่อเป็นเช่นนั้นบทบาทหน้าที่และการ แสดงอำนาจทางการเมืองภายในชุมชนจึงไม่ขัดกัน และมีความสามัคคีสอดคล้องกัน ใน บทบาทความเป็นผู้นำ

อย่างไรก็ตามเมื่อมีภารกิจเสริมนอกเข้ามาเกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยเฉพาะ กิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน และเป็นกิจกรรมเสริมชุมชนที่บางชุมชนจะได้รับเท่านั้น ผู้นำชุมชนท้องถิ่นย่อมต้องการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมและแสดงบทบาทต่างๆ ในภารกิจหรือ

กิจกรรมดังกล่าวทั้งนั้น ทั้งนี้เพราะการหวังคะแนนนิยมที่เพิ่มขึ้นจากประชาชน เพราะนั่นหมายถึง การแสดงศักยภาพให้ประชาชนในชุมชนได้เห็นว่า ตนเองมีความสามารถสูงในการพัฒนาและ นำพาความเจริญถึงที่เป็นประโยชน์เข้าสู่หมู่บ้าน โดยภารกิจการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากร น้ำภาค 10 เป็นภารกิจที่เกี่ยวข้อง โดยตรงกับความเป็นอยู่และความปลอดภัยของพี่น้องประชาชน ในพื้นที่ชุมชน ดังนั้นภารกิจดังกล่าวจึงเป็นที่สนใจของผู้นำชุมชนท้องถิ่นทุกคนภายในชุมชน อันที่ จะได้เข้ามามีส่วนร่วมในภารกิจดังกล่าว อย่างไรก็ตาม เนื่องจากมีข้อจำกัดว่าผู้นำชุมชนท้องถิ่น หรือบุคคลอื่นใดก็ตามที่ประชาชนส่วนใหญ่ลงคะแนนเสียงให้เป็นผู้รู้ประจำสถานีเตือนภัยภายใน ชุมชนเพียงหนึ่งคนเท่านั้นขึ้นทำหน้าที่เป็นผู้นำในภารกิจการเตือนภัยภายในพื้นที่ ทำให้การแสดง บทบาททางการเมืองระหว่างผู้นำชุมชนท้องถิ่นด้วยกันภายในพื้นที่จึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ จากการสังเกตจะพบว่าหากพื้นที่ใด ผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่เข้ามาเป็นอาสาสมัครประจำสถานีเตือนภัย ผู้นำคนอื่นๆ จะไม่เข้ามายุ่งเกี่ยว โดยเฉพาะผู้นำตามกฎหมาย ตัวอย่างเช่น หากสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นอาสาสมัคร ผู้ใหญ่บ้านจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวในภารกิจดังกล่าว หรือหาก ผู้ใหญ่บ้านเป็นอาสาสมัคร สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยว ซึ่งจากการ วิเคราะห์นี้อาจเป็นเพราะว่าการให้เกียรติในการทำหน้าที่ของผู้นำชุมชนท้องถิ่นด้วยกัน จะเห็นว่ ภารกิจการเตือนภัยล่วงหน้าเป็นภารกิจที่ต้องการมีผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำเพียงคนเดียว การเข้ามาของ ผู้นำท้องถิ่นคนอื่นๆ อาจทำให้ภารกิจงานเสียหาย เพราะในสถานการณ์วิกฤตการเกิดพิบัติภัยน้ำท่วมดินถล่ม ต้องอาศัยความรวดเร็วในการทำงานเป็นหลัก และการดำเนินงานก็มีแผนงานที่ชัดเจน จากทางสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ที่ผ่านการประชุมประชาคมหมู่บ้านมาแล้ว ดังนั้นขั้นตอน ของการตัดสินใจจึงถูกกำหนดโดยแผนประชาคมหมู่บ้านเรียบร้อยแล้ว ส่วนภารกิจในช่วงพิบัติภัย เป็นเพียงขั้นตอนการดำเนินงานตามแผนที่ได้วางไว้เท่านั้น ดังนั้นการที่ชุมชนเสนอใครเป็นอาสา สมัครประจำสถานีเตือนภัยแล้ว ผู้นำท้องถิ่นคนอื่นๆ จึงเคารพในการแสดงบทบาทและหน้าที่ของผู้นำ คนดังกล่าว สอดคล้องตามคำกล่าว ของ นายสมยศ สุวรรณ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วน ตำบลช้างซ้าย (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2558) กล่าวว่า “โดยส่วนตัวแล้วนิสัยของคนทำงาน การเมืองจะต้องมีพื้นฐานของการให้เกียรติซึ่งกันและกันระหว่างคนทำงานการเมืองด้วยกัน ใน กิจกรรมหรือโครงการต่างๆ หากใครเป็นผู้รับผิดชอบในภารกิจตรงนั้นตั้งแต่ต้นแล้ว หากไม่ถึงขั้น เสียหายรุนแรงจนยอมรับไม่ได้ ผู้นำทางการเมืองในพื้นที่ด้วยกันก็จะไม่เข้าไปแสดงบทบาทอะไรที่ เป็นการขัดแย้ง หรือสร้างความเสียหาย เสียชื่อเสียงให้กับบุคคลคนนั้น เพราะนอกจากจะไม่ได้ ประโยชน์อะไรแล้ว ยังเป็นการสร้างศัตรูในพื้นที่อีกด้วย ดังนั้นคนทำงานการเมืองทุกคน เข้าใจ และตระหนักในจุดๆ นี้ดี การทำงานสาธารณะย่อมมีผิดพลาด บกพร่องหรืออาจจะไม่ได้รับ ประโยชน์ตามที่ตนเองคาดหวังบ้าง ก็ต้องเข้าใจคนทำงาน เพราะการทำงานสาธารณะจะให้คนทั้ง

ร้อยเปอร์เซ็นต์ชอบ เห็นด้วยคงทำได้ยาก การมีข้อผิดพลาดเล็กๆ น้อยๆ จึงเป็นสิ่งที่ให้อภัยกันได้ สำหรับคนที่ทำงานเพื่อส่วนรวม”

จากบทสัมภาษณ์ นายอเนก รุ่งแดง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2558) กล่าวว่า “ในพื้นที่หมู่ที่ 5 บ้านสวนปราง ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เวลาที่มีการประชุมประจำเดือนในหมู่บ้าน ทุกๆ ครั้งจะมีเพื่อนผู้นำชุมชนอื่นๆ มาประชุมด้วย เช่น สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลคลองสระ หมู่ที่ 5 รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองสระ กรรมการหมู่บ้าน เป็นต้น โดยทุกคนสามารถพูดคุยปรึกษาหารือในงานต่างๆ ได้อย่างเปิดเผยเพราะเราให้ความสำคัญกับชุมชนมากกว่าจะคอยมาถ่มถุยน้ำลาย หรือจับผิดกันเอง เพราะนอกจากไม่ได้เกิดอะไรในชุมชนแล้ว ยังส่งผลเสียต่อความสามัคคีของคนในชุมชนด้วย”

สำหรับภารกิจการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ซึ่งถือเป็นภารกิจเสริมที่บางพื้นที่จะได้รับการสนับสนุนให้ดำเนินงานภายในพื้นที่เท่านั้น จึงมีผลต่อการแสดงบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่โดยตรง โดยในพื้นที่ใด ผู้นำชุมชนท้องถิ่นประเภทใดที่สามารถแสดงบทบาททางการเมืองให้ประชาชนในพื้นที่ยอมรับได้มากกว่า ก็จะสามารถเป็นผู้ที่มีอำนาจในการกำหนดทิศทางการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเตือนภัยได้ เช่น ในพื้นที่ตำบลคลองสระ บทบาททางการเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีบทบาทในพื้นที่ชุมชนสูงกว่าฝ่ายปกครอง จึงทำให้ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองสระ เป็นผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่ได้รับการคัดเลือกจากประชาชน ให้เป็นผู้ทำหน้าที่เป็นผู้นำในงานด้านการเตือนภัย และเป็นผู้ประสานงานกับทางสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในส่วนของตำบลคลองสระ เป็นต้น

จากบทสัมภาษณ์ นายนิย (นามสมมุติ) ประชาชนในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ (สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2558) กล่าวว่า “พื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์เป็นพื้นที่ที่ประชาชนไม่มีความขัดแย้งอันใด แต่สำหรับผู้มีอิทธิพลมีบ้าง โดยเฉพาะพื้นที่ตำบลคลองสระ เป็นพื้นที่ของผู้มีอิทธิพลและผูกขาดทางการเมืองสูง ในระดับผู้นำไม่มีใครกล้าลงแข่งขันชิงชัยในสนามเลือกตั้งสำหรับประชาชน โดยทั่วไปไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรง ส่วนใหญ่มีอะไรก็จะผ่านทางผู้นำชุมชนในพื้นที่ซึ่งขึ้นตรงกับผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ดังกล่าว นั้น ส่วนในตำบลข้างซ้าย และข้างขวา เป็นพื้นที่ที่ไม่ผูกขาดทางการเมือง คนส่วนใหญ่สนใจการเมืองมากกว่าพื้นที่ตำบลคลองสระ” จากบทสัมภาษณ์ข้างต้นทำให้เราสามารถอธิบายได้ว่าในบางครั้งการแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ข้อขัดแย้ง โดยอิสระก็ไม่อาจทำได้ทั้งนี้เนื่องด้วยปัจจัยทางการเมืองที่เข้ามาเกี่ยวข้อง หากพื้นที่ใดมีอิทธิพลทางการเมืองสูง ก็เป็นเรื่องยากที่จะประชาชนในพื้นที่จะได้แสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการที่อยากได้มากที่สุด

นายสุธรรม ดวงไทย ช่างฝีมือสนาม ข4 สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 (สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2558) ซึ่งกล่าวว่า “ในการทำงานในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เกี่ยวกับการติดตั้งสถานีเตือนภัยล่วงหน้าในพื้นที่บ้านสวนปราง ตำบลคลองสระ, บ้านเหนือคลอง ตำบลช้างซ้าย, และบ้านนาคอน ตำบลช้างขวา อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ผ่านมาไม่เคยมีปัญหาอุปสรรคใดๆ หรือมีผู้ใดกีดกันการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งนี้อาจเพราะสถานีเตือนภัยคือโครงการที่หมู่บ้านได้ประโยชน์เต็มร้อย”

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการกิจการเตือนภัย หากผู้นำชุมชนท้องถิ่นคนใดเข้ามาบริหารจัดการแล้ว ผู้นำท้องถิ่นคนอื่นๆ ในพื้นที่ชุมชนจะไม่เข้ามายุ่งเกี่ยว หรือหากเข้ามามีส่วนร่วมก็จะเว้นระยะห่างออกไป ทั้งนี้อาจเป็นการให้เกียรติกันของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ด้วยเอง ในการไม่ก้าวท้าวภาระหน้าที่และความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย หรือแสดงความคิดเห็นขัดแย้งหรือไม่เห็นด้วย แต่อย่างไรก็ตามในข้อเท็จจริงของการปฏิบัติงานด้านการเตือนภัย หากมีผู้นำชุมชนท้องถิ่นมากกว่า 1 คน เข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้นำในการกิจดังกล่าว อาจก่อให้เกิดความเสียหาย หรือความล่าช้าได้ เพราะในการปฏิบัติงานด้านการเตือนภัยในช่วงสถานการณ์วิกฤต เกิดพิบัติภัยน้ำท่วมดินถล่มในพื้นที่ขึ้น จำต้องอาศัยความรวดเร็วในการทำงานเป็นหลัก และการดำเนินงานก็ต้องมีแผนงานที่เด่นชัด มีผู้สั่งการและผู้ปฏิบัติตามที่ชัดเจน จึงจะทำให้การกิจการเตือนภัยล่วงหน้า ประสบผลสำเร็จสามารถเตือนภัยได้จริง ประชาชนในพื้นที่เสี่ยงมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเพิ่มขึ้น

1.2.2 การมีอิทธิพล ความสามารถชักจูงสู่เป้าหมายเดียวกัน

การศึกษาภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนท้องถิ่น ในการ โน้มน้าวให้ผู้คนในพื้นที่ หรือผู้นำท้องถิ่นด้วยกันคิดเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ปราศจากการโต้แย้ง ในการกิจการเตือนภัยล่วงหน้าของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่ซึ่งติดตั้งสถานีเตือนภัยอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการศึกษาความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่น ในเรื่องบทบาททางการเมืองและภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนท้องถิ่น ในอันที่จะสามารถโน้มน้าวความคิดเห็นของผู้นำคนอื่นๆ ภายในพื้นที่เดียวกันให้คิดเห็นเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ปราศจากข้อโต้แย้งในงานที่เกี่ยวข้องกับการกิจการเตือนภัย ในพื้นที่ตำบลคลองสระ ตำบลช้างซ้าย และตำบลช้างขวา อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การที่ผู้นำชุมชนท้องถิ่นจะสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงอย่างใดอย่างหนึ่งต่อบุคคลให้มีลักษณะเป็นไปตามที่ตนเองต้องการได้นั้น ผู้นำชุมชนท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจ และมีอิทธิพลเหนือบุคคลคนนั้น โดยอำนาจและอิทธิพลดังกล่าวอาจจะเกิดจากการดำรงตำแหน่งใดๆ ทำให้ตนเองมีสิทธิในการใช้อำนาจสั่งการต่อบุคคลที่มีตำแหน่งรองลงมาให้ปฏิบัติตามเจตจำนง

และเป้าหมายของตนเองได้ นอกจากนี้การที่บุคคลสร้างสมความดีงามหรือสร้างสมอำนาจจนเกิดบารมีขึ้นในชุมชนก็มีผลทำให้เกิดการปฏิบัติตามเป้าหมายของผู้นำได้ด้วยเช่นกัน กรณีนี้อาจจะเกิดขึ้นด้วยความเกรงกลัวผู้นำหากไม่ปฏิบัติตามที่ผู้นำกำหนด ตนเองอาจเกิดความไม่ปลอดภัยจึงมีความจำเป็นจะต้องปฏิบัติตาม โดยกรณีการสร้างสมอำนาจบารมีดังกล่าวในประการหลัง มักมีโครงสร้างแห่งอำนาจที่ไม่มั่นคงถาวร และผู้นำจะต้องคอยระมัดระวังอยู่เสมอเพื่อให้อำนาจและบารมียังคงอยู่

ทั้งนี้จากการศึกษาบทบาททางการเมืองและภาวะผู้นำในครั้งนี้จากบทสัมภาษณ์และการสังเกตสภาพสังคมโดยทั่วไปของอำเภอกาญจนดิษฐ์ พบว่า เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายของแนวคิดทางการเมือง มีทั้งที่เป็นฝ่ายสนับสนุนพรรคเพื่อไทย (กลุ่มคนเสื้อแดง) และฝ่ายซึ่งสนับสนุนพรรคประชาธิปัตย์ (กลุ่มคนเสื้อเหลือง) อยู่ในพื้นที่อำเภอเดียวกัน การเมืองในพื้นที่ดังกล่าวจึงมีความเข้มข้น และบางพื้นที่เป็นพื้นที่ซึ่งมีอิทธิพลของนักการเมืองท้องถิ่นสูง โดยสังเกตได้จาก การที่ผู้นำชุมชนท้องถิ่นดำรงตำแหน่งผู้บริหารสูงสุดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาตั้งแต่เริ่มก่อสร้างหน่วยงานท้องถิ่น ปัจจุบันนี้ก็ยังดำรงตำแหน่งผู้บริหารหน่วยงานท้องถิ่น ส่วนการแข่งขันทางการเมืองเป็นผู้สมัครเพียงคนเดียวในพื้นที่ ไม่มีคู่แข่งทางการเมือง ดังนั้นพื้นที่ดังกล่าวจึงเชื่อได้ว่า มีอิทธิพลทางการเมืองครอบงำอยู่

สำหรับการที่ผู้นำชุมชนท้องถิ่นภายในพื้นที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นอาสาสมัครประจำสถานีเตือนภัย ทำหน้าที่เป็นผู้นำในการกิจอันเกี่ยวกับการเตือนภัยในสถานการณ์พิบัติภัยน้ำท่วม-ดินถล่ม นั้น มีกลยุทธ์และวิธีการที่ควบคุมผู้นำคนอื่นๆ ภายในท้องถิ่นเดียวกันให้คิดเห็นสอดคล้องกับตนเอง โดยปราศจากข้อโต้แย้งในโครงการ กิจกรรม หรืองานต่างๆ นั้น จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ท่านหนึ่ง ชื่อ คุณสิทธิ (นามสมมุติ) สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี (สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2558) กล่าวว่า “ในการเสนอเรื่องใดๆ ต่อที่ประชุม เพื่อลดความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นในเวทีการประชุมใหญ่ จะมีการพูดคุยนอกรอบกันก่อน เพื่อรับฟังความคิดเห็นของแต่ละฝ่าย หรือที่เรียกว่า “การเคียร์” โดยข้อตกลงใดที่เกิดจากการพูดคุยนอกรอบแล้ว ก็จะถูกนำเสนอต่อที่ประชุมในวันประชุมใหญ่อีกที ดังนั้นความขัดแย้งก็ตี ความไม่เข้าใจกันก็ตี จะไม่เกิดขึ้นในเวทีการประชุมใหญ่ เพราะทุกฝ่ายได้ตกลงหารือ และเลือกลีงที่ทุกคนเห็นชอบแล้ว” จากบทสัมภาษณ์ดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าผู้นำชุมชนท้องถิ่นในอำเภอกาญจนดิษฐ์ นิยมใช้รูปแบบการพูดคุยนอกรอบเพื่อแสดงความคิดเห็นแบบตรงไปตรงมาก่อนการจัดประชุมใหญ่ ทั้งนี้อาจเพื่อนัดหมาย หารือ และตกลงแลกเปลี่ยนประเด็นต่างๆ ไว้ก่อนล่วงหน้าก่อนการประชุมใหญ่ ทั้งนี้ข้อดีของการพูดคุยนอกรอบ คือ ทำให้บรรยากาศในการประชุมสามารถควบคุมได้ ปราศจากข้อโต้แย้ง

หรือปัญหาที่จะทำให้การประชุมติดขัดหรือมีอันต้องยกเลิกไป ช่วยให้การประชุมเป็นไปตามกำหนดแห่งระเบียบวาระการประชุม สำหรับข้อเสียของการคุยนอกรอบนี้ คือ ทำให้ประชาชนทั่วไปไม่มีสิทธิเสนอความคิดเห็นที่แตกต่างได้ เกิดการผูกขาดการใช้อำนาจโดยชนชั้นนำ

นายธีระวัฒน์ ศรีนาค ตำแหน่ง นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 (สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2558) กล่าวว่า “ในการทำงานในพื้นที่ ในการติดตั้งสถานีเตือนภัย ก็มีบ้างที่ผู้นำชุมชนท้องถิ่นแต่ละท่านมีความคิดแตกต่างกัน เช่น กรณีเลือกสถานที่ติดตั้งตัวสถานี แต่ในที่สุดก็สามารถติดตั้งตัวสถานีในสถานที่ที่เป็นมติเอกฉันท์ของกลุ่มผู้นำชุมชนในพื้นที่ได้ ทั้งนี้ทั้งนั้นการแก้ไขปัญหาต่างๆ ต้องอาศัยเวลาและจังหวะที่เหมาะสมเป็นสำคัญ”

นายปรีชา ซาลง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 17 ตำบลช้างซ้าย อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี (สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2558) กล่าวว่า “วิธีการโน้มน้าวให้บุคคลอื่นๆ เห็นคล้อยตามสิ่งที่เราต้องการ คือเราเองต้องเข้าใจแล้วว่าเพื่อนๆ ต้องการอะไร เพราะเหตุอันใด เมื่อรู้ต้นตอสาเหตุแล้ว ก็พยายามแก้ไขปัญหา อะไรที่ยอมได้ก็ต้องยอมๆ กันไป อย่างไรก็ตามการทำงานในบทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ แต่ละตำแหน่ง ไม่ว่าจะเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ล้วนแล้วแต่มีบทบาทภาระหน้าที่ และกรอบการทำงานของตนเองแล้วทั้งสิ้น คนที่จะขึ้นมาเป็นผู้นำชุมชนท้องถิ่นได้ จะต้องรู้จักขนบธรรมเนียมข้อนี้เป็นอย่างดี”

การติดตั้งสถานีเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ก็เช่นเดียวกัน ผู้นำชุมชนท้องถิ่นจะทราบข่าวการเข้ามาเพื่อติดตั้งสถานีเตือนภัยในพื้นที่ของหน่วยงานราชการก่อนล่วงหน้า ทำให้ผู้นำชุมชนท้องถิ่นมีการพูดคุยนอกรอบเพื่อคัดสรรสถานที่ติดตั้งสถานีเตือนภัย และคัดเลือกผู้เหมาะสมที่จะทำหน้าที่อาสาผู้รู้ประจำสถานีเตือนภัยไว้ก่อนล่วงหน้าแล้ว ก่อนการจัดประชุมประชาคมหมู่บ้านขึ้นอย่างเป็นทางการ ผลคือทำให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการกิจการเตือนภัย ดำเนินไปได้อย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตามในพื้นที่ดังกล่าว อาสาผู้รู้ประจำสถานีเตือนภัย ยังคงสามารถโน้มน้าวผู้นำคนอื่นๆ ให้คิดเห็นสอดคล้องกับตนเองได้ ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการที่อาสาผู้รู้ประจำสถานีเตือนภัยได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่นๆ ภายในชุมชนด้วย จึงส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่ให้ความเกรงใจ และปฏิบัติตามแนวทางของอาสาผู้รู้ประจำสถานีเตือนภัยได้โดยง่าย ผลจากการใช้กลยุทธ์และวิธีการต่างๆ ที่นำไปสู่ความเห็นที่ตรงกันทุกๆ ฝ่ายของผู้นำชุมชนท้องถิ่น ได้ช่วยสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชุมชน ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ชัดเจน และมีเป้าหมายแห่งการเปลี่ยนแปลงที่ ถือเป็นความสำเร็จระดับหนึ่งของผู้นำชุมชนในการทำหน้าที่อาสาผู้รู้ประจำสถานีเตือนภัยภายในชุมชน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การศึกษาบทบาททางการเมืองและภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนท้องถิ่นต่อเพื่อนผู้นำชุมชนท้องถิ่นด้วยกันเอง ในการแสดงบทบาทการโน้มน้าวให้เพื่อนผู้นำคิดเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับตนเอง พื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ผู้นำชุมชนท้องถิ่นนิยมใช้วิธีการพูดคุยนอกรอบเพื่อแสดงความคิดเห็นแบบตรงไปตรงมาก่อนการเสนอความคิดเห็นในเวทีการประชุมใหญ่ เป็นเครื่องมือในการจัดการความขัดแย้งและเป็นการชักจูงผู้นำชุมชนคนอื่นๆ ให้คิดเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกันในการเสนอความคิดเห็นในเวทีการประชุมใหญ่ ทั้งนี้รูปแบบวิธีการ จะใช้การนัดหมาย หรือ และตกลงแลกเปลี่ยนในประเด็นต่างๆ ที่ผู้นำชุมชนต่างๆ นำเสนอแล้วลงมติเพื่อคัดเลือกเสนอประเด็นที่ทุกคนเห็นด้วยที่สุด เพื่อให้นำเสนอในเวทีการประชุมใหญ่ ในการออกเป็นระเบียบและกฎข้อบังคับต่อไป อย่างไรก็ตามข้อดีของการพูดคุยนอกรอบก่อนการเสนอความคิดเห็นในที่ประชุมใหญ่ คือ ทำให้บรรยากาศในการประชุมเป็นไปโดยราบรื่น ไม่มีความขัดแย้งใดๆ สามารถควบคุมระยะเวลาการดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามแผนงาน ปราศจากข้อโต้แย้งอันร้ายแรงหรือการมีประเด็นปัญหาที่ทำให้การประชุมติดขัดหรือมีอันต้องยกเลิกไป ช่วยให้การประชุมเป็นไปตามกำหนดแห่งระเบียบวาระการประชุม แต่สำหรับข้อเสียของการคุยนอกรอบนี้ คือ ทำให้ประชาชนทั่วไปไม่มีสิทธิเสนอความคิดเห็นที่แตกต่างได้ เกิดการผูกขาดการใช้อำนาจโดยชนชั้นน่ายภายในชุมชน

1.3 บทบาทผู้นำท้องถิ่นต่อประชาชนในพื้นที่ ศึกษาภาวะผู้นำ บทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่น และบทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนท้องถิ่น ในการดำเนินกิจกรรมด้านการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ต่อประชาชนในพื้นที่ ช่วงสถานการณ์ ก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุพิบัติภัยน้ำท่วม ดินถล่ม โดยแยกศึกษารายละเอียด 2 หัวข้อ ดังนี้

1.3.1 การรวมกลุ่มของประชาชน

การศึกษารoles บทบาททางการเมืองและภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในความสามารถและการใช้เทคนิควิธีการต่างๆ ที่ทำให้เกิดการรวมกลุ่มของประชาชนในพื้นที่ เพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการกิจการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ซึ่งศึกษาในพื้นที่ซึ่งติดตั้งสถานีเตือนภัยไว้ ณ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ผู้นำชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทอย่างยิ่งต่อการรวมตัวของประชาชน เพราะในพื้นที่ชุมชนผู้นำท้องถิ่นถือเป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรมสาธารณะ ทั้งนี้เพราะการรวมตัวกันของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีผู้ที่ทำหน้าที่นำ คัดลั่นใจ และดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในนามของส่วนร่วม ซึ่งในพื้นที่ชุมชนแต่ละแห่ง จะมีผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่ถูกต้องตามกฎหมายอยู่แล้ว การแสดงบทบาทหน้าที่ในฐานะผู้นำกลุ่มจึงเป็นไปโดยชอบธรรม อย่างไรก็ตามในการรวมกลุ่มประชาชนของผู้นำชุมชนท้องถิ่น ผู้นำชุมชนท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจและอิทธิพล

มากพอสมควรที่จะทำให้ประชาชนในชุมชนเกิดการเชื่อฟัง และรวมตัวกันขึ้นในสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง ณ เวลาใด เวลาหนึ่ง โดยรูปแบบและวิธีการที่จะทำให้เกิดการรวมกลุ่มขึ้นของประชาชนในพื้นที่ ก็เป็นเทคนิคและกลยุทธ์เฉพาะบุคคลตามความถนัดและความสามารถส่วนบุคคลของผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่จะประยุกต์ใช้ เช่น การประชาสัมพันธ์เชิญชวนด้วยเสียงตามสาย การทำหนังสือแจ้งอย่างเป็นทางการ การแจ้งประสานทีมงานภายในชุมชนให้เป็นผู้รวบรวมมวลชน เป็นต้น

จากการสังเกตสภาพชุมชนโดยทั่วไปในอำเภอกาญจนดิษฐ์ โดยเฉพาะพื้นที่หมู่บ้านซึ่งทางสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ได้เข้าไปติดตั้งสถานีเตือนภัย พบว่า ประชาชนกับผู้นำชุมชนท้องถิ่นจะมีความสนิทสนมใกล้ชิดกันมาก ผู้นำชุมชนท้องถิ่นรู้จักประชาชนภายในชุมชนตนเองเป็นอย่างดี สามารถจดจำชื่อเสียงเรียงนาม ญาติพี่น้อง และสถานที่ที่อยู่ของแต่ละบุคคลได้อย่างชัดเจนแม่นยำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันภายในชุมชน ที่มีการพึ่งพาอาศัยและคอยช่วยเหลือซึ่งกันและกันของคนภายในชุมชนมาโดยตลอด ทำให้เกิดความสนิทสนมดูญาติพี่น้องกันทั้งหมู่บ้าน ข้อดีของการที่ประชาชนในชุมชนมีความสนิทสนมกัน คือทำให้ประชาชนในชุมชนดังกล่าวมีความเข้มแข็ง การที่จะจัดกิจกรรมใดๆ สามารถทำได้ง่าย เพราะจะได้รับความร่วมมือด้วยดีจากคนในชุมชน อย่างไรก็ตามการแสดงบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จากการสังเกตพบว่าผู้นำชุมชนท้องถิ่นคือบุคคลที่มีบารมีภายในชุมชนแต่เดิม เป็นตระกูลที่เคยเป็นผู้ที่สร้างประโยชน์และเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนตั้งแต่สมัยดั้งเดิม โดยในปัจจุบันมีการสืบทอดให้ลูก หลานภายในตระกูล ทำหน้าที่เป็นผู้นำชุมชนท้องถิ่นต่อไป ในฐานะผู้แทนประชาชน

สำหรับวิธีการของผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่ใช้เป็นกลยุทธ์ในการเรียกร้องความสนใจจากประชาชนในชุมชนต่อบทบาทการเป็นผู้นำในการรวมกลุ่มมวลชนภายในชุมชนนั้น พบว่าใช้วิธีการแจ้งข่าวประชาสัมพันธ์ในเชิงอธิบายให้ประชาชนเห็นประโยชน์ของการเข้าร่วมกิจกรรม และอาจมีสิ่งที่เป็นแรงจูงใจซึ่งสามารถทำให้เกิดการรวมกลุ่มของประชาชนง่ายขึ้น เช่น การจัดเลี้ยงอาหารกลางวันหลังเสร็จสิ้นการประชุม/กิจกรรมกลุ่ม เป็นต้น แรงจูงใจดังกล่าวทำให้ประชาชนในพื้นที่ให้ความสนใจและอยากที่จะเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น ทำให้การรวมมวลชนเพื่อจัดกิจกรรมต่างๆ ของผู้นำชุมชนท้องถิ่นทำได้ง่ายดาย

จากการสัมภาษณ์ นายวาณิช ขวัญทองอินทร์ อาสาผู้รู้ประจำสถานีเตือนภัยบ้านนาดอน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลช้างขวา (สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2558) กล่าวว่า “ในการจัดประชุมหรือทำกิจกรรมที่เป็นกรรวมกลุ่มของคนจำนวนมากๆ จะต้องมีความพร้อมในด้านสถานที่ให้สมบูรณ์ และมีจุดพิเศษเด่นออกมาในบริเวณนั้น เพื่อดึงความสนใจของชาวบ้าน เพราะชาวบ้านเค้าจะสงสัยว่าเค้าทำอะไรกัน แล้วชาวบ้านก็จะเข้ามาสอบถาม ซึ่งเป็น

โอกาสดีที่เราจะได้เชิญชวนและฝากบอกประชาชนสัมพันธ์การจัดกิจกรรมด้วย” จากบทสัมภาษณ์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าผู้นำชุมชนจะต้องมีเทคนิควิธีการต่างๆ จากหลากหลายศาสตร์ เช่น รูปแบบทางรัฐศาสตร์ คือการเชิญชวนเพื่อมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่กิจกรรมทางภาครัฐ รูปแบบทางการตลาด คือ วิธีการดึงดูดความสนใจของประชาชนให้สนใจที่จะเข้าร่วมทำกิจกรรมกับหน่วยงาน เป็นต้น โดยทักษะต่างๆ เหล่านี้ต้องอาศัยประสบการณ์การทำงานด้านมวลชนที่มากพอสมควร จึงจะสามารถทำให้การรวมกลุ่มของประชาชนในพื้นที่เป็นไปได้โดยง่ายได้ เกิดการรวมกลุ่มของประชาชนมากพอสำหรับการทำกิจกรรมต่างๆ ได้เสร็จสมบูรณ์

จากบทสัมภาษณ์ นายภาณุพล ภิโสภณย์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการส่วนประสานและบริหารจัดการลุ่มน้ำตาปี (สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2558) กล่าวว่า “พื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์เป็นพื้นที่ที่ประชาชนมีความเข้มแข็ง และผู้นำชุมชนในพื้นที่เองก็มีศักยภาพสูง ในการลงพื้นที่เพื่อจัดกิจกรรมทุกครั้งจะได้รับความร่วมมือจากผู้นำชุมชนท้องถิ่นเป็นอย่างดี โดยเฉพาะบทบาทในการเชิญชวนประชาชนในพื้นที่เข้าร่วมประชุมตาม โครงการที่ส่วนประสานและบริหารจัดการลุ่มน้ำ ตาปีจัด โครงการ ผู้นำชุมชนในพื้นที่เองให้ความสำคัญกับหน่วยงานราชการและองค์กรต่างๆ ที่เข้าไปดำเนินงานในพื้นที่ โดยเฉพาะกิจกรรมที่เป็นประโยชน์กับพื้นที่ ด้วยสภาพพื้นที่ของอำเภอกาญจนดิษฐ์ซึ่งหลายพื้นที่ตั้งอยู่ห่างไกลจากตัวเมืองใหญ่ สภาพพื้นที่เป็นพื้นที่เรือกสวน ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา โดยลักษณะทางสภาพพื้นที่และสังคมทำให้ประชาชนมีความใกล้ชิดกัน ช่วยเหลือเกื้อกูล มีน้ำใจ และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ด้วยเหตุผลดังกล่าว อาจส่งผลให้ในการจัดกิจกรรมอะไรสักอย่างในพื้นที่ จะให้ความเข้มแข็งของพลังประชาชนในการให้ความร่วมมืออย่างเป็นหนึ่งมาโดยตลอด” จากบทสัมภาษณ์ดังกล่าวจะให้ได้ว่า บทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นมีส่วนสำคัญต่อการรวมกลุ่มของประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างยิ่ง การที่ประชาชนจะรวมพลังเป็นหนึ่งเดียวกัน ได้ก็ต้องมีผู้นำชุมชนที่มีความสามารถในการดึงดูดและรวบรวมมวลชนได้ อย่างไรก็ตามปัจจัยด้านสภาพพื้นที่และสภาพทางสังคมในด้านการประกอบอาชีพ อาจมีส่วนช่วยให้เกิดความเข้มแข็งของประชาชนในพื้นที่โดยปัจจัยดังกล่าวอาจทำให้การรวมกลุ่มของประชาชนในพื้นที่ทำได้ง่ายกว่าพื้นที่อื่นๆ นับเป็นปัจจัยบวกที่ส่งผลให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนและช่วยส่งเสริมบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นให้โดดเด่นขึ้นมาก

จากบทสัมภาษณ์ คุณลุงคำ (นามสมมุติ) (สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ 12 กันยายน 2558) กล่าวว่า “การเรียกร้องให้คนมาประชุมหรือชุมนุมกัน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คนๆ นั้นต้องเป็นที่เคารพและเชื่อฟังของประชาชน จะต้องมีผลงานที่เป็นประจักษ์ว่าทำงานเพื่อมวลชน จริง ชาวบ้านจึงจะให้ความสำคัญและความร่วมมือ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความอาวุโส เป็นสิ่งสำคัญ การเชื่อใครสักคนย่อมเลือกคนที่มียุมากกว่าอยู่แล้ว เพราะถือว่ามีความประสบการณ์ในการทำงานมาก่อน ” จากบท

สัมภาษณ์จะเห็นได้ว่า ความรู้ ประสบการณ์ในการทำงาน รวมถึงความอาวุโสของผู้นำชุมชนท้องถิ่นเป็นตัวแปรสำคัญที่จะทำให้ประชาชนในพื้นที่ให้ความสำคัญ และปฏิบัติตามอย่างไรก็ตามหากผู้นำยังเป็นคนรุ่นใหม่ ก็เป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องแสดงฝีมือให้ประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะผู้สูงอายุในพื้นที่ยอมรับให้ได้

นางหนูเรียง โคตรพันธ์ ประชาชนในพื้นที่บ้านสวนปราง (สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2558) กล่าวว่า “เวลาที่มีการประชุมในหมู่บ้าน ก็จะได้รับแจ้งความจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนมากจะบอกว่ามีข้าวเลี้ยง ไปกินข้าวกัน.....ก็ดีค่ะได้พบปะพูดคุยกันระหว่างเพื่อนๆ ด้วยกันในพื้นที่ เพราะในแต่ละวัน ต่างคนต่างงาน ไม่มีเวลาว่าง การประชุมแต่ละครั้งจึงเหมือนการนัดสังสรรค์กันของคนในหมู่บ้าน ” จากบทสัมภาษณ์เห็นได้ ผู้นำชุมชนใช้กลยุทธ์ แรงจูงใจที่ประชาชนในพื้นที่ต้องการมาเป็นจุดในการรวมกลุ่มประชาชนในพื้นที่เข้าร่วมกัน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า บทบาททางการเมืองและภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในความสามารถและการใช้เทคนิควิธีการต่างๆ ที่ทำให้เกิดการรวมกลุ่มของประชาชนในพื้นที่ เพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในภารกิจารเดือนกษัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 โดยเฉพาะพื้นที่หมู่บ้านซึ่งทางสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ได้เข้าไปติดตั้งสถานีเดือนกษัย อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ประชาชนกับผู้นำชุมชนท้องถิ่นจะมีความสนิทสนมใกล้ชิดกันมาก ผู้นำชุมชนท้องถิ่นรู้จักประชาชนภายในชุมชนตนเองเป็นอย่างดี สามารถจดจำชื่อเสียงเรียงนาม ญาติพี่น้อง และสถานที่อยู่ของแต่ละบุคคลได้อย่างชัดเจนแม่นยำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันภายในชุมชน ที่มีการพึ่งพาอาศัยและคอยช่วยเหลือซึ่งกันและกันของคนภายในชุมชนมาโดยตลอด ทำให้เกิดความสนิทสนมคุ้นเคยกันทั้งหมู่บ้าน การที่ประชาชนในชุมชนมีความสนิทสนมกันนั้น ก่อให้เกิดความเข้มแข็งของประชาชนในชุมชนดังกล่าว ซึ่งหากมีกิจกรรมใดๆ ภายในชุมชน ก็สามารถเรียกรวมกลุ่มของประชาชนในพื้นที่ได้ง่ายได้ เพียงบอกปากต่อปาก ก็จะได้รับความร่วมมือด้วยดีจากคนในชุมชน นอกจากนี้ผู้นำชุมชนท้องถิ่นยังใช้กลยุทธ์ในการเรียกร้องความสนใจจากประชาชนในชุมชน โดยการใช้วิธีการแจ้งข่าวประชาสัมพันธ์ในเชิงอธิบายให้ประชาชนเห็นประโยชน์ของการเข้าร่วมกิจกรรม และอาจมีสิ่งที่เป็นแรงจูงใจซึ่งสามารถทำให้เกิดการรวมกลุ่มของประชาชนง่ายขึ้น เช่น การจัดเลี้ยงอาหารกลางวันหลังเสร็จสิ้นการประชุม/กิจกรรมกลุ่ม เป็นต้น แรงจูงใจดังกล่าวทำให้ประชาชนในพื้นที่ให้ความสนใจและอยากที่จะเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น ทำให้การรวมมวลชนเพื่อจัดกิจกรรมต่างๆ ของผู้นำชุมชนท้องถิ่นทำได้ง่ายคายน

1.3.2 การให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ การแก้ไขปัญหา

การศึกษาภาวะผู้นำ และบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่น กับความสามารถในการให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามเงื่อนไขของกิจกรรมการเตือนภัย ตลอดจนการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชุมชนของตนเองในเหตุการณ์พิบัติภัยน้ำท่วม-ดินถล่มได้ โดยเฉพาะผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่เป็นอาสาสมัครประจำสถานีเตือนภัยพื้นที่ตำบลคลองสระ ตำบลช้างซ้าย และตำบลช้างขวา อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การที่ผู้นำชุมชนท้องถิ่นจะสามารถแสดงบทบาทให้ประชาชนในพื้นที่เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำ ข้อเสนอแนะ หรือรูปแบบแนวทางการแก้ไขปัญหาของตนเองได้นั้น ผู้นำชุมชนท้องถิ่นจะต้องมีคุณสมบัติหลายๆ ประการ เช่น มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี มีประสบการณ์ในการทำงานด้านนั้น และมีความเฉลียวฉลาดประเมินสถานการณ์ความเป็นไปของเหตุการณ์ข้างหน้าได้เป็นอย่างดี แม่นยำ ตลอดจนการวิเคราะห์ทิศทางในเรื่องต่างๆ เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด ทันทีทันที และสามารถตอบโต้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ประชาชนในพื้นที่โดยส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์จากการแก้ไขปัญหา มีผลงานที่ผ่านมารันดี คุณภาพของการทำงานของผู้นำชุมชนท้องถิ่น เหล่านี้คือคุณลักษณะที่จะทำให้ผู้นำชุมชนท้องถิ่นมีความเหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ผู้นำประชาชนและเป็นผู้กำหนดทิศทางภายในชุมชนได้อย่างสมบูรณ์ ก่อให้เกิดแรงศรัทธา ความเชื่อมั่น และการพร้อมยินยอมปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจของประชาชนในพื้นที่ต่อตัวผู้นำชุมชนท้องถิ่น ผลคือนอกจากจะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชนได้แล้ว ยังทำให้ประชาชนเกิดความมั่นใจ แรงศรัทธา ก่อเกิดเป็นอำนาจ บารมี ยังผลที่ดีในทางการเมืองของผู้นำชุมชนท้องถิ่นคนดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ นายพรเลิศ เพชรสุวรรณ ตำแหน่ง รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี (สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2558) กล่าวว่า “ในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับภัยธรรมชาติน้ำท่วม ดินถล่มนั้น ปกติชาวบ้านแถวนี้รู้จักวิธีการในการป้องกันตัวเองและทรัพย์สินจากภัยธรรมชาติดังกล่าวดีพอสมควรอยู่แล้ว เนื่องจากประสบการณ์ที่เคยประสบมาเป็นประจำ พวกเราวิธีการปรับตัวและรับมือหากเกิดเหตุการณ์ดังกล่าว เช่น หากฝนตกหนักมากๆ ชาวบ้านแถวริมคลองก็จะเฝ้าระวังและเคลื่อนทรัพย์สินที่มีค่าที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ไปยังที่ที่เป็นเนินสูงในหมู่บ้าน สำหรับการมีเครื่องมือที่ทันสมัยจากหน่วยงานราชการติดตั้งภายในพื้นที่หมู่บ้านก็นับว่าดี ยิ่งเข้าไปอีก เป็นการเพิ่มความมั่นใจให้พวกเราได้ปรับตัวและหาวิธีการรับมือจากเหตุการณ์ภัยที่อาจจะเกิดขึ้น อย่างไรก็ตามสภาพพื้นที่บ้านสวนปราง เป็นพื้นที่แนวยาวตอนบนติดกับเทือกเขา ซึ่งเป็นพื้นที่ต้นน้ำก่อนส่งกระแส น้ำไหลมาตามลำคลองในหมู่บ้านออกสู่พื้นที่ตำบลอื่นๆ ใกล้เคียง ดังนั้นผมคิดว่าถ้าจะให้การเตือนภัยน้ำท่วมดินถล่มได้ผลร้อยเปอร์เซ็นต์ ควรติดตั้งสถานีเตือนภัย

เพิ่มตรงจุดบริเวณต้นน้ำอีกจุดหนึ่ง ถึงแม้จุดดังกล่าวจะมีประชาชนอาศัยอยู่ไม่มาก แต่ถือว่าคุ้มค่า เพราะหากพื้นที่ตอนบนมีการแข็งเตื่อน ชาวบ้านแถวพื้นที่ตอนกลาง ตอนล่างที่อาศัยกันอยู่อย่างหนาแน่น จะได้ต้นตัวและเตรียมความพร้อมรับมือสถานการณ์ภัยพิบัติที่อาจจะเกิดขึ้น ปัญหาอีกประการคือสภาพลำคลองภายในพื้นที่บ้านสวนปรังต้นขึ้นเพราะการทับถมของเศษดินที่ไหลจากพื้นที่ต้นน้ำทำให้การระบายน้ำในลำคลอง เคลื่อนตัวช้า ส่งผลให้เกิดน้ำล้นตลิ่งไหลบ่าเข้าท่วมพื้นที่บริเวณริมคลองตัว นั้น ทางหมู่บ้านอยากให้ภาครัฐช่วยสนับสนุนเครื่องมือ เครื่องจักรกลขนาดใหญ่เพื่อใช้ในการขุดลอกคูคลอง เพิ่มการไหลของน้ำให้ดีขึ้น และปัญหาประการสุดท้าย ตรงจุดผ่านบริเวณทางข้ามตรงสะพานทางเข้าหมู่บ้านอยากให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการจัดทำสะพาน มาปรับปรุงแก้ไขตรงคอสะพาน ผมคิดว่าควรเพิ่มขนาดท่อบริเวณตรงจุดนี้ให้ใหญ่กว่านี้ เพราะกระแสน้ำบริเวณนี้เชี่ยวกราด หากท่อระบายน้ำเหล็ก อาจต้านแรงกระแสน้ำไม่ไหว ส่งผลให้สะพานพังก็เป็นได้ ฝากความคิดเห็นเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนงาน ในเบื้องต้น” จากบทสัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของตัวผู้นำชุมชนท้องถิ่น การที่จะก้าวขึ้นไปเป็นผู้นำชุมชนได้จำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล สามารถมองเห็นเหตุของปัญหาและหาแนวทางการแก้ไขได้ ผู้นำจึงต้องมีความกล้าหาญ เด็ดเดี่ยวไม่กลัวต่อปัญหาอุปสรรคใดๆ ที่จะเกิดขึ้น อย่งไรก็ตาม ประสบการณ์ในการเผชิญเหตุการณ์ของตัวผู้นำชุมชนท้องถิ่นเองก็มีส่วนสำคัญยิ่ง เพราะถือเป็นความมั่นใจที่เพิ่มขึ้นให้กับตัวผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการแสดงบทบาทให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ และแนวทางการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ชุมชนได้ ประชาชนในพื้นที่ยอมรับและปฏิบัติตาม

จากบทสัมภาษณ์ คุณลุงคำ (นามสมมุติ) (สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ 12 กันยายน 2558) กล่าวว่า “การที่จะให้ประชาชนเชื่อฟัง และปฏิบัติตามผู้นำชุมชนท้องถิ่น นั้น ผู้นำคนดังกล่าวจำเป็นต้องมีประสบการณ์ และต้องผ่านเหตุการณ์ในเรื่องนั้นๆ มาก่อน จึงจะมองเห็นภาพได้ชัดเจน สามารถจัดวางบุคคล ตำแหน่งงาน และบริหารจัดการงานต่างๆ ได้ดี โดยต้องมีความอาวุโสพอควร” จากบทสัมภาษณ์จะเห็นได้ว่า ความรู้ ประสบการณ์ในการทำงาน รวมถึงความอาวุโสของผู้นำชุมชนท้องถิ่นเป็นตัวแปรสำคัญที่จะทำให้ประชาชนในพื้นที่ให้ความสำคัญ และไว้วางใจ ยินยอมปฏิบัติตามคำแนะนำ ข้อเสนอแนะ และข้อเสนอแห่งแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ ผู้นำที่ยังไม่มีประสบการณ์ ไม่ได้ผ่านงานในเรื่องที่เกี่ยวข้อง มาก่อน ประชาชนในพื้นที่ก็ไม่เกิดความมั่นใจในคำแนะนำ โดยอาจจะไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้นำชุมชนได้ ซึ่งหากเป็นเช่นนั้น จะทำให้ผู้นำชุมชนท้องถิ่นไม่สามารถบริหารจัดการพื้นที่ภายในชุมชนได้อย่างเป็นเอกภาพ ส่งผลให้อำนาจทางการเมือง หรือบารมีที่มีภายในชุมชนลดลงได้ หากเป็นเช่นนั้น ก็ย่อมหมายถึงการสั่นคลอนแห่งอำนาจทางการเมืองในพื้นที่ชุมชนดังกล่าว มีความเสี่ยงที่ผู้นำ

ชุมชนท้องถิ่นคนดังกล่าวจะไม่สามารถเป็นผู้นำชุมชนได้ต่อไป เนื่องจากประชาชนในพื้นที่ไม่ยอมรับ

อย่างไรก็ตาม ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าลักษณะของผู้นำชุมชนท้องถิ่นมีความหลากหลาย บางพื้นที่ผู้นำชุมชนท้องถิ่นเป็นบุคคลที่มีบารมีในท้องถิ่นแต่เดิม หรือเป็นลูก หลาน ญาติพี่น้องของผู้มีบารมีในพื้นที่ สอดคล้องตามบทสัมภาษณ์นางหนูเรียง โคตรพันธ์ ประชาชนในพื้นที่บ้านสวนปราง (สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2558) กล่าวว่า “คนทำหน้าที่ดูแลเครื่องเดือนภัยในหมู่บ้านคือน้องเก่ง (นายศักดิ์สิทธิ์ รุ่งแดง) ลูกอดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 และเป็นน้องผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 คนปัจจุบัน คือน้องเก่งเป็นคนเห็นมาตั้งแต่เด็กๆ นิสัยดี ทำงานเก่ง ช่วยพ่อกับพี่ทำงานการเมืองมาตั้งแต่เด็กๆ เป็นคนหนุ่มไฟแรง คิดว่าน่าจะดูแลเครื่องเดือนภัยและทำหน้าที่ในการแจ้งเดือนภัยในหมู่บ้านได้ดี ” จากบทสัมภาษณ์เห็นได้ว่าการที่ผู้นำชุมชนเป็นลูก หลาน ญาติพี่น้องของผู้มีบารมีในพื้นที่ตระกูลเดียวกันจะทำให้การทำงานคล่องตัว มีการสนับสนุนและให้การช่วยเหลือจากผู้นำด้วยกันในพื้นที่ด้วยความเต็มใจ ไม่ค่อยขัดแย้งหรือขัดขวางการปฏิบัติงาน ส่งผลให้การทำงานต่างๆ ประสบผลสำเร็จตามที่ใ้วางไว้

จากบทสัมภาษณ์ ของนายฉลอง ลีสง่า ตำแหน่ง ช่างฝีมือสนาม ข3 สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2558) กล่าวว่า “ในการทำงานในพื้นที่ชุมชน การที่เราได้เข้าไปติดต่อประสานงานกับผู้นำชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่นั้นๆ ก่อนเข้าไปดำเนินการในเรื่องใดๆ ในพื้นที่จะทำให้รู้สึกอุ่นใจ และมีความปลอดภัยในการทำงานมากกว่าที่เราเข้าไปโดยไม่ได้ติดต่อประสานงานกับผู้นำชุมชนท้องถิ่น และในกรณีมีปัญหาใดๆ ผู้นำชุมชนท้องถิ่นสามารถช่วยแก้ไขปัญหาได้ ดังเช่นกรณีเข้าไปในพื้นที่แล้วมีปัญหากการเชื่อมโยงสัญญาณโทรศัพท์ ต้องเปลี่ยนที่ตั้งสถานี การเปลี่ยนสถานีโดยมีผู้นำชุมชนท้องถิ่นรับทราบ จะทำให้การทำงานง่าย และไม่มีปัญหาใดๆ ตามมาในการทำงานขั้นตอนต่อไป”

นอกจากนี้การ มีทีมงานเครือข่ายที่เข้มแข็งกระจายตัวภายในชุมชน การทำงานมีความรวดเร็วมากขึ้น ประชาชนในพื้นที่ได้รับประโยชน์กันอย่างทั่วถึง ขณะที่บางพื้นที่ผู้นำชุมชนท้องถิ่นเป็นบุคคลเป็นจุดเชื่อมโยงของความเป็นสาธารณะ การมอบความไว้นับถือเชื่อใจ ความรัก เคารพในตัวผู้นำชุมชนท้องถิ่น ทำให้เกิดการมอบอำนาจของประชาชนให้เป็นผู้บริหารจัดการภายในชุมชน สำหรับบทบาทในการให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ ตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น พบว่าผู้นำชุมชนท้องถิ่นจะเป็นผู้นำในการตัดสินใจในแนวทางปฏิบัติต่างๆ โดยผลการตัดสินใจนั้นได้มาจากการปรึกษาจากหลายๆ ฝ่าย เช่น จากผู้นำชุมชนท้องถิ่นคนอื่นๆ ภายในชุมชน จากตัวแทนเครือข่ายประชาชนในพื้นที่ เป็นต้น โดยแนวทางที่ถูกเลือกใช้ประชาชนในพื้นที่ไม่มีข้อโต้แย้งใดๆ และพร้อมใจกันปฏิบัติตามข้อเสนอแนะ ข้อเสนอแนะ ตลอดจนแนวทางการแก้ไข

ปัญหาดังกล่าวมาโดยตลอด ทั้งนี้ผู้นำชุมชนท้องถิ่นจะนิยมสร้างทีมงานขึ้นมาเพื่อการกระจายการปฏิบัติงานออกไปสู่ประชาชน โดยทีมงานของผู้นำชุมชนจะเป็นบุคคลที่กระจายตัวอยู่ตามชุมชนต่างๆ ลักษณะดังกล่าวทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างรวดเร็ว รวมทั้งหากเกิดปัญหาใดๆ ภายในชุมชน ปัญหาดังกล่าวก็จะมาถึงผู้นำชุมชนได้อย่างรวดเร็วเช่นกัน ซึ่งเป็นผลดีของการมีเครือข่ายทีมงานทางการเมืองที่เข้มแข็งภายในชุมชน

อย่างไรก็ตามในการทำงานการเมืองของผู้นำชุมชนท้องถิ่น พบว่า ผู้นำชุมชนท้องถิ่นแต่ละประเภททำงานไม่เหมือนกัน ตัวอย่างเช่น ผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล, เลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล, รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล จะทำงานในรูปแบบทีมงานมีบุคคลหลายๆ ฝ่ายเข้ามาเกี่ยวข้อง การตัดสินใจ การเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา จะยึดโยงการมีส่วนร่วมและประโยชน์ส่วนใหญ่ของคนในชุมชน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าผลการตัดสินใจจะเกิดจากมติที่ประชุมขนาดย่อมมาแล้ว ส่วน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จะทำงานในรูปแบบเชิงกฎหมาย คือ การทำงานตามกฎหมาย กติกาที่กำหนดไว้ ยึดความถูกต้องและการที่ประชาชนในพื้นที่ได้รับประโยชน์ เป็นสำคัญ การตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาจะใช้บทบาทความเป็นผู้นำเฉพาะบุคคลสูง กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน จึงเป็นบุคคลที่ต้องมีประสบการณ์การทำงานสูง สามารถคาดการณ์และประเมินสถานการณ์ความเป็นไปของเหตุการณ์ในอนาคตได้อย่างชัดเจน เพื่อกำหนดรูปแบบวิธีการแก้ไขปัญหาขึ้น อย่างไรก็ตามไม่ว่าผู้นำซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้นำในการแก้ไขปัญหาในวิกฤตการณ์น้ำท่วม ดินถล่ม มาโดยลักษณะใด แต่ผลของการตัดสินใจเพื่อความอยู่ดีมีสุขและประโยชน์ส่วนใหญ่ของคนในชุมชนเป็นที่ตั้งทั้งสิ้น

จากบทสัมภาษณ์ของ นายภาณุพล ภิโสภณย์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการส่วนประสานและบริหารจัดการลุ่มน้ำตาปี (สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2558) กล่าวว่า “บทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่น จะมีบทบาทมากน้อยเพียงใดในพื้นที่ขึ้นอยู่กับความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ อย่างไรก็ตามหากตัวผู้นำสามารถแก้ไขปัญหา มีแนวทางในการทำงาน และสามารถให้คำแนะนำการปฏิบัติงานต่อบุคคลอื่นๆ ในพื้นที่ได้ ย่อมเป็นต่อการขึ้นเป็นผู้นำของผู้นำชุมชนคนท้องถิ่นในพื้นที่ได้ นอกจากประชาชนในพื้นที่ให้ความสำคัญแล้ว หน่วยงานภายนอกก็ยอมรับในบทบาทการบริหารและยินยอมให้มีบทบาทในการเป็นผู้จัดการกิจกรรมต่างๆ ด้วย”

ดังนั้นจะให้ได้ว่า บทบาทด้านการให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ แนวทางการแก้ไขปัญหาประเด็นต่างๆ ของผู้นำชุมชนท้องถิ่นต่อภารกิจการเตือนภัยล่วงหน้าของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 เป็นบทบาทที่ช่วยเสริมผู้นำชุมชนท้องถิ่นให้มี บารมีและมีภาพลักษณ์ทางการเมืองในฐานะผู้นำที่มั่นคงทางการเมืองมากขึ้น อย่างไรก็ตามในการแสดงบทบาทดังกล่าว ผู้นำ

ชุมชนท้องถิ่นจำเป็นต้องมีความรู้ ประสบการณ์ ความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงจะสามารถ ให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ แนวทางการแก้ไขปัญหาในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การกิจด้านการเตือนภัยล่วงหน้าของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ได้ดี โดยทักษะดังกล่าวเหล่านี้ ผู้นำชุมชนท้องถิ่นจำเป็นต้องเคยผ่านงาน หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงมาก่อน จึงจะทำให้ สามารถคาดเดาเหตุการณ์ข้างหน้าได้ มองภาพเหตุการณ์และทำนายเหตุการณ์ในอนาคตได้ นำมา ซึ่งการวางแผนการปฏิบัติงานในปัจจุบัน เพื่อให้ประชาชนมีความมั่นใจ และมีความปลอดภัยจาก การปฏิบัติตามคำแนะนำ และข้อเสนอแนะของผู้นำชุมชนท้องถิ่น ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวเหล่านี้จะ ทำช่วยส่งเสริมบทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนท้องถิ่นให้มีความมั่นคงขึ้น สาเหตุเนื่องมาจาก การที่ประชาชนในพื้นที่ที่มีความมั่นใจ วางใจ และในสถานการณ์วิกฤตผู้นำชุมชนท้องถิ่นจะถูกหยิบ ยกให้เป็นผู้นำโดยธรรมชาติ ทั้งนี้เพราะการมีความรู้ และมีวิสัยทัศน์ที่ก้าวไกล มองเห็นเหตุการณ์ ในอนาคตได้อย่างชัดเจน

บทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นต่อหน่วยงานอื่นๆ (กลุ่มนักวิชาการ และสื่อมวลชน)

ศึกษาภาวะผู้นำ บทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่น และบทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนท้องถิ่น ใน การดำเนินกิจกรรมด้านการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ต่อหน่วยงานอื่นๆ เช่น กลุ่ม นักวิชาการ และสื่อมวลชน ในช่วงสถานการณ์ ก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุพิบัติภัย น้ำท่วม ดินถล่ม โดยแยกศึกษารายละเอียด 1 หัวข้อ

การเป็นตัวแทนประชาชนในการแสดงความคิดเห็น นำเสนอบทสรุป/มติ

ต่อสาธารณะ

การศึกษารoles of ผู้นำชุมชนท้องถิ่น ในการแสดงความคิดเห็น การนำเสนอ ข้อเท็จจริงในกิจกรรมซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพิบัติภัยน้ำท่วม-ดินถล่ม และภารกิจการเตือน ภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ของชุมชนต่อหน่วยงานภายนอก เช่น สื่อมวลชน องค์กร ต่างๆ จากภายนอกที่ให้ความสนใจชุมชนทั้งภาครัฐและเอกชน เป็นต้น โดยศึกษาความสามารถ ของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการนำเสนอประเด็นที่สำคัญต่างๆต่อสาธารณะชนในฐานะตัวแทนของ คนในชุมชน คุณสมบัติของภาวะผู้นำ ปฏิภาณไหวพริบที่ดี การตัดสินใจ ตลอดจนทักษะการ สื่อสารในที่สาธารณะ ก่อให้เกิดความเชื่อถือในข้อมูลที่นำเสนอ และเรียกความสนใจจากหน่วยงาน ภายนอกให้เล็งเห็นถึงความสำคัญของชุมชนเพิ่มมากขึ้น

การที่ผู้นำชุมชนท้องถิ่นจะมีทักษะการสื่อสารที่ดีต่อหน่วยงานภายนอกนั้น ผู้นำชุมชนท้องถิ่นจำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนหรือเข้ารับการฝึกอบรมจากหน่วยงานภายนอกอยู่ เป็นประจำ จึงจะทำให้เกิดความรู้สึกมั่นใจ สามารถพูดสื่อสารในที่สาธารณะได้อย่างจะฉานตรง ประเด็น และมีน้ำเสียงที่เรียกร้องความสนใจได้ อย่งไรก็ตามโดยส่วนใหญ่แล้ว ทักษะการสื่อสาร

ของผู้นำชุมชนท้องถิ่นถือเป็นทักษะพื้นฐานประการแรกซึ่งผู้นำทุกคนต้องมี และเป็นพรสวรรค์ประจำตัวมาตั้งแต่ได้รับตำแหน่งให้เป็นผู้มาแล้ว ส่วนการที่จะสื่อสารได้ดีมากน้อยแค่ไหน ก็ขึ้นอยู่กับ การได้รับการฝึกฝน หากมีการสื่อสารอยู่เป็นประจำก็จะช่วยให้ทักษะการสื่อสารมีความเป็นสากลและสามารถสื่อความหมายได้ในระดับกว้างขึ้น นอกจากการการติดต่อสื่อสารแล้วผู้นำชุมชนท้องถิ่นจะต้องมีปฏิภาณไหวพริบที่ดี สามารถพุดจาโต้ตอบคำถามด้วยข้อเท็จจริง และมีการแสดงเหตุผลที่สามารถโน้มน้าวให้ผู้ฟังคิดเห็นคล้อยตามได้ด้วย ถือเป็นอีกทักษะหนึ่งที่ผู้นำชุมชนจะต้องมี เพื่อแสดงความเป็นผู้นำของชุมชน ทั้งนี้ในการแก้ไขปัญหาต่างๆของชุมชนนั้น ประชาชนในพื้นที่ย่อมรู้สาเหตุแห่งปัญหาและแนวทางการแก้ไขดีที่สุดเพราะถือเป็นคนในพื้นที่ เป็นผู้เผชิญเหตุโดยตรง ซึ่งผู้นำชุมชนท้องถิ่นก็คือตัวแทนของประชาชนที่จะต้องแสดงบทบาทหน้าผู้นำในการนำเสนอประเด็น เรื่องราวต่างๆ ของชุมชนต่อหน่วยงานภายนอกให้ละเอียดครบถ้วน รวมถึงต้องสร้างความน่าเชื่อถือ ความน่าใจสนใจสนของชุมชนให้หน่วยงานภายนอกเกิดความสนใจอีกด้วย

จากการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ผู้นำบ้านมั่นคง: ออนไลน์) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของผู้นำชุมชนบ้านมั่นคง ที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ผู้นำชุมชนให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมของตนเอง เพื่อสื่อสารภายในขบวนองค์กรชุมชนและกับสังคมสาธารณะมากขึ้นความพร้อมของชุมชนเพื่อการสื่อสาร ผู้นำชุมชนระบุว่า การสื่อสารที่ประสบความสำเร็จ ต้องเตรียมการทั้งเรื่องข้อมูลโดยมีข้อมูลที่อ่านหรือฟังแล้วเข้าใจได้ง่าย มีความถูกต้อง ทันสมัย และหยิบมาใช้ได้ทันเวลา การคัดเลือกผู้นำที่มีทักษะในการสื่อสารโดยจัดวางตัวบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถในการประเด็นหรือเรื่องต่างๆ การสำรวจช่องทางการสื่อสารที่มีอยู่ทั้งหมด การมีที่ปรึกษาช่วยงานชุมชนในเรื่องการสื่อสารประชาสัมพันธ์ การประสานงานกับนักวิชาการหรือสถาบันการศึกษาในพื้นที่ การค้นหาประเด็นและข่าวที่เป็นจุดขาย การสร้างพลังเครือข่ายชุมชน การสร้างเว็บไซต์ของชุมชน การจัดทำประวัติชุมชน การสร้างผู้นำชุมชนคนรุ่นใหม่ที่มีความรู้และพร้อมช่วยงานสื่อสารของชุมชน รวมทั้งการจัดทำแผนงานและงบประมาณด้านการสื่อสาร เป็นต้น

อย่างไรก็ตามในเหตุการณ์พิบัติภัยน้ำท่วมดินถล่ม และภารกิจการการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ผู้นำชุมชนท้องถิ่นภายในพื้นที่เกิดเหตุจะต้องถ่ายทอดข้อมูลอันเป็นข้อเท็จจริงแจ้งให้หน่วยงานภายนอกทราบ เพื่อจะได้มีการเตรียมความพร้อมเข้าให้การช่วยเหลือชุมชนในยามเกิดวิกฤตการณ์ร้าย โดยในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทางสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ได้ติดตั้งสถานีเตือนภัยไว้ เพื่อเป็นเครื่องมือให้ชุมชนได้ประเมินสถานการณ์ และเตรียมความพร้อมรับมือต่อเหตุการณ์น้ำหลาก ดินถล่มที่อาจจะเกิดขึ้นภายในชุมชนได้ ซึ่งจุดติดตั้งสถานีเตือนภัยในพื้นที่ดังกล่าวคือ บริเวณ ตำบลคลองสระ ตำบลช้าง

ซ้าย และตำบลข้างขวา ซึ่งในบริเวณดังกล่าวมีลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่เสี่ยงต่อการเกิดน้ำหลาก ดินถล่มสูง โดยเฉพาะพื้นที่ตำบลคลองสระที่บริเวณหมู่บ้านตั้งอยู่ห่างไกลจากถนนสายหลักของจังหวัด การสัญจรไปมาทำได้ไม่สะดวกมากนัก ดังนั้นการพยายามติดต่อกับหน่วยงานภายนอกอยู่อย่างสม่ำเสมอในกรณีเกิดเหตุการณ์พิบัติภัยน้ำท่วมดินถล่ม จะช่วยให้หมู่บ้านได้รับการช่วยเหลือได้ทันทั่วทั้งมากยิ่งขึ้น

จากการสังเกตพื้นที่ชุมชนบ้านสวนปราง ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าประชาชนจะให้ความสำคัญกับหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ซึ่งมีอิทธิพลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ พื้นที่ดังกล่าวจึงเป็นพื้นที่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล และผู้ที่ทำหน้าที่ประสานงานในพื้นที่ได้ คือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลภายในพื้นที่ดังกล่าว การนำเสนอข้อมูลเรื่องราวข้อเท็จจริงจากเหตุการณ์จะให้ความสำคัญกับหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหลัก และเนื่องจากสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลคลองสระทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครประจำสถานีเตือนภัยด้วยแล้ว ทำให้การนำเสนอประเด็นต่างๆ ด้านการเตือนภัย ครอบคลุมสมบูรณ์ เนื่องจากผู้นำเสนอข้อมูลเป็นทั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมีความรู้ด้านพื้นที่เกี่ยวกับเป็นอย่างดี และเป็นอาสาสมัครประจำสถานีเตือนภัยซึ่งมีความรู้ในด้านการเฝ้าระวังและเตือนภัยภายในชุมชน ข้อดีของผู้นำชุมชนในพื้นที่ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี แห่งนี้ คือการที่หน่วยงานภายนอกจะเข้ามาติดต่อประสานงานหรือขอข้อมูลต่างๆ สามารถมายังสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลคลองสระได้ และได้ข้อมูลที่ครบถ้วน เนื่องจากเป็นแหล่งที่เข้ามาติดต่อประสานงาน

จากบทสัมภาษณ์ นายสุทธิชาติ รัชชะ ตำแหน่งนายช่างไฟฟ้าชำนาญงาน สำนักประชาสัมพันธ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี (สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ 8 กรกฎาคม 2558) กล่าวว่า “ในการทำข่าวเกี่ยวกับภัยพิบัติน้ำท่วมในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ส่วนใหญ่จะมุ่งประเด็นนำเสนอรายงานสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นในขณะนั้น โดยในการทำข่าวเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวทุกครั้ง ได้เดินทางลงพื้นที่และมักจะได้รับการให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการเดินทางไปทำข่าว ณ บริเวณเกิดเหตุจากผู้นำชุมชนท้องถิ่นทุกครั้งเป็นส่วนใหญ่ ส่วนเนื้อหาข่าวจะมุ่งนำเสนอภาพจากเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นในเวลานั้น โดยส่วนใหญ่จะไม่ให้ความสำคัญกับเนื้อหาข่าวที่มาจากคำบอกเล่ามากนัก ทั้งนี้เพราะในการนำเสนอข่าวทุกครั้ง โดยจรรยาบรรณผู้สื่อข่าวต้องนำเสนอข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตามบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นก็มีส่วนสำคัญ เพราะช่วยอำนวยความสะดวกในการบริหารจัดการให้ได้ว่าสารและภาพเหตุการณ์จริงในพื้นที่ แต่สำหรับการนำเสนอเนื้อหาข่าวส่วนใหญ่จะมุ่งประเด็นภาพสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ณ ขณะนั้น ผู้นำชุมชนท้องถิ่น

ประชาชนในพื้นที่ หรือบุคคลต่างๆ ที่อยู่ในพื้นที่ทำข่าว เป็นเพียงผู้ให้ข้อมูลเบื้องต้น เพื่อนำมาประมวลสรุปเนื้อหาข่าวประกอบภาพสถานการณ์จริงที่ได้ถ่ายมาด้วยตนเองเท่านั้น จะไม่นิยมนำเสนอบทสัมภาษณ์หรือคำบอกเล่าของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ที่มานำเสนอโดยตรง ” และนางสาวศิริพร สะพานทอง ตำแหน่ง เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี (สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ 8 กรกฎาคม 2558) กล่าวว่า “การนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนจังหวัด โดยส่วนใหญ่มีภาระหน้าที่จัดทำข่าวประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นหลัก โดยเฉพาะกิจกรรมที่เป็นของทางราชการ ทั้งนี้เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ของจังหวัดออกสู่สาธารณชน สำหรับในส่วนภาพข่าวแนวสืบสวนสืบสวน เจาะลึกประเด็นต่างๆ หรือการทำข่าวกรณีมีข้อขัดแย้ง นั้น ด้วยข้อจำกัดด้านบุคลากร และเครื่องมือ ทำให้ไม่สามารถนำเสนอข่าวในประเด็นดังกล่าวได้ อย่างไรก็ตามสำหรับการนำเสนอข่าวสารในแง่ลบต่อพื้นที่ การเข้าไปทำข่าวก็มักจะไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากผู้นำชุมชนท้องถิ่นหรือประชาชนในพื้นที่มากนัก ซึ่งกรณีการทำข่าวในแง่ลบนักข่าวเองต้องอาศัยทักษะขั้นสูงในการสืบหาข้อมูล ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของตัวเจ้าหน้าที่เป็นหลักด้วย อย่างที่บอกในตอนต้นด้วยข้อจำกัดหลายประการ ทำให้โดยส่วนใหญ่นักข่าวของสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดไม่สามารถทำข่าวแนวสืบสวนสอบสวนได้ แต่สำหรับเหตุการณ์ภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ถือได้ว่าเป็นการทำข่าวในแง่บวกต่อพื้นที่ การทำข่าวดังกล่าวจึงได้รับการอำนวยความสะดวกเป็นอย่างดีทั้งจากผู้นำชุมชนประชาชนในพื้นที่ การนำเสนอเกี่ยวกับเหตุการณ์ภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นจึงไม่ได้มีปัญหาอุปสรรคใดๆ ในการนำเสนอข้อมูลต่อสาธารณชน”

จากบทสัมภาษณ์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของสื่อมวลชน โดยเฉพาะสื่อมวลชนในระดับท้องถิ่นมักมีข้อจำกัดหลายประการ ไม่อาจนำเสนอข่าวสารที่เป็นข่าวในพื้นที่ได้ทั้งหมด โดยเฉพาะข่าวในแง่ลบต่อพื้นที่ สำหรับการนำเสนอข้อมูลกรณีภัยพิบัติทางธรณินั้น ถือเป็นข่าวสารในแง่บวกต่อพื้นที่ การทำงานของสื่อมวลชนในประเด็นดังกล่าวจึงได้รับความร่วมมือด้วยดีจากผู้นำชุมชนท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ แต่สำหรับบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นมักไม่ได้ถูกหยิบยกให้เป็นจุดเด่นของเนื้อหาข่าว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการวางตัวเป็นกลางของสื่อมวลชน และการพยายามหลีกเลี่ยงปัญหาความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น หากมีการนำเสนอตัวบุคคลมากเกินไป อย่างไรก็ตามบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นยังมีความสำคัญต่อการทำข่าวภัยพิบัติน้ำท่วมในพื้นที่ ผู้นำชุมชนท้องถิ่นคือเบื้องหลังแหล่งความสำเร็จในการรวบรวมข้อมูลข่าวในพื้นที่ หากไม่มีผู้นำชุมชนท้องถิ่นร่วมกิจกรรมการรวบรวมข้อมูลด้วยแล้ว การทำข่าวในพื้นที่อาจไม่ประสบความสำเร็จมากนัก ผู้นำชุมชนท้องถิ่นจึงมีส่วนสำคัญต่อการนำเสนอข้อมูลข่าวสารในฐานะผู้สนับสนุนข้อมูลเบื้องหลังสื่อมวลชน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าบทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนท้องถิ่น ในการแสดงความคิดเห็น การนำเสนอข้อเท็จจริงในเหตุการณ์พิบัติภัยน้ำท่วม-ดินถล่ม ต่อหน่วยงานภายนอก มีความหลากหลาย เป็นทั้งผู้ซึ่งทำหน้าที่สื่อมวลชนเพื่อนำเสนอข้อมูลข่าวสารเอง ผู้อยู่เบื้องหลังการทำข่าวในพื้นที่ ผู้ให้ข้อมูลเพื่อการรวบรวมข้อมูลข่าว เป็นต้น อย่างไรก็ตามผู้นำชุมชนท้องถิ่น ต้องมีความสามารถในการนำเสนอประเด็นที่สำคัญต่างๆ ต่อสาธารณะชนในฐานะตัวแทนของคนในชุมชนได้ จำเป็นต้องมีทักษะการสื่อสารและการนำเสนอข้อมูลที่เชื่อมโยง ทั้งนี้เพราะด้วยบทบาทตามตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับ โดยชอบธรรมตามกฎหมาย จึงทำให้ผู้นำชุมชนท้องถิ่น กลายเป็นผู้ที่มีบทบาทต่อหน่วยงานภายนอกมาก หน่วยงานต่างๆ ที่เข้าไปติดต่oprะสานงานจะให้ความสำคัญกับผู้นำชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่เป็นอันดับแรก เพราะถือเป็นผู้ที่มีอำนาจในการบริหารจัดการพื้นที่และเป็นแหล่งข้อมูลพื้นฐานของชุมชนเป็นอย่างดี

2. ปัจจัยทางการเมืองด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนที่นำไปสู่ความสำเร็จในการกิจการเตือนภัย ของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โดยศึกษาการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมทางการเมือง การรวมกลุ่ม และแนวคิดประชาสังคม ของประชาชนในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ โดยเฉพาะพื้นที่ตำบลซึ่งทางสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ได้ดำเนินการติดตั้งสถานีเตือนภัย ไว้ คือ ตำบลคลองสระ ตำบลช้างซ้าย และตำบลช้างขวา ช่วงสถานการณ์ ก่อนเกิดเหตุขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุพิบัติภัยน้ำท่วม ดินถล่ม โดยศึกษาจากกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

2.1 การเข้าร่วมประชุมในกิจกรรมด้านการเตือนภัย

เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานีกับการดำเนินกิจกรรมประชุมด้านการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 โดยเฉพาะประชาชนซึ่งอยู่ในพื้นที่ติดตั้งสถานีเตือนภัย โดยประเมินระดับการมีส่วนร่วมจากการให้ความสนใจเข้าร่วมประชุมของประชาชนในกิจกรรมการเตือนภัยที่ทางสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 เป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรม

ภารกิจการเตือนภัยในพื้นที่เสี่ยงน้ำหลาก ดินถล่ม ถือเป็นภารกิจที่สำคัญ เพราะมีความเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของประชาชนในสถานการณ์ภัยพิบัติในพื้นที่โดยตรง อย่างไรก็ตามในการดำเนินการเรื่องใดๆ ในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นโครงการหรือกิจกรรมใดๆ การได้รับความยินยอมจากเจ้าของพื้นที่เป็นสิ่งสำคัญ การดำเนินงานติดตั้งสถานีเตือนภัยของกรมทรัพยากร

น้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก็เช่นเดียวกัน แม้ว่าโครงการดังกล่าวจะเป็นประโยชน์กับพื้นที่ แต่การเข้าไปดำเนินกิจกรรมใดๆ จำเป็นต้องสอบถามความต้องการของคนในชุมชนเป็นสำคัญ หากประชาชนในพื้นที่ไม่เห็นด้วย แม้ภาครัฐจะเห็นว่ามีความจำเป็นเพียงใด ก็ไม่สามารถดำเนินงานได้ นอกจากนี้แล้ว ภารกิจที่ต่อเนื่องกันยังมีหลายๆ กระบวนการที่ต้องอาศัยการทำงานร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ภาครัฐกับประชาชนในพื้นที่ ในขณะที่เกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติ ดังนั้นหากว่าประชาชนในพื้นที่เห็นด้วย และยินยอมให้มีการติดตั้งสถานีเตือนภัยในพื้นที่ตั้งแต่ต้น ก็นับว่าเป็นก้าวแรกที่สำคัญของความสำเร็จในภารกิจที่ต่อเนื่องกันของ กรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การจัดการประชุมในกิจกรรมด้านการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ซึ่งเป็นหน่วยงานส่วนกลางที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค มีหน้าที่รับผิดชอบในการให้ความรู้ความเข้าใจต่อประชาชนในพื้นที่ติดตั้งสถานี ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่เข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการ ตลอดจนเข้าใจกระบวนการทำงานด้านการเตือนภัยในพื้นที่ หน้าที่หลักที่สำคัญของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 คือ การสร้างกระบวนการทำงานด้านการเตือนภัยในพื้นที่ให้มีความเข้มแข็ง มีการเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และประชาชนในพื้นที่อย่างรวดเร็วในยามเกิดภัยพิบัติ นอกจากนี้แล้ว ยังมีหน้าที่ดูแล ช่อมแซม บำรุงรักษาตัวสถานีเตือนภัยให้สามารถใช้งานได้เป็นปกติ อย่างไรก็ตามในการจัดการประชุมเกี่ยวกับกิจกรรมด้านการเตือนภัยในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งมีการติดตั้งสถานีเตือนภัยในพื้นที่ไปแล้ว จำนวน 3 ตำบล ในอำเภอกาญจนดิษฐ์ ประกอบด้วย บ้านนาคอน ตำบลช้างขวา บ้านสวนปราง ตำบลคลองสระ และบ้านเหนือคลอง ตำบลช้างซ้าย โดยในการจัดกิจกรรมการประชุมประชาสัมพันธ์เตือนภัยในพื้นที่ พบว่า ประชาชนให้ความสนใจและเข้าร่วมประชุมเป็นจำนวนมาก ถือเป็นบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่โดยตรงต่อกิจกรรมการเตือนภัย ทั้งนี้ในเวทีการประชุม ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็น นำเสนอ หรือคัดค้าน วิธีการดำเนินงานด้านการเตือนภัยและการติดตั้งสถานีเตือนภัยในพื้นที่ได้โดยตรง อย่างไรก็ตามในการประชุมดังกล่าว ประชาชนโดยส่วนใหญ่เห็นด้วยและร่วมรับฟังความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสถานีเตือนภัยและกระบวนการเตือนภัยจากวิทยากรของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 เป็นอย่างดี ไม่มีข้อคัดค้านใดๆ ที่ทำให้การประชุมติดขัด บรรยากาศในการประชุมจึงเป็นไปด้วยดี

การเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ติดตั้งสถานีเตือนภัย อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองของคนในพื้นที่และการมีผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่เข้มแข็ง มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการประชุม โดยจากการสังเกตจะเห็นว่าประชาชนในพื้นที่ติดตั้งสถานีเตือนภัยที่ผู้นำชุมชนท้องถิ่นเห็นความสำคัญและความ

สนใจต่อการประชุมกิจกรรมด้านการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 เป็นอย่างยิ่ง มีความกระตือรือร้นในการร่วมรับฟังการบรรยายให้ความรู้โดยนั่งบริเวณด้านหน้าของที่ประชุม และมีการแสดงความคิดเห็นสอบถามข้อสงสัยได้ตอบกับเจ้าหน้าที่วิทยากร ส่วนประชาชน โดยทั่วไปก็เข้าร่วมรับฟังการบรรยายด้วยความตั้งใจ แต่ไม่มีประเด็นสอบถาม หรือได้ตอบกับเจ้าหน้าที่วิทยากรเหมือนอย่างเช่นผู้นำชุมชนท้องถิ่น อย่างไรก็ตามอาจเป็นลักษณะทางวัฒนธรรมทางการเมืองของคนในพื้นที่ดังกล่าว โดยการให้เกียรติผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการเป็นตัวแทนประชาชนทั้งหมดสอบถามข้อสงสัยในประเด็นต่างๆ แต่ทั้งนี้ประชาชนภายในพื้นที่ที่เข้าร่วมรับฟังความรู้ ตื่นตัวและให้ความสนใจเข้าร่วมประชุมกิจกรรมการเตือนภัยที่ทางสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 เป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมเป็นจำนวนมาก แม้ว่าโดยส่วนใหญ่จะเข้าไปมีส่วนร่วมแบบเข้าไปรับฟังความรู้จากวิทยากรในเรื่องการเตือนภัยเพียงอย่างเดียวก็ตาม

กิจกรรมการประชุมที่ทางสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ดำเนินการจัด รูปแบบกิจกรรมนั้นเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม โดยตรงกับการแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการเตือนภัยภายในพื้นที่ ประชาชนสามารถร่วมแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ หรือแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ตนเองคิดว่ายังไม่ดี ควรปรับปรุงได้ ทั้งนี้เพราะประชาชนคือเจ้าของพื้นที่ซึ่งรู้จักและคุ้นเคยสถานที่แห่งนี้ดีกว่าเจ้าหน้าที่ภายนอก แต่จากการเฝ้าสังเกตในการแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม ยังคงเป็นผู้นำชุมชนท้องถิ่นทั้งตามกฎหมายและตามธรรมชาติ ร่วมแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะในฐานะตัวแทนของประชาชนในพื้นที่เท่านั้น ประชาชนชาวบ้านทั่วไปยังไม่กล้าแสดงความคิดเห็น โดยตรงในที่ประชุมใหญ่ ส่วนใหญ่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมการประชุมในฐานะผู้รับฟังเพียงเท่านั้น ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นใดๆ ต่อที่ประชุมใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจากวัฒนธรรมทางการเมืองของพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ ซึ่งนิยมมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยผ่านตัวแทน หรือผู้นำชุมชนท้องถิ่นภายในพื้นที่ การมีส่วนร่วมจึงเป็นไปตามบทบาทหน้าที่ที่ตนเองมีภายในพื้นที่ เช่น หากเป็นผู้ใหญ่บ้านก็มีส่วนร่วมในที่ประชุมโดยการแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ หรือแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในกิจกรรมการเตือนภัยต่อที่ประชุมใหญ่อย่างเปิดเผยตรงไปตรงมา ในฐานะผู้นำของพื้นที่ เพราะด้วยบทบาทหน้าที่อันจะต้องทราบ ต้องรู้ ถึงสภาพความเป็นอยู่โดยพื้นฐานภายในชุมชน และสภาพอาณาบริเวณพื้นที่ ตามตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านที่ติดต่อฟังมี ส่วนประชาชนโดยทั่วไปก็มีส่วนร่วมในกิจกรรมการประชุมโดยเป็นผู้รับฟังข้อมูล ข่าวสาร ข้อเสนอแนะ และแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่ดี ในกิจกรรมการประชุม

จากการสัมภาษณ์ นายศักดิ์สิทธิ์ รุ่งแดง อาสาผู้รู้ประจำสถานีเตือนภัยบ้านสวนปราง ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองสระ (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2558) ในเรื่องที่ทางสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค

10 คำเนินการจัดกิจกรรมการประชุมชาวบ้านเกี่ยวกับเรื่องการเตือนภัยภายในหมู่บ้าน กล่าวว่า “พื้นที่ที่ดีในการจัดการประชุมครั้งนี้ โดยได้เชิญท่านนายก อบต. ท่านกำนัน ท่านผู้ใหญ่บ้าน และ ส.อบต. ในพื้นที่มาร่วมประชุมด้วย” จากคำกล่าวดังกล่าวจะเห็นได้ว่าพื้นที่ดังกล่าวให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นตามกฎหมายเป็นอย่างมาก มีการประสาน ติดต่อกับและเชื่อมโยงการทำงานในระดับผู้นำอย่างเข้มแข็ง เป็นทีมงานทางการเมืองที่มั่นคงแข็งแรง และมีพลังสามารถผลักดันข้อเสนอแนะ หรือแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ ไปสู่รูปธรรมได้โดยเร็ว ทั้งนี้เพราะข้อเสนอแนะหรือแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ เป็นของผู้นำชุมชน ทำให้มีน้ำหนักและมีความสำคัญมากต่อหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องซึ่งจะต้องรีบดำเนินการตามข้อเสนอแนะหรือแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้เป็นรูปธรรม โดยเร็ว ทั้งนี้เพราะผู้นำชุมชนเหล่านั้นมีศักยภาพในการกดดันและเร่งการทำงานของหน่วยงานภาครัฐได้เป็นอย่างดี

การมีส่วนร่วมในการประชุมกิจกรรมด้านการเตือนภัย ของประชาชนในพื้นที่ ถือว่าประชาชนเห็นความสำคัญและเข้าไปมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมดังกล่าว โดยพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมต่อการประชุมเป็นไปตามบทบาทหน้าที่ทางสังคมที่ตนเองมี เช่น ผู้ใหญ่บ้านมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมในการประชุม โดยเสนอความคิดเห็นข้อเสนอแนะในฐานะตัวแทนประชาชนในพื้นที่ ประชาชนโดยทั่วไปมีส่วนร่วมต่อการประชุมโดยเป็นมวลชนรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการประชุม เป็นต้น สอดคล้องกับคำกล่าวของ นางเพียงเพ็ญ ชาลภ ประชาชนตำบลช้างซ้าย อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2558) กล่าวว่า “ประมาณปี 2554 ได้เข้าร่วมประชุมรับฟังความคิดเห็นจากสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 กรมทรัพยากรน้ำ เกี่ยวกับการติดตั้งสถานีเตือนภัยในหมู่บ้าน ในวันนั้นเดินทางไปร่วมประชุมกับผู้ใหญ่บ้านและเพื่อนบ้านอีกหลายคน ก็ไปร่วมรับฟังความรู้เกี่ยวกับสถานีเตือนภัยว่ามีประโยชน์อย่างไรต่อพื้นที่หมู่บ้านของเรา โดยมีเจ้าหน้าที่จากภายนอกอธิบายรูปแบบการทำงานพร้อมสาธิตการทำงานของสถานีเตือนภัย ในวันนั้นมีการเลือกตัวแทนคนทำหน้าที่ดูแลสถานีดังกล่าว จำได้ว่าคนส่วนใหญ่ในที่ประชุมเห็นด้วยให้มีสถานีเตือนภัยในหมู่บ้าน และเลือกผู้ใหญ่บ้าน เป็นคนทำหน้าที่ดูแลสถานีดังกล่าว”

อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมของประชาชนทั่วไปในพื้นที่จะแสดงความคิดเห็นต่อที่ประชุมได้อย่างอิสระหรือไม่ นั้นก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางการเมืองของพื้นที่ดังกล่าวด้วย หากพื้นที่ใดพฤติกรรมของผู้นำชุมชนเบี่ยงเบนไปในแนวอำนาจนิยม ขอบสร้างแนวร่วมและทีมงานในระดับผู้นำชุมชนท้องถิ่น ประชาชนทั่วไปในพื้นที่ก็จะถูกจำกัดพฤติกรรมการแสดงออกต่อการมีส่วนร่วมในการประชุม โดยกลายเป็นผู้รับฟังในเวทีการประชุมเพียงอย่างเดียว ไม่กล้าเสนอความคิดเห็นใดๆ แต่สำหรับพื้นที่ใดที่ผู้นำชุมชนท้องถิ่น มีพฤติกรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย อยู่เบื้องหลัง

และค่อยผลักดันการทำงานของประชาชน โดยทั่วไปในพื้นที่ พฤศจิกายนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยทั่วไปก็จะสามารถแสดงออกทางความคิดเห็นได้โดยอิสระ หรือสามารถนำเสนอปัญหาต่างๆ ที่ตนเองได้รับความเดือดร้อนซึ่งเกี่ยวข้องกับเนื้อหาในการประชุมได้โดยตรง โดยมีผู้นำชุมชนท้องถิ่นร่วมรับฟังปัญหาและเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ไปพร้อมๆ กับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการ ทั้งนี้บรรยากาศในการประชุมแบบที่ผู้นำชุมชนท้องถิ่นมีพฤติกรรมอำนาจนิยมนั้นก็จะเข้าไปแบบเป็นทางการมีการโต้ตอบและเสนอประเด็นคำถามระดับนโยบาย แต่สำหรับบรรยากาศในการประชุมแบบที่ผู้นำชุมชนท้องถิ่นมีพฤติกรรมแบบประชาธิปไตย ก็จะเข้าไปในแนวชาวบ้านๆ รูปแบบไม่เป็นทางการมากนัก ประเด็นในการประชุมจะเป็นปัญหาความเดือดร้อนจากการเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่เป็นหลัก แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นแม้ว่าพื้นที่จะมีบรรยากาศทางการเมืองแบบใด แต่ประชาชนโดยทั่วไปก็ยังคงเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการประชุมทั้งสิ้น โดยรูปแบบการมีส่วนร่วมเป็นไปตามบริบทแห่งบทบาทหน้าที่ของตนเองภายในสังคม ใครที่มีบทบาทหน้าที่ในสังคมมากหลายตำแหน่งก็จะเอื้ออำนวยให้การมีส่วนร่วมเป็นไปในหลายระดับ เช่น เป็นผู้รับฟังการประชุม เป็นผู้เสนอความคิดเห็น เป็นผู้เห็นชอบมติที่ประชุม เป็นต้น และสำหรับใครที่ไม่มีตำแหน่งใดๆ ทางสังคม ก็จะมีส่วนร่วมแบบเป็นผู้เข้าร่วมรับฟังการประชุมที่ดี รวมทั้งการถ่ายทอดผลการประชุมไปยังบุคคลในครอบครัวหรือญาติพี่น้องต่อไป

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน โดยประเมินระดับการมีส่วนร่วมจากการให้ความสนใจเข้าร่วมประชุมของประชาชนในกิจกรรมการเตือนภัยที่ทางสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 เป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรม ประชาชนให้ความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมประชุมจำนวนมาก ทั้งนี้เพราะในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประชาชนมีการรวมตัวกันทำกิจกรรมต่างๆ อย่างเข้มแข็ง อยู่เป็นประจำ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากลักษณะของพื้นที่ตั้งชุมชนที่ทุกคนจะต้องช่วยเหลือพึ่งพากัน ในการใช้ชีวิตประจำวันหรือการให้การช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันของคนภายในชุมชน ลักษณะดังกล่าวจึงส่งผลให้เกิดการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็งของคนในชุมชน อย่างไรก็ตามในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนจะเป็นไปในลักษณะการเข้ารับฟังการให้ความรู้จากผู้นำชุมชนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และวิทยากรจากภายนอก ในฐานะผู้เข้าร่วมการประชุม เท่านั้น ไม่ได้มีการแสดงความคิดเห็นที่โดดเด่นอะไรในเวทีการประชุม การทำกิจกรรมต่างๆ จะคอยฟังคำอธิบายและการชี้แนะจากผู้นำชุมชนท้องถิ่นก่อนเสมอ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น ในกิจกรรมการประชุมที่ทางสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ดำเนินการจัดการประชุม มักจะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม โดยการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภารกิจการเตือนภัยภายในพื้นที่โดยตรง ซึ่งพบว่าหากมีการพูดคุยในลักษณะปกติทั่วไปแบบไม่เป็นทางการ จะได้รับผลของการแสดงความคิดเห็นของประชาชนมากกว่าการจัดเวทีการประชุมอย่างเป็นทางการ ทั้งนี้

อาจเป็นเพราะวัฒนธรรมทางการเมืองของพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ ซึ่งนิยมมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยผ่านตัวแทน หรือผู้นำชุมชนท้องถิ่นภายในพื้นที่ การมีส่วนร่วมจึงเป็นไปตามบทบาทหน้าที่ที่ตนเองมีภายในพื้นที่ เช่น หากเป็นผู้ใหญ่บ้านก็มีส่วนร่วมในที่ประชุม โดยการแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ หรือแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในกิจกรรมการเตือนภัยต่อที่ประชุมใหญ่อย่างเปิดเผยตรงไปตรงมา ในฐานะผู้นำของพื้นที่ เพราะด้วยบทบาทหน้าที่อันจะต้องทราบ ต้องรู้ถึงสภาพความเป็นอยู่โดยพื้นฐานภายในชุมชน และสภาพอาณานิคมพื้นที่ ตามตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้านที่ดีต่อพืงมี ส่วนประชาชนโดยทั่วไปก็มีส่วนร่วมในกิจกรรมการประชุม โดยเป็นผู้รับฟัง ข้อมูลข่าวสาร ข้อเสนอแนะ และแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่ดี ในกิจกรรมการประชุม

2.2 การปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งกิจกรรม

เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเตือนภัยของประชาชนในพื้นที่ซึ่งติดตั้งสถานีเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยทำการศึกษาพฤติกรรมของประชาชนในพื้นที่ต่อการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเตือนภัย ในช่วงก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุวิกฤตการณ์น้ำท่วม ดินถล่ม

สำหรับการปฏิบัติตนเมื่อสัญญาณเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ส่งสัญญาณเตือน โดยมี 3 ระดับคือ

1. สัญญาณไฟสีเขียว คุณลักษณะคือ สัญญาณดังทุกๆ 20 นาที ดังนานเป็นเวลา 10 วินาที การปฏิบัติตน ให้เฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด คอยฟังประกาศจากหอกระจายข่าวภายในชุมชน

2. สัญญาณไฟสีเหลือง คุณลักษณะ คือ สัญญาณดังทุก 15 นาที ดังนานเป็นเวลา 10 วินาที การปฏิบัติตน ให้เตรียมตัวพร้อมรับสถานการณ์ เก็บรวบรวมสิ่งของที่จำเป็น และรอฟังสัญญาณและประกาศครั้งต่อไป

3. สัญญาณไฟสีแดง คุณลักษณะ คือ สัญญาณดังทุก 3 นาที ดังนานเป็นเวลา 10 วินาที การปฏิบัติตน ให้เคลื่อนย้ายไปยังพื้นที่ปลอดภัยที่ได้มีการแจ้งให้ทราบ

สัญญาณการเตือนภัยในแต่ละระดับการแจ้งเตือนภัย จะวิเคราะห์ตั้งหลักเกณฑ์ค่าความเสี่ยงภัยจากสภาพพื้นที่ เช่น ในพื้นที่ที่มีความอ่อนตัวของผิวดิน อยู่ในบริเวณที่ลาดชันหรือที่ราบเชิงเขามีความเสี่ยงต่อการเกิดน้ำท่วม ดินถล่มสูง เกณฑ์การเตือนภัยจะถูกตั้งไว้ในระดับต่ำประมาณ 80 มม. โดยค่าตัวเลขดังกล่าวคือปริมาณน้ำฝนที่ตกลงในกระป๋องวัดปริมาณน้ำฝนในพื้นที่ หากน้ำฝนที่ตกลงมาในกระป๋องน้ำฝนสามารถวัดได้ 80 มม. เครื่องเตือนภัยก็จะส่งสัญญาณเตือนภัยบริเวณพื้นที่ติดตั้งสถานีเตือนภัยและบริเวณใกล้เคียงภายในหมู่บ้านด้วยสัญญาณไฟสีเขียว

เพื่อเตือนให้ประชาชนในพื้นที่เฝ้าระวังสถานการณ์ หากฝนยังไม่หยุดตกและเพิ่มปริมาณน้ำฝนในกระป๋องวัดค่าน้ำฝนเรื่อยๆ เครื่องเตือนภัยก็จะส่งสัญญาณเพิ่มระดับการเตือนภัยเป็นสีเหลือง เพื่อแจ้งให้ประชาชนในพื้นที่เตรียมตัวให้พร้อมเพื่อรับสถานการณ์ภัยที่อาจจะเกิดขึ้นในพื้นที่ และหากฝนยังคงเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนถึงเกณฑ์การเตือนภัยขั้นสูง เครื่องก็จะส่งสัญญาณการเตือนภัยเป็นสีแดง เพื่อแจ้งให้ประชาชนในพื้นที่รีบอพยพเคลื่อนย้ายทรัพย์สินที่มีค่าออกไปยังบริเวณพื้นที่ปลอดภัย หากสถานการณ์ยังเลวร้าย มีฝนตกหนักเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งอาจส่งผลทำให้เกิดน้ำท่วมฉับพลัน น้ำป่าไหลหลาก และดินถล่มในพื้นที่ได้ อย่างไรก็ตามในสถานการณ์ภัยพิบัติหากประชาชนไม่ให้ความร่วมมือไม่ปฏิบัติตามข้อแจ้งเตือนข้างกล่าวที่ตั้งไว้ สถานีเตือนภัยดังกล่าวที่ติดตั้งไว้ในพื้นที่ก็ไม่สามารถช่วยบรรเทาความเสียหาย ลดความสูญเสีย หรือก่อให้เกิดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินได้ ดังนั้นการปฏิบัติตามข้อแจ้งเตือนในการเตือนภัยในยามเกิดพิบัติภัยนับเป็นเรื่องสำคัญ เพราะหากประชาชนในพื้นที่ไม่เห็นความสำคัญ เพิกเฉยต่อสัญญาณการเตือนภัยในพื้นที่ การติดตั้งสถานีเตือนภัยดังกล่าวก็ไม่เกิดประโยชน์อันใด เป็นการสูญเสียงบประมาณไปโดยเปล่าประโยชน์

พฤติกรรมกรรมมีส่วนร่วมของประชาชนพื้นที่ซึ่งติดตั้งสถานีเตือนภัย ในอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ประชาชนโดยส่วนใหญ่ปฏิบัติตามแจ้งเตือนแห่งการเตือนภัยในกรณีเตือนสัญญาณไฟเขียว การเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด คอยฟังประกาศจากหอกระจายข่าวภายในชุมชน และการเตือนสัญญาณไฟเหลือง การเตรียมตัวพร้อมรับสถานการณ์เก็บรวบรวมสิ่งของที่จำเป็น ทั้งนี้ประชาชนในพื้นที่ให้ความสนใจและตื่นตัวในการเฝ้าระวังภัยน้ำหลาก ดินถล่มมากขึ้น มีการเตรียมความพร้อมเก็บทรัพย์สินที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ไปยังพื้นที่ปลอดภัย ส่วนทรัพย์สินที่ไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้ ก็มีการสร้างเกราะป้องกันเพื่อบรรเทาเบาบางความสูญเสียที่อาจจะเกิดขึ้นจากเหตุพิบัติภัยน้ำท่วม ดินถล่ม แต่ในสถานการณ์การแจ้งเตือนภัยสัญญาณไฟแดง ให้เคลื่อนย้ายไปยังพื้นที่ปลอดภัยที่ได้มีการแจ้งให้ทราบนั้น พบว่าประชาชนยังคงไม่เคลื่อนย้ายหรืออพยพออกจากบ้านเรือนของตนเองตามหลักเกณฑ์แห่งการเตือนภัย ทั้งนี้เพราะมีความกังวลและเป็นห่วงทรัพย์สินที่อยู่ภายในบ้าน ประกอบกับคิดว่าตนเองสามารถรับมือกับสถานการณ์น้ำหลาก ดินถล่ม ในพื้นที่เสี่ยงดังกล่าวได้ จึงไม่ได้ปฏิบัติตามแจ้งเตือนแห่งการเตือนภัยโดย 100 เปอร์เซ็นต์

จากการสัมภาษณ์นายศักดิ์สิทธิ์ รุ่งแดง อาสาผู้รู้ประจำสถานีเตือนภัยบ้านสวนปราง ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองสระ (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2558) กล่าวว่า “เมื่อตอนช่วงประมาณต้นปี 2556 ได้เกิดเหตุการณ์ฝนตกหนักในพื้นที่ตำบลคลองสระ โดยเฉพาะบ้านสวนปราง ได้เกิดเหตุ น้ำป่า

ไหลหลากเข้าท่วมพื้นที่ภายในเวลาอันรวดเร็ว สาเหตุเนื่องจากการพังทลายของหน้าดินบนยอดเขา ซึ่งอยู่ทางทิศใต้ของหมู่บ้าน เกิดดินสไลด์พัดเอาต้นไม้บนเขาไหลลงมาข้างล่าง ขณะเกิดเหตุมีเสียงดังกึกก้องราวกับฟ้าถล่ม คนในหมู่บ้านแตกตื่นเพราะไม่เคยเกิดเหตุการณ์น้ำป่าไหลหลากนานแล้ว สำหรับสถานีเตือนภัยที่ติดตั้งไว้ที่บ้านสวนปรางนั้น ได้ส่งสัญญาณเตือนภัยเป็นระยะๆ จนถึงสัญญาณเตือนภัยสีแดง ซึ่งสัญญาณดังเหมือนเสียงไซเรนกึกก้องทั่วทั้งหมู่บ้าน แต่ก็เป็นการดี เพราะว่าได้ทำให้คนในพื้นที่ตื่นตัวมากขึ้น แต่สัญญาณเตือนภัยสีแดง ดังมากเป็นระยะเวลานาน ทำให้ประชาชนบริเวณใกล้เคียงสถานีได้รับความเดือดร้อนจากเสียงที่ดังต่อเนื่องจากสถานี ผมต้องเข้าไปปิดสัญญาณเสียงดังกล่าวไว้ก่อน เพราะสัญญาณดังต่อเนื่องเป็นระยะเวลานานจนก่อให้เกิดความเดือดร้อนของเพื่อนบ้านบริเวณใกล้เคียงที่ตั้งสถานี แต่ก่อนปิดสัญญาณก็ได้รับ โทรแจ้งให้ทางสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ทราบในเบื้องต้นแล้ว เหตุการณ์ในครั้งนั้น ได้สร้างความเสียหายให้กับสะพานที่เชื่อมต่อภายในหมู่บ้าน โดยน้ำได้กัดเซาะจนคอสะพานขาด ทำให้ประชาชนไม่สามารถสัญจรข้ามฝั่งภายในหมู่บ้านได้ แต่เมื่อสถานการณ์เข้าสู่ภาวะปกติ ทางสำนักงานทางหลวงชนบทก็ได้เข้าซ่อมแซมสะพานดังกล่าว โดยทำรางเหล็กให้สัญจรไปมาไว้ชั่วคราวก่อน ประมาณเดือนกว่าๆ ก็สามารถซ่อมสะพานดังกล่าวให้กลับมาใช้งานได้ตามปกติ ในครั้งนั้น แม้เหตุการณ์จะรุนแรงแต่ก็ไม่มีผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์น้ำท่วม ดินถล่ม มีเพียงพืชผลทางการเกษตร คอสะพานสาธารณะ และบ้านซึ่งเป็นกระท่อมไม้ที่อยู่ใกล้กับลำคลอง ถูกน้ำกัดเซาะและลากบ้านพังลงไปในน้ำ จำนวน 1 หลัง แต่ก็ไม่มีผู้ได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต” จากบทสัมภาษณ์ จะเห็นได้ว่าในสถานการณ์วิกฤต สถานีเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ได้ส่งสัญญาณเตือนภัยภายในหมู่บ้านได้จริง สามารถทำให้ประชาชนมีความตื่นตัวและระมัดระวังภัยมากขึ้น ซึ่งการแสดงผลกิจกรรมการตื่นตัวดังกล่าวของประชาชนถือเป็นการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการเตือนภัย ก่อให้เกิดความสำเร็จในการจัดการเตือนภัยตามที่หน่วยงานภาครัฐได้ตั้งเป้าหมายไว้ อย่างไรก็ตามตัวสถานีเตือนภัยยังมีข้อจำกัดและปัญหาเกิดขึ้นในระหว่างการเตือนภัย คือเสียงสัญญาณเตือนภัยดังต่อเนื่องนานเกินไป ทำให้เกิดเสียงหนวกหู และสร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียงสถานีเตือนภัยมาก ซึ่งส่งผลให้สถานีเตือนภัยกลายเป็นอุปกรณ์ที่ไม่สามารถทำงานตามหลักเกณฑ์แห่งการเตือนภัยได้เต็มประสิทธิภาพ ตามที่ผู้ออกแบบระบบได้วางเป้าหมายไว้แต่แรกเริ่ม ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้นี้ ผู้รับผิดชอบและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดจะต้องรับไปดำเนินการปรับปรุงและแก้ไข เพื่อให้เครื่องมือดังกล่าวมีประสิทธิภาพสูง และสร้างความเชื่อมั่นให้ประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ พฤติกรรมของประชาชนในพื้นที่ต่อการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งกิจกรรมการเตือนภัย พบว่า ประชาชนปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการเตือนภัย และขณะเดียวกันก็

มีการประเมินสถานการณ์ด้วยตนเอง เพื่อวิเคราะห์ในการรับมือสถานการณ์พิบัติภัยน้ำหลาก ดินถล่ม ว่าตนเองสามารถรับมือได้หรือไม่อย่างไรตามประสบการณ์ส่วนบุคคล สำหรับสถานีเตือนภัยได้ กลายเป็นอุปกรณ์เครื่องมือที่ช่วยให้เกิดการตื่นตัวของประชาชนในการเตรียมความพร้อมเฝ้าระวัง ภัยมากขึ้น โดยประชาชนสามารถเก็บทรัพย์สินต่างๆ เพื่อเตรียมความพร้อมไปไว้ยังสถานที่ ปลอดภัยในช่วงก่อนการเกิดภัยได้เป็นอย่างดี ช่วยกระตุ้นกระบวนการคิดวางแผนของแต่ละบุคคล ให้รอดปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สินจากเหตุการณ์พิบัติภัยน้ำท่วม ดินถล่มที่อาจจะเกิดขึ้นได้ จาก การเตรียมความพร้อมตรงจุดนี้เอง ทำให้สามารถช่วยลดความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นจากภาวะน้ำท่วม ดินถล่มได้เป็นอย่างมาก แต่สำหรับการเตือนภัยขั้นสูงสุด สัญญาณเตือนภัยไฟแดง ซึ่งมีข้อปฏิบัติ คือ การเคลื่อนย้ายอพยพไปยังสถานที่ปลอดภัยนั้น พบว่าโดยส่วนใหญ่ผู้ที่อ่อนแอ และไม่สามารถ ช่วยเหลือตนเองได้จะเป็นผู้ที่ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการเตือนภัยมากที่สุดและครบถ้วน สำหรับผู้ที่ มีความสามารถเอาตัวรอดได้ยังคงอยู่ในพื้นที่ เพื่อประเมินสถานการณ์ด้วยตนเอง ทั้งนี้สาเหตุอาจ เนื่องจากการห่วงทรัพย์สินของตนเองและความเชื่อมั่นในประสบการณ์ของตนเองที่เคยพบเห็นใน พื้นที่ จึงทำให้การปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการเตือนภัยของกลุ่มบุคคลดังกล่าว ยังไม่ให้ความร่วมมือ เต็มร้อยเปอร์เซ็นต์ สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ นายวิจิตร ชูสุวรรณ ตำแหน่ง หัวหน้าสำนักปลัด เทศบาลตำบลช้างขวา อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี (สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2558) กล่าวว่า “โดยส่วนใหญ่ประชาชนในพื้นที่เป็นคนดั้งเดิมของชุมชนใช้ชีวิตอยู่ในพื้นที่มานาน สภาพพื้นที่ จุดเสี่ยง พื้นที่น้ำท่วมสูง นั้น ประชาชนเรียนรู้จากเหตุการณ์ในอดีตสั่งสมมาอยู่แล้ว ทำให้มีประสบการณ์ในการเอาตัวรอดยามเกิดเหตุการณ์น้ำท่วมขึ้นในพื้นที่ สามารถมองปัญหาออก และหาทางแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง ซึ่งนับเป็นความเข้มแข็งของประชาชนในพื้นที่ตำบลช้างขวา ในเหตุการณ์เกี่ยวกับภัยพิบัติน้ำท่วม”

จากบทสัมภาษณ์ของ นายมาโนช เกิดทอง อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 13 บ้านนาคอน ตำบลช้างขวา อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2558) กล่าวว่า “ข้อเงื่อนไขของกิจกรรมการเตือนภัย ที่กำหนดไว้โดยหน่วยงานราชการ คงมีการทดสอบวิจัย เรียบร้อยแล้ว อย่างไรก็ตามในสถานการณ์จริง เมื่อเกิดเหตุการณ์เจ้าหน้าที่ภาครัฐหรือผู้กำหนด หลักเกณฑ์ต่างๆ ไม่ได้อยู่กับพวกเราในพื้นที่จริง ดังนั้นเวลาเกิดเหตุการณ์จริง เราต้องวิเคราะห์ ประเมินผลด้วยตนเองเป็นสิ่งสำคัญ แต่การฟังและปฏิบัติตามข้อเงื่อนไขที่ตั้งไว้ก็เป็นการไม่ ประมาท สำหรับพื้นที่บ้านนาคอนตั้งแต่ตั้งสถานีเตือนภัยมา ปี 2554 ยังไม่มีเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ ในพื้นที่ เกิดขึ้น”

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติตามข้อเงื่อนไขของ ประชาชนในพื้นที่ตำบลคลองสระ ตำบลช้างซ้าย และตำบลช้างขวา อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัด

สุราษฎร์ธานี ในกิจกรรมการเตือนภัยช่วงเกิดพิบัติภัยในพื้นที่ ประชาชนโดยส่วนใหญ่ปฏิบัติตาม
 ข้อเสนอแนะแห่งกิจกรรมการเตือนภัย ซึ่งได้กำหนดรูปแบบการปฏิบัติตนไว้ 3 ระดับ คือ (1) สัญญาณ
 การเตือนภัยสีเขียว แจ้งให้ประชาชนในพื้นที่เฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด พบว่า
 ประชาชนในพื้นที่ปฏิบัติตามข้อเสนอแนะดังกล่าว มีการตื่นตัวติดตามสถานการณ์ภัยพิบัติมากขึ้น
 โดยคอยรับฟังข่าวสารเกี่ยวกับสภาพอากาศทางสถานีโทรทัศน์ และการแจ้งเตือนภัยจากผู้รู้ประจำ
 สถานีเตือนภัยในพื้นที่ดังกล่าวมากขึ้น เนื่องจากเสียงสัญญาณการเตือนภัยที่ดังขึ้นในพื้นที่ ส่งผลให้
 ประชาชนสนใจเสียงที่ดังขึ้นในพื้นที่ว่ามาจากไหน เมื่อทราบว่าเป็นจากไหนก็จะทำให้เกิดความรู้สึก
 ตื่นตัวในการติดตามและเฝ้าระวังสถานการณ์ภัยพิบัติในพื้นที่เพิ่มมากยิ่งขึ้น นับว่าการส่งสัญญาณ
 ดังกล่าวสามารถทำให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะแห่งกิจกรรมการ
 เตือนภัยมากยิ่งขึ้น (2) การส่งสัญญาณเตือนภัยสีเหลือง เตรียมความพร้อม เป็นข้อเสนอแนะของ
 กิจกรรมการเตือนภัยที่เร่งให้ประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัยได้เตรียมความพร้อมในการรับมือ
 สถานการณ์ภัยพิบัติที่คาดว่าจะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ โดยสัญญาณดังกล่าวจะดังขึ้นเมื่อ
 สถานีเตือนภัยสามารถวัดค่าปริมาณน้ำฝนได้ถึงเกณฑ์การเตือนภัยสีเหลือง และฝนยังไม่ลดน้อยลง
 อย่งไรก็ตามการแจ้งเตือนภัยสัญญาณสีเหลืองของสถานีเตือนภัยดังกล่าวนี้ จะมีสัญญาณความถี่ดัง
 ขึ้นกว่าสัญญาณสีเขียว ทำให้ยิ่งปลุกเร้าประชาชนในพื้นที่ให้ระมัดระวังพร้อมกับเตรียมความ
 พร้อมรับมือต่อสถานการณ์ความรุนแรงที่อาจจะเกิดขึ้นในพื้นที่ได้ ดังนั้นสัญญาณเตือนภัยสีเหลือง
 ประชาชนในพื้นที่จึงมีส่วนร่วมและปฏิบัติตามข้อเสนอแนะแห่งกิจกรรมการเตือนภัยตามที่ไดวาง
 หลักเกณฑ์ไว้ และ (3) สำหรับสัญญาณเตือนภัยสีแดง อพยพไปยังสถานที่ปลอดภัย พบว่า
 ประชาชนในพื้นที่โดยส่วนใหญ่ยังคงอาศัยอยู่ในบ้านเรือนตนเองหลังเดิม ไม่มีการเคลื่อนย้าย
 อพยพออกไปยังสถานที่อื่นๆ ทั้งนี้อาจเพราะความรู้สึกหวงแหนทรัพย์สินภายในบ้าน หรืออาจจะ
 วิเคราะห์สถานการณ์แล้วว่าตนเองสามารถรับมือกับภัยพิบัติที่จะเกิดขึ้นได้ อย่งไรก็ตามในการ
 เตือนภัยสัญญาณไฟแดงของสถานีเตือนภัย ซึ่งเป็นสัญญาณเตือนภัยขั้นสูง กลับพบว่าผู้ที่อพยพ
 เคลื่อนย้ายตามข้อเสนอแนะดังกล่าว คือ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มสตรีมีครรภ์ กลุ่มเด็ก และกลุ่มผู้ที่ไม่
 สามารถช่วยเหลือตนเองได้หากเกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติในพื้นที่เท่านั้น สำหรับประชาชนโดยทั่วไป
 ยังคงอาศัยอยู่ในบ้านเรือนตนเอง ไม่มีการอพยพออกไปยังพื้นที่ปลอดภัยดังข้อเสนอแนะที่วางไว้
 พฤติกรรมมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะแห่งกิจกรรมการเตือนภัยจึงไม่
 ปฏิบัติตาม 100 เปอร์เซ็นต์ ทั้งนี้อาจเพราะประชาชนในพื้นที่ไม่มั่นใจต่อข้อเสนอแนะดังกล่าวว่าเป็น
 จริงหรือไม่ในสถานการณ์ภัยพิบัติ ดังนั้น ระบบการเตือนภัยในกิจกรรมเตือนภัยแห่งกิจกรรมการ
 เตือนภัย กรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ต้องทบทวนและปรับปรุง
 ข้อกำหนดข้อเสนอแนะของสัญญาณเตือนภัยสีแดงใหม่ เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่มั่นใจว่าข้อเสนอแนะ

ดังกล่าวที่แจ้งเตือนนั้นมีความแม่นยำสูง ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะทำให้การทำงานด้านการเตือนภัยในพื้นที่ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

2.3 การร่วมทำประชาพิจารณ์กิจกรรมการเตือนภัย

เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการทำประชาพิจารณ์กิจกรรมการเตือนภัย กรณีติดตั้งสถานีเตือนภัยในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยทำการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อการติดตั้งสถานีเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 กรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กระบวนการร่วมทำประชาพิจารณ์กิจกรรมการเตือนภัย ถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญยิ่งในการติดตั้งสถานีเตือนภัยในพื้นที่ ผลของการทำประชาพิจารณ์คือการยอมรับหรือไม่ยอมรับเครื่องมือดังกล่าวที่จะไปติดตั้งในพื้นที่ หากการประชาพิจารณ์ไม่ผ่าน ประชาชนในพื้นที่ไม่เห็นด้วย ย่อมแสดงให้เห็นว่าไม่สามารถดำเนินการติดตั้งสถานีเตือนภัยในพื้นที่ได้เช่นเดียวกัน ดังนั้นบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการแสดงความคิดเห็นต่อสถานีเตือนภัยจึงเป็นสิ่งสำคัญ และเป็นบทพิสูจน์การทำงานของเจ้าหน้าที่ภาครัฐต่อประชาชนในพื้นที่ว่าสามารถเข้าใจ เข้าถึง และก่อให้เกิดการพัฒนาได้หรือไม่ กระบวนการทำประชาพิจารณ์ได้ถูกกำหนดให้เป็นกิจกรรมที่สำคัญที่ภาครัฐจะต้องจัดให้มีก่อนดำเนินโครงการใดๆ ในพื้นที่ซึ่งประชาชนมีผลกระทบ โดยจะต้องเปิดเวทีเพื่อให้เกิดการแสดงความคิดเห็นของประชาชนต่อประเด็นดังกล่าว นั้นอย่างเปิดเผย โครงการใดที่ผ่านการทำประชาพิจารณ์จากประชาชนในพื้นที่แล้ว ย่อมแสดงให้เห็นว่าโครงการดังกล่าวได้ผ่านการเห็นชอบจากคนส่วนใหญ่ในพื้นที่แล้ว สามารถดำเนินการในพื้นที่ได้ตามเป้าหมาย

การติดตั้งระบบเตือนภัยล่วงหน้า ของกรมทรัพยากรน้ำ เป็นการติดตั้งสถานีตรวจวัดปริมาณน้ำฝนอัตโนมัติ เมื่อเกิดฝนตกหนักขึ้นติดต่อกันในพื้นที่เสี่ยงน้ำป่าไหลหลาก น้ำท่วมฉับพลัน และดินถล่ม บริเวณที่ลาดชันและที่ราบเชิงเขา โดยเครื่องมือดังกล่าวจะส่งสัญญาณเตือนภัยขึ้น เมื่อมีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในพื้นที่สูงถึงขั้นวิกฤตที่อาจก่อให้เกิดอันตราย สัญญาณการเตือนภัย มี 3 ระดับ คือ สัญญาณเตือนภัยสีเขียว หมายถึง ให้เฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด คอยฟังประกาศจากหอกระจายข่าวภายในชุมชน สัญญาณไฟสีเหลือง หมายถึง ให้เตรียมตัวพร้อมรับสถานการณ์ เก็บรวบรวมสิ่งของที่จำเป็น และรอฟังสัญญาณและประกาศครั้งต่อไป และสัญญาณไฟสีแดง หมายถึง ให้เคลื่อนย้ายไปยังพื้นที่ปลอดภัยที่ได้มีการแจ้งให้ทราบ ทั้งนี้เครื่องมือดังกล่าวจะต้องติดตั้งในบริเวณพื้นที่ซึ่งสามารถรับสัญญาณ โทรศัพท์เคลื่อนที่ได้ และมีตัวแทนของประชาชนในพื้นที่ทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครประจำสถานีเตือนภัย คอยดูแลเครื่องมือดังกล่าวให้สามารถใช้งานได้ในช่วงเวลาปกติ และคอยแจ้งข่าวการเตือนภัยภายในหมู่บ้านให้

ระมัดระวังภัยพิบัติน้ำท่วม ดินถล่ม ในช่วงเกิดฝนตกหนัก ซึ่งการติดตั้งสถานีเตือนภัยตามโครงการของกรมทรัพยากรน้ำในครั้งนี้มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับประชาชน ดังนั้นก่อนการติดตั้งสถานีเตือนภัยในพื้นที่ หน่วยงานราชการผู้รับผิดชอบโครงการ จะต้องเข้ามาในพื้นที่เพื่อจัดทำประชาพิจารณ์รับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชนก่อนดำเนินการติดตั้งสถานีเตือนภัยได้

ทั้งนี้ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าประชาชนในพื้นที่ให้ความสนใจกับสถานีเตือนภัยภายในหมู่บ้าน และเห็นว่าเป็นเครื่องมือที่ดีมีประโยชน์ต่อชุมชน ซึ่งในการดำเนินงานตลอดโครงการได้รับความร่วมมือด้วยดีจากคนในพื้นที่เสมอ อย่างไรก็ตามในการจัดทำประชาพิจารณ์โครงการ ประชาชนในพื้นที่สนใจและเข้าร่วมรับฟังรายละเอียดโครงการตลอดจนนำเสนอข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ รวมทั้งการเข้าไปมีส่วนร่วมในการคัดเลือกอาสาสมัครประจำสถานีเตือนภัย ซึ่งในอำเภอกาญจนดิษฐ์เอง มีการดำเนินการติดตั้งสถานีเตือนภัยควบคุมพื้นที่เสี่ยงภัยจำนวนทั้งสิ้น 3 สถานี คือ สถานีเตือนภัยบ้านสวนปรัง ติดตั้งบริเวณตำบลคลองสระ สถานีเตือนภัยบ้านนาดอน ติดตั้งบริเวณตำบลช้างขวา และสถานีเตือนภัยบ้านเหนือคลอง ติดตั้งบริเวณตำบลช้างซ้าย

อย่างไรก็ตามประชาชนโดยส่วนใหญ่ภายในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในการจัดทำประชาพิจารณ์กิจกรรมการเตือนภัย โดยการแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ รวมทั้งร่วมกันให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับการกำหนดจุดติดตั้งสถานีเตือนภัย เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดภายในชุมชน นอกจากนี้แล้วในกิจกรรมการทำประชาพิจารณ์ครั้งนี้ ชุมชนยังได้ร่วมกันเสนอผู้ซึ่งสามารถทำหน้าที่เป็นผู้นำในการแจ้งการเตือนภัยภายในหมู่บ้านได้ ซึ่งในทางโครงการจะเรียกผู้ที่ทำหน้าที่นี้ว่า “อาสาสมัครประจำสถานีเตือนภัย” โดยอาสาสมัครประจำสถานีเตือนภัยเกิดจากการคัดเลือกสมาชิกภายในหมู่บ้านโดยที่ประชุม ขึ้นทำหน้าที่เป็นผู้ติดต่อประสานงานด้านการเตือนภัยภายในหมู่บ้าน และเป็นผู้แจ้งข่าวการเตือนภัยไปยังเครือข่ายต่างๆ ภายในชุมชนยามเกิดวิกฤตเนื่องจากลักษณะของโครงการติดตั้งสถานีเตือนภัยเป็นโครงการขนาดเล็ก และประชาชนในพื้นที่ได้รับประโยชน์กันถ้วนหน้า ไม่มีผู้ใดมีส่วนเสีย การให้ความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่ต่อการจัดทำประชาพิจารณ์กิจกรรมการเตือนภัยจึงเป็นไปในทางบวก ประชาชนให้ความร่วมมือต่อกิจกรรมการเตือนภัยเป็นอย่างดี การแสดงความคิดเห็นในแนวทางสนับสนุนให้มีการติดตั้งสถานีเตือนภัยในพื้นที่ มีการร่วมกันให้ข้อมูลพื้นฐานที่เป็นประโยชน์และจำเป็นต่อการติดตั้งสถานีเตือนภัย ทั้งนี้การแสดงบทบาททางการเมืองของประชาชนในเรื่องดังกล่าวก็มีลักษณะเช่นเดียวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการประชุมโดยทั่วไป โดยส่วนใหญ่จะเป็นไปตามบทบาทหน้าที่ที่ตนเองมีภายในชุมชน เช่น ผู้นำชุมชนท้องถิ่นก็จะมีส่วนร่วมทางการเมืองในการจัดประชาพิจารณ์กิจกรรมการเตือนภัย โดยการแสดงความคิดเห็น และร่วมกันกำหนดจุดติดตั้งสถานีเตือนภัย ประชาชน

โดยทั่วไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในการจัดประชาพิจารณ์กิจกรรมการเตือนภัยโดยการร่วมเสนอชื่อผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครประจำสถานีเตือนภัย พร้อมออกคะแนนเสียงสนับสนุนบุคคลดังกล่าว เพื่อให้กิจกรรมการประชาพิจารณ์การเตือนภัยเสร็จสิ้นเป็นไปตามรูปแบบที่ทางราชการได้กำหนดไว้

กิจกรรมการคัดเลือกอาสาสมัครประจำสถานีเตือนภัย โดยส่วนใหญ่ประชาชนชนในพื้นที่จะเสนอชื่อผู้ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้นำชุมชนท้องถิ่นเดิมอยู่แล้ว ขึ้นทำหน้าที่อาสาสมัครประจำสถานีเตือนภัย ทั้งนี้อาจเพราะความรู้ความสามารถ และการมีเครือข่ายการทำงานที่เข้มแข็งอยู่แล้ว ส่วนภารกิจการเตือนภัยในครั้งนี้ เป็นเพียงภารกิจเสริมให้การทำงานของผู้นำชุมชนท้องถิ่นมีกฎหมายรองรับและสามารถแสดงบทบาทหน้าที่ในด้านการเตือนภัยได้เต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์นายสุธรรม ดวงไทย ช่างฝีมือสนาม ข4 สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 (สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2558) ซึ่งกล่าวว่า “อาสาสมัครประจำสถานีเตือนภัยหากว่าเป็นผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่เดิมแล้ว ไม่ว่าจะเป็นักำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล หรืออื่นๆ ใดที่ทำงานเกี่ยวข้องกับสาธารณะชน ก็จะทำให้การติดต่อประสานทำได้ง่ายและรวดเร็ว”

จากบทสัมภาษณ์ นายพนรัตน์ ชัยงาม ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองช่าง เทศบาลตำบล ช่างขวา อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2558) กล่าวว่า “สถานีเตือนภัยบ้านนาคอน ซึ่งตั้งอยู่บริเวณศาลาประชาคม หมู่ที่ 13 ตำบลช่างขวา อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีนายวณิชย์ ขวัญทองอินทร์ ซึ่งดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลช่างขวา เป็นอาสาสมัครประจำสถานีเตือนภัยทำหน้าที่คอยตรวจวัดปริมาณน้ำฝนทุกๆ วัน และแจ้งเตือนในพื้นที่กรณีสถานีเตือนภัยส่งสัญญาณเตือนภัย ทั้งนี้ นายวณิชย์ ขวัญทองอินทร์ ถือว่าเป็นคนที่มีคุณสมบัติเหมาะสมในการทำหน้าที่ในตรงจุดนี้ เพราะสามารถดูแลช่วยเหลือลูกบ้านของตนเองในบริเวณบ้านนาคอน ได้ นอกจากนี้ยังเป็นบุคคลที่ประสานงานติดต่ออยู่กับทางเทศบาลฯ และหน่วยงานราชการอื่นๆ อยู่เป็นประจำ คิดว่า ตำแหน่ง อาสาสมัครประจำสถานีเตือนภัยของบ้านนาคอน ตำบลช่างขวา อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ของนายวณิชย์ ขวัญทองอินทร์ มีความเหมาะสม”

ดังนั้นจะเห็นได้ว่ากิจกรรมการทำประชาพิจารณ์กิจกรรมการเตือนภัย คือกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองในโครงการที่ดำเนินการโดยภาครัฐ และสำหรับการการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ต่อการทำประชาพิจารณ์กิจกรรมด้านการเตือนภัยในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี บริเวณพื้นที่จุดติดตั้งสถานีเตือนภัย พบว่าประชาชนให้ความสำคัญและสนับสนุนให้มีการติดตั้งสถานีเตือนภัยในพื้นที่เนื่องจากเครื่องมือดังกล่าวมีประโยชน์ต่อชุมชน สามารถช่วยคำนวณและแจ้งเตือนปริมาณน้ำฝน

ก่อนเกิดเหตุการณ์วิกฤตได้ รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ต่อกิจกรรมดังกล่าวจะอยู่ในรูปแบบการเสนอคัดเลือกอาสาสมัครประจำสถานีเดือนกษ โดยประชาชนในพื้นที่ร่วมกันคัดเลือกและยกมือให้การสนับสนุนในที่ประชุมเพื่อแต่งตั้งผู้ทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครประจำสถานีเดือนกษ โดยส่วนใหญ่ได้เสนอชื่อผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่มีบารมีและมีความสามารถในการปฏิบัติงานด้านนี้ได้เพียงคนเดียว แล้วทุกคนก็ยกมือสนับสนุนบุคคลดังกล่าว โดยปราศจากการแข่งขันใดๆ แต่ในเวทีการประชุมคนทุกก็ยอมรับมัน ทั้งนี้อาจเนื่องจากการให้เกียรติกันของคนในพื้นที่ ประกอบกับอาสาสมัครประจำสถานีเดือนกษเป็นภารกิจงานเล็กๆ ที่ไม่มีผลประโยชน์ใดๆ ในการดำเนินงาน การคัดเลือกจึงเป็นไปได้โดยง่ายและเรียบร้อยด้วยดี ทั้งนี้บทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการร่วมทำกิจกรรมประชาพิจารณ์การติดตั้งสถานีเดือนกษในครั้งนี้ ย่อมแสดงให้เห็นความว่าประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่เห็นด้วยและยินยอมให้มีการติดตั้งสถานีเดือนกษในพื้นที่และพร้อมที่จะปฏิบัติตามกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเดือนกษ

2.4 การจัดตั้งเครือข่ายการเดือนกษระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับอำเภอ

เป็นการศึกษากลุ่มต่างๆ ซึ่งมีเครือข่ายการทำงานที่ชัดเจน และเป้าหมายเป็นไปเพื่อการเดือนกษในพื้นที่หรือที่เกี่ยวข้องกับภารกิจการเดือนกษของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 โดยทำการศึกษาในพื้นที่ซึ่งทางสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ได้ดำเนินการติดตั้งสถานีเดือนกษไว้บริเวณตำบลคลองสระ ตำบลช้างซ้าย และตำบลช้างขวา อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้งนี้เพื่อค้นหา วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกลุ่ม โครงสร้างกลุ่ม กระบวนการทำงานภายในกลุ่ม เครือข่าย และผลการดำเนินงานของกลุ่ม

กระบวนการประสานงาน ติดต่อ และเชื่อมโยงข้อมูลต่างๆ อยู่อย่างสม่ำเสมอของบุคคลต่างๆ หลายๆ ฝ่าย ย่อมก่อให้เกิดระบบการทำงานที่ดี ในระบบการทำงานนั้นหากมีเป้าหมายภารกิจอันเดียวกันและมีการติดต่อประสานงานกันอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน โดยกิจกรรมดังกล่าวมีจำนวนสมาชิกที่สามารถประสานงาน ติดต่อ และเชื่อมโยงกันได้หลายๆ คน หลายๆ ฝ่าย จากหลากหลายพื้นที่แล้ว ย่อมแสดงให้เห็นว่าระบบการทำงานดังกล่าวมีประสิทธิภาพสูง อย่างไรก็ตาม การติดต่อ เชื่อมโยง และประสานการทำงานระหว่างบุคคลหลายๆ คน หลายๆ ฝ่าย ที่มีการกิจและเป้าหมายเดียว หากสามารถรวบรวมกลุ่มบุคคลเข้ากันได้มากเท่าไร ย่อมหมายถึงความเข้มแข็งของกลุ่มและระบบการทำงานนั้น จนก่อให้เกิดเครือข่ายการทำงานที่กระจายตัวในพื้นที่ ผลคือสามารถเก็บข้อมูลในพื้นที่ได้อย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม ระบบเครือข่ายจะมีประสิทธิภาพและเกิดขึ้นได้จำเป็นต้องมีผู้เป็นแกนหลักในการติดต่อ เชื่อมโยง ตัวอย่างเช่น เครือข่าย อปพร.ตำบล แกนหลักของเครือข่ายคือ ผู้ดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่นั้นๆ สมาชิกเครือข่ายคือประชาชนในพื้นที่จากหมู่บ้านต่างๆ ในตำบลดังกล่าว ระบบการทำงานคือการส่งข้อมูลเข้าสู่

ผู้บริหารเครือข่ายในแนวคิด และการส่งข้อมูลเชื่อมโยงกันระหว่างสมาชิกในแนวราบ เป็นต้น แม้ว่าแกนหลักของเครือข่ายการทำงานจะมีความสำคัญ แต่ก็ต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถและมีศักยภาพสูงเพียงพอที่จะให้สมาชิกภายในเครือข่ายยอมรับ และสามารถรวมบุคคล เข้าด้วยกันได้

การที่คนในชุมชนให้ความร่วมมือและสนใจในกิจกรรมที่เป็นสาธารณะของชุมชนด้วยความเต็มใจ ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มขึ้นภายในชุมชน โดยกลุ่มดังกล่าวจะมีพลังสามารถผลักดันให้กิจกรรมสาธารณะของชุมชนเป็นไปตามเป้าหมายที่คาดหวังไว้ได้ง่าย ทั้งนี้ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยเฉพาะบริเวณที่สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ได้เข้าไปติดตั้งสถานีเตือนภัย พบว่า กลุ่มเครือข่ายที่ทำงานด้านการเตือนภัยในพื้นที่ โดยส่วนใหญ่เกิดจากการจัดตั้งโดยองค์กรภาครัฐเป็นผู้ริเริ่ม มีโครงสร้างของกลุ่มที่ชัดเจน การดำเนินงานเป็นไปตามแผนงานที่ได้จัดตั้งไว้ เช่น กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนประจำตำบล (อปพร.ตำบล) เป็นกลุ่มเครือข่ายที่เกิดจากคนในพื้นที่ตำบลสมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ดังกล่าวเป็นผู้ควบคุมดูแล ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลทำหน้าที่เป็นประธานกลุ่มโดยตำแหน่ง มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการเฝ้าระวังและป้องกันภัยต่างๆ ในพื้นที่ตำบล นอกจากนี้แล้วยังมีบทบาทในการช่วยเหลือฝ่ายปกครองของหน่วยงานภาครัฐ เช่น ตำรวจ นายอำเภอ ฝ่ายปกครอง ในการทำงานต่างๆ ภายในพื้นที่ด้วย ส่วนกลุ่มกู้ชีพตำบล เป็นกลุ่มที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือหรือปฐมพยาบาลเบื้องต้นกับผู้ที่กำลังประสบภัยต่างๆ เช่น อุบัติเหตุบนท้องถนน การเจ็บป่วยของคนในหมู่บ้าน การได้รับบาดเจ็บที่เกิดจากภัยต่างๆ ที่ไม่คาดคิด หรือเหตุการณ์อื่นๆ ที่ทำให้เกิดการบาดเจ็บ หรือสูญเสียด้านร่างกาย โดยมีโครงสร้างของกลุ่ม เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างกระทรวงสาธารณสุข โรงพยาบาลในพื้นที่ และองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นเสาหลักในโครงสร้างการบริหารงาน มีสมาชิกภายในกลุ่มเป็นจิตอาสาที่อยู่ในพื้นที่ตำบล โดยกลุ่มดังกล่าวจะต้องได้รับการฝึกอบรมตามหลักสูตรที่ทางกลุ่มได้กำหนดเงื่อนไขไว้ก่อนจึงจะสามารถเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มเครือข่ายและทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครกู้ชีพตำบลได้ มูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง เป็นมูลนิธิที่มีเครือข่ายการทำงานด้านการบรรเทาและช่วยเหลือผู้ประสบภัยแบบเร่งด่วน ทำหน้าที่ลักษณะเดียวกันกับกลุ่มเครือข่ายกู้ชีพตำบล แต่ที่มาและโครงสร้างของกลุ่มแตกต่างกัน โดยเป็นกลุ่มองค์กรภาคเอกชน โดยขับเคลื่อนการดำเนินงานโดยใช้เงินบริจาคจากผู้ที่มีจิตศรัทธา อย่างไรก็ตามการทำงานของกลุ่มมูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง และกลุ่มกู้ชีพตำบลในบางครั้งก็มีความขัดแย้งกัน เพราะลักษณะงานเดียวกัน เป้าหมายการทำงานเหมือนกัน การแข่งขันการสร้างผลงานให้เป็นที่ประจักษ์จึงเกิดขึ้น จนบางครั้งมีการแข่งขันผู้ประสบเหตุ แต่ด้วยโครงสร้างของการเกิดกลุ่มที่มีรากฐานมั่นคงมากกว่าทำให้กลุ่มกู้ชีพตำบลมีสมาชิกและสามารถกำหนดพื้นที่ในการทำงานได้ เพราะอยู่ภายใต้โครงสร้างแห่งหน่วยงานราชการ ลักษณะดังกล่าวทำ

ให้กลุ่มมูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง ซึ่งเป็นองค์กรภาคเอกชนไม่มีพื้นที่ในการดำเนินงาน ทำให้ในปัจจุบันค่อยๆ แยกตัวไปเรื่อยๆ จิตอาสาที่เคยทำงานให้มูลนิธิก็ไปเข้ารับการฝึกอบรมเป็นอาสาสมัครจิตอาสาเพราะเป็นเครือข่ายการทำงานที่มั่นคงกว่า และมีสวัสดิการสำหรับสมาชิกที่มากกว่าเป็นแรงจูงใจอีกด้วย ลักษณะเช่นนี้เป็นผลให้เกิดความอ่อนแอของภาคประชาสังคมในสังคมไทย สาเหตุเพราะหน่วยงานภาครัฐเข้าไปเป็นผู้ประสานงานโดยตรง ทำให้การทำงานเป็นไปเหมือนหน่วยงานราชการหน่วยงานหนึ่ง มีงบประมาณสนับสนุน มีบุคลากรที่ได้รับเงินค่าตอบแทนหรือสวัสดิการที่เป็นแรงจูงใจ การทำงานไม่ได้เกิดจากจิตอาสาร้อยเปอร์เซ็นต์

จากบทสัมภาษณ์ของ นางเพ็ญเพ็ญ ชาลภ ประชาชนตำบลช้างซ้าย อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2558) กล่าวว่า “ด้วยแฟนเป็นผู้ใหญ่บ้านซึ่งทำงานด้านจิตอาสา ค่อยช่วยเหลือสังคมอยู่ตลอด ทำให้ตนเองผูกพันอยู่กับงานสาธารณะ ทั้งนี้ได้เคยเป็นอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนของพื้นที่ตำบลช้างซ้าย ทำหน้าที่เกี่ยวกับการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยภายในพื้นที่ ก็สนุกมากขณะปฏิบัติหน้าที่ ได้พบปะผู้คนมากมาย ทำให้เรารู้จักเพื่อนเพิ่มมากขึ้น แต่ปัจจุบันด้วยปัญหาสุขภาพ ทำให้ไม่สามารถออกไปปฏิบัติหน้าที่ในช่วงมีงานได้เช่นเดิม”

จากบทสัมภาษณ์ของนายสุธรรม ดวงไทย ตำแหน่ง ช่างฝีมือสนาม ช 4 สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 (สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2558) กล่าวว่า “ในขณะที่เกิดเหตุการณ์น้ำท่วมในพื้นที่ ทางสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 จะติดต่อสถานการณ์อย่างใกล้ชิด โดยจะติดต่อประสานงานกับผู้รู้ประจำสถานีเตือนภัยในพื้นที่เป็นหลัก ส่วนการให้การช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ขณะเกิดเหตุการณ์ สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 จะทำงานร่วมกับสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด และ ทีมงาน อปพร. ในพื้นที่นั้นๆ บรรเทาช่วยเหลือประชาชนให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในเบื้องต้นก่อน”

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าภารกิจงานด้านการเตือนภัย ก็เป็นภารกิจหนึ่งที่เครือข่ายอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.ตำบล) ทำหน้าที่เฝ้าติดตามและระวังในยามเกิดวิกฤตการณ์น้ำท่วม ดินถล่ม โดยทำงานร่วมกับอาสาสมัครประจำสถานีเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 เป็นทีมงานเดียวกัน เพราะว่าอาสาสมัครประจำสถานีเตือนภัยเป็นหนึ่งในสมาชิกเครือข่ายอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนด้วย โดยในยามเกิดเหตุจะประสานการทำงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลในการขอรับความช่วยเหลือด้านอุปกรณ์เครื่องมือช่วยเหลือน้ำท่วม เช่น เรือ เสื้อชูชีพ เป็นต้น หลังเหตุการณ์ก็จะทำงานประสานกับสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด อำเภอ โดยผ่านองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อขอรับการช่วยเหลือตามระเบียบ เช่น กรณีเกิดน้ำท่วมดินถล่มบ้านพังเสียหาย จะต้องได้รับการช่วยเหลือจากทางสำนักงานป้องกันและ

บรรเทาสาธารณภัยจังหวัด เป็นค่าช่วยเหลือในการซ่อมแซมบ้านเรือน เป็นต้น โดยเครือข่ายดังกล่าวจะทำงานกันเป็นทีมตั้งแต่ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวแทนผู้นำชุมชนภายในตำบลจากหมู่บ้านต่างๆ และประชาชนที่มีความสามารถและเป็นจิตอาสา มีการเชื่อมโยงประสานงานทั้งในแนวนอน และแนวตั้ง มีโครงสร้างการบริหารงานชัดเจน และมีเครือข่ายสมาชิกที่เข้มแข็ง โดยสมาชิกส่วนใหญ่ก็เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และเป็นผู้นำชุมชนของแต่ละหมู่บ้านอยู่แล้ว ส่งผลให้เครือข่ายดังกล่าวทำงานได้ดีควบคุมทั่วทุกพื้นที่ โดยเฉพาะในสถานการณ์วิกฤตการณ์น้ำท่วม ดินถล่ม ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ต้องอาศัยความรวดเร็วและการทำงานที่เป็นทีมอย่างยิ่ง โดยเครือข่ายอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.ตำบล) เป็นเครือข่ายที่ทำให้หน่วยงานภายนอกเข้ามาช่วยเหลือได้สะดวก รวดเร็ว และทันทั่วถึง เพราะการมีทีมงานกระจายตัวตามหมู่บ้านต่างๆ เชื่อมโยงทุกพื้นที่ไว้แล้ว การกระจายข่าวสารหรือจัดสิ่งของแจกจ่ายจึงทำได้รวดเร็วและมีบุคลากรพร้อม

จากการสัมภาษณ์ของนายศักดิ์สิทธิ์ รุ่งแดง อาสาผู้รู้ประจำสถานีเตือนภัยบ้านสวนปราง ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และสมาชิกสภาองค์กรบริหารส่วนตำบลคลองสระ (สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2558) กล่าวว่า “ผมจะคอยดูปริมาณน้ำฝนจากสถานีเตือนภัยที่ทางสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 คิดตั้งไว้ แล้วรายงานให้นายกองคการบริหารส่วนตำบลคลองสระทราบ” จากคำกล่าวของอาสาผู้รู้ประจำสถานีเตือนภัยพบว่า สถานีเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ได้เป็นส่วนหนึ่งในการเฝ้าระวังและเตือนภัยล่วงหน้าของเครือข่ายอาสาสมัครป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตำบล (อปพร.ตำบล) โดยได้ใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเกิดเหตุอุทกภัยน้ำหลาก ดินถล่ม

การประสานงานร่วมกันระหว่างองค์กรบริหารส่วนตำบลที่มีเครื่องมืออุปกรณ์พร้อมสำหรับการช่วยเหลือประชาชนในยามวิกฤต และสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ซึ่งมีเครื่องมือสำหรับการตรวจวัดปริมาณน้ำฝนในการประเมินสถานการณ์ในอนาคตได้ ผ่านทางกลุ่มเครือข่ายอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนตำบล (อปพร.) ซึ่งมีสมาชิกที่ทำหน้าที่เป็นทั้งอาสาผู้รู้ประจำสถานีเตือนภัยและอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ทำให้การติดตามสถานการณ์ภัยน้ำหลาก ดินถล่มในพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างภาคประชาชน ส่วนราชการท้องถิ่น และส่วนราชการส่วนกลาง ซึ่งมีภารกิจงานเดียวกัน อย่างไรก็ตามในสถานการณ์วิกฤติภัย ผู้ที่อยู่ในพื้นที่มากที่สุด คือ หน่วยเครือข่ายอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ดังนั้นการส่งเสริมกลุ่มเครือข่ายดังกล่าวให้มีการติดต่อประสานงานกันอย่างต่อเนื่อง มีสมาชิกกระจายตัวในพื้นที่โดยทั่วตำบล จะทำให้เครือข่ายดังกล่าวมีความพร้อมในการปฏิบัติงานและมีความเข้มแข็งความยิ่งขึ้น ซึ่งหน่วยงานภาครัฐสามารถให้การสนับสนุนเครื่องมืออุปกรณ์ที่ช่วยอำนวยความสะดวก

ในการปฏิบัติงานของกลุ่มเครือข่ายดังกล่าวได้ เช่น วิทยุสื่อสาร รถยนต์ยานพาหนะ ทั้งนี้เพราะเครื่องมือดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการติดต่อ ประสานงาน และเชื่อมโยงระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มเครือข่ายได้เป็นอย่างดี ช่วยให้กลุ่มเครือข่ายดังกล่าวมีความเข้มแข็ง ผลคือทำให้เกิดความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือประชาชนในยามวิกฤต และเป็นหน่วยกองกำลังของหน่วยงานภาครัฐสำหรับภารกิจที่ต้องใช้กำลังพลในการทำงานในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี

จากบทสัมภาษณ์ นายกฤษ สกฤตพันธ์ ตำแหน่ง นายกเทศมนตรีตำบลช้างขวา เทศบาลตำบลช้างขวา อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี (สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2558) กล่าวว่า “สำหรับพื้นที่ตำบลช้างขวา อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ถือได้ว่าเป็นพื้นที่ที่รับน้ำจากพื้นที่ข้างเคียง ก่อนจะระบายลงสู่ทะเลอ่าวไทยบริเวณปากน้ำตาปี ซึ่งข้อดีของการเป็นพื้นที่รับน้ำจากพื้นที่อื่นๆ คือ ทางตำบลมีระยะเวลาในการเตรียมความพร้อมการป้องกันและแก้ไขปัญหา น้ำท่วม และสามารถประเมินสถานการณ์ความรุนแรงของระดับน้ำได้โดยดูระดับน้ำจากทางต้นน้ำ ทำให้ลดระดับความรุนแรงของภัยพิบัติน้ำท่วมได้มาก อย่างไรก็ตามเทศบาลตำบลช้างขวายังขาดเครื่องมือขนาดใหญ่ในการให้ความช่วยเหลือประชาชนกรณีเกิดน้ำท่วมหนักในพื้นที่ เช่น เรือท้องแบน เครื่องสูบน้ำ เป็นต้น ทำให้ความพร้อมในการรับมือภัยพิบัติทำได้ไม่เต็มที่ สำหรับบุคลากรที่จะให้การช่วยเหลือในยามเกิดเหตุภัยธรรมชาติ ทางเทศบาลฯ มีหน่วย อปพร.ตำบล ซึ่งเป็นอาสาสมัครจากประชาชนภายในหมู่บ้าน ทำหน้าที่บริการให้ความช่วยเหลือประชาชนในยามเกิดเหตุอยู่แล้ว ถือเป็นความเข้มแข็งของประชาชนในพื้นที่ ”

จากบทสัมภาษณ์ นายสุทธิชาติ รัชชะ ตำแหน่งนายช่างไฟฟ้าชำนาญงาน สำนักประชาสัมพันธ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี (สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ 8 กรกฎาคม 2558) กล่าวว่า “ในการเข้าพื้นที่เพื่อหาข้อมูลในการนำเสนอข่าวสาร พบว่าพื้นที่ชุมชนแถวอำเภอกาญจนดิษฐ์ ประชาชนในพื้นที่โดยส่วนใหญ่เข้มแข็ง มีการรวมตัวกันทำงานเป็นทีม โดยเฉพาะ เครือข่าย อปพร.หมู่บ้าน ถือเป็นเครือข่ายหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เองให้การสนับสนุน ทำให้เครือข่ายดังกล่าวเข้มแข็งและสามารถขับเคลื่อนการทำงานในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยส่วนใหญ่ในการเข้าพื้นที่เพื่อหาข้อมูลภาพประกอบเนื้อหาข่าวนั้น ผมจะทำงานร่วมกับเครือข่ายดังกล่าวเป็นส่วนใหญ่ และได้รับความร่วมมือด้วยดีตลอดมา ”

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การจัดตั้งเครือข่ายการเตือนภัยระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับอำเภอได้นั้น มีหลายๆ ปัจจัยเป็นตัวกำหนด ทั้งนี้ขั้นตอนการเกิดเครือข่ายการเตือนภัยในพื้นที่ได้ จำต้องมีการประสาน ติดต่อ และเชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆ อยู่อย่างต่อเนื่อง จึงจะทำให้เกิดระบบการดำเนินงานขึ้น และสิ่งสำคัญจะต้องมีแกนหลักเป็นศูนย์กลางที่คอยอำนวยความสะดวกภายในเครือข่ายให้สามารถสร้างระบบการทำงานอย่างเข้มแข็งได้ อย่างไรก็ตามการเกิดเครือข่ายในการเตือนภัย

จากการศึกษากลุ่มต่างๆ ซึ่งมีเครือข่ายการทำงานที่ชัดเจน และเป้าหมายเป็นไปเพื่อการเตือนภัยในพื้นที่หรือที่เกี่ยวข้องกับการกิจการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่ที่ตั้งสถานีเตือนภัย บริเวณตำบลคลองสระ ตำบลช้างซ้าย และตำบลช้างขวา อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า กลุ่มเครือข่ายที่ทำงานด้านการเตือนภัยในพื้นที่ โดยส่วนใหญ่เกิดจากการจัดตั้งโดยองค์กรภาครัฐเป็นผู้ริเริ่ม มีโครงสร้างของกลุ่มที่ชัดเจน การดำเนินงานเป็นไปตามแผนงานที่ได้จัดตั้งไว้ เช่น กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนประจำตำบล (อปพร.ตำบล) กลุ่มกู้ชีพตำบลในการดำเนินงานของกลุ่มมีงบประมาณสนับสนุน มีบุคลากรที่ได้รับเงินค่าตอบแทนหรือสวัสดิการที่เป็นแรงจูงใจสำหรับสมาชิก ด้วยกระบวนการจัดการที่ภาครัฐเข้ามาบริหารจัดการต่อดำเนินงานมากเกินไป จนบางครั้งกลุ่มเครือข่ายดังกล่าว กลายเป็นเครื่องมือทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นไป ผลคือเกิดความอ่อนแอของภาคประชาสังคมในชุมชน การทำงานไม่ได้เกิดจากจิตอาสาร้อยเปอร์เซ็นต์ การปฏิบัติงานในแต่ละครั้งขึ้นอยู่กับผลตอบแทนที่จะได้รับเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามสำหรับภารกิจงานด้านการเตือนภัย ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยในยามเกิดเหตุน้ำท่วม ดินถล่มขึ้นในพื้นที่ กลุ่มเครือข่ายดังกล่าวจะทำงานประสานกับองค์การบริหารส่วนตำบล โดยจะทำงานกันเป็นทีมตั้งแต่ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวแทนผู้นำชุมชนภายในตำบลจากหมู่บ้านต่างๆ และประชาชนที่มีความสามารถและเป็นจิตอาสา มีการเชื่อมโยงประสานงานทั้งในแนวนอน และแนวตั้ง มีโครงสร้างการบริหารงานชัดเจน และมีเครือข่ายสมาชิกที่เข้มแข็ง โดยสมาชิกส่วนใหญ่ก็เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และเป็นผู้นำชุมชนของแต่ละหมู่บ้านอยู่แล้ว ส่งผลให้เครือข่ายดังกล่าวทำงานได้ดีควบคุมทั่วทุกพื้นที่ ทำงานได้รวดเร็วและมีความพร้อมของบุคลากรและเครื่องมือดำเนินงานสูง ซึ่งนับว่ากลุ่มเครือข่ายการเตือนภัยดังกล่าว แม้ว่าจะโครงสร้างจะเกิดมาจากภาครัฐ ที่ในยามปกติการทำงานมักมีข้ออ้างในเรื่องค่าตอบแทนและสิ่งจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่เป็นประจำ เพราะสมาชิกเครือข่ายส่วนหนึ่งมาจากการแต่งตั้งโดยตำแหน่ง และมีความเกี่ยวพันในการการเมืองท้องถิ่นมาก แต่ในยามวิกฤตกลุ่มดังกล่าวก็สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะความพร้อมด้านเครื่องมือและบุคลากร ทั้งนี้การส่งเสริมกลุ่มเครือข่ายในพื้นที่ให้มีความเข้มแข็งเป็นสิ่งสำคัญ อย่างไรก็ตามแม้ว่าปัจจุบัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเครือข่ายอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) ในพื้นที่ตำบลนั้นๆ เพื่อเป็นกองกำลังในการปฏิบัติงานในพื้นที่ แต่ก็ไม่อาจพัฒนาให้กลุ่มเครือข่ายดังกล่าวมีขนาดใหญ่ได้ เนื่องจากมีข้อจำกัดของพื้นที่ตำบลของแต่ละตำบลกำกับการทำหน้าที่อยู่ แต่หากมีหน่วยงานส่วนกลางที่ต้องการสร้างเครือข่ายให้มีขนาดใหญ่ขึ้น โดยทำให้เกิดการรวมกลุ่มจากสมาชิกในหลายๆ หมู่บ้าน หลายๆ ตำบล หลายๆ อำเภอ ก็สามารถทำได้เนื่องจากขอบข่ายหน้าที่ความรับผิดชอบ และขอบเขตภารกิจงานของส่วนราชการส่วนกลางมีพื้นที่กว้างระดับภูมิภาค

ดังนั้นหากส่วนราชการส่วนกลาง เห็นความสำคัญของเครือข่ายในพื้นที่และเห็นประโยชน์ของการมีเครือข่ายในระดับตำบล ระดับอำเภอ แล้ว การส่งเสริมการรวมกลุ่มให้สมาชิกสามารถทำได้ อาจโดยวิธีการสนับสนุน โครงการจัดตั้งเครือข่ายระดับอำเภอ มีการประชุม พบปะ พูดคุย สมาชิกเครือข่ายระดับอำเภอ ปีละ 1-2 ครั้ง เพื่อกระชับความสัมพันธ์ของกลุ่มเครือข่าย ให้แน่นแฟ้น หรือวิธีการการสนับสนุนอุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร เช่น วิทยุสื่อสารรถยนต์ ยานพาหนะ เป็นต้น เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกเครือข่ายในพื้นที่ที่สามารถพูดคุยติดต่อสื่อสารระหว่างกันได้เป็นการส่งเสริมกลุ่มเครือข่ายในพื้นที่ให้มีการติดต่อ ประสานงาน และเชื่อมโยง ข้อมูลกันตลอดเวลา เพื่อความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ในยามวิกฤตต่อไป ดังนั้นบทบาทในการพัฒนากลุ่มเครือข่ายการทำงานด้านการเตือนภัยในพื้นที่ให้เข้มแข็ง ส่วนงานภาครัฐ โดยเฉพาะส่วนกลาง จะต้องให้การสนับสนุนเครื่องมือ อุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานด้านเครือข่ายในพื้นที่ จะช่วยทำให้เครือข่ายมีความเข้มแข็งและมีความพร้อมที่จะปฏิบัติงานในพื้นที่มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้การพัฒนาเครือข่ายให้มีขนาดใหญ่ขึ้น ส่วนราชการหน่วยกลางจะต้องเป็นแกนกลางในการเชื่อมโยง ประสานงาน โดยอาจใช้วิธีการประชุมพบปะพูดคุย ณ สถานที่ใดสถานที่หนึ่ง ปีละ 1-2 ครั้ง เพื่อกระชับความสัมพันธ์ และส่งเสริมสมาชิกกลุ่มเครือข่ายให้ติดต่อ เชื่อมโยงกัน ในระดับพื้นที่กว้างขึ้น การส่งเสริมเครือข่ายในการทำงานด้านพื้นที่ให้มีความเข้มแข็ง พร้อมปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือประชาชนในยามสถานการณ์วิกฤตได้นั้น จะทำให้บทบาทการเตือนภัยของหน่วยงานกรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีประสิทธิภาพ และมีการทำงานที่เป็นระบบ ข้อมูลรวดเร็ว เป็นข้อเท็จจริง ผลคือความโดดเด่นในการปฏิบัติการกิจการเตือนภัยอย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดความสำคัญแห่งหน่วยงานต่อไปในอนาคต

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การติดตั้งสถานีเตือนภัยล่วงหน้าของ กรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ดำเนินการติดตั้งสถานีเตือนภัยในพื้นที่เสี่ยง เพื่อเป็นเครื่องมือตรวจวัดปริมาณน้ำฝนที่ตกในพื้นที่สำหรับการคำนวณและคาดการณ์สถานการณ์ภัยล่วงหน้าที่จะเกิดขึ้น เป็นการเตรียมความพร้อมในการรับมือภัยพิบัติ และลดความสูญเสียต่อชีวิต/ทรัพย์สินจากภัยพิบัติดังกล่าว ช่วยให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินอย่างใดก็ตามในกระบวนการทำงานด้านการเตือนภัยให้มีประสิทธิภาพ สามารถเตือนภัยให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเมื่อเกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติภัยน้ำท่วม ดินถล่ม ได้จริงนั้น จำเป็นจะต้องอาศัยปัจจัยหลายๆ ด้านประกอบเข้าด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนและความร่วมมือของผู้นำชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ ทั้งนี้เพื่อความสะดวกให้การดำเนินงานด้านการเตือนภัยในพื้นที่เสี่ยงภัยให้ประสบผลสำเร็จ ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินจากเหตุการณ์ภัยพิบัติภัยน้ำท่วม ดินถล่ม ได้จริงตามเป้าหมายที่ได้วางไว้

การประสานงานในระดับพื้นที่ กรมทรัพยากรน้ำ ได้ทำงานร่วมกับสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค ซึ่งเป็นหน่วยงานส่วนกลางที่ตั้งในภูมิภาค คอยดูแลรับผิดชอบภารกิจงานด้านการเตือนภัยโดยตรงในพื้นที่ มีหน้าที่ ตรวจสอบ ซ่อมบำรุงรักษาสถานีเตือนภัยให้สามารถใช้งานได้เป็นปกติ ขณะเดียวกันมีหน้าที่เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับอาสาสมัครประจำสถานีเตือนภัยและการประชาสัมพันธ์วิธีการปฏิบัติตนยามเกิดวิกฤตการณ์ให้ประชาชนในพื้นที่ติดตั้งสถานีเตือนภัยได้ทราบถึงแนวทางการปฏิบัติตน โดยการปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ ผู้นำชุมชนท้องถิ่นถือเป็นบุคคลสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จของภารกิจการเตือนภัย เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนการดำเนินกิจกรรม และมีบทบาทสำคัญต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเตือนภัย ในพื้นที่นั้นๆ อย่างไรก็ตามปัจจัยทางการเมืองดังกล่าวเป็นตัวแปรสำคัญที่มีผลทำให้เกิดความสำเร็จในภารกิจการเตือนภัยของกรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินโครงการติดตั้งสถานีเตือนภัยล่วงหน้าในพื้นที่เสี่ยงและงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับภารกิจการเตือนภัยประสบผลสำเร็จสามารถเตือนภัยได้จริง และมีประสิทธิภาพ ประชาชนในพื้นที่ที่มีความปลอดภัยจากเหตุการณ์ภัยพิบัติภัยน้ำท่วม ดินถล่ม จึงจำเป็นต้องศึกษาปัจจัยทางการเมืองที่มีผลทำให้เกิดความสำเร็จในภารกิจการเตือนภัยล่วงหน้า ในครั้งนี้

1. สรุปผลการวิจัย

การศึกษาปัจจัยทางการเมืองที่นำไปสู่ความสำเร็จในการกิจการเดือนถัดในครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตการศึกษาเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงอันจะนำไปใช้ประโยชน์อย่างแท้จริงในการแก้ไขปัญหาหรือประยุกต์ใช้ในการทำงานด้านการเดือนถัด โดยได้เลือกพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นพื้นที่ศึกษาดังกล่าว ทั้งนี้เพราะแนวคิดทางการเมืองของอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีความหลากหลาย และเป็นพื้นที่ซึ่งทางสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 จะต้องเข้าไปดูแลสถานีเดือนถัด ซึ่งได้ทำการติดตั้งในพื้นที่ดังกล่าวถึง 3 สถานี คือ ในพื้นที่บ้านสวนปราง ตำบลคลองสระ, บ้านนาดอน ตำบลช้างขวา, และบ้านเหนือคลอง ตำบลช้างซ้าย อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อให้การศึกษา เรื่อง ปัจจัยทางการเมืองที่นำไปสู่ความสำเร็จในการกิจการเดือนถัดล่วงหน้าของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถอธิบายปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จได้ครบถ้วน ชัดเจน จึงได้กำหนดประเด็นการศึกษา ดังนี้

1.1 ปัจจัยทางการเมืองด้านบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่นำไปสู่ความสำเร็จในการกิจการเดือนถัดของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยกำหนดการศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นต่อภาคส่วนต่างๆ ดังนี้

1.1.1 บทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นต่อหน่วยงานราชการ

ศึกษาภาวะผู้นำ การแสดงบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่น และบทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนท้องถิ่น ที่เอื้ออำนวยให้การดำเนินกิจกรรมด้านการเดือนถัดของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ประสบความสำเร็จ โดยศึกษาการแสดงบทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่น ในช่วงสถานการณ์ก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุพิบัติภัยน้ำท่วม ดินถล่ม แยกรายละเอียด 3 หัวข้อ ดังนี้

1.1.2 การประสานงาน ติดต่อกับและเชื่อมโยง

บทบาทการประสานงาน ติดต่อกับและเชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องด้านการเดือนถัดในฐานะผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่มีต่อหน่วยงานราชการภายนอก คือ สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 พบว่า ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้นำชุมชนท้องถิ่นเป็นบุคคลที่มีภาวะผู้นำสูง มีทักษะการประสานงาน ติดต่อกับและเชื่อมโยง การดำเนินงานต่างๆ อย่างดีเยี่ยม โดยทักษะต่างๆ เสมือนได้รับการฝึกฝนหรือการฝึกอบรมอยู่เป็นประจำ อย่างไรก็ตามภายใต้กระบวนการประสานงาน ติดต่อกับและเชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเดือนถัดของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 นั้น ผู้นำชุมชนท้องถิ่นได้ใช้กระบวนการดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการยื่นข้อเสนอความต้องการ หรือแสดงความคิดเห็น ตามที่ผู้นำชุมชนท้องถิ่นต้องการ ซึ่งแท้จริงแล้วกระบวนการประสานงาน ติดต่อกับและเชื่อมโยงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการกิจการเดือนถัดใน

พื้นที่ สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 เป็นผู้รับผิดชอบหลักในกระบวนการดำเนินงาน แต่สำหรับทิศทางการดำเนินงาน ผู้นำชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่กลับเป็นผู้มีบทบาทและอำนาจในการบริหารจัดการกระบวนการดังกล่าวแทบทั้งสิ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินงานในพื้นที่ชุมชน ผู้นำชุมชนท้องถิ่นมีศักยภาพและมีความรู้พื้นฐานภายในชุมชนสูงกว่า จึงสามารถถืออำนาจและเป็นผู้กำหนดทิศทางการดำเนินงานและการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับภารกิจการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ได้โดยสมบูรณ์

ดังนั้นบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มีต่อหน่วยงานราชการสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ด้านการประสานงาน ติดต่อและเชื่อมโยงกิจกรรม ผู้นำชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทและอำนาจในกระบวนการดังกล่าวอย่างสมบูรณ์ สามารถเสนอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ความต้องการ ต่อสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ได้โดยตรง ทั้งนี้เพราะผู้นำชุมชนท้องถิ่นได้เปรียบในเชิงพื้นที่ เพราะเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดสถานที่ปฏิบัติงานดังกล่าว และเป็นผู้ที่มีอำนาจในทางการเมืองต่อประชาชนในพื้นที่ชุมชน เป็นผู้ที่มีความรู้พื้นฐานในพื้นที่ชุมชนมากที่สุด จึงทำให้ผู้นำชุมชนท้องถิ่นมีอำนาจและสามารถกำหนดทิศทางการดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ได้โดยสมบูรณ์ ทุกกระบวนการ ทั้งที่ภารกิจและกระบวนการแรกเริ่มทางสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 เป็นผู้ดำเนินงานและรับผิดชอบภารกิจทั้งหมดตั้งแต่ต้น แต่ก็ไม่มีอำนาจและบารมีใดๆ ในการเป็นผู้กำหนดทิศทางการดำเนินงานและกิจกรรมต่างๆ ได้ อย่างไรก็ตามหากข้อเสนอแนะ หรือความต้องการใดๆ ของผู้นำชุมชนท้องถิ่นขัดต่อหลักกฎหมาย ระเบียบ ข้อกำหนดต่างๆ ไม่สามารถดำเนินการได้ สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ก็สามารถอธิบายชี้แจงเหตุผลให้ผู้นำชุมชนท้องถิ่นเข้าใจได้ ซึ่งหากผู้นำชุมชนท้องถิ่นเข้าใจและยอมรับฟังคำชี้แจงดังกล่าว กระบวนการและขั้นตอนการดำเนินงานต่างๆ ก็จะดำเนินต่อไปเป็นขั้นตอนตามแผนงาน โครงการเรื่อยๆ ตามกรอบระยะเวลา จนแล้วเสร็จในภารกิจการติดตั้งสถานีเตือนภัยในพื้นที่เสี่ยง

1.1.3 การดำเนินกิจกรรม การดำรงตำแหน่งในกลุ่มกิจกรรม และการดำเนินงาน

ด้านการเตือนภัย การมีส่วนร่วมต่อภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในฐานะผู้นำชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะผู้นำชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ติดตั้งสถานีเตือนภัย บ้านนาดอน ตำบลช้างขวา, บ้านเหนือคลอง ตำบลช้างซ้าย และบ้านสวนปราง ตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี นั้น พบว่า ผู้นำชุมชนท้องถิ่นได้อาสาเป็นผู้รู้ประจำสถานีเตือนภัยเพื่อทำหน้าที่ในการตรวจวัดปริมาณน้ำฝนในพื้นที่ติดตั้งสถานีเตือนภัยด้วยความสมัครใจทุกท่าน ทั้งนี้เพราะบทบาทดังกล่าวมีความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยามวิกฤตการณ์ภัยน้ำท่วม ดินถล่ม ซึ่งจะเห็นได้ว่าบทบาทดังกล่าวนี้ มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับประชาชนในพื้นที่ ดังนั้นผู้นำชุมชน

ท้องถิ่น โดยส่วนใหญ่จึงให้ความสนใจ และความสำคัญในอันที่จะเข้าไปเป็นอาสาสมัครประจำสถานี เตือนภัยด้วยความเต็มใจ แม้จะไม่มีค่าตอบแทนใดๆ ก็ตาม อย่างไรก็ตามผลที่ได้รับจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าว ทำให้ประชาชนในพื้นที่ชุมชนเกิดความเชื่อมั่นและไว้วางใจในตัวผู้นำมากยิ่งขึ้น สร้างความผูกพัน แรงศรัทธา และการไว้นับถือใจระหว่างผู้นำชุมชนท้องถิ่นกับประชาชนในพื้นที่ให้มีความสนิทใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น ซึ่งนับเป็นช่องทางอันดีที่ผู้นำชุมชนท้องถิ่นทั้งหลายจักได้ใช้ให้เป็นประโยชน์ในอันที่จะสร้างเสริมความมั่นคงแข็งแรงแหล่งฐานเสียงทางการเมือง เสริมอำนาจและบารมีให้มากยิ่งขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้การอำนวยความสะดวกให้กับหน่วยงานราชการ สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ต่อการเข้าพื้นที่เพื่อดำเนินงานตามแผนงาน โครงการจึงเป็นไปได้โดยสะดวก รวดเร็ว และมีผู้นำชุมชนท้องถิ่นคอยอำนวยความสะดวก ขับเคลื่อนการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้เป็นไปได้ด้วยดี พร้อมทั้งเป็นพี่เลี้ยงให้คำปรึกษาและแนะนำจนสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 สามารถดำเนินโครงการได้ลุล่วงเสร็จสิ้นตามแผนที่ได้กำหนดไว้

1.1.4 การกำหนดนโยบาย แนวทางปฏิบัติ ข้อเสนอแนะ และแนวทางการแก้ไข

ปัญหา

บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนท้องถิ่น ในการแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย แนวทางปฏิบัติ ข้อเสนอแนะ และแนวทางการแก้ไข ปัญหา ต่อภารกิจการเตือนภัยล่วงหน้าของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 จะเห็นได้ว่าผู้นำชุมชนท้องถิ่นได้แสดงความคิดเห็นในเวทีการประชุม นำเสนอข้อเท็จจริง นโยบาย แนวทางปฏิบัติ และข้อเสนอแนะต่างๆ ในเวทีการประชุมพร้อมทั้งทำหน้าที่ปกป้องผลประโยชน์แห่งชุมชนในฐานะตัวแทนประชาชนในพื้นที่ ซึ่งการแสดงบทบาททางการเมืองในที่สาธารณะของผู้นำชุมชนท้องถิ่นดังกล่าวต่อหน้าประชาชนในพื้นที่จำนวนมาก ทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีในตัวผู้นำชุมชนท้องถิ่น ประชาชนในพื้นที่รู้สึกภาคภูมิใจในตัวผู้นำชุมชนของตนเอง เกิดศรัทธา ความเชื่อมั่น ผู้นำชุมชน ซึ่งผลคือทำให้อำนาจและบารมีของผู้นำชุมชนท้องถิ่นคนดังกล่าวเข้มแข็งขึ้น จากการแสดงบทบาททางการเมืองในกิจกรรมการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10

นอกจากนี้แล้วในการแสดงความคิดเห็นของผู้นำชุมชนท้องถิ่น ยังทำให้การดำเนินการและกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับภารกิจการเตือนภัยล่วงหน้าของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ดำเนินงานเป็นไปได้โดยดีตรงตามความต้องการแห่งชุมชน ก่อเกิดการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน โครงการในพื้นที่ระหว่างชุมชนในท้องถิ่นกับหน่วยงานภาครัฐ ลักษณะดังกล่าวจึงเป็นผลให้การดำเนินงานติดตั้งสถานีเตือนภัยในพื้นที่ ประสบความสำเร็จ รวดเร็ว ไปด้วยดี ประชาชนในพื้นที่ยอมรับและไม่ต่อต้านการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ทั้งนั้นเพราะเกิดจากการแสดงความ

คิดเห็น ข้อเสนอแนะ ความต้องการ รวมทั้งการลงมติของประชาชนเรียบร้อยแล้ว ก่อนการดำเนินการติดตั้งสถานี

1.2 บทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นต่อผู้นำชุมชนท้องถิ่นด้วยกันในพื้นที่ ศึกษาภาวะผู้นำ บทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่น และบทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนท้องถิ่น ในการดำเนินกิจกรรมด้านการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 กับเพื่อนผู้นำชุมชนท้องถิ่นด้วยกันในพื้นที่ ช่วงสถานการณ์ ก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุพิบัติภัยน้ำท่วม ดินถล่ม โดยแยกศึกษารายละเอียด 2 หัวข้อ ดังนี้

1.2.1 การแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ข้อขัดแย้ง โดยอิสระ

การศึกษารoles บทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนท้องถิ่นต่อเพื่อนผู้นำชุมชนท้องถิ่นด้วยกันเองในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี กับบทบาทในการแสดงความคิดเห็น การนำเสนอข้อเสนอแนะในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกิจการเตือนภัยล่วงหน้าของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 พบว่า ในพื้นที่ติดตั้งสถานีเตือนภัย คือ ตำบลคลองสระ ตำบลช้างซ้าย และตำบลช้างขวา อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าในพื้นที่ดำเนินงานจะมีผู้นำชุมชนท้องถิ่นเพียงพื้นที่ละ 1 คน เท่านั้นทำหน้าที่คอยประสานงาน ติดตาม และช่วยดำเนินงานภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ตัวอย่างเช่น หากพื้นที่ใดผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่เป็นผู้ติดต่อประสานงาน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือ ผู้นำคนอื่นๆ ในพื้นที่เดียวกัน จะไม่เข้ามายุ่งเกี่ยวในการดำเนินงานมากนัก ทั้งนี้อาจเพราะการให้เกียรติกันของผู้นำชุมชนท้องถิ่นต่อเพื่อนผู้นำชุมชนท้องถิ่นด้วยกันในพื้นที่ และลดความขัดแย้งที่อาจจะเกิดขึ้นในพื้นที่หากว่าผู้นำชุมชนขัดแย้งกันเอง

อย่างไรก็ตามสำหรับภารกิจการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ซึ่งถือเป็นภารกิจเสริมที่บางพื้นที่จะได้รับการสนับสนุนให้ดำเนินงานภายในพื้นที่เท่านั้น จึงมีผลต่อการแสดงบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่โดยตรง โดยในพื้นที่ใด ผู้นำชุมชนท้องถิ่นประเภทใดที่สามารถแสดงบทบาททางการเมืองให้ประชาชนในพื้นที่ยอมรับได้มากกว่า ก็จะสามารถเป็นผู้ที่มีอำนาจในการกำหนดทิศทางการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเตือนภัยได้ เช่น ในพื้นที่ตำบลคลองสระ บทบาททางการเมืองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีบทบาทในพื้นที่ชุมชนสูงกว่าฝ่ายปกครอง จึงทำให้ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองสระ เป็นผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่ได้รับการคัดเลือกจากประชาชนให้เป็นผู้ทำหน้าที่เป็นผู้นำในงานด้านการเตือนภัย และเป็นผู้ประสานงานกับทางสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 เป็นต้น

1.2.2 การมีอิทธิพล ความสามารถชักจูงสู่เป้าหมายเดียวกัน

การศึกษาบทบาททางการเมืองและภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนท้องถิ่นต่อเพื่อนผู้นำชุมชนท้องถิ่นด้วยตนเอง ในการแสดงบทบาทการโน้มน้าวให้เพื่อนผู้นำคิดเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับตนเอง ซึ่งในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ผู้นำชุมชนท้องถิ่นนิยมใช้วิธีการพูดคุยนอกรอบเพื่อแสดงความคิดเห็นแบบตรงไปตรงมาก่อนการเสนอความคิดเห็นในเวทีการประชุมใหญ่ เป็นเครื่องมือในการจัดการความขัดแย้งและเป็นการชักจูงผู้นำชุมชนคนอื่นๆ ให้คิดเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกันในการเสนอความคิดเห็นในเวทีการประชุมใหญ่ ทั้งนี้รูปแบบวิธีการ จะใช้การนัดหมาย หรือ และตกลงแลกเปลี่ยนในประเด็นต่างๆ ที่ผู้นำชุมชนต่างๆ นำเสนอแล้วลงมติเพื่อคัดเลือksenเสนอประเด็นที่ทุกคนเห็นด้วยที่สุด เพื่อให้นำเสนอในเวทีการประชุมใหญ่ ในการออกเป็นระเบียบและกฎข้อบังคับต่อไป อย่างไรก็ตามข้อดีของการพูดคุยนอกรอบก่อนการเสนอความคิดเห็นในที่ประชุมใหญ่ คือ ทำให้บรรยากาศในการประชุมเป็นไปโดยราบรื่น ไม่มีความขัดแย้งใดๆ สามารถควบคุมระยะเวลาการดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามแผนงานปราศจากข้อโต้แย้งอันร้ายแรงหรือการมีประเด็นปัญหาที่ทำให้การประชุมติดขัดหรือมีอันต้องยกเลิกไป ช่วยให้การประชุมเป็นไปตามกำหนดแห่งระเบียบวาระการประชุม แต่สำหรับข้อเสียของการคุยนอกรอบนี้ คือ ทำให้ประชาชนทั่วไปไม่มีสิทธิเสนอความคิดเห็นที่แตกต่างได้ เกิดการผูกขาดการใช้อำนาจโดยชนชั้นนำภายในชุมชน

1.3 บทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นต่อประชาชนในพื้นที่ ศึกษาภาวะผู้นำ บทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่น และบทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนท้องถิ่น ในการดำเนินกิจกรรมด้านการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ต่อประชาชนในพื้นที่ ช่วงสถานการณ์ ก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุพิบัติภัยน้ำท่วม ดินถล่ม โดยแยกศึกษารายละเอียด 2 หัวข้อ ดังนี้

1.3.1 การรวมกลุ่มของประชาชน

การศึกษาบทบาททางการเมืองและภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในความสามารถและการใช้เทคนิควิธีการต่างๆ ที่ทำให้เกิดการรวมกลุ่มของประชาชนในพื้นที่เพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการกิจการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 จาก การสังเกตสภาพชุมชนโดยทั่วไปในอำเภอกาญจนดิษฐ์ โดยเฉพาะพื้นที่หมู่บ้านซึ่งทางสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ได้เข้าไปติดตั้งสถานีเตือนภัย พบว่า ประชาชนกับผู้นำชุมชนท้องถิ่นจะมีความสนิทสนมใกล้ชิดกันมาก ผู้นำชุมชนท้องถิ่นรู้จักประชาชนภายในชุมชนตนเองเป็นอย่างดี สามารถจดจำชื่อเสียงเรียงนาม ญาติพี่น้อง และสถานที่ที่อยู่ของแต่ละบุคคลได้อย่างชัดเจนแม่นยำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันภายในชุมชน ที่มีการพึ่งพาอาศัยและคอยช่วยเหลือซึ่งกันและกันของคนภายในชุมชนมาโดยตลอด ทำให้เกิดความสนิทสนมดูญาติพี่น้องกันทั้งหมู่บ้าน

ข้อดีของการที่ประชาชนในชุมชนมีความสนิทสนมกัน คือทำให้ประชาชนในชุมชนดังกล่าวมีความเข้มแข็ง การรวมกลุ่มเพื่อกิจกรรมใดๆ จึงสามารถทำได้ง่าย

อย่างไรก็ตาม สำหรับวิธีการของผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่ใช้เป็นกลยุทธ์ในการเรียกร้องความสนใจจากประชาชนในชุมชนต่อบทบาทการเป็นผู้นำในการรวมกลุ่มมวลชนภายในชุมชนนั้น พบว่าใช้วิธีการแจ้งข่าวประชาสัมพันธ์ในเชิงอธิบายให้ประชาชนเห็นประโยชน์ของการเข้าร่วมกิจกรรม และอาจมีสิ่งที่เป็นแรงจูงใจซึ่งสามารถทำให้เกิดการรวมกลุ่มของประชาชนง่ายขึ้น เช่น การจัดเลี้ยงอาหารกลางวันหลังเสร็จสิ้นการประชุม/กิจกรรมกลุ่ม เป็นต้น แรงจูงใจดังกล่าวทำให้ประชาชนในพื้นที่ให้ความสนใจและอยากที่จะเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น ทำให้การรวมมวลชนเพื่อจัดกิจกรรมต่างๆของผู้นำชุมชนท้องถิ่นทำได้ง่ายดายน

1.3.2 การให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ การแก้ไขปัญหา

การศึกษาภาวะผู้นำ และบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่น กับความสามารถในการให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามเงื่อนไขของกิจกรรมการเดือนกัญ ตลอดจนการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชุมชนของตนเองในเหตุการณ์พิบัติภัยน้ำท่วม-ดินถล่มได้ โดยเฉพาะผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่เป็นอาสาสมัครประจำสถานีเตือนภัยในพื้นที่ซึ่งติดตั้งสถานีเตือนภัยพื้นที่ตำบลคลองสระ ตำบลช้างซ้าย และตำบลช้างขวา อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า การที่ผู้นำชุมชนท้องถิ่นจะสามารถแสดงบทบาทให้ประชาชนในพื้นที่เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำ ข้อเสนอแนะ หรือรูปแบบแนวทางการแก้ไขปัญหาของตนเองได้นั้น ผู้นำชุมชนท้องถิ่นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี มีประสบการณ์ในการทำงานด้านนั้น และมีความเฉลียวฉลาดประเมินสถานการณ์ความเป็นไปของเหตุการณ์ข้างหน้าได้เป็นอย่างดี แม่นยำ ตลอดจนการวิเคราะห์ทิศทางในเรื่องต่างๆ เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด ทันที และสามารถตอบโจทยปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ประชาชนในพื้นที่จึงจะเห็นด้วยและคล้อยตามคำแนะนำ ข้อเสนอแนะ รวมถึงข้อเสนอในการแก้ไขปัญหา ซึ่งผู้นำชุมชนท้องถิ่นมีคุณลักษณะตามที่กล่าวมาข้างต้นนี้แล้ว ก็จะสามารถเป็นผู้นำประชาชนและเป็นผู้กำหนดทิศทางภายในชุมชนได้อย่างสมบูรณ์ ก่อให้เกิดแรงศรัทธา ความเชื่อมั่น และการพร้อมยินยอมปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจของประชาชนในพื้นที่ต่อตัวผู้นำชุมชนท้องถิ่น ซึ่งนอกจากจะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชนได้แล้ว ยังทำให้ประชาชนเกิดความมั่นใจ แรงศรัทธา ก่อเกิดเป็นอำนาจ บารมี ยังผลที่ดีในทางการเมืองของผู้นำชุมชนท้องถิ่นคนดังกล่าว

1.4 บทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นต่อหน่วยงานอื่นๆ (นักวิชาการ และสื่อมวลชน)

ศึกษาภาวะผู้นำ บทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่น และบทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนท้องถิ่น ในการดำเนินกิจกรรมด้านการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ต่อหน่วยงาน

อื่นๆ เช่น นักวิชาการ และสื่อมวลชน เป็นต้น ในช่วงสถานการณ์ ก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุพิบัติภัยน้ำท่วม ดินถล่ม โดยแยกศึกษาระยะเวลาดังกล่าว 1 หัวข้อ คือ การเป็นตัวแทนประชาชนในการแสดงความคิดเห็น นำเสนอบทสรุป/มติ ต่อสาธารณะ

การศึกษาการแสดงภาวะผู้นำ และบทบาททางการเมืองของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการแสดงความคิดเห็น การนำเสนอข้อเท็จจริงในเหตุการณ์พิบัติภัยน้ำท่วม-ดินถล่มต่อหน่วยงานภายนอก เช่น สื่อมวลชน องค์กรต่างๆ จากภายนอกที่ให้ความสนใจชุมชนทั้งภาครัฐและเอกชน เป็นต้น พบว่าในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้นำชุมชนท้องถิ่นสามารถนำเสนอประเด็นที่สำคัญต่างๆ ต่อสาธารณะชนในฐานะตัวแทนของคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี มีทักษะการสื่อสารและการนำเสนอข้อมูลที่เชื่อมโยง ทั้งนี้เพราะในพื้นที่ดังกล่าวผู้นำชุมชนท้องถิ่นมีการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารและเรื่องราวที่เกิดขึ้นภายในชุมชนอยู่เป็นประจำทั้งต่อหน่วยงานระดับท้องถิ่น และระดับประเทศ โดยการผลักดันของผู้มีบารมี คือ สส. ในพื้นที่ อย่างไรก็ตามในพื้นที่ชุมชนดังกล่าวประชาชนในพื้นที่สามารถรับ-ส่ง ข้อมูลข่าวสารได้โดยตรงจากสื่อวิทยุ โทรทัศน์ หรือทางอินเทอร์เน็ต ทำให้ข้อมูลข่าวสารที่ส่งออกไปภายนอกชุมชน คือข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจริง สำหรับการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร หรือการหาตัวแทนที่เป็นทางการในการติดต่อและนำเสนอข้อมูลข่าวสารภายในชุมชน ผู้นำชุมชนท้องถิ่นจะเป็นผู้แสดงบทบาทนำเสนอ ทั้งนี้เพราะด้วยบทบาท ตามตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับโดยชอบธรรมตามกฎหมาย จึงทำให้ผู้นำชุมชนท้องถิ่นกลายเป็นผู้มีบารมีต่อหน่วยงานภายนอกมาก หน่วยงานต่างๆ ที่เข้าไปติดต่อประสานงานจะให้ความสำคัญกับผู้นำชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่เป็นอันดับแรก ทั้งนี้เพราะเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้มากที่สุด และมีอำนาจในการบริหารจัดการพื้นที่ชุมชนทั้งหมด จึงทำให้การตอบประเด็นปัญหาต่างๆ ใ้ได้ง่ายและได้คำตอบที่ชัดเจน

1.2 ปัจจัยทางการเมืองด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนที่นำไปสู่ความสำเร็จในการกิจการเตือนภัย ของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
โดยศึกษาการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมทางการเมือง การรวมกลุ่ม และแนวคิดประชาสังคม ของประชาชนในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ โดยเฉพาะพื้นที่ตำบลซึ่งทางสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ได้ดำเนินการติดตั้งสถานีเตือนภัย ไว้ คือ ตำบลคลองสระ ตำบลช้างซ้าย และตำบลช้างขวา ช่วงสถานการณ์ ก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุพิบัติภัยน้ำท่วม ดินถล่ม โดยศึกษาจากกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

1.2.1 การเข้าร่วมประชุมในกิจกรรมด้านการเตือนภัย

การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานีกับการดำเนินกิจกรรมประชุมด้านการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 โดยเฉพาะ

ประชาชนซึ่งอยู่ในพื้นที่ที่ตั้งสถานีเตือนภัย โดยประเมินระดับการมีส่วนร่วมจากการให้ความสนใจเข้าร่วมประชุมของประชาชนในกิจกรรมการเตือนภัยที่ทางสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 พบว่า ประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวให้ความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมการประชุมมากกว่า 60 เปอร์เซ็นต์ โดยในพื้นที่ดังกล่าวประชาชนมีการรวมตัวกันทำกิจกรรมต่างๆ อย่างเข้มแข็ง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากลักษณะของพื้นที่ตั้งชุมชนที่ทุกคนจะต้องช่วยเหลือพึ่งพากัน ในการใช้ชีวิตประจำวันหรือการให้การช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันของคนภายในชุมชน ลักษณะดังกล่าวจึงส่งผลให้เกิดการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็งของคนในชุมชน ลักษณะของการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ที่ตั้งสถานีเตือนภัย อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าเป็นไปในลักษณะการเข้ารับฟังการให้ความรู้จากผู้นำชุมชนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และวิทยากรจากภายนอก ในฐานะผู้เข้าร่วมการประชุม ไม่ได้มีการแสดงความคิดเห็นที่โดดเด่นอะไรในเวทีการประชุม การทำกิจกรรมต่างๆ จะคอยฟังคำอธิบายและการชี้แนะจากผู้นำชุมชนท้องถิ่นก่อนเสมอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนในพื้นที่มีความไว้วางใจต่อตัวผู้นำชุมชนท้องถิ่นมากกว่าเจ้าหน้าที่ภาครัฐหรือบุคคลภายนอก ในกิจกรรมการประชุม ก็อาจเป็นไปได้ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น ในกิจกรรมการประชุมที่ทางสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ดำเนินการจัดการประชุม มักจะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมโดยการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภารกิจเตือนภัยภายในพื้นที่โดยตรง ซึ่งพบว่าหากมีการพูดคุยในลักษณะปกติทั่วไปแบบไม่เป็นทางการ จะได้รับผลของการแสดงความคิดเห็นของประชาชนมากกว่าการจัดเวทีการประชุมอย่างเป็นทางการ ทั้งนี้วัฒนธรรมทางการเมืองของพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ ซึ่งนิยมมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยผ่านตัวแทน หรือผู้นำชุมชนท้องถิ่นภายในพื้นที่ การมีส่วนร่วมจึงเป็นไปตามบทบาทหน้าที่ที่ตนเองมีภายในพื้นที่ เช่น หากเป็นผู้ใหญ่บ้านก็มีส่วนร่วมในที่ประชุมโดยการแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ หรือแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในกิจกรรมการเตือนภัยต่อที่ประชุมใหญ่อย่างเปิดเผยตรงไปตรงมา ในฐานะผู้นำของพื้นที่ เพราะด้วยบทบาทหน้าที่อันจะต้องทราบ ต้องรู้ ถึงสภาพความเป็นอยู่โดยพื้นฐานภายในชุมชน และสภาพอาณาบริเวณพื้นที่ ตามตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านที่ติดต่อฟังมีส่วนประชาชนโดยทั่วไปก็มีส่วนร่วมในกิจกรรมการประชุม โดยเป็นผู้รับฟังข้อมูลข่าวสาร ข้อเสนอแนะ และแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่ดีในกิจกรรมการประชุม

1.2.2 การปฏิบัติตามข้อเงื่อนไขแห่งกิจกรรม

การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเตือนภัยของประชาชนในพื้นที่ซึ่งที่ตั้งสถานีเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยทำการศึกษาพฤติกรรมของประชาชนในพื้นที่ต่อการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเตือนภัย ในช่วงก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุวิกฤตการณ์

น้ำท่วม ดินถล่ม พุทธิกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนพื้นที่ซึ่งติดตั้งสถานีเตือนภัย ในอำเภอ กาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ประชาชนโดยส่วนใหญ่ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการเตือน ภัยในกรณีเตือนสัญญาณไฟเขียว (การเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด) และการเตือน สัญญาณไฟเหลือง (การเตรียมตัวพร้อมรับสถานการณ์) เท่านั้น ส่วนการเตือนภัยขั้นสูงสุด ประชาชนยังเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองอยู่ อย่างไรก็ตามการติดตั้งสถานีเตือนภัยช่วยให้ ประชาชนในพื้นที่ให้ความสนใจและตื่นตัวในการเฝ้าระวังภัยน้ำหลาก ดินถล่มมากขึ้น มีการเตรียม ความพร้อมเก็บทรัพย์สินที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ไปยังพื้นที่ปลอดภัย ส่วนทรัพย์สินที่ไม่สามารถ เคลื่อนย้ายได้ ก็มีการสร้างเกราะป้องกันเพื่อบรรเทาเบาบางความสูญเสียที่อาจจะเกิดขึ้นจากเหตุ พิบัติภัยน้ำท่วม ดินถล่ม

1.2.3 การร่วมทำประชาพิจารณ์กิจกรรมการเตือนภัย

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการทำประชาพิจารณ์กิจกรรม การเตือนภัย กรณีติดตั้งสถานีเตือนภัยในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยทำการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อการติดตั้งสถานีเตือนภัยของ สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 กรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่าในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประชาชนในพื้นที่ให้ความสนใจกับสถานี เตือนภัยภายในหมู่บ้าน และเห็นว่าเป็นเครื่องมือที่ดีมีประโยชน์ต่อชุมชน ซึ่งในการดำเนินงาน ตลอดโครงการ ได้รับความร่วมมือด้วยดีจากคนในพื้นที่เสมอ อย่างไรก็ตามในการจัดทำประชา พิจารณ์โครงการ ประชาชนในพื้นที่สนใจและเข้าร่วมรับฟังรายละเอียดโครงการ ตลอดจนนำเสนอ ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ รวมทั้งการเข้าไปมีส่วนร่วมในการคัดเลือกอาสาผู้รู้ประจำสถานีเตือนภัย ซึ่งในอำเภอกาญจนดิษฐ์เอง มีการดำเนินการติดตั้งสถานีเตือนภัยครอบคลุมพื้นที่เสี่ยงภัยจำนวน ทั้งสิ้น 3 สถานี คือ สถานีเตือนภัยบ้านสวนปราง ติดตั้งบริเวณตำบลคลองสระ สถานีเตือนภัยบ้าน นาดอน ติดตั้งบริเวณตำบลช้างขวา และสถานีเตือนภัยบ้านเหนือคลอง ติดตั้งบริเวณตำบลช้างซ้าย อย่างไรก็ตามประชาชนโดยส่วนใหญ่ภายในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในการจัดทำ ประชาพิจารณ์กิจกรรมการเตือนภัย โดยการแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ รวมทั้งร่วมกันให้ ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับการกำหนดจุดติดตั้งสถานีเตือนภัย เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดภายใน ชุมชน นอกจากนี้แล้วในกิจกรรมการทำประชาพิจารณ์ครั้งนี้ ชุมชนยังได้ร่วมกันเสนอผู้ซึ่งสามารถ ทำหน้าที่เป็นผู้นำในการแจ้งการเตือนภัยภายในหมู่บ้านได้ ซึ่งในทางโครงการจะเรียกผู้ที่ทำหน้าที่ นี้ว่า “อาสาผู้รู้ประจำสถานีเตือนภัย” โดยอาสาผู้รู้ประจำสถานีเตือนภัยเกิดจากการคัดเลือกสมาชิก ภายในหมู่บ้าน โดยที่ประชุม ขึ้นทำหน้าที่เป็นผู้ติดต่อประสานงานด้านการเตือนภัยภายในหมู่บ้าน และเป็นผู้แจ้งข่าวการเตือนภัยไปยังเครือข่ายต่างๆ ภายในชุมชนยามเกิดวิกฤต เนื่องจากลักษณะ

ของโครงการติดตั้งสถานีเตือนภัยเป็นโครงการขนาดเล็ก และประชาชนในพื้นที่ได้รับประโยชน์กันถ้วนหน้า ไม่มีผู้ใดมีส่วนเสีย การให้ความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่ต่อการจัดทำประชาพิจารณ์กิจกรรมการเตือนภัยจึงเป็นไปได้ไปทางบวก ประชาชนให้ความร่วมมือต่อกิจกรรมการเตือนภัยเป็นอย่างดี การแสดงความคิดเห็นในแนวทางสนับสนุนให้มีการติดตั้งสถานีเตือนภัยในพื้นที่ที่มีการร่วมกันให้ข้อมูลพื้นฐานที่เป็นประโยชน์และจำเป็นต่อการติดตั้งสถานีเตือนภัย ทั้งนี้การแสดงบทบาททางการเมืองของประชาชนในเรื่องดังกล่าวก็มีลักษณะเช่นเดียวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการประชุมโดยทั่วไป โดยส่วนใหญ่จะเป็นไปตามบทบาทหน้าที่ที่ตนเองมีภายในชุมชน เช่น ผู้นำชุมชนท้องถิ่นก็จะมีส่วนร่วมทางการเมืองในการจัดประชาพิจารณ์กิจกรรมการเตือนภัย โดยการแสดงความคิดเห็น และร่วมกันกำหนดจุดติดตั้งสถานีเตือนภัย ประชาชนโดยทั่วไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในการจัดประชาพิจารณ์กิจกรรมการเตือนภัย โดยการร่วมเสนอชื่อผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครประจำสถานีเตือนภัย พร้อมออกคะแนนเสียงสนับสนุนบุคคลดังกล่าว เพื่อให้กิจกรรมการประชาพิจารณ์การเตือนภัยเสร็จสิ้นเป็นไปตามรูปแบบที่ทางราชการได้กำหนดไว้

1.2.4 การจัดตั้งเครือข่ายการเตือนภัยระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับอำเภอ

การศึกษากลุ่มต่างๆ ซึ่งมีเครือข่ายการทำงานที่ชัดเจน และเป้าหมายเป็นไปเพื่อการเตือนภัยในพื้นที่หรือที่เกี่ยวข้องกับการกิจการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่ติดตั้งสถานีเตือนภัย บริเวณตำบลคลองสระ ตำบลช้างซ้าย และตำบลช้างขวา อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า กลุ่มเครือข่ายที่ทำงานด้านการเตือนภัยในพื้นที่ โดยส่วนใหญ่เกิดจากการจัดตั้งโดยองค์กรภาครัฐเป็นผู้ริเริ่ม มีโครงสร้างของกลุ่มที่ชัดเจน การดำเนินงานเป็นไปตามแผนงานที่ได้จัดตั้งไว้ เช่น กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนประจำตำบล (อปพร.ตำบล), กลุ่มกู้ชีพตำบล โดยโครงสร้างของกลุ่ม เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างประชาชนในพื้นที่กับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินงานของกลุ่มมีงบประมาณสนับสนุน มีบุคลากรที่ได้รับเงินค่าตอบแทนหรือสวัสดิการที่เป็นแรงจูงใจสำหรับสมาชิก ด้วยกระบวนการจัดการที่ภาครัฐเข้ามาบริหารจัดการต่อดำเนินงานมากเกินไป จนบางครั้งกลุ่มเครือข่ายดังกล่าว กลายเป็นเครื่องมือทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นไป ผลคือเกิดความอ่อนแอของภาคประชาสังคมในชุมชนการทำงานไม่ได้เกิดจากจิตอาสาหรือเออร์เซ็นต์ การปฏิบัติงานในแต่ละครั้งขึ้นอยู่กับผลตอบแทนที่จะได้รับเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตามสำหรับภารกิจงานด้านการเตือนภัย ในยามเกิดเหตุน้ำท่วมถือว่าโครงสร้างกลุ่มดังกล่าวช่วยส่งเสริมการทำงานด้านการเตือนภัยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยกลุ่มเครือข่ายดังกล่าวจะทำงานประสานกับองค์การบริหารส่วนตำบล ทำงานกันเป็นทีม ตั้งแต่ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวแทนผู้นำชุมชนภายในตำบลจากหมู่บ้านต่างๆ

และประชาชนที่มีความสามารถและเป็นจิตอาสา มีการเชื่อมโยงประสานงานทั้งในแนวนอน และแนวตั้ง มีโครงสร้างการบริหารงานชัดเจน และมีเครือข่ายสมาชิกที่เข้มแข็ง โดยสมาชิกส่วนใหญ่ ก็เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และเป็นผู้นำชุมชนของแต่ละหมู่บ้านอยู่แล้ว ส่งผลให้เครือข่าย ดังกล่าวทำงานได้ดีครอบคลุมทั่วทุกพื้นที่ ทำงานได้รวดเร็วและมีความพร้อมของบุคลากรและ เครื่องมือดำเนินงานสูง ซึ่งนับว่ากลุ่มเครือข่ายการเตือนภัยดังกล่าวมั่นใจว่าโครงสร้างจะเกิดมาจาก ภาครัฐ ที่ในยามปกติการทำงานมักมีข้ออ้างในเรื่องค่าตอบแทนและสิ่งจูงใจในการปฏิบัติงานอยู่ เป็นประจำ เพราะสมาชิกเครือข่ายส่วนหนึ่งมาจากการตั้งแต่โดยตำแหน่ง และมีความเกี่ยวพันใน การการเมืองท้องถิ่นมาก แต่ในยามวิกฤตกลุ่มดังกล่าวก็สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะว่ามีเครื่องมือพร้อม และบุคลากรที่มาจากพื้นที่ต่างๆ ทั่วหมู่บ้าน

2. อภิปรายผล

จากการทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยทางการเมืองที่นำไปสู่ความสำเร็จในการกิจการเตือนภัย ล่วงหน้าของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้รูปแบบการศึกษา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative researchers) โดยใช้ วิธีการวิจัยแบบ การวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) และการสังเกตการณ์ (observation) ซึ่งกำหนดประเด็นศึกษาเพื่อให้สามารถอธิบาย ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จได้ครบถ้วน โดยจะกล่าวถึงปัจจัยทางการเมืองใน 2 ประเด็นหลัก คือ บทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการกิจการเตือนภัยล่วงหน้า ดังนี้

2.1 ปัจจัยทางการเมืองด้านบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่นำไปสู่ความสำเร็จใน การกิจการเตือนภัย ของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.1.1 บทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นต่อหน่วยงานราชการ ในด้าน

1) การประสานงาน ติดต่อกับ และเชื่อมโยง เป็นทักษะพื้นฐานสำคัญที่ผู้นำ ชุมชนท้องถิ่นใช้เป็นสัญลักษณ์แสดงความเป็นผู้นำกับหน่วยงานภายนอกที่เข้ามาดำเนินงานภายใน พื้นที่ สอดคล้องกับคำกล่าวของ แนวคิดมาจากทฤษฎีมหาบุรุษ (Greatman Theory of Leadership) ของกรีกและโรมันโบราณ มีความเชื่อว่า ภาวะผู้นำเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือโดยกำเนิด (Born leader) ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้แต่สามารถพัฒนาขึ้นได้ ลักษณะผู้นำที่ดีและมีประสิทธิภาพสูง จะประกอบด้วย ความเฉลียวฉลาด มีบุคลิกภาพซึ่งแสดงถึงการเป็นผู้นำและต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถด้วย ตัวอย่างการศึกษาเกี่ยวกับ Trait Theories ของ Gardner ได้แก่ 1. การกิจของผู้นำ (The tasks of Leadership) กล่าวถึงงานที่ผู้นำจำเป็นต้องมี 9 อย่าง ได้แก่ มีการกำหนดเป้าหมายของ

กลุ่ม มีบรรทัดฐานและค่านิยมของกลุ่ม รู้จักสร้างและใช้แรงจูงใจ มีการบริหารจัดการ มีความสามารถในการปฏิบัติกร สามารถอธิบายได้ เป็นตัวแทนของกลุ่ม แสดงถึงสัญลักษณ์ของกลุ่ม และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 2. ผู้นำในการเชื่อมปฏิสัมพันธ์ (Leader – constituent interaction) เชื่อว่าผู้นำต้องมีพลังวิเศษเหนือบุคคลอื่นหรือมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่นๆ เพื่อที่สนองตอบความต้องการขั้นพื้นฐาน ความคาดหวังของบุคคล และผู้นำต้องมีความเป็นตัวของตัวเอง สามารถพัฒนาตนเองและพัฒนาให้ผู้ตามมีความแข็งแกร่ง และสามารถยืนอยู่ด้วยตนเองอย่างอิสระทฤษฎีนี้พบว่า ไม่มีคุณลักษณะที่แน่นอนหรือชี้ชัดของผู้นำ เพราะผู้นำอาจไม่แสดงลักษณะเหล่านี้ออกมา ทั้งนี้ในกระบวนการประสานงาน ติดต่อก และเชื่อมโยง ผู้นำชุมชนท้องถิ่นได้ใช้กระบวนการดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการกำหนดทิศทางการบริหารงานด้านการเตือนภัยตามความต้องการของประชาชนภายในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูป (Transformational Leadership) ของเบิร์นส์ (Burns) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารต้องเปลี่ยนแปลงตนเอง เบิร์นส์ (Burns) เสนอความเห็นว่าการแสดงความเป็นผู้นำยังเป็นปัญหาอยู่จนทุกวันนี้ เพราะบุคคลไม่มีความรู้เพียงพอในเรื่องกระบวนการของความเป็นผู้นำ เบิร์นส์ อธิบายความเข้าใจในธรรมชาติของความเป็นผู้นำว่าตั้งอยู่บนพื้นฐานของความแตกต่างระหว่างความเป็นผู้นำกับอำนาจที่มีส่วนสัมพันธ์กับผู้นำและผู้ตามอำนาจจะเกิดขึ้นเมื่อผู้นำจัดการบริหารทรัพยากร โดยเข้าไปมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้ตามเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตนหวังไว้ ความเป็นผู้นำจะเกิดขึ้นเมื่อการบริหารจัดการทำให้เกิดแรงจูงใจ และนำมาซึ่งความพึงพอใจต่อผู้ตาม ความเป็นผู้นำถือว่าเป็นรูปแบบพิเศษของการใช้อำนาจ (Special form of power) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรรณิกา ขวัญอารีย์ (2552) ที่ทำการศึกษาเรื่อง “บทบาทผู้นำท้องถิ่นต่อการดำเนินการแก้ไขปัญหาแรงงานเด็กในชุมชนที่มีระดับการพัฒนาต่างกัน : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสุรินทร์” ผลการวิจัยพบว่า บทบาทที่ผู้นำแสดงเพื่อการช่วยเหลือแรงงานเด็กที่เห็นได้เด่นชัดมี 3 บทบาท คือ บทบาทผู้ให้คำปรึกษาและแนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหาแรงงานเด็กและแนวทางในการแก้ไขป้องกัน บทบาทในการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ และ บทบาทผู้ประสานงาน และคุณสมบัติเด่นๆ ที่เห็นได้เด่นชัด มี 2 ประการ คือ ผู้นำที่มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาลูกแรงงานเด็กส่วนใหญ่เป็นคนตระหนักต่อการพัฒนาหมู่บ้าน ผู้นำแต่ละคนจะมีหลายบทบาทภาระหน้าที่ในชุมชน และผู้นำจะเปิดตัวเองให้ได้รับข่าวสารข้อมูลแสวงหาช่องทางรับข่าวสารข้อมูลเท่าที่จะสามารถทำได้

2) การดำเนินกิจกรรม การดำรงตำแหน่งในกลุ่มกิจกรรม และการดำเนินงานด้านการเตือนภัย เป็นช่องทางที่ผู้นำชุมชนท้องถิ่นใช้แสดงบทบาทในฐานะผู้นำต่อการดำรงตำแหน่งผู้รู้ประจำสถานีเตือนภัย เพื่อทำหน้าที่ในการตรวจวัดปริมาณน้ำฝนในพื้นที่ติดตั้งสถานีเตือนภัยและเป็นผู้นำในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเตือนภัยในพื้นที่ชุมชน โดยบทบาท

ดังกล่าวมีความสำคัญยิ่ง ถือว่ามีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับประชาชนในพื้นที่ นับเป็นช่องทางอันดีที่ผู้นำชุมชนท้องถิ่นจะเรียกความศรัทธา ความเชื่อมั่นและไว้วางใจในตัวผู้นำเพิ่มขึ้น ซึ่งจะนำมาซึ่งความมั่นคงแข็งแรงแห่งฐานเสียงทางการเมือง สอดคล้องกับ บุญตา ไล่เลิศ (2550 : 12) ที่ว่า บทบาทหมายถึง การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพของตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งที่บุคคลได้รับ ต้องมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบตามที่กำหนดไว้ตามบทบาทของตำแหน่งนั้น และคล้อยตามความมุ่งหวังของสังคม เช่น บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาก็หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่ที่ปฏิบัติในสถานศึกษานั้น สอดคล้องกับคำกล่าวของ ปรีชา สุวังบุตร (2547 : 22) บทบาท หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมาตามสถานภาพ หรือตำแหน่ง หรือสิทธิหน้าที่หรือบรรทัดฐานทางสังคม ที่มีความคาดหวังต่อการกระทำของบุคคลกลุ่มคน และสังคม เพื่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ในสังคมนั้น และสอดคล้องกับ ทฤษฎีบทบาทของกัสกิน (Guskin, s role theory) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมของบุคคลแต่ละคนคือผลที่ได้จากตำแหน่งทางสังคมของเขานั่นเองและทฤษฎีบทบาทจัดเป็นข้อตกลงประการแรกที่สถาบันต่างๆ ในสังคมคาดหวังว่าบุคคลที่ได้รับตำแหน่งต่างๆ ควรปฏิบัติอย่างไรบ้าง

3) การกำหนดนโยบาย แนวทางปฏิบัติ ข้อเสนอแนะ และแนวทางการแก้ไขปัญหา ผู้นำชุมชนท้องถิ่น ได้แสดงความคิดเห็นในเวทีการประชุม นำเสนอข้อเท็จจริง นโยบาย แนวทางปฏิบัติ และข้อเสนอแนะต่างๆ ในเวทีการประชุมพร้อมทั้งทำหน้าที่ปกป้องผลประโยชน์แห่งชุมชนในฐานะตัวแทนประชาชนในพื้นที่ ซึ่งการแสดงบทบาทผู้นำการทางเมืองในที่สาธารณะของผู้นำชุมชนท้องถิ่นดังกล่าวต่อหน้าประชาชนในพื้นที่จำนวนมาก ทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีในตัวผู้นำชุมชนท้องถิ่น ประชาชนในพื้นที่รู้สึกภาคภูมิใจในตัวผู้นำชุมชนของตนเอง เกิดแรงศรัทธา ความเชื่อมั่นผู้นำชุมชน ซึ่งผลคือทำให้อำนาจและบารมีของผู้นำชุมชนท้องถิ่นคนดังกล่าวเข้มแข็งขึ้น จากการแสดงบทบาททางการเมืองในกิจกรรมการเดือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 สอดคล้องกับบทความจาก Daily new (ผู้นำทางการเมืองในอุดมคติ: ออนไลน์) ที่ว่า ผู้นำทางการเมือง (Political Leaders) คือ บุคคลที่ต้องมีคุณลักษณะพิเศษ สามารถเข้าถึงใจมวลชน บริหารประเทศได้โดยสามารถแก้ปัญหาทั้งปัญหาเฉพาะหน้าและปัญหาระยะยาวอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีความสามารถพิเศษในการใช้คนให้ถูกกับงาน ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีวิสัยทัศน์ และมีวุฒิภาวะในการทำงาน รวมทั้งการดำรงชีวิตส่วนตัว ฯลฯ และสอดคล้องกับบทความจาก bloggag (ผู้นำทางการเมือง : ออนไลน์) ที่ว่า ผู้นำทางการเมือง (Political Leaders) คือ บุคคลที่ถือครองตำแหน่งที่เด่นที่สุด ที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจหน้าที่ในโครงสร้างอำนาจรัฐ เป็นบุคคลที่มีอำนาจ และอิทธิพลในกระบวนการตัดสินใจทางการเมืองอย่างแท้จริง ความเป็นผู้นำย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ "สถานการณ์" เป็นตัวแปร

สำคัญที่ทำให้ความเป็นผู้นำของแต่ละคนเปลี่ยนไป ผู้นำได้รับการยอมรับต่างกันตามเวลา ดังนั้นความเป็นผู้นำมิใช่จะดำรงอยู่ได้ตลอดเวลา เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนไป ผู้นำที่มีลักษณะอีกอย่างหนึ่งย่อมเป็นที่พึงประสงค์

อย่างไรก็ตามในการแสดงความคิดเห็นของผู้นำชุมชนท้องถิ่น ยังทำให้การดำเนินการและกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกิจการเดือนกึ่งดวงหน้าของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ดำเนินงานเป็นไปโดยดีตรงตามความต้องการแห่งชุมชน ก่อเกิดการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ผลทำให้การดำเนินงานติดตั้งสถานีเตือนภัยในพื้นที่ ประสบความสำเร็จราบรื่นไปด้วยดี ประชาชนในพื้นที่ยอมรับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ แซมมวล ฮันติงตัน (Samuel Huntington) และ โจอัน เนลสัน (Joel Nelson) (1987) อธิบายถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า หมายถึง การกระทำของประชาชนที่มีเป็นช่วงๆ ไม่ต่อเนื่องกันหรือกิจกรรมบ่อยครั้งหรือนานๆครั้ง โดยความสงบหรือรุนแรง ถูกต้องตามกฎหมายหรือผิดกฎหมาย มีประสิทธิภาพหรือไม่ มีประสิทธิภาพก็ได้ อาจเป็นจิตสำนึกของตนเองหรือถูกชักจูงระดมพลังให้เข้าร่วมทางการเมือง (Mobilized participation) ก็ได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรยุทธ หลิมตระกูล (2544) ที่ทำการศึกษารื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้: ศึกษาเฉพาะกรณี ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพาน ตำบลหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า กระบวนการในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนในช่วงแรกใช้ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ การเคารพผู้อาวุโส และความเชื่อทางศาสนาและพิธีกรรม ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานมี 3 ประการ ได้แก่ การมีผู้นำที่จริงใจและเสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม การที่ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้สูง และการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

2.1.2 บทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นต่อผู้นำชุมชนท้องถิ่นด้วยกันในพื้นที่ ด้าน

1) การแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ข้อขัดแย้ง โดยอิสระ

ในพื้นที่ดำเนินการติดตั้งสถานีเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 จะมีผู้นำชุมชนท้องถิ่นเพียงพื้นที่ละ 1 คน เท่านั้นทำหน้าที่คอยประสานงาน ติดตาม และช่วยดำเนินงานภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการเตือนภัย ผู้นำชุมชนท้องถิ่นคนอื่นๆ จะไม่เข้ามายุ่งเกี่ยวในการดำเนินงานมากนัก ทั้งนี้อาจเพราะการให้เกียรติกันของผู้นำชุมชนท้องถิ่นต่อเพื่อนผู้นำชุมชนท้องถิ่นด้วยกันในพื้นที่ หรือเป็นบารมีของผู้นำชุมชนคนดังกล่าวในบทบาทที่เพื่อนผู้นำชุมชนท้องถิ่นเกรงใจ และไม่ก้าวก่ายการทำหน้าที่ สอดคล้องกับแนวคิด ภาวะผู้นำแบบความสามารถพิเศษ หมายถึงบุคคลที่มีพรสวรรค์ที่สามารถทำงานได้สำเร็จ อย่างน่าอัศจรรย์ ทั้งยังสามารถทำนายเหตุการณ์และคาดการณ์ล่วงหน้าได้อย่างแม่นยำ นักสังคมวิทยาอย่าง แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber)

ได้อธิบายถึง ผู้นำที่มีความสามารถพิเศษ (Charismatic Leader) ว่าเป็นผู้นำที่มีอิทธิพลเหนือผู้ตาม โดยไม่ได้อาศัยตำแหน่ง อำนาจหน้าที่และประเพณีที่ยึดถือกันมา หากอยู่ที่ความสามารถพิเศษของ ตัวผู้นำเองซึ่งก่อให้เกิดอำนาจามมีผู้นำที่มีความสามารถพิเศษนั้นพบในการศึกษาผู้นำหลาย ประเภทโดยเฉพาะผู้นำทางการเมือง ทางศาสนา ผู้นำที่นำชุมชนเคลื่อนไหวก หรือต่อสู้เรียกร้องสิทธิ บางประการ อย่างไรก็ตามบทบาทหน้าที่ในฐานะผู้นำทางด้านการเตือนภัยในพื้นที่ถือเป็นอีก บทบาทหนึ่งที่ผู้นำชุมชนท้องถิ่นคนอื่นๆ จะต้องยอมรับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีบทบาท ของกัสกิน (Guskin,s role theory) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมของบุคคลแต่ละคนคือผลที่ได้จากตำแหน่ง ทางสังคมของเขานั้นเองและทฤษฎีบทบาทจัดเป็นข้อตกลงประการแรกที่สถาบันต่างๆ ในสังคม คาดหวังว่าบุคคลที่ได้รับตำแหน่งต่างๆ ควรปฏิบัติอย่างไรบ้าง

2) การมีอิทธิพล ความสามารถชักจูงสู่เป้าหมายเดียวกัน

บทบาทการโน้มน้าวให้เพื่อนผู้นำคิดเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ ตนเอง ซึ่งในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ผู้นำชุมชนท้องถิ่นนิยมใช้วิธีการ พูดคุยนอกรอบเพื่อแสดงความคิดเห็นแบบตรงไปตรงมาก่อนการเสนอความคิดเห็นในเวทีการ ประชุมใหญ่ เป็นเครื่องมือในการจัดการความขัดแย้งและเป็นการชักจูงผู้นำชุมชนคนอื่นๆ ให้ คิดเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับแนวคิด เรื่อง อำนาจ (Power) ของวินเตอร์ (Winter, 2003: 4) ให้ความหมายของอำนาจไว้ว่า หมายถึง "ความสามารถที่บุคคลหนึ่งกระทำกิจกรรมใดกิจกรรม หนึ่งเพื่อให้เกิดผลต่อพฤติกรรมหรือความรู้สึกของบุคคลอีกคนหนึ่ง" และ ยุกต์ (Yukl, 1981 :14) ได้สรุป ไว้ว่า อำนาจ คือ "การที่บุคคลมีความสามารถในการมีอิทธิพลต่อบุคคลอื่น หรือกลุ่มบุคคลอื่นให้มี พฤติกรรม ตลอดจนทัศนคติไปในทิศทางที่ต้องการ" นอกจากนี้แล้วการที่ผู้นำชุมชนท้องถิ่นเข้าไปมีส่วน เกี่ยวข้องในการกิจการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ทำให้ผู้นำชุมชนท้องถิ่นคนดังกล่าวมี อำนาจหน้าที่ตามภารกิจที่เพิ่มในพื้นที่ชุมชนมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ ยุกต์ (Yukl, 1981 :14) ที่กล่าวว่า อำนาจหน้าที่ คือ อำนาจที่ได้มาจากการดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง ซึ่งอาจ กำหนดโดยกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ อันเป็นประโยชน์และจำเป็นแก่การปฏิบัติงาน โดยเฉพาะ องค์การใหญ่ ๆ เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงด้วยดี ดังนั้นอำนาจหน้าที่จึงเป็นสิทธิ (Right) ที่ผู้ได้รับมอบ จะดำเนินการ ภายใต้ความชอบธรรมและขอบเขตที่กำหนดให้โดยที่ผู้ตามต้องยอมรับและปฏิบัติตาม อำนาจหน้าที่นี้จะหมดไปเมื่อบุคคลพ้นจากตำแหน่ง

2.1.3 บทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นต่อประชาชนในพื้นที่ ด้าน

1) การรวมกลุ่มของประชาชน

การรวมกลุ่มของประชาชนในพื้นที่เกิดจากการที่ประชาชนในชุมชน ยอมรับต่อตัวผู้นำชุมชนท้องถิ่น คนในชุมชนต่างเห็นความสำคัญต่อคำพูดของตัวผู้นำ และผู้นำ

ชุมชนท้องถิ่นจะต้องมีบทบาทและมีศักยภาพเพียงพอในการบริหารจัดการชุมชนจนคนในพื้นที่ยอมรับในตัวผู้นำชุมชนท้องถิ่นคนดังกล่าว สอดคล้องกับ ธิติมา ชัยมงคล (1982 : 383) ที่กล่าวว่า “โดยทั่วไปมนุษย์มักมีความเชื่อและคาดหวังว่าบุคคลที่เป็นผู้นำจะต้องมีศักยภาพเพียงพอที่จะทำให้องค์การมีประสิทธิผล ภาวะผู้นำเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในองค์การและสังเกตเห็นได้ทั่วไปจากพฤติกรรมการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกันของมนุษย์ ซึ่งไม่เฉพาะแต่มนุษย์เท่านั้น แม้กระทั่งในฝูงสัตว์ก็มีตัวที่ทำหน้าที่ผู้นำ มีตำแหน่ง มีอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบในการบริหารจัดการ ภาวะผู้นำเป็นองค์ประกอบทางการบริหารอย่างหนึ่งที่มีความเป็นพลวัต กล่าวคือ มีการเคลื่อนไหวอยู่ในองค์การบางครั้งภาวะผู้นำช่วยกระตุ้นผู้ตามให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพสูง แต่บางครั้งภาวะผู้นำก็ทำลายความเข้มแข็งขององค์การ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ภาวะผู้นำสามารถส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลขององค์การ” อย่างไรก็ตามการรวมกลุ่มของประชาชนในพื้นที่เพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการกิจการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในอำเภอกาญจนดิษฐ์ โดยเฉพาะพื้นที่หมู่บ้านซึ่งทางสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ได้เข้าไปติดตั้งสถานีเตือนภัย พบว่า ประชาชนกับผู้นำชุมชนท้องถิ่นจะมีความสนิทสนมใกล้ชิดกันมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันภายในชุมชน ที่มีการพึ่งพาอาศัยและคอยช่วยเหลือซึ่งกันและกันของคนภายในชุมชนมาโดยตลอด จึงทำให้ประชาชนในชุมชนดังกล่าวมีความเข้มแข็ง อีกประการคือการที่ผู้นำชุมชนท้องถิ่นมีกลยุทธ์วิธีการสร้างแรงจูงใจให้เกิดการรวมกลุ่ม เช่น การจัดเลี้ยงอาหารกลางวันหลังเสร็จสิ้นการประชุม ก็เป็นตัวที่ช่วยเสริมให้การรวมกลุ่มในชุมชนทำได้ง่ายขึ้น สอดคล้องกับ ธิติมา ชัยมงคล (1982 : 384) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำที่ประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับความสามารถในการประยุกต์ทักษะที่ได้รับมาจากประสบการณ์ การเรียนรู้ และการสังเกต ภาวะผู้นำไม่ได้ขึ้นอยู่กับการใช้อำนาจตามตำแหน่ง (authority) ความมีบารมี (prestige) หรือพลังอำนาจ (power) อย่างใดอย่างหนึ่งโดยลำพัง ผู้นำที่มีประสิทธิผลมักจะลดสัดส่วนของการใช้อำนาจตามตำแหน่งลงให้เหลือน้อยที่สุด สิ่งที่ผู้นำต้องการ คือ ความเห็นพ้องจากผู้ตามมากกว่าการบังคับให้ร่วมมือ

2) การให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ การแก้ไขปัญหา

ความสามารถในการให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะ ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามเงื่อนไขของกิจกรรมการเตือนภัย ตลอดจนการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชุมชนของตนเองในเหตุการณ์พิบัติภัยน้ำท่วม-ดินถล่มได้นั้น ผู้นำชุมชนท้องถิ่นจะต้องมีคุณสมบัติหลายๆ ประการ เช่น มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี มีประสบการณ์ในการทำงานด้านนั้น และมีความเฉลียวฉลาดประเมินสถานการณ์ความเป็นไปของเหตุการณ์ข้างหน้าได้เป็นอย่างดี แม่นยำ ตลอดจนการวิเคราะห์ทิศทางในเรื่องต่างๆ เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหา

ได้อย่างเป็นรูปธรรมมาแล้ว จึงจะทำให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีความเชื่อมั่น และยอมรับในบทบาทแห่งความเป็นผู้นำอย่างสมบูรณ์ สอดคล้องกับ งานวิจัยคุณลักษณะเด่นของผู้นำ ระหว่างปี ค.ศ. 1904-1948 จำนวน 124 เรื่อง ของ สต็อกคิลล์ (Stogdill) พบว่าคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความเป็นผู้นำ ในฐานะผู้ใช้ความสามารถของตนให้ผู้อื่น ปฏิบัติภารกิจได้บรรลุเป้าหมายนั้นตรงตามสมมติฐานได้แก่ ความเฉลียวฉลาด ความรู้สึกไวในการรับรู้ต่อความต้องการของผู้อื่น ความเข้าใจในงาน ความคิดริเริ่ม ความอดทนต่อการแก้ปัญหาต่างๆ มีความมั่นใจในตนเอง ต้องการแสวงหางานรับผิดชอบ และต้องการอยู่ในฐานะที่มีอำนาจและการควบคุม

2.1.4 บทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นต่อหน่วยงานอื่นๆ (นักวิชาการ และ สื่อมวลชน)

บทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นต้องนำเสนอประเด็นที่สำคัญต่างๆ ต่อสาธารณชนในฐานะตัวแทนของคนในชุมชนได้ ต้องมีทักษะการสื่อสารและการนำเสนอข้อมูลที่ดีเยี่ยม ทั้งนี้เพราะด้วยตำแหน่งหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบของคนดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชนท้องถิ่น ที่ต้องสามารถนำพาชุมชนให้เจริญก้าวหน้า ทดเทียมพื้นที่รอบข้างโดยรอบ หรือมีความโดดเด่นขึ้นมาได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของเฟรดริก อาดัม วูดส์ (Frederick Adam Woods) ในปี 1931 ซึ่งได้ทำการศึกษาผู้ปกครองประเทศจำนวน 386 คน ใน 14 ประเทศซึ่งทั้งหมด มีอำนาจเบ็ดเสร็จในการปกครองประเทศ โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ เข้มแข็ง ธรรมดาสามัญและอ่อนแอ สัมพันธ์กับสถานภาพทางเศรษฐกิจและการเมือง ผลปรากฏว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ คือ ผู้นำประเทศที่เข้มแข็งสามารถบริหารประเทศให้ประเทศชาติรุ่งเรือง ผู้นำธรรมดาสามัญก็นำประเทศไปได้กลางๆ ส่วนผู้นำที่อ่อนแอก็จะทำให้ประเทศไม่เจริญรุ่งเรือง

2.2 ปัจจัยทางการเมืองด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนที่นำไปสู่ความสำเร็จในภารกิจ การเตือนภัย ของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยศึกษาการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมทางการเมือง การรวมกลุ่ม และแนวคิดประชาสังคม ของประชาชนในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ โดยเฉพาะพื้นที่ตำบลซึ่งทางสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ได้ดำเนินการติดตั้งสถานีเตือนภัย ไว้ คือ ตำบลคลองสระ ตำบลช้างซ้าย และตำบลช้างขวา ช่วงสถานการณ์ก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุพิบัติภัยน้ำท่วม ดินถล่ม โดยศึกษาจากกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

2.2.1 การเข้าร่วมประชุมในกิจกรรมด้านการเตือนภัย

การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานีต่อการดำเนินกิจกรรมการประชุมด้านการเตือนภัย พบว่า ประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวให้ความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมการประชุมเป็นจำนวนมาก โดยการเข้ารับฟังการบรรยายให้ความรู้จากผู้นำชุมชนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และวิทยากรจากภายนอก ในฐานะผู้เข้าร่วมการประชุม อย่างไรก็ตาม ในกิจกรรมการประชุมที่ทางสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ดำเนินการจัดการประชุม

มักจะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมโดยการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภารกิจ การดำเนินงานภายในพื้นที่โดยตรง ในลักษณะการพูดคุยแบบปกติทั่วไปแบบไม่เป็นทางการ ผลคือได้รับข้อเสนอแนะและการแสดงความคิดเห็นของประชาชนมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ เออร์วิน (Erwin) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไว้ว่า คือ กระบวนการให้บุคคลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจ แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงของบุคคล (ยูพาพร รูปงาม 2545 : 6) หรือการมีส่วนร่วม” หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน การพัฒนาทั้งในการแก้ไขปัญหาและป้องกันปัญหาโดยเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม ร่วมกำหนดนโยบาย ร่วมวางแผน ตัดสินใจและปฏิบัติตามแผน ร่วมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ร่วมติดตามประเมินผลและรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อประชาชน ชุมชนและเครือข่ายทุกรูปแบบในพื้นที่(สถาบันพระปกเกล้า การมีส่วนร่วม:ออนไลน์) และสอดคล้องกับบทความของ สำนักปลัดกระทรวงสาธารณสุข (การมีส่วนร่วม:ออนไลน์) ที่กล่าวว่า สำหรับหลักการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมกับภาคราชการนั้น (International Association for Public Participation) ได้แบ่งระดับของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1. การให้ข้อมูลข่าวสาร
2. การรับฟังความคิดเห็น
3. การเกี่ยวข้อง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานหรือร่วมเสนอแนะทางที่นำไปสู่การตัดสินใจ
4. ความร่วมมือ เป็นการให้กลุ่มประชาชนผู้แทนภาคสาธารณะมีส่วนร่วม
5. การเสริมอำนาจแก่ประชาชน เป็นขั้นที่ให้บทบาทประชาชนในระดับสูงที่สุด โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ เช่น การลงประชามติในประเด็นสาธารณะต่าง ๆ โครงการกองทุนหมู่บ้านที่มอบอำนาจให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจทั้งหมด เป็นต้น

2.2.2 การปฏิบัติตามข้อเงื่อนไขแห่งกิจกรรม

พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนพื้นที่ซึ่งติดตั้งสถานีเตือนภัยในอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ประชาชนโดยส่วนใหญ่ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการเตือนภัยในกรณีเตือนสัญญาณไฟเขียว (การเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด) และการเตือนสัญญาณไฟเหลือง (การเตรียมตัวพร้อมรับสถานการณ์) เท่านั้น ส่วนการเตือนสัญญาณไฟแดง (อพยพไปยังที่ปลอดภัย) ประชาชนยังมั่นใจในการประเมินสถานการณ์ด้วยตนเองมากกว่า อย่างไรก็ตามการมีสถานีเตือนภัยในพื้นที่ชุมชนก็ยังมีส่วนช่วยกระตุ้นเตือนให้ประชาชน

ในพื้นที่ที่มีการตื่นตัวต่อเหตุการณ์พิบัติภัยน้ำท่วม ดินถล่มมากขึ้น เกิดการเตรียมความพร้อมของประชาชนทำให้สามารถช่วยลดความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นจากภาวะน้ำท่วม ดินถล่มได้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ บทความจากวิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี (เหตุการณ์:ออนไลน์) ที่ว่า พฤติกรรม หมายความว่า การแสดงและกิริยาท่าทางซึ่งสิ่งมีชีวิต ระบบหรืออัตลักษณ์ประดิษฐ์ ที่เกิดร่วมกัน กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งรวมระบบอื่นหรือสิ่งมีชีวิต โดยรวมเช่นเดียวกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ พฤติกรรมเป็นการตอบสนองของระบบหรือสิ่งมีชีวิตต่อสิ่งเร้าหรือการรับเข้าทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นภายในหรือภายนอก มีสติหรือไม่มีสติระลึกรู้ ชัดเจนหรือแอบแฝง และโดยตั้งใจหรือไม่ได้ตั้งใจ (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี เหตุการณ์: ออนไลน์) และสอดคล้องกับแนวคิดของ เออร์วิน (Erwin) (อ้างในยุพาพร รูปงาม 2545: 6) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไว้ว่า คือ กระบวนการให้บุคคลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจ แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของ บุคคล แก้ไขปัญหาร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสม และสนับสนุน ติดตามการ ปฏิบัติงานขององค์กรและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น พฤติกรรมการมีส่วนร่วมจึงหมายถึง การแสดงปฏิบัติการ ลักษณะท่าทางในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆ

2.2.3 การร่วมทำประชาพิจารณ์กิจกรรมการเตือนภัย

ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในกิจกรรมการเตือนภัย เข้าร่วมกิจกรรมประชาพิจารณ์โครงการติดตั้งสถานีเตือนภัย เข้าร่วมรับฟังรายละเอียดโครงการ ตลอดจนนำเสนอข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ รวมทั้งการออกคะแนนเสียงเพื่อคัดเลือกทำหน้าที่เป็น “อาสาผู้รู้ประจำสถานีเตือนภัย” เพื่อเป็นผู้ดำเนินการด้านงานด้านการเตือนภัยในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ จันทนา สุทธิจารี (2544 : 410) ได้ให้ความหมาย “การมีส่วนร่วมทางการเมือง” หมายถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชนตามสิทธิที่ระบบการเมืองและกฎหมายกำหนดให้กระทำได้ เป็นการกระทำที่ต้องเกิดขึ้นจากความสมัครใจของประชาชน เพื่อให้มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐทั้งในการเมืองการปกครองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ” และสอดคล้องกับแนวคิดของเฮอเบิร์ต แมคคอสกี้ (Herbert Mc Closky, 1968: 252-253) การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการกระทำที่สมัครใจของสมาชิกในสังคม เพื่อที่จะคัดเลือกผู้ปกครองและกำหนดนโยบายสาธารณะทั้ง โดยทางตรงและทางอ้อม กิจกรรมเหล่านี้ได้แก่ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การติดตามข่าวสารทางการเมือง การอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง การชุมนุมทางการเมือง การช่วยเหลือทางการเงินให้แก่ ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมือง การติดต่อสัมพันธ์กับผู้แทนราษฎร ยังรวมถึงลักษณะที่ กระตือรือร้นทางการเมืองพิจารณาจากการสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอย่างเป็นทางการ การ ช่วยเขียน

สุนทรพจน์ในการหาเสียง การแข่งขันเป็นเจ้าหน้าที่พรรคการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่ไม่รวมถึงกิจกรรมที่ไม่สมัครใจ เช่น การเสียดาย การเป็นทหารหรือเจ้าหน้าที่ตุลาการ และ สอดคล้องกับแนวคิดของ สร อักษรสกุล (2547) ประชาพิจารณ์ หมายถึง การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในเรื่องที่มีผลกระทบต่อชีวิตของประชาชนทุกคน การทำประชาพิจารณ์ควรจัดให้ได้รับความคิดเห็นจากประชาชนทุกหมู่เหล่า และทำในวงกว้างเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่สะท้อนความคิดเห็นจากประชาชนอย่างแท้จริง ก่อนที่จะตัดสินใจดำเนินการใดๆ ที่เกี่ยวกับสิ่งที่มีผลต่อประชาชนจำนวนมาก การประชาพิจารณ์เป็นกระบวนการที่รัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นในปัญหาสำคัญของชาติที่มีข้อให้เกี่ยวข้องของหลายฝ่าย โดยเฉพาะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงได้มีโอกาสรับทราบข้อมูลโดยละเอียด แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลต่อโครงการหรือนโยบายนั้น ไม่ว่าจะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ตาม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชวงศ์ อุภาดิ (2551) ที่ทำการศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการภัยพิบัติ กรณีศึกษาอาคารเคหะชุมชนเขตดินแดง กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาที่มีข้อเสนอแนะพบว่า หน่วยงานภาครัฐควรที่จะมีการศึกษาถึงความต้องการ และความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการพัฒนาศักยภาพของประชาชนในแต่ละพื้นที่เสี่ยงภัย พร้อมทั้งส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของประชาชนให้ประชาชนมีความพร้อม ด้วยวิธีการฝึกอบรมให้ความรู้ และการฝึกซ้อมการบริหารจัดการภัยพิบัติ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการภัยพิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ หน่วยงานภาครัฐจำเป็นต้องส่งเสริม ให้ประชาชนได้รับทราบถึงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งควรที่จะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีโอกาสในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการบริหารจัดการภัยพิบัติ ทั้งในเรื่องของการวางแผนการป้องกัน และการมีส่วนร่วมในขั้นตอนของการเตรียมความพร้อมรับมือกับภัยที่อาจเกิดขึ้นกับท้องถิ่นที่ตนเองอาศัย

2.2.4 การจัดตั้งเครือข่ายการเตือนภัยระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับอำเภอ

กลุ่มเครือข่ายที่ทำงานด้านการเตือนภัยในพื้นที่ โดยส่วนใหญ่เกิดจากการจัดตั้ง โดยองค์กรภาครัฐเป็นผู้ริเริ่ม มีโครงสร้างของกลุ่มที่ชัดเจน การดำเนินงานเป็นไปตามแผนงานที่ได้จัดตั้งไว้ เช่น กลุ่มอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนประจำตำบล (อปพร.ตำบล), กลุ่มกู้ชีพตำบล โดยโครงสร้างของกลุ่ม เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างประชาชนในพื้นที่กับหน่วยงานภาครัฐเพื่อจุดประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับบทความจากเว็บไซต์ Nova Bizz (Nova Bizz : ออนไลน์) ที่กล่าวว่า กระบวนการกลุ่มเกิดจากความพอใจในเป้าหมายกิจกรรมของกลุ่ม หรือกลุ่มมีจุดมุ่งหมายตรงกับอุดมการณ์ของบุคคลที่จะเข้าไปเป็นสมาชิก เช่น กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมทางวิชาการ ชุมนุม ชมรม หรือสมาคมต่าง ๆ เป็นต้น เกิดจากการได้รับคัดเลือกหรือแต่งตั้งจากผู้มีอำนาจ เพื่อให้ปฏิบัติงานร่วมกัน

โดยเฉพาะ เช่น กลุ่มแพทย์ศัลยกรรม ชุดปฏิบัติการพิเศษกู้ภัย หรือเกิดจากการต้องการพิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเอง เป็นการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมงานบางอย่างด้วยกัน ปกป้องผลประโยชน์ของตนเองและของกลุ่ม เช่น สภาพแรงงาน สภาหอการค้า กลุ่มตลาดร่วมยุโรป กลุ่มผู้ค้าน้ำมัน โอเปก เป็นต้น อย่างไรก็ตามสำหรับภารกิจงานด้านการเตือนภัย ในยามเกิดเหตุน้ำท่วม ถือว่าโครงสร้างกลุ่มดังกล่าวช่วยส่งเสริมการทำงานด้านการเตือนภัยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยกลุ่มเครือข่ายดังกล่าวจะทำงานประสานกับองค์การบริหารส่วนตำบล ทำงานกันเป็นทีม ตั้งแต่ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวแทนผู้นำชุมชนภายในตำบลจากหมู่บ้านต่างๆ และประชาชนที่มีความสามารถและเป็นจิตอาสา มีการเชื่อมโยงประสานงานทั้งในแนวนอน และแนวตั้ง มีโครงสร้างการบริหารงานชัดเจน และมีเครือข่ายสมาชิกที่เข้มแข็ง โดยสมาชิกส่วนใหญ่ก็เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และเป็นผู้นำชุมชนของแต่ละหมู่บ้านอยู่แล้ว ส่งผลให้เครือข่ายดังกล่าวทำงานได้ดีควบคุมทั่วทุกพื้นที่ ทำงานได้รวดเร็วและมีความพร้อมของบุคลากร และเครื่องมือดำเนินงานสูง สอดคล้องกับแนวคิดประชาสังคม จากบทความ การวางแผนแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาท้องถิ่น หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ทูทางสังคม ประชาสังคม (การวางแผนแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาท้องถิ่น: ออนไลน์) การประชาสังคม จะก่อให้เกิด "อำนาจที่สาม" นอกเหนือจากอำนาจรัฐ และอำนาจธุรกิจ อำนาจที่สามนี้อาจไม่ต้องการคนจำนวนมาก แต่เป็นกลุ่มเล็กน้อย กระจายกระจายและอาจมีความเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายย่อย ๆ (Civic Network) การรวมตัวกันนั้นอาจไม่ต้องอยู่ใกล้ชิดกัน แต่สามารถสื่อสารกันได้เกิดเป็นองค์กรขึ้น (Civic Organization) ซึ่งอาจเป็นองค์กรทางการ (นิติบุคคล) หรือไม่เป็นทางการก็ได้ การรวมตัวในลักษณะประชาสังคมจะก่อให้เกิดโครงสร้างสังคมแนวใหม่ที่มีความสัมพันธ์กันในแนวราบที่เท่าเทียมกัน ซึ่งหากประสานกับโครงสร้างที่มีความสัมพันธ์ในแนวตั้งด้วยความสมานฉันท์แล้ว ก็จะทำให้สังคมทั้งสังคมมีความเข้มแข็งเหมือนผืนผ้าที่มีเส้นใยแนวตั้งและแนวนอน ถักทอกัน เป็นผืนผ้าที่มีความงามและแข็งแรง และสอดคล้องกับงานวิจัยของชูวงศ์ อุบลี (2551) ที่ทำการศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการภัยพิบัติ กรณีศึกษา อาคารเคหะชุมชนเขตดินแดง กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษามีข้อเสนอแนะพบว่า ประชาชนจะต้องตระหนักและเห็นความสำคัญของการเตรียมความพร้อมระดับบุคคลในการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการภัยพิบัติ และจะต้องเร่งสร้างเครือข่ายระดับชุมชนให้เกิดความพร้อมในการร่วมกันสร้างแนวทางปฏิบัติสำหรับการให้ความช่วยเหลือและบรรเทาภัยร่วมกัน พร้อมทั้งสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ ประชาชนต้องมีการติดตามตรวจสอบการดำเนินการในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการภัยพิบัติอย่างต่อเนื่อง เช่น เครื่องมือ อุปกรณ์ ช่องทางการติดต่อประสานงาน หรือการอบรมให้ความรู้ และการฝึกซ้อมแผนอย่างต่อเนื่อง

3. ข้อเสนอแนะ

ภารกิจการเตือนภัยล่วงหน้าของกรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นการติดตั้งเครื่องมือทางด้านอิเล็กทรอนิกส์ในพื้นที่เสี่ยงภัย สำหรับตรวจวัดปริมาณน้ำฝน เพื่อการวิเคราะห์สถานการณ์น้ำในการแจ้งเตือนภัยให้แก่ประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย เพื่อการเตรียมความพร้อม ในเหตุการณ์พิบัติภัยน้ำท่วม ดินถล่ม แต่ในการทำงานด้านการเตือนภัยจริง แม้ว่าอุปกรณ์ เครื่องมือสำหรับการตรวจวัดปริมาณน้ำฝน จะทันสมัยและมีประสิทธิภาพสูงแค่ไหน ก็ไม่สามารถประสบความสำเร็จในการเตือนภัยได้ หากขาดความร่วมมือจาก ผู้นำชุมชน ท้องถิ่น ประชาชนในพื้นที่ รวมถึงเครือข่ายต่างๆ ที่ทำงานในสถานการณ์การวิกฤต ดังนั้น การศึกษาเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยทางการเมืองที่มีผลต่อความสำเร็จในภารกิจการเตือนภัยล่วงหน้าจึงเกิดขึ้น และเพื่อให้ผลการศึกษาดูถูกต้อง แม่นยำ จึงได้กำหนดขอบเขตพื้นที่การศึกษา โดยเลือกศึกษาพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มาศึกษาวิจัยในครั้งนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำการวิจัยไปใช้

ผลจากการศึกษาปัจจัยทางการเมือง ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ บทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า

3.1.1 ปัจจัยทางการเมืองด้านบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่น มีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จในภารกิจการเตือนภัยล่วงหน้า บทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นเป็นตัวแปรสำคัญในทุกๆ ลำดับขั้นของการทำงานด้านการเตือนภัยล่วงหน้าในพื้นที่ โดย

1) บทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นต่อหน่วยงานราชการ (สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10) ผู้นำชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในกิจกรรมการประสานงาน ติดต่อ และเชื่อมโยง เป็นผู้มีอำนาจในการเห็นชอบในการดำเนินงานหรือระงับไม่ให้ดำเนินงานในพื้นที่ได้ เป็นผู้ประสานงานหลักในการดำเนินกิจกรรม หรือการดำรงตำแหน่งสำคัญในขั้นตอนการดำเนินงาน เช่น ผู้เข้าพื้นที่ดำเนินงาน เป็นต้น และเป็นผู้ให้แนวทางนโยบาย แนวทางปฏิบัติ ข้อเสนอแนะ รวมถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ เนื่องจากเป็นบุคคลที่ถือครองอำนาจในการควบคุมความสงบเรียบร้อยแห่งพื้นที่โดยถูกต้องตามกฎหมาย และเป็นผู้ที่มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับชุมชน รวมถึงมีทักษะเฉพาะตัวที่สามารถถ่ายทอด นำเสนอข้อมูลต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการติดต่อประสานงานกับผู้นำชุมชนท้องถิ่นภายในพื้นที่เพียงคนเดียวก็เสมือนว่า ได้มีการพูดคุยและตกลงกับประชาชนทั้งหมดของพื้นที่

2) บทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นต่อผู้นำชุมชนท้องถิ่นด้วยกันในพื้นที่ เป็นบทบาทที่ช่วยลดปัญหา ความขัดแย้ง หรือความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันในการทำงานด้านการเตือนภัย เนื่องจากความเป็นผู้นำชุมชนท้องถิ่นสามารถที่จะปรับทัศนคติ อธิบาย หรือทำความเข้าใจให้เพื่อนผู้นำชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่เดียวกันเข้าใจเรื่องราวต่างๆ ง่ายขึ้น จนทำให้การดำเนินงานในพื้นที่ด้านการเตือนภัยไม่ได้รับการคัดค้านจากคนในพื้นที่ และประชาชนโดยทั่วไปช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานด้านการเตือนภัยให้ประสบผลสำเร็จตามโครงการ

3) บทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นต่อประชาชนในพื้นที่ โดยผู้นำชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในกระบวนการรวมกลุ่มของประชาชน เป็นเสมือนจุดศูนย์กลางของการรวมมวลชนในพื้นที่เพื่อดำเนินกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง

4) บทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นต่อหน่วยงานอื่นๆ (นักวิชาการ และสื่อมวลชน) เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการนำเสนอข้อเท็จจริง รวมถึงการแสดงความคิดเห็นในฐานะตัวแทนประชาชนในพื้นที่ โดยบทบาทของผู้นำชุมชนทำให้ข้อเท็จจริงที่นำเสนอน่าเชื่อถือ และทำให้เกิดผลสะท้อนกลับจากหน่วยงานอื่นๆ ในการให้ความช่วยเหลือต่อพื้นที่มากยิ่งขึ้น

3.1.2 ปัจจัยทางการเมืองด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ โดยถือเป็นเหตุสำคัญแห่งความสำเร็จในการกิจการเตือนภัยล่วงหน้าในพื้นที่เสี่ยงภัย หากพื้นที่ใดประชาชนไม่ให้ความร่วมมือ ไม่สนับสนุนการดำเนินงาน กิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการกิจการเตือนภัยล่วงหน้าในพื้นที่ก็จะไม่สามารถเกิดขึ้นและประสบความสำเร็จได้ โดย

1) การเข้าร่วมประชุมในกิจกรรมด้านการเตือนภัย ประชาชนในพื้นที่ให้ความร่วมมือเข้าร่วมรับฟังและร่วมแสดงความคิดเห็นใน โครงการติดตั้งสถานีเตือนภัยในพื้นที่ชุมชนอย่างมากมาย

2) การปฏิบัติตามข้อเงื่อนไขแห่งกิจกรรม ประชาชนในพื้นที่ปฏิบัติตามข้อเงื่อนไขแห่งกิจกรรมการเตือนภัยในสถานการณ์วิกฤต อย่างไรก็ตามสำหรับการเตือนภัยขั้นสูงสุด (อพยพออกจากพื้นที่) ประชาชนยังคงประเมินสถานการณ์ด้วยตนเองมากกว่าข้อเงื่อนไขของหน่วยงานราชการ ทั้งนี้พบว่าประชาชนในพื้นที่สามารถประเมินศักยภาพของตนเองได้ว่าสามารถรับมือสถานการณ์วิกฤตได้หรือไม่ แต่อย่างไรก็ตาม กฎข้อเงื่อนไขแห่งกิจกรรมการเตือนภัย ได้ทำให้ประชาชนในพื้นที่ตื่นตัวและให้ความสำคัญกับความปลอดภัยของตนเองในสถานการณ์น้ำท่วมดินถล่ม มากขึ้น

3) การร่วมทำประชาพิจารณ์กิจกรรมการเตือนภัย ประชาชนในพื้นที่ให้ความสำคัญเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น พร้อมเสนอชื่อคัดเลือกผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครประจำ

สถานีเตือนภัยเพื่อเป็นผู้นำในภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการเตือนภัยในสถานการณ์น้ำหลาก ดินถล่มในพื้นที่ชุมชน

4) การจัดตั้งเครือข่ายการเตือนภัยระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับอำเภอ พบว่าเครือข่ายด้านการเตือนภัยที่เกิดขึ้น เกิดจากเครือข่ายเดิมในพื้นที่ซึ่งมีรูปแบบผสมผสานระหว่างหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชนในพื้นที่ เนื่องจากเป็นเครือข่ายที่มีโครงสร้างที่มั่นคง ประกอบกับได้รับการสนับสนุนการดำเนินงานจากท้องถิ่น ทำให้การทำงานด้านการเตือนภัยของเครือข่ายมีความเข้มแข็ง และมีความพร้อมทั้งด้านบุคลากร เครื่องมือ และงบประมาณ ซึ่งใช้ขับเคลื่อนการดำเนินงาน ให้สำเร็จมากขึ้น

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาปัจจัยทางการเมืองที่นำไปสู่ความสำเร็จในภารกิจการเตือนภัยล่วงหน้าในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเฉพาะพื้นที่ตำบลคลองสระ ตำบลช้างซ้าย และตำบลช้างขวา อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นตำบลที่มีโครงการติดตั้งสถานีเตือนภัยล่วงหน้าของกรมทรัพยากรน้ำ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมติดตั้งในพื้นที่แล้ว มีหน่วยงานสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 เป็นหน่วยงานส่วนกลางที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ภูมิภาค คูแลรับผิดชอบการซ่อมบำรุงรักษาตัวสถานี ติดตามการทำงานของสถานีเตือนภัย และประชาสัมพันธ์แนวทางการเตือนภัยในพื้นที่ เป็นประจำอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามแม้จะมีการติดตามระบบการทำงานของสถานีเตือนภัยในพื้นที่ที่อยู่อย่างต่อเนื่อง แต่ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้นี้กลับพบว่า กระบวนการทำงานด้านการเตือนภัยจะเกิดขึ้นไม่ได้หากบุคคลในพื้นที่ไม่ให้ความร่วมมือและเห็นความสำคัญ ทั้งนี้ผลสรุปของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้อาจมีข้อจำกัดเฉพาะพื้นที่ในการนำไปใช้ประโยชน์ เนื่องจากเป็นการศึกษาวิจัยเฉพาะพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เท่านั้น ผลสรุปจากการวิจัยอาจไม่สามารถนำไปเป็นข้อมูลหรือบทสรุปสำหรับพื้นที่อื่นๆ ได้ เนื่องจากความแตกต่างทางสภาพทางภูมิศาสตร์และสังคม จึงทำให้ข้อสรุปจากการวิจัยในครั้งนี้อาจนำไปใช้อ้างอิงกับพื้นที่อื่นๆ ได้ ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ผู้ศึกษาควรเลือกศึกษาวิจัยในพื้นที่ซึ่งมีสภาพทางภูมิศาสตร์ที่แตกต่างจากข้อศึกษาเดิม เช่น อำเภอเกาะพะงัน อำเภอเกาะสมุย อำเภอดอนสัก อำเภอกีร์รัฐนิคม อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นต้น เพื่อเป็นข้อมูลในการศึกษาเปรียบเทียบหรือต่อยอดงานวิจัยในครั้งนี้นี้

3.2.2 ผู้ศึกษาควรเลือกศึกษาเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่ซึ่งไม่มีการติดตั้งสถานีเตือนภัย และพื้นที่ซึ่งมีการติดตั้งสถานีเตือนภัยในพื้นที่แล้ว โดยเลือกพื้นที่ใกล้เคียงกันเพื่อเปรียบเทียบผล ประสิทธิภาพ และความคุ้มค่าของสถานีเตือนภัย เช่น ศึกษาพื้นที่ตำบลป่าร้อนกับ

ตำบลคลองสระ ศึกษาพื้นที่ตำบลช้างขวากับตำบลทุ่งรัง ศึกษาพื้นที่ตำบลช้างซ้ายกับตำบลกรูด
อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นต้น

3.2.3 ในการศึกษาทางด้านสังคม เนื่องจากเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ผู้ศึกษาวิจัยควร
เข้าไปร่วมทำกิจกรรมต่างๆ ภายในหมู่บ้านด้วยตนเอง เพื่อจะได้ข้อมูลที่เป็นจริง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2541). *เอกสารเผยแพร่ความรู้ทางการปกครองท้องถิ่น*: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มหาวิทยาลัยขอนแก่นมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และกรมการปกครอง จัดพิมพ์.
- กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2549). *เอกสารประกอบการประชุม*.
กรณีศึกษา ขวัญอารีย์. (2552). *บทบาทผู้นำท้องถิ่นต่อการดำเนินการแก้ไขปัญหาแรงงานเด็กในชุมชนที่มีระดับการพัฒนาต่างกัน: ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสุรินทร์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- กฤษ สกฤพันธุ์. (2558, 24 มิถุนายน). นายกเทศมนตรีตำบลช้างขวา อ.กาญจนดิษฐ์ จ.สุราษฎร์ธานี. สัมภาษณ์โดย สุวรรณิ ดาราไก่อ. 66/2 ม. 11 ต.ท่าศาลา อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช.
- โกวิท พวงงาม. *เอกสารประกอบการสอนวิชาศ 260 การปกครองท้องถิ่นของไทย*.
_____. (2545). *การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน*.
_____. (2548). *การปกครองท้องถิ่นไทยหลักการและมิติใหม่ในอนาคต*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- โกวิท พวงงาม, และอลงกรณ์ อรรถแสง. (2547). *การเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- การวางแผนแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาท้องถิ่น. *หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ทูทางสังคม ประชาสังคม*. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2558. จาก http://www.elearning.msu.ac.th/opencourse/0109501/Unit02/unit02_005.htm.
- กระบวนการกลุ่ม*. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2558. จาก <https://www.novabizz.com/NovaAce/Manage/group.htm>.
- กรมทรัพยากรน้ำ. (2558). *นโยบายยุทธศาสตร์*. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2558. จาก <http://www.dwr.go.th>
_____. *ระบบเฝ้าระวังและเตือนภัยน้ำหลาก ดินถล่ม*. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2558. จาก <http://ews.dwr.go.th/ews/index.php>.
- _____. *วิสัยทัศน์/พันธกิจ*. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2558. จาก <http://water.dwr.go.th/wrro10/index.php/th/2014-06-30-08-10-14> [].
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2552). *ข้อมูลภัยธรรมชาติ*. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2558. จาก <http://www.environnet.in.th>

/evdb/info/diaster/disaster01.html.

กรมอุตุนิยมวิทยา. (2552). *ข้อมูลวิชาการ*. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2558. จาก

<http://www.tmd.go.th/info/info.php?FileID=70>.

ข้อมูลเกี่ยวกับอำเภอกาญจนดิษฐ์. (2558). *ลักษณะภูมิประเทศ*. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2558. จาก

http://www.watthasai.net/kandit_story.htm [].

คลังบทความ. (2553). *สภาพพัฒนาเพื่อประชาธิปไตย*. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2558. จาก

<http://article-spadm.com/>.

จังหวัดสุราษฎร์ธานี. (2558). *วิสัยทัศน์*. สืบค้นเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2558. จาก

<http://www.suratthani.go.th/home/index.php> [].

จันทนา สุทธิจารี. (2544). *การมีส่วนร่วมของประชาชน: ในการเมืองการปกครองไทยตาม*

รัฐธรรมนูญฉบับประชาชนอมร รักษาสัตย์บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ.

ชาญชัย แสวงศักดิ์. (2539). *วิสัยทัศน์ การเมือง การปกครอง และกฎหมาย*. สำนักพิมพ์นิติธรรม.

_____. (2542). *กฎหมายปกครอง*. สำนักพิมพ์วิญญูชน.

จิต นิลพานิช, และกุลชน ชนาพงศธร. (2532). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ชนบท:*

ในหน่วยที่ 8 เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปสำหรับการพัฒนาระดับตำบล

หมู่บ้าน. (พิมพ์ครั้งที่ 3) นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2539). *การปกครองท้องถิ่นไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: อมรินทร์.

ชูวงศ์ อุบลี. (2551). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการภัยพิบัติ กรณีศึกษา อาคาร*

เคหะชุมชนเขตดินแดง กรุงเทพมหานคร. ภาคนิพนธ์มหาบัณฑิต. สาขาวิชาบริหารรัฐ

กิจ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ฉลอง ลีสง่า. (2558, 15 มิถุนายน). *ช่างฝีมือสนาม ช3สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10*. สัมภาษณ์โดย

สุวรรณณี ดาราไก่อ. 66/2 ม.11 ต.ท่าศาลา อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช.

ฉลอง ลีสง่า. (2558, 15 มิถุนายน). *ช่างฝีมือสนาม ช3สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10*. สัมภาษณ์โดย

สุวรรณณี ดาราไก่อ. 66/2 ม.11 ต.ท่าศาลา อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช.

ณัฐพร ชินบุตร. (2547). *การรับรู้ในบทบาทหน้าที่และความต้องการในการพัฒนาตนเองของ*

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตอำเภอกระบวน จังหวัดขอนแก่น.

มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ถนัด เหมโส. *บทบาททางการเมือง*. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2558. จาก

<http://www.oknation.net/blog/th1956/2011/09/28/entry-2>.

ชิตินา ชัยมงคล.(ม.ป.ป.).เอกสารประกอบการสอนวิชาภาวะผู้นำทางการพยาบาลและการจัดการ
เรื่อง ทฤษฎีภาวะผู้นำและทฤษฎีการบริหารอาจารย์.

ธีระวัฒน์ ศรีนาถ.(2558,15มิถุนายน). นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ.สำนักงาน
ทรัพยากรน้ำภาค 10.สัมภาษณ์โดย สุวรรณิ ดาราไก่อ.66/2ม.11 ต.ท่าศาลา อ.ท่าศาลา
จ.นครศรีธรรมราช.

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546). การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง.กรุงเทพฯ.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2527).การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยมหิดล.

นิตย์ ประจงแต่ง. (2548).บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหาร โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาลพบุรี เขต 2. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546).การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณี ตัวอย่าง.
กรุงเทพฯ.

นัย(นามสมมุติ). (2558,24 มิถุนายน). ประชาชนในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์. สัมภาษณ์โดย สุวรรณิ
ดาราไก่อ.66/2 ม.11 ต.ท่าศาลา อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช.

นพรัตน์ ชัยงาม.(2558,24 มิถุนายน).ผู้อำนวยการกองช่างเทศบาลตำบลช้างขวา อ.กาญจนดิษฐ์
จ.สุราษฎร์ธานี. สัมภาษณ์โดย สุวรรณิ ดาราไก่อ.66/2 ม.11 ต.ท่าศาลา อ.ท่าศาลา
จ.นครศรีธรรมราช.

บุญตา ได้เลิศ. (2550). บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขึ้นพื้นฐาน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

บล็อกเกอร์. (2551).ทฤษฎีการรวมกลุ่ม. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2558. จากhttp://wc-re-51.blogspot.com/2008/12/blog-post_17.html.

ประธาน สุวรรณมงคลและคณะ. (2537).การกำหนดอำนาจหน้าที่และความสัมพันธ์ระหว่างส่วน
กลางส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น.รายงานการวิจัยเสนอต่อสถาบันดำรงราชานุภาพ.
สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย.

ปรีชา สุวังบุตร. (2547).ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความรู้. บัณฑิตวิทยาลัย.
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ปรีชา ชาลภ. (2558,22 มิถุนายน). ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 17 ต.ช้างซ้าย อ.กาญจนดิษฐ์ จ.สุราษฎร์ธานี.
สัมภาษณ์โดย สุวรรณิ ดาราไก่อ.66/2 ม.11 ต.ท่าศาลา อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช.

แผนที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีแผนที่อำเภอกาญจนดิษฐ์. สืบค้นเมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2558. จาก
<http://www.oknation.net/blog/SATORTAPEE/2007/06/21/entry-2>.

แผนที่อำเภอกาญจนดิษฐ์. สืบค้นเมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2558. จาก

<http://kanchanadit.suratthani.doae.go.th/mainmenu/introduction.htm>.

แผนที่อำเภอกาญจนดิษฐ์. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2558. จาก

<http://www.suratthanitoday.com/อำเภอกาญจนดิษฐ์/>.

พระมหาพนมมนคร มีราคา. (2549). *การดำรงสมณเพศของสามเณรโรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*. วิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พรเลิศ เพชรสุวรรณ. (2558, 28 มิถุนายน). รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองสระ อ.กาญจนดิษฐ์ จ.สุราษฎร์ธานี. สัมภาษณ์โดย สุวรรณิ ดาราไก่อ. 66/2 ม.11 ต.ท่าศาลา อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช.

เพียงเพ็ญ ชลภ. (2558, 22 มิถุนายน). ประชาชนจากตำบลช้างซ้าย อ.กาญจนดิษฐ์ จ.สุราษฎร์ธานี. สัมภาษณ์โดย สุวรรณิ ดาราไก่อ. 66/2 ม.11 ต.ท่าศาลา อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช.

ภูสิทธิ์ ชันติกุล. (2553). *รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตคูสิต กรุงเทพมหานคร*. รายงานการวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ภาณุพล ภิโสภณย์. (2558, 8 กรกฎาคม). ผู้อำนวยการส่วนประสานและบริหารจัดการลุ่มน้ำตาปี อ.กาญจนดิษฐ์ จ.สุราษฎร์ธานี. สัมภาษณ์โดย สุวรรณิ ดาราไก่อ. 66/2 ม.11 ต.ท่าศาลา อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช.

มานิช เกิดทอง. (2558, 27 มิถุนายน). อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 13 ต.ช้างขวา อ.กาญจนดิษฐ์ จ.สุราษฎร์ธานี. สัมภาษณ์โดย สุวรรณิ ดาราไก่อ. 66/2 ม.11 ต.ท่าศาลา อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช.

ยุพาพร รูปงาม. (2545). *การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงานประมงในการปฏิรูประบบราชการ* กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ อักษรเจริญทัศน์. _____ . (2532). *พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ อักษรเจริญทัศน์.

รุจา ภูโพนุลย์. (2537). *การพยาบาลครอบครัว แนวคิดทฤษฎีและการนำมาใช้*. ขอนแก่น: ขอนแก่นการพิมพ์.

ลุงดำ (นามสมมุติ). (2558, 12 กันยายน). ประชาชนในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์. สัมภาษณ์โดย สุวรรณิ ดาราไก่อ. 66/2 ม.11 ต.ท่าศาลา อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช.

วัชรวิไล ไชยสาร. (2545). *การมีส่วนร่วมในทางการเมืองกับการเมืองภาคประชาชน*. รัฐสภาสารฉบับเดือนพฤษภาคม.

- วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. (2531). *การพัฒนาชนบทไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วานิชย์ ขวัญทองอินทร์. (2558,22 มิถุนายน). อาสาผู้รู้ประจำสถานีเตือนภัยบ้านนาคอน สมาชิกสภาเทศบาลตำบลช้างขวา. สัมภาษณ์โดย สุวรรณิ ดาราไก่อ.66/2 ม.11 ต.ท่าศาลา อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช.
- วิจิตร ชูสุวรรณ. (2558,24 มิถุนายน). หัวหน้าสำนักงานปลัดเทศบาลตำบลช้างขวา อ.กาญจนดิษฐ์ จ.สุราษฎร์ธานี. สัมภาษณ์โดย สุวรรณิ ดาราไก่อ.66/2 ม.11 ต.ท่าศาลา อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. *จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2558. จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/จังหวัดสุราษฎร์ธานี>.
- ศักดิ์ชัย ตันติวิวัฒน์. (2558, 15 มิถุนายน). ผู้อำนวยการส่วนอุทกวิทยา สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10. สัมภาษณ์โดย สุวรรณิ ดาราไก่อ.66/2 ม.11 ต.ท่าศาลา อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช.
- ศักดิ์สิทธิ์ รุ่งแดง. (2558,15 มิถุนายน). อาสาผู้รู้ประจำสถานีเตือนภัยบ้านสวนปราง สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองสระ อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี. สัมภาษณ์โดย สุวรรณิ ดาราไก่อ.66/2 ม.11 ต.ท่าศาลา อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช.
- ศิริพร สะพานทอง. (2558,8 กรกฎาคม). เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน สำนักประชาสัมพันธ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี. สัมภาษณ์โดย สุวรรณิ ดาราไก่อ.66/2 ม.11 ต.ท่าศาลา อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช.
- สานิตย์ บุญชู. (2527). *การพัฒนาชุมชนการมีส่วนร่วมของประชาชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2525). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมวิชาการ.
- สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2534). *การควบคุมกำกับเหนือองค์การปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย*.
- วารสารกฎหมายปกครอง เล่ม 10 ตอน1.
- สมพิศ สุขแสน. (2552). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์, อุดรดิตถ์.
- สุจิต บุญบงการ. (2542). *การพัฒนาทางการเมืองของไทย ปฏิสัมพันธ์ระหว่างทหารสถาบันทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สำนักมาตรฐานการศึกษา,สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับสูง, กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐาน
อุดมศึกษา และทบวงมหาวิทยาลัย. (2545). *ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาการวิจัย
ชุมชน*. กรุงเทพฯ: เอส. อาร์. พรินติ้ง.
- สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10. (2558). *เอกสารประกอบการตัวชี้วัด*. กรมทรัพยากรน้ำกระทรวง
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- เสนห์นันทะโชติ. (2524). *การสื่อสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน
ชุมชนชนบทไทยศึกษาเฉพาะกรณีบ้านวังค้ออ.เลิงสาจ.นครราชสีมา กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- สุรยุทธ หลิมตระกูล. (2544). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าไม้: ศึกษาเฉพาะกรณี ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพาน ตำบลหนองโรง อำเภอบึง
พูนพูน จังหวัดกาญจนบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม้ได้
ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, กาญจนบุรี.
- สิทธิ์ (นามสมมุติ). (2558,30 มิถุนายน). ประชาชนในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์. สัมภาษณ์โดย
สุวรรณี ดาราไก่อ.66/2 ม.11 ต.ท่าศาลา อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช.
- สมชาย พุ่มไพร. (2558, 22มิถุนายน). สมาชิกสภาเทศบาลตำบลช้างซ้าย อ.กาญจนดิษฐ์
จ.สุราษฎร์ธานี. สัมภาษณ์โดย สุวรรณี ดาราไก่อ.66/2 ม.11 ต.ท่าศาลา อ.ท่าศาลา
จ.นครศรีธรรมราช.
- สมทรง เกษเผือก.(2558,28มิถุนายน). ประชาชนจากตำบลคลองสระ อ.กาญจนดิษฐ์ จ.สุราษฎร์ธานี.
สัมภาษณ์โดย สุวรรณี ดาราไก่อ.66/2 ม.11 ต.ท่าศาลา อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช.
- สมยศ สุบรรณ.(2558, 22มิถุนายน). สมาชิกสภาเทศบาลตำบลช้างซ้าย อ.กาญจนดิษฐ์ จ.สุราษฎร์ธานี.
สัมภาษณ์โดย สุวรรณี ดาราไก่อ.66/2 ม.11 ต.ท่าศาลา อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช.
- สุทธิชาติ รัชชะ.(2559,8 กรกฎาคม). นายช่างไฟฟ้าชำนาญการ สำนักประชาสัมพันธ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี.
สัมภาษณ์โดย สุวรรณี ดาราไก่อ.66/2 ม.11 ต.ท่าศาลา อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช.
- สุธรรม ดวงไทย. (2558,21 กรกฎาคม). ช่างฝีมือสนาม ซ4 สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10.
สัมภาษณ์โดย สุวรรณี ดาราไก่อ.66/2 ม.11 ต.ท่าศาลา อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช.
- เสนอหิตหนู. (2558,22มิถุนายน). รองประธานสภาเทศบาลตำบลช้างซ้าย. สัมภาษณ์โดย สุวรรณี
ดาราไก่อ.66/2 ม.11 ต.ท่าศาลา อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช.
- สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10.(2558). สืบค้นเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2558.จาก

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ. *พัฒนาชุมชนยุคใหม่*. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม

2558. จาก http://phosi.cdd.go.th/?page_id=615 16.6.58.

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. *ผู้นำบ้านมั่นคง*. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2558. จาก

<http://www.codi.or.th/index.php/news/documentary-communities-news/42-2009-09-22-05-47-57/562-2010-08-27-03-37-02>.

สถาบันพระปกเกล้า. *การมีส่วนร่วม*. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2557. จาก <http://wiki.kpi.ac.th>

สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10.(2558). สืบค้นเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2558. จาก

<http://water.dwr.go.th/wro10/index.php/th/>.

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ. *พัฒนาชุมชนยุคใหม่*. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม

2558. จาก http://phosi.cdd.go.th/?page_id=615 16.6.58.

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. *ผู้นำบ้านมั่นคง*. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2558. จาก

<http://www.codi.or.th/index.php/news/documentary-communities-news/42-2009-09-22-05-47-57/562-2010-08-27-03-37-02>.

สถาบันพระปกเกล้า. *การมีส่วนร่วม*. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2557. จาก <http://wiki.kpi.ac.th>

[/index.php?title=%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A1%E0%B8%B5%E0%B8AA%E0%B9%88%E0%B8%A7%E0%B8%99%E0%B8%A3%E0%B9%88%E0%B8%A7%E0%B8%A1](http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A1%E0%B8%B5%E0%B8AA%E0%B9%88%E0%B8%A7%E0%B8%99%E0%B8%A3%E0%B9%88%E0%B8%A7%E0%B8%A1).

หนูเรียง โคตรพันธ์.(2558,28มิถุนายน). ประชาชนจากตำบลคลองสระ อ.กาญจนดิษฐ์ จ.สุราษฎร์ธานี.

สัมภาษณ์โดย สุวรรณิ ดาราไก่อ.66/2 ม.11 ต.ท่าศาลา อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช.

อकिनรพีพัฒน์. (2527). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและ*

วัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภณาการพิมพ์.

อำเภอกาญจนดิษฐ์. (2556). *เอกสารประกอบบรรยายสรุปอำเภอ*. (เอกสาร)

อเนก รุ่งแดง. (2558,28 มิถุนายน). ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ต.คลองสระ อ.กาญจนดิษฐ์ จ.สุราษฎร์ธานี.

สัมภาษณ์โดย สุวรรณิ ดาราไก่อ.66/2 ม.11 ต.ท่าศาลา อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช.

Myron Wiener. 1971. *Political Participation : Crisis of the Political Process in Crisis on*

Sequences in Political Development. Princeton: Princeton University Press.

Herbert McClosky. 1968. *Political Participation in International Encyclopedia of the Social*

Science. Vol. 12, New York : McMillan and Free Press.

Geoffrey K. Robert. 1971. *A dictionary of political analysis*. Great Britain : Longman.

- Lester W. Milbrath and M. L. Goetz. 1977. Political Participation : How and Why Do People Get Involved in Politics. Chicago : Rand McNally College Publishing Company.
- Samuel Huntington and Jorge I. Dominguez. 1975. Political Development : in the handbook of the political science : Macvopolitical theory, ed. Fred Greenstein and Nelson Polsby. Reading, Mass : Addison- Wesley.
- Norman H. Nie and Sidney Verba. 1975. Political Participation: in Handbook of Political Science. V. 4. edited by Fred I. Greenstein and Nelson W. Polsby : 9-12 Massachusetts : Addison Wesley.
- Winter, D. G, The power motive. New York: The Free Press, 2003.
- Yukl, Cary A, Leadership in organization. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1981.
- Blogging. *ผู้นำทางการเมือง*. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2558. จาก <http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=anuchart&month=10-07-2006&group=10&gblog=1>).
- Dailynew. *ผู้นำทางการเมืองในอุดมคติ* สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2558. จาก <http://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=9480000168398>.
- Goto know. *ภาวะผู้นำแบบความสามารถพิเศษ*. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2558. จาก <https://www.gotoknow.org/posts/108275>.
- _____. *ภาวะผู้นำแบบความสามารถพิเศษ ทฤษฎีความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูป*. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2558. จาก <https://www.gotoknow.org/posts/384403>.
- NovaAce. *ทฤษฎีคุณลักษณะผู้นำหรือทฤษฎีอุปนิสัย*. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2558. จาก <http://www.novabizz.com/NovaAce/Relationship/Trait-Theories-of-Leadership.htm#ixzz3p1meRFek>.
- Sanook guru. *ประชาสังคม*. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2558. จาก <http://guru.sanook.com/6329/>
- Thaibizcenter. *ข้อมูลจังหวัดสุราษฎร์ธานี*. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2558. จาก <http://www.thaibizcenter.com/province.asp?provid=65>

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สภามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

ชุด 1

“ปัจจัยทางการเมืองที่นำไปสู่ความสำเร็จในภารกิจการเตือนภัยล่วงหน้าของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี”

*****

ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับ กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น หรือผู้ปฏิบัติงานในท้องถิ่น อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ..... สกุล..... อายุ.....ปี

ตำแหน่ง.....

เพศ.....สถานภาพ.....การศึกษา.....

ประกอบอาชีพ.....

เวลาเริ่มต้นสัมภาษณ์..... วันที่.....

1. ปัจจัยทางการเมืองด้านบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่นำไปสู่ความสำเร็จในภารกิจการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
  - 1.1. ท่านเคยติดต่อประสานงานกับกับสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 หรือไม่ ติดต่อเรื่องอะไร อย่างไรบ้าง

.....
  - 1.2. ท่านเคยเป็นกรรมการหรือเป็นสมาชิกกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 หรือไม่ ทำหน้าที่อะไรภายในกลุ่ม อย่างไรบ้าง

.....
  - 1.3. ท่านเคยแสดงความคิดเห็นหรือมีบทบาททางการเมืองในการกำหนดนโยบาย แนวทางปฏิบัติ ข้อเสนอแนะ และแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 หรือไม่ อย่างไร

.....

1.4. การแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการเตือนภัยของสำนักงาน
ทรัพยากรน้ำภาค 10 ท่านสามารถเสนอความคิดเห็นได้โดยตรงด้วยตนเองในที่ประชุมหรือไม่ หรือเสนอความ
คิดเห็นนอกรอบผ่านตัวแทนในชุมชนหรือไม่ อย่างไร

.....

1.5. ในการประชุมหรือทำกิจกรรมด้านการเตือนภัย ท่านสามารถโน้มน้าวผู้เข้าประชุมท่านอื่นๆ ให้เห็นคล้อย
ตามความคิดเห็นของท่านได้หรือไม่ อย่างไร

.....

1.6. รูปแบบ วิธีการ ที่ใช้ในการโน้มน้าวผู้นำชุมชนคนอื่นๆ ให้คิดเห็นคล้อยตามหรือเป็นไปในแนวทาง
เดียวกัน เป็นอย่างไร

.....

1.7. ในการจัดประชุมหรือทำกิจกรรมด้านการเตือนภัยแต่ละครั้ง รูปแบบ วิธีการที่ท่านใช้ในการเชิญชวน
ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 เป็นอย่างไร

.....

1.8. ภายในชุมชนท่านสามารถอธิบาย ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเตือนภัย รวมถึงการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
ภายในชุมชนได้หรือไม่ อย่างไร

.....

1.9. ท่านเคยเป็นตัวแทนของชุมชนในการให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชน หรือกลุ่มองค์กรอื่นๆ ที่เข้ามาสอบถาม
ข้อมูลเกี่ยวกับพิบัติภัยในหมู่บ้านหรือไม่ อย่างไร

.....

1.10 ท่านเคยเป็นตัวแทนของชุมชนในการให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชน หรือกลุ่มองค์กรอื่นๆ ที่เข้ามาสอบถาม
ข้อมูลเกี่ยวกับพิบัติภัยในหมู่บ้านหรือไม่ อย่างไร

.....

**2. ปัจจัยทางการเมืองด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนที่นำไปสู่ความสำเร็จในภารกิจ การเตือน
ภัย ของ สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี**

2.1 ประชาชนเห็นด้วยหรือไม่กับกิจกรรมการเตือนภัยในพื้นที่

.....

2.2 ในการดำเนินกิจกรรมด้านการเตือนภัยแต่ละครั้ง มีประชาชนในพื้นที่ให้สนใจและเข้าร่วมกิจกรรม
มากน้อยเพียงใด อย่างไร

.....

2.3 การเข้าร่วมประชุมแต่ละครั้งในกิจกรรมการเตือนภัย ประชาชนในพื้นที่แสดงความคิดเห็น หรือมี
ส่วนร่วมในกิจกรรมมากน้อย เพียงใด อย่างไร

.....

2.4 ประชาชนเห็นด้วยหรือไม่กับข้อเสนอใจในกิจกรรมการเตือนภัย หรือไม่ อย่างไรบ้าง

.....

2.5 ประชาชนยอมปฏิบัติตามข้อเสนอใจแห่งกิจกรรมการเตือนภัย หรือไม่ อย่างไร

.....

2.6 ประชาชนในพื้นที่เข้าร่วมทำประชาพิจารณ์กิจกรรมการเตือนภัยหรือไม่ อย่างไร

.....

2.7 การแสดงความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประชาพิจารณ์กิจกรรมการเตือนภัย
อย่างไรบ้าง

.....

2.8 การรวมกลุ่มของประชาชนในพื้นที่ ในการร่วมกิจกรรมการเตือนภัย เป็นอย่างไรบ้าง

.....

2.9 ประชาชนในพื้นที่มีความพร้อมด้านการรวมตัวเพื่อจัดตั้งเครือข่ายเตือนภัยหรือไม่ อย่างไร

.....

2.10 ประชาชนในพื้นที่ยินดีเข้าร่วมเป็นเครือข่ายการเตือนภัย และพร้อมพัฒนาเครือข่ายการเตือนภัยสู่
ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับอำเภอ หรือไม่ อย่างไร

.....

..... เวลาสิ้นสุดการสัมภาษณ์

ขอบคุณค่ะ

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

ชุด 2

“ปัจจัยทางการเมืองที่นำไปสู่ความสำเร็จในภารกิจการเตือนภัยล่วงหน้าของ
สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี”

*****

ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับ กลุ่มข้าราชการที่เกี่ยวข้อง

<u>ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์</u>	
ชื่อ.....	สกุล.....อายุ.....ปี
ตำแหน่ง.....	
เพศ.....	สถานภาพ.....การศึกษา.....
ประกอบอาชีพอาชีพ.....	
เวลาเริ่มต้นสัมภาษณ์.....	วันที่.....

1. ปัจจัยทางการเมืองด้านบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่นำไปสู่ความสำเร็จในภารกิจการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.1 การกำหนดนโยบาย แผนงาน เกี่ยวกับภารกิจการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นอย่างไรบ้าง

.....

1.2 ท่านเคยติดต่อ ประสานงาน เชื่อมโยง กิจกรรมต่างๆ ภายในพื้นที่กับผู้นำชุมชนหรือไม่ อย่างไร

.....

1.3 ผู้นำชุมชนท้องถิ่นให้ความร่วมมือต่อการดำเนินกิจกรรมการเตือนภัยในพื้นที่หรือไม่ อย่างไร

.....

1.4 การให้ความสนใจและความสำคัญของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ต่อภารกิจการเตือนภัย เป็นอย่างไรบ้าง

.....

1.5 ผู้นำชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่แสดงความคิดเห็นอย่างไรบ้างต่อการดำเนินกิจกรรมการเตือนภัยในพื้นที่

.....

1.6 ผู้นำชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่เข้าร่วมกิจกรรมการเตือนภัยหรืออำนวยความสะดวกในพื้นที่ต่อการจัดกิจกรรมการเตือนภัยหรือไม่ อย่างไร

.....

1.7 มีผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่แสดงบทบาทไม่เห็นด้วย หรือขัดขวางการจัดกิจกรรมการเตือนภัยในพื้นที่หรือไม่ อย่างไร

.....

1.8 ในการปฏิบัติงานในพื้นที่ ผู้นำชุมชนท้องถิ่นให้รายละเอียดข้อมูล อำนวยความสะดวกหรือไม่ อย่างไร

.....

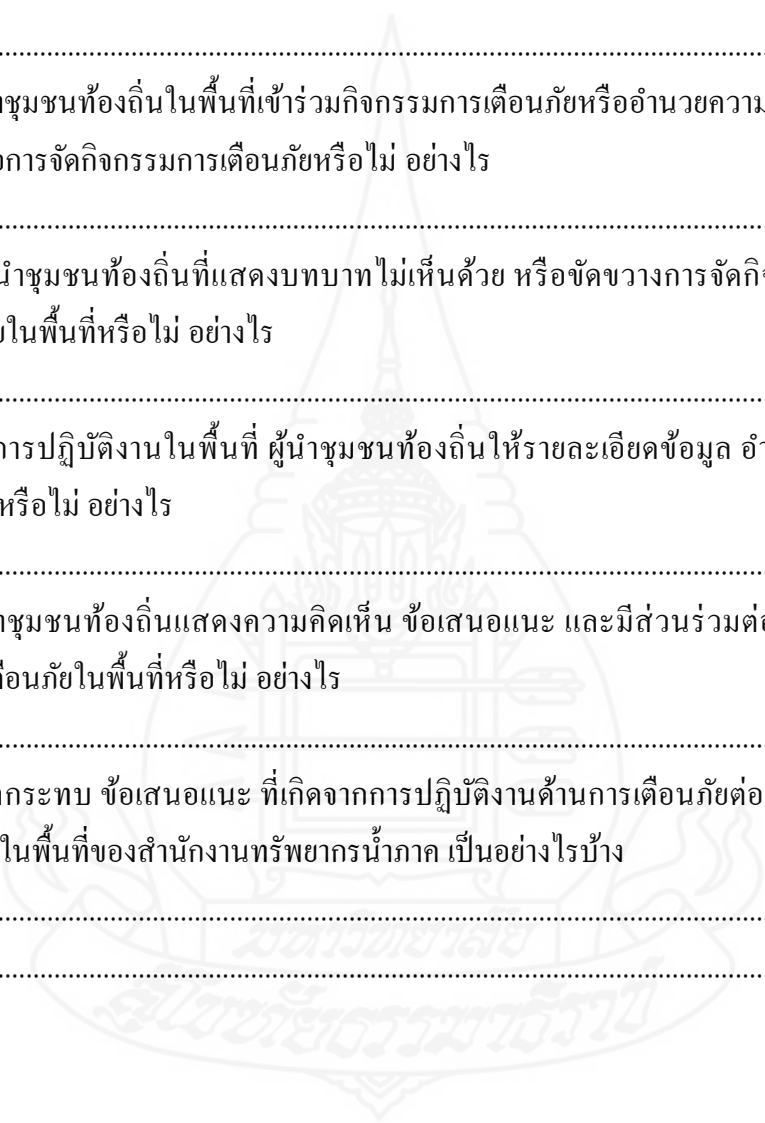
1.9 ผู้นำชุมชนท้องถิ่นแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และมีส่วนร่วมต่อการจัดตั้งสถานีเตือนภัยในพื้นที่หรือไม่ อย่างไร

.....

1.10 ผลกระทบ ข้อเสนอแนะ ที่เกิดจากการปฏิบัติงานด้านการเตือนภัยต่อผู้นำชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค เป็นอย่างไรบ้าง

.....

.....

2. ปัจจัยทางการเมืองด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนที่นำไปสู่ความสำเร็จในภารกิจการเตือนภัย

ของ สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.1 ประชาชนในพื้นที่ให้ความสนใจต่อกิจกรรมการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 หรือไม่ อย่างไรบ้าง

.....

2.2 ประชาชนในพื้นที่เข้าร่วมประชุมในกิจกรรมการเตือนภัยที่สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 เป็นผู้จัดหรือไม่ อย่างไร

.....

2.3 ประชาชนในพื้นที่แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ หรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเตือนภัยหรือไม่ อย่างไร

.....

2.4 ประชาชนเห็นด้วยหรือไม่กับข้อเสนอ ไขในกิจกรรมการเตือนภัย หรือไม่ อย่างไรบ้าง

.....

2.5 ประชาชนยอมปฏิบัติตามข้อเสนอ ไขแห่งกิจกรรมการเตือนภัย หรือไม่ อย่างไร

.....

2.6 ประชาชนในพื้นที่เข้าร่วมทำประชาพิจารณ์กิจกรรมการเตือนภัยหรือไม่ อย่างไร

.....

2.7 การแสดงความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประชาพิจารณ์กิจกรรมการเตือนภัย อย่างไรบ้าง

.....

2.8 การรวมกลุ่มของประชาชนในพื้นที่ ในการร่วมกิจกรรมการเตือนภัย เป็นอย่างไรบ้าง

.....

2.9 ประชาชนในพื้นที่มีความพร้อมด้านการรวมตัวเพื่อจัดตั้งเครือข่ายเตือนภัยหรือไม่ อย่างไร

.....

2.10 ประชาชนในพื้นที่ยินดีเข้าร่วมเป็นเครือข่ายการเตือนภัย และพร้อมพัฒนาเครือข่ายการเตือนภัยสู่ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับอำเภอ หรือไม่ อย่างไร

.....

..... เวลาสิ้นสุดการสัมภาษณ์

ขอบคุณค่ะ

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

ชุด 3

“ปัจจัยทางการเมืองที่นำไปสู่ความสำเร็จในภารกิจการเตือนภัยล่วงหน้าของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี”

*****

ชุดที่ 3 แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับ กลุ่มกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชุมชนท้องถิ่น

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ..... สกุล..... อายุ..... ปี

ตำแหน่ง.....

เพศ.....สถานภาพ.....การศึกษา.....

ประกอบอาชีพอาชีพ.....

เวลาเริ่มต้นสัมภาษณ์..... วันที่.....

1. ปัจจัยทางการเมืองด้านบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่นำไปสู่ความสำเร็จในภารกิจการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.1. ท่านเคยติดต่อประสานงานกับกับสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 หรือไม่ ติดต่อเรื่องอะไร อย่างไรบ้าง

.....

1.2. ท่านเคยเป็นกรรมการหรือเป็นสมาชิกกลุ่มที่เกี่ยวกับงานด้านการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 หรือไม่ ทำหน้าที่อะไรภายในกลุ่ม อย่างไรบ้าง

.....

1.3. ท่านเคยแสดงความคิดเห็นหรือมีบทบาททางการเมืองในการกำหนดนโยบาย แนวทางปฏิบัติ ข้อเสนอแนะ และแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 หรือไม่ อย่างไร

.....

1.4. การแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการเตือนภัยของสำนักงาน
ทรัพยากรน้ำภาค 10 ท่านสามารถเสนอความคิดเห็นได้โดยตรงด้วยตนเองในที่ประชุมหรือไม่ หรือเสนอความ
คิดเห็นนอกรอบผ่านตัวแทนในชุมชนหรือไม่ อย่างไร

.....

1.5. ในการประชุมหรือทำกิจกรรมด้านการเตือนภัย ท่านสามารถโน้มน้าวผู้เข้าประชุมท่านอื่นๆ ให้เห็นคล้อย
ตามความคิดเห็นของท่านได้หรือไม่ อย่างไร

.....

1.6. รูปแบบ วิธีการ ที่ใช้ในการโน้มน้าวผู้นำชุมชนคนอื่นๆ ให้คิดเห็นคล้อยตามหรือเป็นไปในแนวทาง
เดียวกัน เป็นอย่างไร

.....

1.7. ในการจัดประชุมหรือทำกิจกรรมด้านการเตือนภัยแต่ละครั้ง รูปแบบ วิธีการที่ท่านใช้ในการเชิญชวน
ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 เป็นอย่างไร

.....

1.8. ภายในชุมชนท่านสามารถอธิบาย ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเตือนภัย รวมถึงการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
ภายในชุมชนได้หรือไม่ อย่างไร

.....

1.9. ท่านเคยเป็นตัวแทนของชุมชนในการให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชน หรือกลุ่มองค์กรอื่นๆ ที่เข้ามาสอบถาม
ข้อมูลเกี่ยวกับพิบัติภัยในหมู่บ้านหรือไม่ อย่างไร

.....

1.10 ท่านเคยเป็นตัวแทนของชุมชนในการให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชน หรือกลุ่มองค์กรอื่นๆ ที่เข้ามาสอบถาม
ข้อมูลเกี่ยวกับพิบัติภัยในหมู่บ้านหรือไม่ อย่างไร

.....

2. ปัจจัยทางการเมืองด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนที่นำไปสู่ความสำเร็จในภารกิจ การเตือน
ภัย ของ สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.1 ประชาชนเห็นด้วยหรือไม่กับกิจกรรมการเตือนภัยในพื้นที่

.....

2.2 ในการดำเนินกิจกรรมด้านการเตือนภัยแต่ละครั้ง มีประชาชนในพื้นที่ให้สนใจและเข้าร่วม
กิจกรรมมากน้อยเพียงใด อย่างไร

.....

2.3 การเข้าร่วมประชุมแต่ละครั้งในกิจกรรมการเตือนภัย ประชาชนในพื้นที่แสดงความคิดเห็น หรือ
มีส่วนร่วมในกิจกรรมมากน้อย เพียงใด อย่างไร

.....

2.4 ประชาชนเห็นด้วยหรือไม่กับข้อเสนอแนะในกิจกรรมการเตือนภัย หรือไม่ อย่างไรบ้าง

.....

2.5 ประชาชนยอมปฏิบัติตามข้อเสนอแนะแห่งกิจกรรมการเตือนภัย หรือไม่ อย่างไร

.....

2.6 ประชาชนในพื้นที่เข้าร่วมทำประชาพิจารณ์กิจกรรมการเตือนภัยหรือไม่ อย่างไร

.....

2.7 การแสดงความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประชาพิจารณ์กิจกรรมการเตือน
ภัย อย่างไรบ้าง

.....

2.8 การรวมกลุ่มของประชาชนในพื้นที่ ในการร่วมกิจกรรมการเตือนภัย เป็นอย่างไรบ้าง

.....

2.9 ประชาชนในพื้นที่มีความพร้อมด้านการรวมตัวเพื่อจัดตั้งเครือข่ายเตือนภัยหรือไม่ อย่างไร

.....

2.10 ประชาชนในพื้นที่ยินดีเข้าร่วมเป็นเครือข่ายการเตือนภัย และพร้อมพัฒนาเครือข่ายการเตือนภัย
สู่ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับอำเภอ หรือไม่ อย่างไร

.....

..... เวลาสิ้นสุดการสัมภาษณ์

ขอบคุณค่ะ

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

ชุด 4

“ปัจจัยทางการเมืองที่นำไปสู่ความสำเร็จในภารกิจการเตือนภัยล่วงหน้าของ
สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี”

*****

ชุดที่ 4 แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับ ประชาชน ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์	
ชื่อ.....	สกุล.....อายุ.....ปี
ที่อยู่.....	
เพศ.....	สถานภาพ.....การศึกษา.....
ประกอบอาชีพอาชีพ.....	
เวลาเริ่มต้นสัมภาษณ์.....	วันที่.....

1. ปัจจัยทางการเมืองด้านบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่นำไปสู่ความสำเร็จในภารกิจการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

- 1.1. ท่านคิดเห็นอย่างไรกับบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่ของท่าน
.....
- 1.2. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการมอบหมายให้ผู้นำชุมชนท้องถิ่นทำหน้าที่เป็นตัวแทนประชาชนทั้งหมดในการติดต่อประสานงาน เชื่อมโยงกิจกรรมการเตือนภัยระหว่างพื้นที่กับหน่วยงานราชการ
.....
- 1.3. ท่านคิดเห็นอย่างไร กับการดำรงตำแหน่งต่างๆ ของผู้นำชุมชนท้องถิ่นภายในกิจกรรมการเตือนภัย
.....
- 1.4. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับข้อเสนอแนะ แนวนโยบาย ของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในกิจกรรมการเตือนภัย
.....

1.5. ผู้นำชุมชนท้องถิ่นภายในพื้นที่ที่มีการทำงานประสานด้วยดีระหว่างผู้นำชุมชนท้องถิ่นด้วยกันหรือไม่ อย่างไร

.....

1.6. ท่านเห็นด้วยกับการมีผู้นำชุมชนท้องถิ่นมากกว่า 1 คนทำหน้าที่เป็นผู้นำในกิจกรรมการเดือนกัญ อย่างไร

.....

1.7. ผู้นำชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทในการรวมกลุ่มประชาชนหรือไม่ อย่างไร

.....

1.8. รูปแบบ วิธีการใด ที่ผู้นำชุมชนท้องถิ่นใช้ในการรวมกลุ่มประชาชน

.....

1.9. ท่านยินดีเข้าร่วมกิจกรรมการเดือนกัญตามคำเชิญชวนของผู้นำชุมชนท้องถิ่นหรือไม่ อย่างไร

.....

1.10. ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับการมอบหมายให้ผู้นำชุมชนท้องถิ่นทำหน้าที่เป็นตัวแทนประชาชนทั้งหมดในการนำเสนอข้อเท็จจริงต่อหน่วยงานภายนอก

.....

2. ปัจจัยทางการเมืองด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนที่นำไปสู่ความสำเร็จในภารกิจ การเดือนกัญ ของ สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.1. ท่านคิดเห็นอย่างไรต่อกิจกรรมการเดือนกัญภายในพื้นที่

.....

2.2. ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมด้านการเดือนกัญของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 หรือไม่ อย่างไร

.....

2.3. ท่านทราบเกี่ยวกับข้อปฏิบัติตามเงื่อนไขของการเดือนกัญของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 หรือไม่ ท่านยินดีปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

.....

2.4. ท่านเคยแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมเกี่ยวกับกิจกรรมด้านการเตือนภัยของสำนักงาน
ทรัพยากรน้ำภาค 10 หรือไม่ อย่างไร และเคยเห็นเพื่อนในชุมชนคนอื่นๆ แสดงความคิดเห็น
หรือไม่ อย่างไร

.....
2.5. ท่านเคยเข้าร่วมทำประชาพิจารณ์กิจกรรมการเตือนภัยในพื้นที่หรือไม่ อย่างไร

.....
2.6. ท่านสามารถแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมได้โดยตรงหรือไม่ หรือแสดงความคิดเห็นผ่าน
ตัวแทนในชุมชน อย่างไร

.....
2.7. ท่านมีความคิดที่จะเป็นสมาชิกเครือข่ายเตือนภัยภายในหมู่บ้านหรือไม่ อย่างไร เพราะ
อะไร

.....
2.8. การจัดตั้งเครือข่ายการเตือนภัยในระดับตำบล ท่านเห็นด้วยหรือไม่ เพราะอะไร และมี
แนวโน้มที่เกิดกลุ่มดังกล่าวภายในชุมชนหรือไม่ อย่างไร

.....
2.9. ปัญหา อุปสรรค ที่เป็นผลทำให้การรวมกลุ่มเครือข่ายภายในหมู่บ้านไม่ประสบความสำเร็จ
มีหรือไม่ อย่างไรบ้าง

.....
2.10. ท่านยินดีเข้าร่วมเป็นเครือข่ายการเตือนภัยในหมู่บ้านหรือไม่ อย่างไร และยินดีพัฒนา
เครือข่ายให้มีความเข้มแข็งไปสู่ระดับตำบล ระดับอำเภอต่อไปหรือไม่ อย่างไร

.....

..... เวลาสิ้นสุดการสัมภาษณ์

ขอบคุณค่ะ

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

ชุด 5

“ปัจจัยทางการเมืองที่นำไปสู่ความสำเร็จในภารกิจการเตือนภัยล่วงหน้าของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี”

*****

ชุดที่ 5 แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับ กลุ่มนักวิชาการ และสื่อมวลชน

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ..... สกุล..... อายุ.....ปี

ตำแหน่ง.....

เพศ.....สถานภาพ.....การศึกษา.....

เวลาเริ่มต้นสัมภาษณ์.....วันที่.....

1. ปัจจัยทางการเมืองด้านบทบาทของผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่นำไปสู่ความสำเร็จในภารกิจการเตือนภัยของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

- 1.1 ท่านคิดเห็นอย่างไรต่อผู้นำชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่
.....
- 1.2 ท่านเคยติดต่อ ประสานงาน เชื่อมโยง กิจกรรมต่างๆ ภายในพื้นที่กับผู้นำชุมชนหรือไม่
อย่างไร
.....
- 1.3 ผู้นำชุมชนท้องถิ่นให้ความร่วมมือต่อการดำเนินกิจกรรมการเตือนภัยในพื้นที่หรือไม่
อย่างไร
.....
- 1.4 การให้ความสนใจและความสำคัญของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์
จังหวัดสุราษฎร์ธานี ต่อภารกิจการเตือนภัย เป็นอย่างไรบ้าง
.....

1.5 ผู้นำชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่แสดงความคิดเห็นอย่างไรบ้างต่อการดำเนินกิจกรรมการเตือนภัยในพื้นที่

.....

1.6 ผู้นำชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่เข้าร่วมกิจกรรมการเตือนภัยหรืออำนวยความสะดวกในพื้นที่ต่อการจัดกิจกรรมการเตือนภัยหรือไม่ อย่างไร

.....

1.7 มีผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่แสดงบทบาทไม่เห็นด้วย หรือขัดขวางการจัดกิจกรรมการเตือนภัยในพื้นที่หรือไม่ อย่างไร

.....

1.8 ในการปฏิบัติงานในพื้นที่ ผู้นำชุมชนท้องถิ่นให้รายละเอียดข้อมูล อำนวยความสะดวกหรือไม่ อย่างไร

.....

1.9 ผู้นำชุมชนท้องถิ่นแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และมีส่วนร่วมต่อการจัดตั้งสถานีเตือนภัยในพื้นที่หรือไม่ อย่างไร

.....

1.10 ผลกระทบ ข้อเสนอแนะ ที่เกิดจากการปฏิบัติงานด้านการเตือนภัยต่อผู้นำชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่เป็นอย่างไรบ้าง

.....

.....

2. ปัจจัยทางการเมืองด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนที่นำไปสู่ความสำเร็จในการกิจการเตือนภัย ของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.1 ประชาชนในพื้นที่ให้ความสนใจต่อกิจกรรมการเตือนภัยมากน้อยเพียงใด อย่างไรบ้าง

.....

2.2 ประชาชนในพื้นที่เข้าร่วมประชุมในกิจกรรมการเตือนภัยหรือไม่ อย่างไร

.....

2.3 ประชาชนในพื้นที่แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ หรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเตือนภัยหรือไม่ อย่างไร

.....

2.4 ประชาชนเห็นด้วยหรือไม่กับข้อเสนอใจในกิจกรรมการเตือนภัยหรือไม่ อย่างไรบ้าง

.....

2.5 ประชาชนยอมปฏิบัติตามข้อเสนอใจแห่งกิจกรรมการเตือนภัยหรือไม่ อย่างไร

.....

2.6 ประชาชนในพื้นที่เข้าร่วมทำประชาพิจารณ์กิจกรรมการเตือนภัยหรือไม่ อย่างไร

.....

2.7 การแสดงความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการประชาพิจารณ์กิจกรรมการเตือนภัยอย่างไรบ้าง

.....

2.8 การรวมกลุ่มของประชาชนในพื้นที่ ในการร่วมกิจกรรมการเตือนภัย เป็นอย่างไรบ้าง

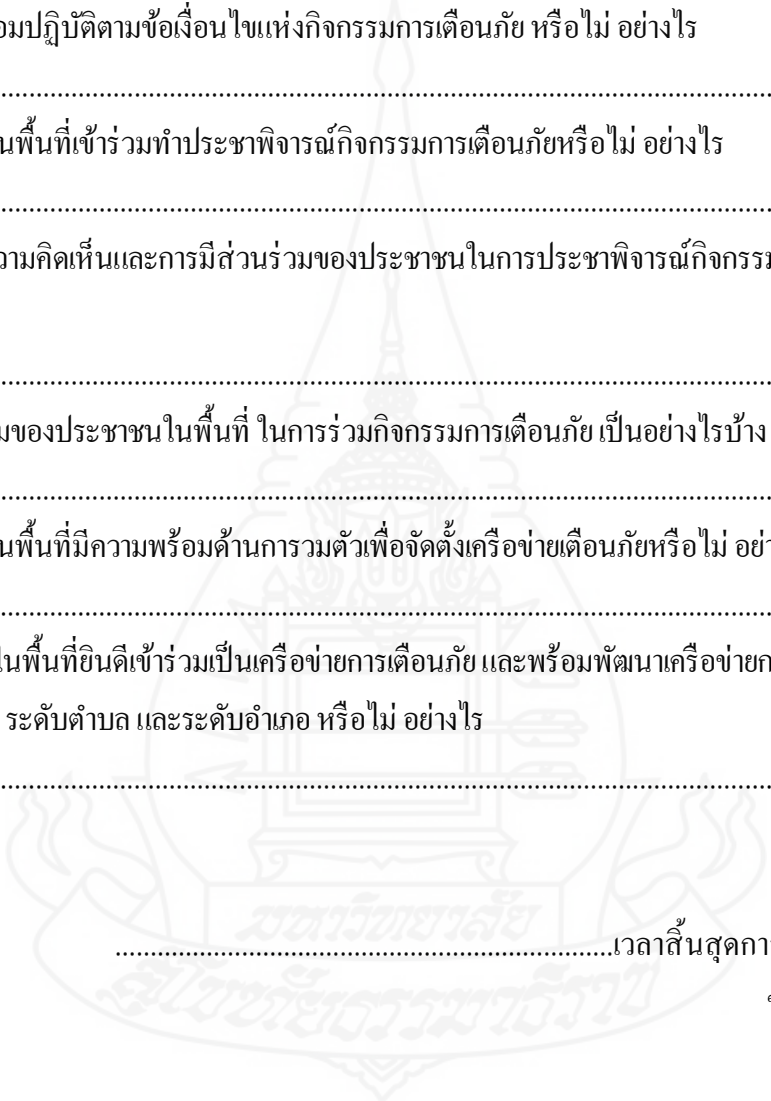
.....

2.9 ประชาชนในพื้นที่มีความพร้อมด้านการรวมตัวเพื่อจัดตั้งเครือข่ายเตือนภัยหรือไม่ อย่างไร

.....

2.10 ประชาชนในพื้นที่ยินดีเข้าร่วมเป็นเครือข่ายการเตือนภัย และพร้อมพัฒนาเครือข่ายการเตือนภัยสู่ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับอำเภอ หรือไม่ อย่างไร

.....

..... เวลาสิ้นสุดการสัมภาษณ์
ขอบคุณค่ะ

3/8 ม. 3 ตำบลวัดประดู่
อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
84000

14 มิถุนายน 2558

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์สัมภาษณ์ข้อมูล

เรียน แจ่มท้าย

ด้วยดิฉัน นางสาวสุวรรณิ ดาราไก่อ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้จัดทำหัวข้อการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยทางการเมืองที่นำไปสู่ความสำเร็จในการกิจการเดือนกึ่งล่วงหน้าของสำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ทั้งนี้การศึกษาดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของรายวิชาการศึกษาค้นคว้าอิสระ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต นั้น

เพื่อให้การสรุปผลรายงานการรวบรวมข้อมูลถูกต้อง ข้าพเจ้าจึงขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์ข้อมูลจากท่าน ซึ่งถือเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี ตลอดจนรับฟังข้อเสนอแนะ แนวทางการดำเนินงานต่างๆ โดยข้อมูลที่ได้จักนำมาประกอบในการจัดทำรายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระในครั้งนี้ ต่อไป หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดี

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวสุวรรณิ ดาราไก่อ)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ

สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10

นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

โทรศัพท์ 086 538 5470

รายชื่อ แข้งท้าย

1. นายพรเลิศ เพชรสุวรรณ ตำแหน่ง รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองสระ
2. นายศักดิ์สิทธิ์ รุ่งแดง ตำแหน่ง สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองสระ
3. นายพูนสิน คงหวาน ตำแหน่ง รองเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล
คลองสระ
4. นายกฤษ สกฤตพันธ์ ตำแหน่ง นายกเทศมนตรีตำบลช้างขวา
5. นายวานิชย์ ขวัญทองอินทร์ ตำแหน่ง สมาชิกสภาเทศบาลตำบลช้างขวา
6. นายวิจิตร ชูสุวรรณ ตำแหน่ง หัวหน้าสำนักงานปลัดเทศบาลตำบลช้างขวา
7. นายนพรัตน์ ชัยงาม ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองช่างเทศบาลตำบลช้างขวา
8. นายเสนอ หิตหนู ตำแหน่ง รองประธานสภาสภาเทศบาลตำบลช้างซ้าย
9. นายสมยศ สุบรรณ ตำแหน่ง สมาชิกสภาเทศบาลตำบลช้างซ้าย
10. นายสมชาย พุ่มไพโร ตำแหน่ง สมาชิกสภาเทศบาลตำบลช้างซ้าย
11. นายศักดิ์ชัย ตันติวิวัฒน์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการส่วนอุทกวิทยา
12. นายธีระวัฒน์ ศรีนาค ตำแหน่ง นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
13. นายสุธรรม ดวงไทย ตำแหน่ง ช่างฝีมือสนาม ช 4
14. นายฉลอง ลีสง่า ตำแหน่ง ช่างฝีมือสนาม ช 3
15. นายปรีชา สุวังบุตร ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 17 ตำบลช้างซ้าย
อำเภอกาญจนดิษฐ์
16. นายอเนก รุ่งแดง ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 ตำบลคลองสระ
อำเภอกาญจนดิษฐ์
17. นายมนอช เกิดทอง ตำแหน่ง อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 13 ตำบลช้างขวา
อำเภอกาญจนดิษฐ์
18. นายภาณุพล ไสภิมย์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการส่วนประสานและบริหารจัดการ
ลุ่มน้ำตาปี
19. นายสุทธิชาติ รัชชะ ตำแหน่ง นายช่างไฟฟ้าชำนาญการ
20. นางสาวศิริพร สะพานทอง ตำแหน่ง เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
21. นางสาวทรง เกษเฟือก
22. นางหนูเรียง โคตรพันธ์
23. นางเพียงเพ็ญ ชาลภ
24. นายน้อย (นามสมมุติ)

25. คุณสิทธิ์ (นามสมมุติ)

26. คุณลุงดำ (นามสมมุติ)

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ-สกุล	นางสาวสุวรรณี คาราไก่อ
วัน เดือน ปีเกิด	4 เมษายน 2529
สถานที่เกิด	ตำบลท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช
ประวัติการศึกษา	ระดับประถมศึกษา โรงเรียนบ้านในลุ้ง จังหวัดนครศรีธรรมราช ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนท่าศาลาประสิทธิ์ศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) วิทยาลัยอาชีวศึกษา นครศรีธรรมราช ปริญญาตรี รัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ที่อยู่ปัจจุบัน	66/2 ม.11 ตำบลท่าศาลา อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช 80160
สถานที่ทำงาน	สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 10 ตำบลมะขามเตี้ย อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84000
ตำแหน่ง	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ

